Q. HORATI FLACCI OPERA

Horace

Q. HORATI FLACCI

OPERA

RECENSVERVNT

O. KELLER ET A. HOLDER

EDITIO MINOR

LIPSIAE
IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI
MDCCCLXXVIII

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

VIRO INLVSTRISSIMO

ADELBERTO DE KELLER

TVBINGENSI

SACRVM

A' = liber archetypus codicum *A* et *a*.

A = codex Parisinus 7900[a] saeculi X. olim Puteaneus. aliquot folia huius codicis nunc Hamburgi sunt in byblio-theca ciuili.

a = codex Auenionensis nunc Ambrosianus O. 136 sup. saeculi X ineuntis.

γ = codex Bliaudifontanus nunc Parisinus 7975 saeculi XI.

ν = codex Nienburgensis nunc Dessauiensis A saeculi X ineuntis.

E = codex Emmerammensis 685 nunc Monacensis Lat. 14685 saeculi XII.

B' = liber archetypus codicum *B* et *C*.

B = codex Bernensis 363 scotice scriptus, olim Jacobi Bongarsii, saeculi VIII—VIIII.

C = codicis Monacensis 14685 pars altera manu atque *E* scripta saeculo XI.

g = codex Gothanus chart. B 61 inter annos 1456—1467 in Germania meridionali scriptus.

D' = liber archetypus codicum *D* et τ.

D = codex Oberlinianus A olim Argentoratensis C VII. 7 saeculi (VIIII—) X.

τ = codex Turicensis Carolinus 6 saeculi X.

R = codex Sueco-Vaticanus 1703 olim ss. Petri et Pauli Wissenburgi Alsatorum saeculi VIIII—X.

F = liber archetypus Remensis codicum φ et ψ.

φ = codex Parisinus 7974 olim Remensis saeculi X.

ψ = codex Parisinus 7971 olim Floriacensis, deinde Bliaudi-fontanus, saeculi X.

λ' = liber archetypus codicum λ et *l*, Mauortianus.

λ = codex Parisinus 7972 olim Joannis Jacobi Mentelli, saeculi VIIII—X.

l = codex Leidensis Lat. 28 olim ecclesiae cathedralis s. Petri Beluacensis, saeculi X ineuntis.

δ' = liber archetypus codicum δ et *z* Mediomatricensis s. Symphoriani.

δ = codex Harleianus 2725 siue Graeuianus saeculi VIIII—X.

z = codex Leidensis Vossianus 21 saeculi XII.

d = codex Harleianus 2688 saeculi VIIII—X.

ε = codex Einsidlensis 361 olim s. Geroldi in ualle Valsensium, saeculi X ineuntis.

π' = liber archetypus codicum π et *L*.

π = codex Parisinus 10310 saeculi X—XI.

L = codex Lipsiensis rep. I. 4. 38 saeculi X.

u' = liber archetypus codicum *u* et *v*.

u = codex Parisinus 7973 olim Floriacensis saeculi X ineuntis.

v = codex Parisinus 8213 saeculi XII exeuntis.

y = codicum aliorum aut singuli aut nonnulli.

Porph.' = liber archetypus interpretationum *Porph.* et *Porf.*

Porph. = interpretationes codicis Laureshamensis nunc Monacensis Lat. 181 saec. (VIIII—) X.

Porf. = interpretationes codicis Wolfenbuttelani Gudiani Lat. 85 saeculi XIIII.

Pph.' = lemmata *Pph.* et *Pf.* inter se congruentia.

Pph. et Pf. = interpretationum *Porph.* et *Porf.* lemmata.

Acr. = interpretationes Pseudoacronis.

Ac. = lemmata Pseudoacronis, cod. *A*.

Acr.' = interpretationes schol. *A* cons. aliis codicibus ut $\nu\gamma$.

Ac.' = lemmata schol. *A* cons. aliis codicibus ut $\nu\gamma$.

schol. Γ = ea scholia marginalia quae non ad *Ac. Acr.* pertinent, uerum tamen non solum in cod. γ, sed in aliis quoque libris manu scriptis, ut in *r Bamberg. Barcin. Franeker.*, passimque etiam in cod. ν reperiuntur.

gloss. Γ = ea scholia interlinearia quae non tantum in cod. γ, sed etiam in aliis, ut in *E a Bamberg. Barcin.* extant.

tractat. Vindob. = tractatus Vindobonensis de arte poetica nr. 223 saeculi XI.

Corrigenda.

p. 2 in conspectu codicum dele *τ*.
p. 119 in apparatu serm. I 1, 23 lege *u'* pro *u*.
p. 122 in apparatu serm. I 1, 101 inter *aγ* et *E* adde *v*.
p. 122 in apparatu serm. I 1, 118 post *g* adde *R*.
p. 123 in apparatu lin. 2 lege *D*2 pro *D*.
p. 123 in apparatu serm. I 2, 12 post *Pph.'* dele *Ac. v*.
p. 126 in apparatu serm. I 2, 99 ante *L*1 adde *R*1.
p. 127 in apparatu serm. I 2, 131 adde : *a non liquet*.
p. 129 in apparatu serm. I 3, 81 dele *R*.
p. 138 in apparatu serm. I 5, 67 ante *γv* dele *a*.
p. 140 in apparatu serm. I 6, 29 pro *u* lege *u'*.
p. 144 in apparatu serm. I 7, 28 post *a* adde *γ*.
p. 146 in apparatu serm. I 9, 12 agebam *Pph.* aiebam *Pf.*
p. 150 in apparatu serm. I 10, 44 ante *Rz* adde *D*.
p. 155 in apparatu serm. II 2, 3 post *z* dele *L*.
p. 164 in apparatu serm. II 3, 174 post *a* adde *γ*.
p. 167 in apparatu serm. II 3, 286 ante *λ* adde *φ pr*.
p. 167 in apparatu serm. II 3, 292 post *γ* adde *v*.
p. 172 in apparatu serm. II 5, 38 post *γ* dele *v*.
p. 175 in apparatu serm. II 6, 32 post *γ* adde *g*.
p. 180 in conspectu codicum et apparatu serm. II 7, 78 dele *v*.
p. 181 in apparatu serm. II 8, 5 pro *gC* lege *γC*.
p. 196 in apparatu epist. I 7, 3 pro *π'* lege *L*.
p. 197 in apparatu epist. I 7, 55 pro *π'* lege *π*.
p. 206 in apparatu epist. I 16, 37 dele *l n. l.*
p. 210 in apparatu epist. I 17, 21 pro *λ* lege *λ'*.
p. 213 in apparatu epist. I 18, 74 post *v* dele *g*.
p. 215 in apparatu epist. I 19, 13 pro *A* lege *A'*.
p. 220 in apparatu epist. II 1, 77 post *a* insere *γ*.
p. 237 in apparatu art. poet. 122 post *B'* adde *F*.
p. 240 in apparatu art. poet. 223 post *u'* adde *cons. π*1.

Q. HORATI FLACCI

CARMINVM

LIBER PRIMVS

I

Maecenas atauis edite regibus,
O et praesidium et dulce decus meum:
Sunt quos curriculo puluerem Olympicum
Collegisse iuuat metaque feruidis
Euitata rotis palmaque nobilis
Terrarum dominos euehit ad deos;
Hunc, si mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus;
Illum, si proprio condidit horreo
Quicquid de Libycis uerritur areis.
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros Attalicis condicionibus
Numquam demoueas, ut trabe Cypria
Myrtoum pauidus nauta secet mare.
Luctantem Icariis fluctibus Africum
Mercator metuens otium et oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rates
Quassas, indocilis pauperiem pati.
Est qui nec ueteris pocula Massici
Nec partem solido demere de die
Spernit, nunc uiridi membra sub arbuto
Stratus, nunc ad aquae lene caput sacrae.

A′(Aa)νB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)πu′(uv)

I 1. *Cod. γ deficit usque ad c.* 7, 4. *cod. D usque ad u.* 36. *cod. L usque ad c.* 2, 37 7 nobilium *zπu′* mobilium *cett.* (*sed C euanuit*) *Porph.′ Acr.* 13 demoueas *BR* dimoueas *cett.* (*sed C euanuit*) cyprea *Pph.′* cipria *A Ac.′ Acr.′* cypria *cett. Porph.′* 15 icariis *A′νB′* ikariis *R* icareis *Fλ′δπu′* ycareis *z*

Multos castra iuuant et lituo tubae
Permixtus sonitus bellaque matribus
Detestata. manet sub Ioue frigido
Venator tenerae coniugis immemor,
Seu uisa est catulis cerua fidelibus
Seu rupit teretis Marsus aper plagas.
Me doctarum hederae praemia frontium
Dis miscent superis, me gelidum nemus
Nympharumque leues cum Satyris chori
Secernunt populo, si neque tibias
Euterpe cohibet nec Polyhymnia
Lesboum refugit tendere barbiton.
Quodsi me lyricis uatibus inseres,
Sublimi feriam sidera uertice.

II

Iam satis terris niuis atque dirae
Grandinis misit pater et rubente
Dextera sacras iaculatus arces
    Terruit urbem,
Terruit gentis, graue ne rediret
Saeculum Pyrrhae noua monstra questae,
Omne cum Proteus pecus egit altos
    Visere montis,
Piscium et summa genus haesit ulmo,
Nota quae sedes fuerat columbis,
Et superiecto pauidae natarunt
    Aequore dammae.
Vidimus flauom Tiberim retortis
Litore Etrusco uiolenter undis
Ire deiectum monimenta regis
    Templaque Vestae,
Iliae dum se nimium querenti
Iactat ultorem, uagus et sinistra
Labitur ripa Ioue non probante u-
    xorius amnis.
Audiet ciuis acuisse ferrum,
Quo graues Persae melius perirent,

A′(Aa)νB′(BC)τRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)πu′(uv)

35 inseres *A′νB′ R* inseris *Fλ′δ′πu′*

I 2. 2 *Incipit cod. D; omn. = A′(Aa)νB′(BC)DRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz) πu′(uv)*

10 palumbis *Porph.′* columbis *omn. Victorinus* 11 super iacto *Fδπ* 18 ultorem] uelorum *Fλ′δ′π; D1 euanuit* 19 *sq.* probante | Vxorius *omn.*

Audiet pugnas uitio parentum
    Rara iuuentus.
Quem uocet diu*o*m populus ruentis
Imperi rebus? prece qua fatigent
Virgines sanctae minus audientem
    Carmina Vestam?
Cui dabit partis scelus expiandi
Iuppiter? tandem uenias precamur
Nube candentis umeros amictus,
    Augur Apollo;
Siue tu mauis, Erycina ridens,
Quam Iocus circum uolat et Cupido;
Siue neclectum genus et nepotes
    Respicis, auctor
Heu nimis longo satiate ludo,
Quem iuuat clamor galeaeque leues
Acer et Mauri peditis cruentum
    Voltus in hostem,
Siue mutata iuuenem figura
Ales in terris imitaris, almae
Filius Maiae, patiens uocari
    Caesaris ultor:
Serus in caelum redeas diuque
Laetus intersis populo Quirini,
Neue te nostris uitiis iniqu*o*m
    Ocior aura
Tollat: hic magnos potius triumphos,
Hic ames dici pater atque princeps,
Neu sinas Medos equitare inultos
    Te duce, Caesar.

III

Sic te diua potens Cypri,
    Sic fratres Helenae, lucida sidera,
Ventorumque regat pater
    Obstrictis aliis praeter Iapyga,
Nauis, quae tibi creditum
    Debes Vergilium, finibus Atticis

$A'(Aa)\nu B'(BC)DRF(\varphi\psi)\lambda'(\lambda l)\delta'(\delta z)\pi u'(uv)$

25 diuum *omn.* 31 candenti *z et fort.* $\nu_1\delta_1$, *sed parum liquet* candentes *u'* candentis *cett.* '*melius nube candenti quam candentis humeros*' *Acr.'* *u.* 38 *incipit cod. L*

$A'(Aa)\nu B'(BC)DRF(\varphi\psi)\lambda'(\lambda l)\delta'(\delta z)\pi'(\pi L)u'(uv)$

39 Mauri] Marsi *Tanaquil Faber* 47 iniquem ψ *pr.* iniquum *cett.* I 3. *hoc carmen omisit B*

Reddas incolumem precor
Et serues animae dimidium meae.
Illi robur et aes triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit praecipitem Africum
Decertantem Aquilonibus
Nec tristis Hyadas nec rabiem Noti,
Quo non arbiter Hadriae
Maior, tollere seu ponere uolt freta.
Quem mortis timuit gradum,
Qui siccis oculis monstra natantia,
Qui uidit mare turbidum et
Infamis scopulos Acroceraunia?
Nequicquam deus abscidit
Prudens Oceano dissociabili
Terras, si tamen impiae
Non tangenda rates transiliunt uada.
Audax omnia perpeti
Gens humana ruit per uetitum nefas:
Audax Iapeti genus
Ignem fraude mala gentibus intulit;
Post ignem aetheria domo
Subductum macies et noua febrium
Terris incubuit cohors
Semotique prius tarda necessitas
Leti corripuit gradum.
Expertus uacuum Daedalus aera
Pinnis non homini datis;
Perrupit Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus ardui est;
Caelum ipsum petimus stultitia neque
Per nostrum patimur scelus
Iracunda Iouem ponere fulmina.

IIII

Soluitur acris hiems grata uice ueris et Fauoni,
Trahuntque siccas machinae carinas,

A′(Aa)νCDRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

19 turgidum *RFδ′πu′ Ac. Acr.* turbidum *A′νCDλ′L glossar. Mai* 20 acroceraunia *A′νCLu′ Ac.′ Seruius glossar. Mai schol. Statii* achroceraunia *D* ceraunia *Porph. cons. Porf.* acrocerauniae *RFlπ* achrocerauniae *δ′* acroceraunie *λ* 30 Sub*ductum* *R* Subductum *cett. Porph.′ mythographus Mai* sublatum *Pph.* 37 ardui est *A′DFλ′δ′πu′* arduum est *νCRL Ac.*

I 4. *carmen omisit B*

Ac neque iam stabulis gaudet pecus aut arator igni,
Nec prata canis albicant pruinis.
Iam Cytherea choros ducit Venus imminente luna,
Iunctaeque Nymphis Gratiae decentes
Alterno terram quatiunt pede, dum grauis Cyclopum
Volcanus ardens uisit officinas.
Nunc decet aut uiridi nitidum caput impedire myrto
Aut flore, terrae quem ferunt solutae;
Nunc et in umbrosis Fauno decet immolare lucis,
Seu poscat agna siue malit haedo.
Pallida mors aequo pulsat pede pauperum tabernas
Regumque turris. o beate Sesti,
Vitae summa breuis spem nos uetat inchoare longam.
Iam te premet nox fabulaeque manes
Et domus exilis Plutonia: quo simul mearis,
Nec regna uini sortiere talis,
Nec tenerum Lycidan mirabere, quo calet iuuentus
Nunc omnis et mox uirgines tepebunt.

V

Quis multa gracilis te puer in rosa
Perfusus liquidis urget odoribus
Grato, Pyrrha, sub antro?
Cui flauam religas comam,
Simplex munditiis? heu quotiens fidem
Mutatosque deos flebit et aspera
Nigris aequora uentis
Emirabitur insolens,
Qui nunc te fruitur credulus aurea,
Qui semper uacuam, semper amabilem
Sperat, nescius aurae
Fallacis. miseri, quibus

A′νCDRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

8 uisit *A′ν pr. CRλ′π Plotius* urit *DFδ′Lu′A′ uar. λ′ uar.* 12 agna] agnam *νπ pr. Pph. opp. cett. Pf. Seruius* 13 pauperum et tabernas *Pph.′ opp. omn.* 16 fabulaeque et manes *aνDRL corr.* et *omis. cett.* 19 lycidan *DR* licydan *a* lycidam *νφπz* licydā *C* licidam *Aψλ′δLu′* 20 Nunc. omnes *F, omisso puncto δ′*

I 5. *carmen omisit B* . 11. 12. 13 Sperat nescius aurae fallacis | Miseri quibus intemptata nites. me tabula sacer | Votiua *etc. DFδ′π′*

Intemptata nites. me tabula sacer
Votiua paries indicat uuida
Suspendisse potenti
Vestimenta maris deo.

VI

Scriberis Vario fortis et hostium
Victor, Maeonii carminis alite,
Quam rem cumque ferox nauibus aut equis
Miles te duce gesserit.
Nos, Agrippa, neque haec dicere nec grauem
Pelidae stomachum cedere nescii
Nec cursus duplicis per mare Vlixei
Nec saeuam Pelopis domum
Conamur tenues grandia, dum pudor
Inbellisque lyrae Musa potens uetat
Laudes egregii Caesaris et tuas
Culpa deterere ingeni.
Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne scripserit aut puluere Troico
Nigrum Merionen aut ope Palladis
Tydiden superis parem?
Nos conuiuia, nos proelia uirginum
Sectis in iuuenes unguibus acrium
Cantamus, uacui, siue quid urimur,
Non praeter solitum leues.

VII

Laudabunt alii claram Rhodon aut Mytilenen
Aut Ephesum, bimarisue Corinthi

A′(Aa)νCDRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

u. 13 *omiserunt λ′u* 14 uuida] humida *Fv Pf. opp. cett. Pph.* 15 *sq.* Suspendisse potenti uestimenta | Maris deo *Fδ′π*

I 6. *carmen omisit B* 2 aliti *Passeratius* aemulo *Jonesius opp. Acr.′* 3 qua rem *Bentl. opp. Pph.′ Porph.′* 7 duplicis *DRFλ′δ′πv Pph.′ Porph.′* duplices *A′νCLu Acr. Priscianus* 15 merionen *ARF* merion *C* merionem *cett.* 16 Tydiden *CR* Tididen *A′νφλδ* Titiden *π′* T*id*iden *ψ* Tydidem *Ac.* Tididem *Dlv* Titidem *zu* 18 sectis] strictis *Bentl.* rectis *Hamacher opp. Acr.′*

I 7. *carmen omisit B* 1 mytilenen *νR* myrtilenen *π′* mitilenen *aDFλ′zv Ac.* mitilenę *A* MITULENEN *λ*1, *l*1 *non liquet* mitilene *C* mitilenē *zu* miti lenē *δ* 2 Ephesum] ephcson *FLv Fortunatianus Victorinus* 117. 165. 170. 178. 181, *non cett. expos. metr. Caesius Bassus Diomedes Mallius Terentianus Victorinus p.* 172 *K.*

Moenia uel Baccho Thebas uel Apolline Delphos
   Insignis aut Thessala Tempe;
Sunt quibus unum opus est intactae Palladis urbem
   Carmine perpetuo celebrare et
Vndique decerptam fronti praeponere oliuam;
   Plurimus in Iunonis honore
Aptum dicet equis Argos ditisque Mycenas:
   Me nec tam patiens Lacedaemon
Nec tam Larisae percussit campus opimae,
   Quam domus Albuneae resonantis
Et praeceps Anio ac Tiburni lucus et uda
   Mobilibus pomaria riuis.
Albus ut obscuro deterget nubila caelo
   Saepe Notus neque parturit imbris
Perpetuos, sic tu sapiens finire memento
   Tristitiam uitaeque labores
Molli, Plance, mero, seu te fulgentia signis
   Castra tenent seu densa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer Salamina patremque
   Cum fugeret, tamen uda lyaeo
Tempora populea fertur uinxisse corona,
   Sic tristis affatus amicos:
'Quo nos cumque feret melior fortuna parente,
   Ibimus, o socii comitesque.
Nil desperandum Teucro duce et auspice: Teucro
   Certus enim promisit Apollo

A′(Aa)γvCDRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

5 *incipit cod. γ sed huius carminis lectiones pristinae cum passim paene euanuissent, litteras altero atramento ductas esse apparet* urbem] arces *u opp. cett. Acr.′* 6. 7 et undique] indeque *Bouhierus* · 7 decerptae frondi *Erasmus* oleam *Fδ′vπcorr.l2uar.cons.λuar.* 8 honore *Oudendorpius* honorem *omn. Acr.′* 9 dicit *A′vCRψLv Pph.′* dicet *Dφλ′δ′πu Cynthius Cenetensis item* γ_2 (γ_1 *euanuit*) 10. 11 patiens—Nec tam *omis. a* 13 *lectio pristina erasa in ψ* Ac tiburtini (tibur^{ti}ni *δ′π*, tiburni *Fδ*) lucus (locus *δ*, la^{v}cus *z*) et p̄ceps anio et uda *δ′π cons. F* Et] Ac *v* ac] et *v* tiburni *A′γvDRFλ′δ′u′*L_2 *Pph. Porph.′ Acr.′ Priscianus cons. Pf.* tiburi *C* tibur L_1 *ut uid.* 14 pomaria] pomeria *δ′u′ opp. cett. et Pph.′* 15. *Nouum carmen incipiunt AγFλ′δ′π′u′ opp. avCDR Porph.′ Acr.′ expositio metrica Diomedes Victorinus Seruius de metris Horatianis; maior littera initialis in vD.* '*Hanc oden quidam putant aliam esse*' *Porph.′ idem censet Buttmannus* 15 detergit *γCz Ac.* deterg^{i}et, *corr. ead. manu A* deterget *rell. Pph.′ Seruius* 16 nec *γDδ′* neq̄ *π* 17 Perpetuos *A′vCDzL Seruius* Perpetuus R_1 Perpetuo *γFλ′δπu′*R_2 22 tamen] ter *γFδ′π′v* 23 populea *vCFλ′δ′π′u′* populeae A_1 populna *aγDR* 27 teucri *A′γvCRu′ Acr.′ Victorini codices* teucro *DFλ′π* teuchro *δ′* theucro *L* Phoebo *Bentleius* auspice; Teucro certus enim *Wadeus*

Ambiguam tellure noua Salamina futuram.
O fortes peioraque passi
Mecum saepe uiri, nunc uino pellite curas:
Cras ingens iterabimus aequor.'

VIII

Lydia, dic, per omnis
Te deos oro, Sybarin cur properes amando
Perdere, cur apricum
Oderit campum, patiens pulueris atque solis,
Cur neque militaris
Inter aequalis equitet, Gallica nec lupatis
Temperet ora frenis?
Cur timet flauom Tiberim tangere? cur oliuom
Sanguine uiperino
Cautius uitat neque iam liuida gestat armis
Bracchia, saepe disco,
Saepe trans finem iaculo nobilis expedito?
Quid latet, ut marinae
Filium dicunt Thetidis sub lacrimosa Troiae
Funera, ne uirilis
Cultus in caedem et Lycias proriperet cateruas?

VIIII

Vides ut alta stet niue candidum
Soracte, nec iam sustineant onus
Siluae laborantes geluque
Flumina constiterint acuto?
Dissolue frigus ligna super foco
Large reponens atque benignius
Deprome quadrimum Sabina,
O Thaliarche, merum diota.

A′(Aa)γvB′(BC)DRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

I 8. 2 Hoc deos oro *γvzπ expositio metrica codicis γ* Hoc deos̄ horo *δ* Hoc deos uere (uerę *A*) *A′B′DR schol. v Diomedes* Te deos oro *Fλ′Lu′ Pph.′ Caesius Bassus Fortunatianus* sybarin (*an* subarin *R*1?) *RFπ* sibarin *u* sybarĩ *B′* sybarim *avDλ′δ′v* sibarim *AγL* properas *π Diomedes Victorinus Fortunatianus* propere///s *u* properes *cett.* 6 equitat *γπ* aequitat *δ′* equite*t R* equitet *cett.* *u.* 7 *omis. π pr.* 7 Temperat *δ′* Tempere*t R* Temperet *cett.* 8—10 Cur timet flauum . . . | Cur oliuum sanguine . . . | Cautius uitat *CFδ′π′* 8 oliuum *omn.* 12 nobilis ille expedito *Fv*; *in π* ille *supra uersum scriptum*

I 9. *carmen omisit B* 1 candidus *Mallii Theodori codd.* 5 ligna] luna *F* uina *δL*1? 6 Largiri potis *Fδπ gloss. λφ uar.* Large repones *R*1*φ uar. π uar.* Large repone*ns L* rep//onens *u* 7 Depone *γFlδπ′*

Permitte diuis cetera, qui simul
Strauere uentos aequore feruido
Deproeliantis, nec cupressi
Nec ueteres agitantur orni.
Quid sit futurum cras, fuge quaerere, et
Quem fors dierum cumque dabit, lucro
Appone, nec dulcis amores
Sperne puer neque tu choreas,
Donec uirenti canities ábest
Morosa. nunc et campus et areae
Lenesque sub noctem susurri
Composita repetantur hora,
Nunc et latentis proditor intumo
Gratus puellae risus ab angulo
Pignusque dereptum lacertis
Aut digito male pertinaci.

X

Mercuri, facunde nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formasti catus et decorae
More palaestrae,
Te canam, magni Iouis et deorum
Nuntium curuaeque lyrae parentem,
Callidum quicquid placuit iocoso
Condere furto.
Te, boues olim nisi reddidisses
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, uiduus pharetra
Risit Apollo.
Quin et Atridas duce te superbos
Ilio diues Priamus relicto
Thessalosque ignis et iniqua Troiae
Castra fefellit.
Tu pias laetis animas reponis
Sedibus uirgaque leuem coerces
Aurea turbam, superis deorum
Gratus et imis.

A′(Aa)γνB′(BC)DRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

23 dereptum *A′CDRFL* ('dereptum *pro direptum' gloss. F*) direptum *γνλ′δ′πu′*

I 10. *u.* 14 *omisit B* 17 animas laetis (letis *δ*) *γFλδ′π′* 18—20 Sedibus uirgaque leuem coerces aurea (*omis. δL*) turbam (*omis. δL*) | Superis deorum gratus et imis *Fδ′* 19 *sq.* Superis deorum gratus et imis | Aurea turbam *π pr.*

XI

Tu ne quaesieris (scire nefas) quem mihi, quem tibi
Finem di dederint, Leuconoe, nec Babylonios
Temptaris numeros. ut melius, quicquid erit, pati,
Seu pluris hiemes seu tribuit Iuppiter ultimam,
Quae nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum, sapias: uina liques et spatio breui
Spem longam reseces. dum loquimur, fugerit inuida
Aetas: carpe diem, quam minimum credula postero.

XII

Quem uirum aut heroa lyra uel acri
Tibia sumis celebrare, Clio,
Quem deum? cuius recinet iocosa
Nomen imago
Aut in umbrosis Heliconis oris
Aut super Pindo gelidoue in Haemo?
Vnde uocalem temere insecutae
Orphea siluae
Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapsus celerisque uentos,
Blandum et auritas fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid prius dicam solitis parentis
Laudibus, qui res hominum ac deorum,
Qui mare et terras uariisque mundum
Temperat horis:
Vnde nil maius generatur ipso,
Nec uiget quicquam simile aut secundum?
Proximos illi tamen occupauit
Pallas honores,

A′(Aa)γνB′(BC)DRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

I 11. *carmen omisit B* 1 quaesieris (ques. *Dz*) scire. nefas. *aγν DlzL* 2 dederunt *ψu* 5 Qui *δ′π uar.* Quae (Que *u*) *cett. Pph.′ cons. Porph.′ interpretat.* 6 *Incipit uerus cod. τ; D′ = Dτ*

I 12. 2 sumis *A′γνB′D′Rπ′u′* sumes *Fλ′δ′* Clio] caelo *Fπ* celo *λ* *aut* caelo *aut* celo *R₁δ₁* 3 recinet *ABD λv schol. Γ* retinet *aνCτRlπ* recinit *γFδ′Lu* 13 parentis *A′νB′τRλ′ schol. Statii cons. Acr.′* parentes *Pph.* parentum *γDFδ′π′u′ Pf. gloss. λφ* 15 ac terras *AνBτλ′u* aut terram *γFδ′π* et terras *aCDR* ac terram *v* et terram *L* 19 occupabit *Rob. Stephanus* 20 *sq.* Pallas honores, proeliis audax. neque *Bentl.* honores. proeliis *Peerlkampus; codd. uariant*

Proeliis audax; neque te silebo,
Liber, et saeuis inimica uirgo
Beluis, nec te, metuende certa
Phoebe sagitta.
Dicam et Alciden puerosque Ledae,
Hunc equis, illum superare pugnis
Nobilem; quorum simul alba nautis
Stella refulsit,
Defluit saxis agitatus umor,
Concidunt uenti fugiuntque nubes
Et minax, quod sic uoluere, ponto
Vnda recumbit.
Romulum post hos prius an quietum
Pompili regnum memorem an superbos
Tarquini fasces, dubito, an Catonis
Nobile letum.
Regulum et Scauros animaeque magnae
Prodigum Paulum superante Poeno
Gratus insigni referam camena
Fabriciumque.
Hunc et incomptis Curium capillis
Vtilem bello tulit et Camillum
Saeua paupertas et auitus apto
Cum lare fundus.
Crescit occulto uelut arbor aeuo
Fama Marcelli; micat inter omnis
Iulium sidus uelut inter ignis
Luna minores.
Gentis humanae pater atque custos,
Orte Saturno, tibi cura magni
Caesaris fatis data: tu secundo
Caesare regnes.
Ille seu Parthos Latio imminentis
Egerit iusto domitos triumpho,
Siue subiectos orientis orae
Seras et Indos,

A′(Aa)γνB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

25 alcidem *u′* alcidē *ν* alciden *cett.* 26 *h. u. om. λ′δ′π′, simil. R*1 27 Nobiles *δ′* *u.* 28 *omisit δ* 29 Defuit *AνBD uar.* 31 quod *D′Ry Pf. Porphyrion originarius* quia *A′γνCFλ′δ′π′u′ Pph.* qui. *B* 34 an *omis. νC* • 36 lectum *γFδπ* litum *R* 41 incomptis *omn. schol. Γ Seruius Charisius* intonsis *Quintilianus* 43 apto] arto *editio Mediol.* 1477 *opp. omn. Porph.′ Ac.′ Acr.′* 45 aruo *N. Heinsius* 46 Marcellis *Peerlk. opp. omn. Pph.′ Porph.′ Acr.′* 51 fatis *omis. Fδ′π pr.* data fatis *γ* 55 seu superiectos *Hauptius*

Te minor latum reget aequos orbem;
Tu graui curru quaties Olympum,
Tu parum castis inimica mittes
  Fulmina lucis.

XIII

Cum tu, Lydia, Telephi
  Ceruicem roseam, cerea Telephi
Laudas bracchia, uae meum
  Feruens difficili bile tumet iecur.
Tum nec mens mihi nec color
  Certe sede manent, umor et in genas
Furtim labitur, arguens
  Quam lentis penitus macerer ignibus.
Vror, seu tibi candidos
  Turparunt umeros inmodicae mero
Rixae, siue puer furens
  Inpressit memorem dente labris notam.
Non, si me satis audias,
  Speres perpetuum dulcia barbare
Laedentem oscula, quae Venus
  Quinta parte sui nectaris imbuit.
Felices ter et amplius,
  Quos inrupta tenet copula nec malis
Diuolsus querimoniis
  Suprema citius soluet amor die.

XIIII

O nauis, referent in mare te noui
Fluctus! o quid agis? fortiter occupa
  Portum! nonne uides ut
    Nudum remigio latus,

A′(Aa)γvB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

57 latum *γv_1?RFλ′δ′πu et D pr.?* laetum *av_2?B′D′Lv schol. Γ* letum *A* reget] regit *Fδπ′u* 58 quatiens *A′Lπ corr.* quotiens *πpr.*

I 13. 2 cerea *omn. Pph.′ Acr.′ Seruius* (caerea *τ Pf.*) lactea *Flauius Caper* 5 Tunc *A′vB′RLu* Tum *γD′Fλ′δ′πv* 6 manet *Bu* manent *cett. schol. Γ* 13 audies *γD′δ′v_2* audias *cett. v_1 non liquet u.* 19—*c.* II 9, 16 *deficit codex v; omn. = A′(Aa)γB′(BC)D′(Dτ) RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)*

19 Diuolsusque (Deu. *z*) prementibus (praem. *z*) *δ′π gloss. λφ* Diuolsos *Muretus*

Et malus celeri saucius Africo
Antemnaeque gemant, ac sine funibus
Vix durare carinae
Possint imperiosius
Aequor? non tibi sunt integra lintea,
Non di, quos iterum pressa uoces malo.
Quamuis Pontica pinus,
Siluae filia nobilis,
Iactes et genus et nomen inutile:
Nil pictis timidus nauita puppibus
Fidit. tu nisi uentis
Debes ludibrium, caue.
Nuper sollicitum quae mihi taedium,
Nunc desiderium curaque non leuis,
Interfusa nitentis
Vites aequora Cycladas.

XV

Pastor cum traheret per freta nauibus
Idaeis Helenen perfidus hospitam,
Ingrato celeris obruit otio
Ventos, ut caneret fera
Nereus fata. 'mala ducis aui domum,
Quam multo repetet Graecia milite,
Coniurata tuas rumpere nuptias
Et regnum Priami uetus.
Heu heu, quantus equis, quantus adest uiris
Sudor! quanta moues funera Dardanae
Genti! iam galeam Pallas et aegida
Currusque et rabiem parat.
Nequicquam Veneris praesidio ferox
Pectes caesariem grataque feminis
Inbelli cithara carmina diuides;
Nequicquam thalamo grauis

A′(Aa)γB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

I 14. 5 saucius Africo] africo saucius *λ* actus africo (affrico *δ*) *γFlδ′π′* sacius africo *C* saucius ab africo *v* 8 *sq.* Possint imp: aeq: | Non tibi s: i: l: *γFδ′π′* Possunt *Cu′ Pf. corr. Seruius* Possint *cett.* 20 cyclades *γFλ′δ′L* ciclades *v*

I 15. 2 helenam *uy* elenam *v* helenē *C* ...en *cett.* 5 Proteum *pro Nereo legunt Porphyrion et schol. Statii opp. omn. schol. Γ Priscianus Victorinus* 9 Heu heu *A′B′D′R* Eheu *γFλ′δ′ Lu′· Ac.* Heheu *π*

Hastas et calami spicula Cnosii
Vitabis, strepitumque et celerem sequi
Aiacem: tamen heu serus adulteros
  Crines puluere collines.
Non Laertiaden, exitium tuae
Gentis, non Pylium Nestora respicis?
Vrgent inpauidi te Salaminius
  Teucer, te Sthenelus sciens
Pugnae, siue opus est imperitare equis,
Non auriga piger. Merionen quoque
Nosces. ecce furit te reperire atrox
  Tydides melior patre:
Quem tu, ceruos uti uallis in altera
Visum parte lupum graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu,
  Non hoc pollicitus tuae.
Iracunda diem proferet Ilio
Matronisque Phrygum classis Achillei;
Post certas hiemes uret Achaicus
  Ignis *Pergameas* domos.'

XVI

O matre pulchra filia pulchrior,
Quem criminosis cumque uoles modum
  Pones iambis, siue flamma
    Siue mari libet Hadriano.
Non Dindymene, non adytis quatit
Mentem sacerdotum incola Pythius,
  Non Liber aeque, non acuta
    Sic geminant Corybantes aera,

A′(Aa)γB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

uu. 20—32 *omisit B* 20 Crines *A′CD′λ′u Acr.′* Cultus *γRFδ′π′v* 21 laertiaden *Rlz* lęrtiaden *δ* laerciaden *C* lertiaden *AFπ* lerciaden *aγLv Ac. pr.* lartiaden *D′* laertiadem *λ* lertiadem *u* excidium *γδ′L opp. Acr.′* 22 Gentis *ACD′λ′zπ′v* Genti *a ut uid.* (*sed parum liquet*) *γRFδu* 24 Teucer te s. *A′RFλ′z1 ut uid. Lv* Teucer (Th. *τ*) et s. *γCD′δ* Teucer stenelusque *u* Teucer stel*en*us[q.] *π* 26 merionen *AγCψlπ* merionem *aD′Rφλδ′Lu′* 29 ceruus *omn.* 36 illiacas *F* illacas *R a. ras.* iliacas *cett.* Pergameas *editio Petri van Os Zwollis* 1500 barbaricas *aut* Dardanias *alii*

I 16. 3 Pones *A′B′Dλ′Lu′ Diomed. Victorin.* Ponis *γτpr.RFδ′π* flammam *γFλ* *u.* 5 *om. u* Liber aeque *Sanadonus* adytis] adyti *Hemsterhusius* 6 mentis *Dorvillius* 7 Dindymene *Sanadonus* 8 Si *π pr. Bentl.* Sic *π corr. cett.*

Tristes ut irae, quas neque Noricus
Deterret ensis nec mare naufragum
Nec saeuos ignis nec tremendo
Iuppiter ipse ruens tumultu.
Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam undique
Desectam et insani leonis
Vim stomacho apposuisse nostro.
Irae Thyesten exitio graui
Strauere, et altis urbibus ultimae
Stetere causae, cur perirent
Funditus imprimeretque muris
Hostile aratrum exercitus insolens.
Compesce mentem: me quoque pectoris
Temptauit in dulci iuuenta
Feruor et in celeres iambos
Misit furentem; nunc ego mitibus
Mutare quaero tristia, dum mihi
Fias recantatis amica
Obprobriis animumque reddas.

XVII

Velox amoenum saepe Lucretilem
Mutat Lycaeo Faunus et igneam
Defendit aestatem capellis
Vsque meis pluuiosque uentos.
Impune tutum per nemus arbutos
Quaerunt latentis et thyma deuiae
Olentis uxores mariti,
Nec uiridis metuunt colubras
Nec Martialis Haediliae lupos,
Vtcumque dulci, Tyndari, fistula
Valles et Vsticae cubantis
Leuia personuere saxa.
Di me tuentur, dis pietas mea
Et musa cordi est. hinc tibi copia

A′(Aa)γB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

uu. 15—28 *omisit B* 17 *altera manus incipit in A cf. c.* II 2 thyesten *Rπ* thiesten *A′γCD′FλzL* chiesten *δ* thyestem *u* thiestem *lv*

I 17. 9 haediliae *BRφ* hediliae *ψλ′v* hedilie *u* aediliae *Pph. Porph.* ediliae *δ′π* haedilia *ACτ* hędilia// *γ* haediliæ *a* hedilia *D* (*'septa hedorum' Acr.*) edilia *L Pf. Porf.* hoedulei *Auratus* 14 hic *D′ Ac.* hinc *cett. Acr.′*

Manabit ad plenum benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic in reducta ualle Caniculae
Vitabis aestus et fide Teia
Dices laborantis in uno
Penelopen uitreamque Circen.
Hic innocentis pocula Lesbii
Duces sub umbra nec Semeleius
Cum Marte confundet Thyoneus
Proelia nec metues proteruom
Suspecta Cyrum, ne male dispari
Incontinentis iniciat manus
Et scindat haerentem coronam
Crinibus inmeritamque uestem.

XVIII

Nullam, Vare, sacra uite prius seueris arborem
Circa mite solum Tiburis et moenia Catili:
Siccis omnia nam dura deus proposuit, neque
Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.
Quis post uina grauem militiam aut pauperiem crepat?
Quis non te potius, Bacche pater, teque, decens Venus?
Ac nequis modici transiliat munera Liberi,
Centaurea monet cum Lapithis rixa super mero
Debellata, monet Sithoniis non leuis Euhius,
Cum fas atque nefas exiguo fine libidinum
Discernunt auidi. non ego te, candide Bassareu,
Inuitum quatiam nec uariis opsita frondibus
Sub diuom rapiam. saeua tene cum Berecynthio
Cornu tympana, quae subsequitur caecus amor sui
Et tollens uacuum plus nimio gloria uerticem
Arcanique fides prodiga, perlucidior uitro.

A′(Aa)γB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

uu. 15 *sq. omisit B* 16 honore *Pph.′* 19 Disces *B* Di//ces *R* 20 Penelopem *λu′* circem *Fδ′* chircen *u* 24 metuens *γDR* metuis *Pph. opp. Pf. Porph.′* 24 proteruum *omn.* 25 nec *BD′δπv* I 18. 2 cathili *v* cathiłli *λ* catthilli *B* catilli *u* chatilli *δ′L* cathilli *cett. Pph.′ Porph.′* 5 militiem R_1 crepat *A′γB′D′Rλ′π*1?L_2 *Nonius Acr. originarius, omisit* L_1 crepet *Seruius* increpat *CFδ′ u′π in ras. Acr.′ interpolatus* 7 Ac *A′γB′DRFλ′zπv Pph.′* Aac *δ* Aut *τ* At *Lu* 8 monet *omn. Acr.′* mouet *y Ac. et Acr.′ ad c.* II 12 9 monet *etiam Pph.′* 13 diuum (tiuū *L*) *omn.* *uu.* 15—I 23, 5 *desunt γ*; *omn.* = *A′(Aa)B′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)* *uu.* 15 *sq. omisit L* 15 Et tollens *AB′Rλ′v Pph.′ Pompeius* Ettollens *aD′y* Extollens *Fδ′λ′*2 Attollens *πu Seruius*

XVIIII

Mater saeua Cupidinum
Thebanaeque iubet me Semelae puer
Et lasciua Licentia
Finitis animum reddere amoribus.
Vrit me Glycerae nitor
Splendentis Pario marmore purius;
Vrit grata proteruitas
Et u*o*ltus nimium lubricus aspici.
In me tota ruens Venus
Cyprum deseruit, nec patitur Scythas
Et uersis animosum equis
Parthum dicere nec quae nihil attinet.
Hic uiu*o*m mihi caespitem, hic
Verbenas, pueri, ponite turaque
Bimi cum patera meri:
Mactata ueniet lenior hostia.

XX

Vile potabis modicis Sabinum
Cantharis, Graeca quod ego ipse testa
Conditum leui, datus in theatro
Cum tibi plausus,
Care Maecenas eques, ut paterni
Fluminis ripae simul et iocosa
Redderet laudes tibi Vaticani
Montis imago.
Caecubum et prelo domitam Caleno
Tu bib*as* uuam: mea nec Falernae
Temperant uites neque Formiani
Pocula colles.

$A'(Aa)B'(BC)D'(D\tau)RF(\varphi\psi)\lambda'(\lambda l)\delta'(\delta z)\pi'(\pi L)u'(uv)$

I 19. 2 iubent *B*λ′ iubem& ψ1 8 uulcus *L* uultus *cett.* *uu.* 11—13 *omisit B* Auersis *A′ Acr. ad u.* 11 Versis *C* Et uersis *cett. Pph.′* e. u. *Ac. ad u.* 10 11. 12 equis parthum (partum *F*) | Dicere nec *F*δ′*v* 12 attinet *RF* adtinent *L Pph.* attinent *cett. Pf. cons. Porph.′* 13 uiuum *omn.* *u.* 15 *omisit B*

I 20. 3 leui *A′B′D′zLv Pf. Acr. ad u.* 1 eleui *RF*λ′π*u* elegi *Pph.* releui δ *a. ras. ut uid.* 10 Tu *omn. Pph. ad h. l. Seruius* bibis *z ab alt. m.* uiuis (b *suprascr.*) *Pph.* bides λ bibes *cett. Pf. Porph.′ ad serm.* II 2, 48 *Seruius* moues *Büchelerus*

XXI

Dianam tenerae dicite uirgines,
Intonsum, pueri, dicite Cynthium
Latonamque supremo
Dilectam penitus Ioui.
Vos laetam fluuiis et nemorum coma,
Quaecumque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Siluis aut uiridis Gragi.
Vos Tempe totidem tollite laudibus
Natalemque, mares, Delon Apollinis
Insignemque pharetra
Fraternaque umerum lyra.
Hic bellum lacrimosum, hic miseram famem
Pestemque a populo et principe Caesare in
Persas atque Britannos
Vestra motus aget prece.

XXII

Integer uitae scelerisque purus
Non eget Mauris iaculis neque arcu
Nec uenenatis grauida sagittis,
Fusce, pharetra,
Siue per Syrtis iter aestuosas,
Siue facturus per inhospitalem
Caucasum uel quae loca fabulosus
Lambit Hydaspes.
Namque me silua lupus in Sabina,
Dum meam canto Lalagen et ultra
Terminum curis uagor expeditis,
Fugit inermem.
Quale portentum neque militaris
Daunias latis alit aesculetis,
Nec Iubae tellus generat, leonum
Arida nutrix.

A′(Aa)B′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

I 21. 4 Delectam *Cu pr.* 5 coma *ARλ′δ′πu′* comam *aB′D′FL* 13 Hinc bellum *Bπpr.* hinc mis: *π* 14 in *omis. A′CD′R* 14 *sq.* caesare | In persas *Fλ′δ′π′u′*

I 22. 2 mauri *u′l p.ras. z p.ras. π p.ras.* mauris *cett. gloss. λ* nec *A′CD′R** neque *BFλ′δ′π′u′* 4 Tusce *F* 7 fabulosa *Lactantius opp. schol.* 10 lalagem *λ* 11 expeditus *u gloss. λφ* expeditis *cett. Porph.′* 14 Daunias *A′B′D′RFδ′Lv Pph.* Daunia *λ′πu Pf. Porph.′ glossarium Mai* 15 iuba *RFλ′π′* leonem *DRpr.*

Pone me, pigris ubi nulla campis
Arbor aestiua recreatur aura,
Quod latus mundi nebulae malusque
   Iuppiter urget;
Pone sub curru nimium propinqui
Solis in terra domibus negata:
Dulce ridentem Lalagen amabo,
   Dulce loquentem.

XXIII

Vitas inuleo me similis, Chloe,
Quaerenti pauidam montibus auiis
   Matrem non sine uano
      Aurarum et siluae metu.
Nam seu mobilibus ue*p*ris inhorruit
Ad uent*os* foliis, seu uirides rubum
   Dimouere lacertae,
      Et corde et genibus tremit.
Atqui non ego te, tigris ut aspera
Gaetulusue leo, frangere persequor:
   Tandem desine matrem
      Tempestiua sequi uiro.

XXIIII

Quis desiderio sit pudor aut modus
Tam cari capitis? praecipe lugubris
Cantus, Melpomene, cui liquidam pater
   Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium perpetuus sopor
Vrget? cui pudor et iustitiae soror,
Incorrupta fides, nudaque ueritas
   Quando ullum inueniet parem?

A′(Aa)B′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

18 aura] umbra *Victorinus* 23 lalagem *λ*
I 23. 1 Vitas *u′ expositio metrica codicis γ* Vitat *A′B′D′RFλ′δ′π′ Pph.′ Porph.′ Acr. Diomedes Victorinus Seruius de metris* 5 *sq.* uepris inhorruit ad uentum] ueris (uerus *R a.ras.*) inhorruit Aduentus *omn. Acr.′*
5 uepris *Gogavius* uitis *Muretus* 6 *redit cod. γ; omn. = A′(Aa)γB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)*
ad uentum *Muretus*
I 24. *u.* 3 *omis. R*

Multis ille bonis flebilis occidit,
Nulli flebilior, quam tibi, Vergili.
Tu frustra pius heu non ita creditum
  Poscis Quintilium deos.
Quid si Threicio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem,
Num uanae redeat sanguis imagini,
  Quam uirga semel horrida
Non lenis precibus fata recludere
Nigro compulerit Mercurius gregi?
Durum: sed leuius fit patientia
  Quicquid corrigere est nefas.

XXV

Parcius iunctas quatiunt fenestras
Iactibus crebris iuuenes proterui
Nec tibi somnos adimunt, amatque
  Ianua limen,
Quae prius multum facilis mouebat
Cardines. audis minus et minus iam:
'Me tuo longas pereunte noctes,
  Lydia, dormis?'
Inuicem moechos anus arrogantis
Flebis in solo leuis angiportu,
Thracio bacchante magis sub inter-
  lunia uento,
Cum tibi flagrans amor et libido,
Quae solet matres furiare equorum,
Saeuiet circa iecur ulcerosum,
  Non sine questu,
Laeta quod pubes hedera uirenti
Gaudeat pulla magis atque myrto,
Aridas frondes hiemis sodali
  Dedicet *Euro*.

$A'(Aa)\gamma B'(BC)D'(D\tau)RF(\varphi\psi)\lambda'(\lambda l)\delta'(\delta z)\pi'(\pi L)u'(uv)$

I 25. 2 Ictibus *zLy Ac. uar.* Ia//ctibus *δ* Iactibus *cett. Porph.*" *Ac.* 5 faciles *Fδ'πv Pf. Porph.'* facilis *cett.* *uu.* 7 *sq. omis. R* 13 libido] cupido *u* cupido (ł libido) *B* 17 uirente *Fδ'πu'* uirenti *cett. Pph.'* *Victorini codices* 20 Euro *Aldina* 1501 hebro *omn. Porph.' Acr.'*

XXVI

Musis amicus tristitiam et metus
Tradam proteruis in mare Creticum
Portare uentis, quis sub Arcto
Rex gelidae metuatur orae,
Quid Tiridaten terreat, unice
Securus. o quae fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores,
Necte meo Lamiae coronam,
Pi*m*plea dulcis. nil sine te mei
Prosunt honores: hunc fidibus nouis,
Hunc Lesbio sacrare plectro
Teque tuasque decet sorores.

XXVII

Natis in usum laetitiae scyphis
Pugnare Thracum est: tollite barbarum
Morem uerecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.
Vino et lucernis Medus acinaces
Immane quantum discrepat; impium
Lenite clamorem, sodales,
Et cubito remanete presso.
Voltis seueri me quoque sumere
Partem Falerni? dicat Opuntiae
Frater Megyllae, quo beatus
Volnere, qua pereat sagitta.
Cessat uoluntas? non alia bibam
Mercede. quae te cumque domat uenus,
Non erubescendis adurit
Ignibus ingenuoque semper

A′(Aa)γB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

I 26. 5 *sq. omisit B* 5 tiridaten *aCD′Rψδ′πu Ac.* tiridaten *L* tiridaden *γ* tiri claten A_1 tyridaten *lφ* tyridatem *λ* mitridaten *v* 9 Piplea *omn.* (*nisi quod in* R_1 *secunda littera erui nequit et L* Piblea *exhibet*) *Pph.′ Porph.′ Acr.′* Pimplei *Nic. Heinsius* Pimplea *Peerlkampus* 10 Prosint *z* Prosunt *cett. Acr.′* Possunt *Ac.*

I 27. *u.* 5 *om. F* ucinaces *Rδ′πv Pph.′* acinacis *A′γB′D′λ′Lu* 13 uoluntas *A′γCDRL Acr.′* uoluptas *BτFλ′δ′πu′ Pph.′ Porph.′ Ac.* 14 te *om. Flδ′π′* 16 ingenioque *Bδpr.π* ingenuo *u* ingenua=q. *τ* genioq. *F* genuoq. *l*

Amore peccas: quicquid habes, age
Depone tutis auribus. a miser,
Quanta laborabas Charybdi,
Digne puer meliore flamma!
Quae saga, quis te soluere Thessalis
Magus uenenis, quis poterit deus?
Vix inligatum te triformi
Pegasus expediet Chimaera.

XXVIII

Te maris et terrae numeroque carentis harenae
Mensorem cohibent, Archyta,
Pulueris exigui prope litus parua Matinum
Munera, nec quicquam tibi prodest
Aerias temptasse domos animoque rotundum
Percurrisse polum morituro.
Occidit et Pelopis genitor, conuiua deorum,
Tithonusque remotus in auras,
Et Iouis arcanis Minos admissus, habentque
Tartara Panthoiden iterum Orco
Demissum, quamuis clipeo Troiana refixo
Tempora testatus nihil ultra
Neruos atque cutem morti concesserat atrae,
Iudice te non sordidus auctor
Naturae uerique. sed omnis una manet nox
Et calcanda semel uia leti.
Dant alios Furiae toruo spectacula Marti,
Exitiost auidum mare nautis;
Mixta senum ac iuuenum densentur funera, nullum
Saeua caput Proserpina fugit;
Me quoque deuexi rapidus comes Orionis
Illyricis Notus obruit undis.
At tu, nauta, uagae ne parce malignus harenae
Ossibus et capiti inhumato

A′(Aa)γB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

19 laboras *Cτδ Porph.′ pro interpretatione* laborabas *cett. Pph.′* laboraborabas *Ac.* laboras in *Aldus* laborabis *Weber* laboras ab *Oudendorpius*

I 28. 3 latum *A′γBD′Rπ1 ut uid.* latus *C* litus *Fλ′δ′Lu′* l////t' *π* 4 nec tibi quicquam pr: *Bλ′* 10 Panthoiden] panthoidem *λu Ac.* pantoiden *D′πv* penthoiden *z* 12 nil *Blu Pf. opp. cett. Porph.′* 15 nox *γB′Fλδ′π′u′* mors *A′D′R C superscr. λ uar.* 16 uia semel *δ′L* *u.* 19 *om. AR, in A add. manus antiqua ante u.* 18, *u.* 19 *ante u.* 18 *in a* ac] et *Fδ′π′v opp. aγB′D′λ′u Ac.* 24 inhumato] intumulato *Peerlkampus*

Particulam dare: sic, quodcumque minabitur Eurus
  Fluctibus Hesperiis, Venusinae
Plectantur siluae te sospite, multaque merces,
  Vnde potest, tibi defluat aequo
Ab Ioue Neptunoque sacri custode Tarenti.
  Neclegis inmeritis nocituram
Postmodo te natis fraudem committere? forset
  Debita iura uicesque superbae
Te maneant ipsum: precibus non linquar inultis,
  Teque piacula nulla resoluent.
Quamquam festinas, non est mora longa: licebit
  Iniecto ter puluere curras.

XXVIIII

Icci, beatis nunc Arabum inuides
Gazis et acrem militiam paras
  Non ante deuictis Sabaeae
    Regibus horribilique Medo
Nectis catenas. quae tibi uirginum
Sponso necato barbara seruiet?
  Puer quis ex aula capillis
    Ad cyathum statuetur unctis,
Doctus sagittas tendere Sericas
Arcu paterno? quis neget arduis
  Pronos relabi posse riuos
    Montibus et Tiberim reuerti,
Cum tu coemptos undique nobilis
Libros Panaeti Socraticam et domum
  Mutare loricis Hiberis,
    Pollicitus meliora, tendis?

XXX

O Venus regina Cnidi Paphique,
Sperne dilectam Cypron et uocantis
Ture te multo Glycerae decoram
  Transfer in aedem.

A′(Aa)γB′(BC)D′(·Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

31 Forset *A1?γDFλδπ′ Pph.′ Priscianus* fors et *Cτlz* forsan *A* (*A1 euanuit*) forsit *A1?aR* forsan *Bu′* 'forset] *pro forsan uel pro forsitan' gloss. λφ cons. gloss. π*

I 29. c. I 29, 2—31, 15 *deficit D* 5 *sq. L2 in rasura uu.* 7—16 *omisit B* 13 nobilis] nobiles *RFλ′δ′πu′ Ac.*

Feruidus tecum puer et solutis
Gratiae zonis properentque Nymphae
Et parum comis sine te Iuuentas
Mercuriusque.

XXXI

Quid dedicatum poscit Apollinem,
Vates? quid orat de patera nouum
Fundens liquorem? non opimae
Sardiniae segetes feraces,
Non aestuosae grata Calabriae
Armenta, non aurum aut ebur Indicum,
Non rura quae Liris quieta
Mordet aqua taciturnus amnis.
Premant Calena falce quibus dedit
Fortuna uitem, diues ut aureis
Mercator exsiccet culillis
Vina Syra reparata merce,
Dis carus ipsis, quippe ter et quater
Anno reuisens aequor Atlanticum
Impune: me pascunt oliuae,
Me cichorea leuesque maluae.
Frui paratis et ualido mihi,
Latoe, dones et precor integra
Cum mente nec turpem senectam
Degere nec cithara carentem.

XXXII

Poscimur. siquid uacui sub umbra
Lusimus tecum, quod et hunc in annum
Viuat et pluris, age dic Latinum,
Barbite, carmen,

A′(Aa)γB′(BC)τRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

I 31. 9 calenam *Pph.′ Bentl.* calena *omn.* 10 ut *BRFλ′δL*1 *ni fall.* u *Pph.′* et *A′γCτzπv* (*superscr.* ut *π*) *L* (2?) 11 culillis *A′γCτR Acr.* cu‹›llis *B* cululis *Fδ′πu′ Pph.′* culullis *λ′* cu*ullis L* u. 16 *redit D* u. 16 *omis. π pr., ante* u. 15 *pon. δ′* 16 Leticoreae *ψ*1 cichorea *A′γδu* cichorea *L* cicorea *BR* cycorea *λ′* cichoreae *zπ Pph.′* cicoreę *v* cicoraeae *φ*1 ci^{c}hora^{e}e *D* cichorae *τ* 18 Latoe *A′B′D′λπu* Latoę *γR* Laetoe *Fδv cons. z* Letoe *l* at *omn., nisi quod* adprecor *λ pr.* ac *y*(?) *Bentl.* et *Lambinus*

I 32. 1 Poscimur *RFλδ′πu′ Pph.′ expositio metrica cod. γ Ac. Acr. Seruii Paris.* 7959 *Regin.* 1495 *Victorinus* Poscimus *A′γB′D′lL Diomedes Seruius de metris*

Lesbio primum modulate ciui,
Qui, ferox bello, tamen inter arma,
Siue iactatam religarat udo
    Litore nauem,
Liberum et Musas Veneremque et illi
Semper haerentem puerum canebat
Et Lycum nigris oculis nigroque
    Crine decorum.
O decus Phoebi et dapibus supremi
Grata testudo Iouis, o laborum
Dulce lenimen, mihi cumque salue
    Rite uocanti.

XXXIII

Albi, ne doleas plus nimio memor
Immitis Glycerae, neu miserabilis
Decantes elegos, cur tibi iunior
  Laesa praeniteat fide.
Insignem tenui fronte Lycorida
Cyri torret amor, Cyrus in asperam
Declinat Pholoen: sed prius Apulis
  Iungentur capreae lupis,
Quam turpi Pholoe peccet adultero.
Sic uisum Veneri, cui placet imparis
Formas atque animos sub iuga aenea
  Saeuo mittere cum ioco.
Ipsum me melior cum peteret Venus
Grata detinuit compede Myrtale
Libertina, fretis acrior Hadriae
  Curuantis Calabros sinus.

XXXIIII

Parcus deorum cultor et infrequens
Insanientis dum sapientiae
  Consultus erro, nunc retrorsum
    Vela dare atque iterare cursus

$A'(Aa)\gamma B'(BC)D'(D\tau)RF(\varphi\psi)\lambda'(\lambda l)\delta'(\delta z)\pi'(\pi L)u'(uv)$

8 nauim *BD'* nauem *cett.* 15 mihi (michi φ) cumque *omn. Porph.' Acr.'* medicumque *Lachmannus* mihi tu usque *Herwerdenius*

I 33. *hoc carmen omisit B* 6 Cyri te torret *F*$\delta'\pi$ 7 pholoem λ 9—11 peccet—cui *omis.* π*pr.* *uu.* 9 *sq. omis.* $\lambda\delta'$ *u.* 11 *hic omis. R, addidit post* c. I 34, 15

I 34. *carmen omisit B*

Cogor relictos: namque Diespiter,
Igni corusco nubila diuidens
Plerumque, per purum tonantis
Egit equos uolucremque currum,
Quo bruta tellus et uaga flumina,
Quo Styx et inuisi horrida Taenari
Sedes Atlanteusque finis
Concutitur. ualet ima summis
Mutare et insignem attenuat deus,
Opscura promens; hinc apicem rapax
Fortuna cum stridore acuto
Sustulit, hic posuisse gaudet.

XXXV

O diua, gratum quae regis Antium,
Praesens uel imo tollere de gradu
Mortale corpus uel superbos
Vertere funeribus triumphos:
Te pauper ambit sollicita prece
Ruris colonus, te dominam aequoris
Quicumque Bithyna lacessit
Carpathium pelagus carina.
Te Dacus asper, te profugi Scythae,
Vrbesque gentesque et Latium ferox,
Regumque matres barbarorum et
Purpurei metuunt tyranni,
Iniurioso ne pedę proruas
Stantem columnam, neu populus frequens
Ad arma cessantis, ad arma
Concitet imperiumque frangat.
Te semper anteit saeua necessitas,
Clauos trabalis et cuneos manu
Gestans aena, nec seuerus
Vncus abest liquidumque plumbum.

A′(Aa)γB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

5 relictos *omn. Pph.′ Eutyches* relectos *Nic. Heinsius* 16 hinc *Al Pph.* Hunc *C*

I 35. *hanc oden coniunxerunt cum antecedente Diomedes Victorinus Seruius de metris opp. expos. metr.* 17 saeua *Flδ Pf. nec dissentire puto Pseudoacronem originarium* seua *λzπu′* serua *A′γB′D′RL Acr.′ Pph. Porph. cons. Porf. 'praecedit quasi sit Necessitas comes et ministra Fortunae' Acr.* 19 aena] aenea *ψpr.u′ Ac.* ęnea *C* (ęna *L*)

Te spes et albo rara fides colit
Velata panno, nec comitem abnegat,
Vtcumque mutata potentis
Veste domos inimica linquis.
At uolgus infidum et meretrix retro
Periura cedit, diffugiunt cadis
Cum faece siccatis amici,
Ferre iugum pariter dolosi.
Serues iturum Caesarem in ultimos
Orbis Britannos et iuuenum recens
Examen Eois timendum
Partibus Oceanoque rubro.
Eheu cicatricum et sceleris pudet
Fratrumque. quid nos dura refugimus
Aetas, quid intactum nefasti
Liquimus? unde manum iuuentus
Metu deorum continuit, quibus
Pepercit aris? o utinam noua
Incude diffingas retunsum in
Massagetas Arabasque ferrum.

XXXVI

Et ture et fidibus iuuat
Placare et uituli sanguine debito
Custodes Numidae deos,
Qui nunc Hesperia sospes ab ultima
Caris multa sodalibus,
Nulli plura tamen diuidit oscula
Quam dulci Lamiae, memor
Actae non alio rege puertiae
Mutataeque simul togae.
Cressa ne careat pulchra dies nota,
Neu promptae modus amphorae,
Neu morem in Salium sit requies pedum,

A′(Aa)γB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

26 diffugiunt cadis. cedit *R* diffugiunt] fugiunt *Fδ′π* 33 Heu heu *Bπ Ac.* Heu *A′γCR Pph.′* Heheu *ψλ′* Eheu *D′δ′φu′* ////heu *L*
34 dure fugimus *A1* (*alt. m.* e *in* a *mutauit*) durare fugimus *BR* refugimus, *om.* dura *D′* 35 intacitum *A′R* 36 Linquimus *B′u opp. Pph.′ Acr.′* 39 diffingas *A′γCDRφδ′L Acr.′* diffingas τ diffigas *u* diffindas *πv* deffingas *λ′* defingas *Bψ* in *omis.* *δ′y* 39. 40 In massagetas *CL*
I 36. 1 iuuat (inuat *A1*) placare | Et uituli *A′CD′R* 11 Nec *RFδ′π′u′ Pph.* 12 Neč *A* Nec *RFδ′π′u′*

Neu multi Damalis meri
Bassum Threicia uincat amystide,
Neu desint epulis rosae
Neu uiuax apium neu breue lilium.
Omnes in Damalin putris
Deponent oculos, nec Damalis nouo
Diuelletur adultero,
Lasciuis hederis ambitiosior.

XXXVII

Nunc est bibendum, nunc pede libero
Pulsanda tellus, nunc Saliaribus
Ornare puluinar deorum
Tempus erat dapibus, sodales,
Antehac nefas depromere Caecubum
Cellis auitis, dum Capitolio
Regina dementis ruinas
Funus et imperio parabat
Contaminato cum grege turpium
Morbo uirorum, quidlibet impotens
Sperare fortunaque dulci
Ebria. sed minuit furorem
Vix una sospes nauis ab ignibus,
Mentemque lymphatam Mareotico
Redegit in ueros timores
Caesar, ab Italia uolantem
Remis adurgens, accipiter uelut
Mollis columbas, aut leporem citus
Venator in campis niualis
Haemoniae, daret ut catenis
Fatale monstrum. quae generosius
Perire quaerens nec muliebriter
Expauit ensem nec latentis
Classe cita reparauit oras;
Ausa et iacentem uisere regiam
Voltu sereno, fortis et asperas
Tractare serpentes, ut atrum
Corpore combiberet uenenum,

A′(Aa)γB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

13 Nec *Apr. Fδ′π′u′ opp. Pph.′* 15 Neč *A* Nec *R* 17 damalin *Fδ′πR1?* damalim *aγD′λ′Lu′* damalĩ *B′τL* demalim *A* da‿mali// *R* trespu *δ* putres *cett., cf. Vergil. georg.* I 392 18 nec] neu *Pph.′ opp. Porph.′*

I 37. 5 Antehanc *Fλ′δπ Pph.* Anteac *a*

Deliberata morte ferocior;
Saeuis Liburnis scilicet inuidens
Priuata deduci superbo
Non humilis mulier triumpho.

XXXVIII

Persicos odi, puer, apparatus,
Displicent nexae philyra coronae,
Mitte sectari, rosa quo locorum
Sera moretur.
Simplici myrto nihil adlabores
Sedulus, curo: neque te ministrum
Dedecet myrtus neque me sub arta
Vite bibentem.

$A'(Aa)\gamma B'(BC)D'(D\tau)RF(\varphi\psi)\lambda'(\lambda l)\delta'(\delta z)\pi'(\pi L)u'(uv)$

Q. HORATI FLACCI

CARMINVM

LIBER SECVNDVS

I

Motum ex Metello consule ciuicum,
Bellique causas et uitia et modos,
  Ludumque Fortunae grauisque
    Principum amicitias et arma
Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosae plenum opus aleae,
  Tractas et incedis per ignes
    Suppositos cineri doloso.
Paulum seuerae Musa tragoediae
Desit theatris: mox, ubi publicas
  Res ordinaris, grande munus
    Cecropio repetes coturno,
Insigne maestis praesidium reis
Et consulenti, Pollio, curiae,
  Cui laurus aeternos honores
    Delmatico peperit triumpho.
Iam nunc minaci murmure cornuum
Perstringis auris, iam litui strepunt,
  Iam fulgor armorum fugacis
    Terret equos equitumque uoltus.
Audire magnos iam uideor duces
Non indecoro puluere sordidos
  Et cuncta terrarum subacta
    Praeter atrocem animum Catonis.
Iuno et deorum quisquis amicior
Afris inulta cesserat impotens
  Tellure, uictorum nepotes
    Rettulit inferias Iugurthae.

$A'(Aa)\gamma B'(BC)D'(D\tau)RF(\varphi\psi)\lambda'(\lambda l)\delta'(\delta z)\pi'(\pi L)u'(uv)$

II 1. *u.* 27 *omisit* $A\tau$

Quis non Latino sanguine pinguior
Campus sepulchris impia proelia
Testatur auditumque Medis
Hesperiae sonitum ruinae?
Qui gurges aut quae flumina lugubris
Ignara belli? quod mare Dauniae
Non decolorauere caedes?
Quae caret ora cruore nostro?
Sed ne relictis, Musa, procax iocis
Ceae retractes munera neniae:
Mecum Dion*a*eo sub antro
Quaere modos leuiore plectro.

II

Nullus argento color est auaris
Abdito terris, inimice lamnae
Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat usu.
Viuet extento Proculeius aeuo,
Notus in fratres animi paterni;
Illum aget pinna metuente solui
Fama superstes.
Latius regnes auidum domando
Spiritum, quam si Libyam remotis
Gadibus iungas et uterque Poenus
Seruiat uni.
Crescit indulgens sibi dirus hydrops,
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
Fugerit uenis et aquosus albo
Corpore languor.
Redditum Cyri solio Prahaten
Dissidens plebi numero beatorum
Eximit uirtus populumque falsis
Dedocet uti

A′(Aa)γB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

39 dionio *CzL* dioneo *cett.*

II 2. *prior manus redit in A cf.* I 16, 17   5 Viuit *φπ Pph. bis Pf. altero loco opp. cett. Pf. altero loco*   7 agit *Fλ′δ′ Pph.′ Porph.′ opp. cett. Acr.′*   *uu.* 13—16 *omisit ψ*   13 durus *Lu*   17 phrahaten *γ* prahaten *aB′D′Fδ′π′*R_1? *Porph.′ Ac. Acr.′* phraaten *A*R_2 (R_1 *non liquet*) prahatem *λv* phrahatem *u* phraatem *y Priscianus*   18 blebi γ_1 plebis *aCD′π et in confusa interpretatione Porph.′* plebi *cett. Pph.′ Acr.′ Priscianus* beatum *lv*$A_2\varphi_2 z_2$ *opp. cett. sch. λφ sch. γ*   *u.* 19 *omis. τ*

Vocibus, regnum et diadema tutum
Deferens uni propriamque laurum,
Quisquis ingentis oculo inretorto
Spectat aceruos.

III

Aequam memento rebus in arduis
Seruare mentem, non secus in bonis
Ab insolenti temperatam
Laetitia, moriture Delli,
Seu maestus omni tempore uixeris,
Seu te in remoto gramine per dies
Festos reclinatum bearis
Interiore nota Falerni.
Quo pinus ingens albaque populus
Vmbram hospitalem consociare amant
Ramis? quid obliquo laborat
Lympha fugax trepidare riuo?
Huc uina et unguenta et nimium breuis
Flores amoenae ferre iube rosae,
Dum res et aetas et sororum
Fila trium patiuntur atra.
Cedes coemptis saltibus et domo
Villaque, flauos quam Tiberis lauit,
Cedes, et extructis in altum
Diuitiis potietur heres.
Diuesne prisco natus ab Inacho,
Nil interest, an pauper et infima
De gente sub diuo moreris,
Victima nil miserantis Orci:
Omnes eodem cogimur, omnium
Versatur urna serius ocius
Sors exitura et nos in aeternum
Exilium inpositura cumbae.

IIII

Ne sit ancillae tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu! prius insolentem

A′(Aa)γB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

II 3. 11 quod *D′δ Ac.* quo *aγClLuλ2 Pph.′* quid *ABRFλ1?zπ Porph. sch. λφ alt. l.* (*interpr. 'sc. si ea non utimur'*) quoq; *v* ramosque et *Bentl.* ramis, et *Fea* *uu.* 17. 18 *omis. γτδ′π* 18 lauat *A′BL opp. cett. Eutyches* 28 Exilium *A′γB′D′R* Exitium *Flδ′πu′* Exicium *λ*; *L non liquet*

Serua Briseis niueo colore
Mouit Achillem;
Mouit Aiacem Telamone natum
Forma captiuae dominum Tecmessae;
Arsit Atrides medio in triumpho
Virgine rapta,
Barbarae postquam cecidere turmae
Thessalo uictore et ademptus Hector
Tradidit fessis leuiora tolli
Pergama Grais.
Nescias, an te generum beati
Phyllidis flauae decorent parentes;
Regium certe genus et penatis
Maeret iniquos.
Crede non illam tibi de scelesta
Plebe dilectam, neque sic fidelem,
Sic lucro auersam potuisse nasci
Matre pudenda.
Bracchia et uoltum teretisque suras
Integer laudo: fuge suspicari
Cuius octauom trepidauit aetas
Claudere lustrum.

V

Nondum subacta ferre iugum ualet
Ceruice, nondum munia comparis
Aequare nec tauri ruentis
In uenerem tolerare pondus.
Circa uirentis est animus tuae
Campos iuuencae, nunc fluuiis grauem
Solantis aestum, nunc in udo
Ludere cum uitulis salicto
Praegestientis. tolle cupidinem
Immitis uuae: iam tibi liuidos
Distinguet autumnus racemos
Purpureo uarius colore.
Iam te sequetur: currit enim ferox
Aetas, et illi, quos tibi dempserit,
Apponet annos: iam proterua
Fronte petet Lalage maritum,

A′(Aa)γB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

II 4. 18 dilectam *ABFλ′δ′π′u′* delectam *aγCD′R* 23 octauum *omn.*
II 5. 13 sequitur *aγCD′Fδ′π′* curret *RFλ′δ′πu′ opp. cett. Pph.′*
16 petit *γCDR* pet *λ1*

Dilecta quantum non Pholoe fugax,
Non Chloris albo sic umero nitens,
Vt pura nocturno renidet
Luna mari Cnidiusue Gyges:
Quem si puellarum insereres choro,
Mire sagacis falleret hospites
Discrimen obscurum solutis
Crinibus ambiguoque uoltu.

VI

Septimi, Gadis aditure mecum et
Cantabrum indoctum iuga ferre nostra et
Barbaras Syrtis, ubi Maura semper
Aestuat unda:
Tibur Argeo positum colono
Sit meae sedes utinam senectae,
Sit modus lasso maris et uiarum
Militiaeque.
Vnde si Parcae prohibent iniquae,
Dulce pellitis ouibus Galaesi
Flumen et regnata petam Laconi
Rura Phalantho.
Ille terrarum mihi praeter omnis
Angulus ridet, ubi non Hymetto
Mella decedunt uiridique certat
Baca Venafro,
Ver ubi longum tepidasque praebet
Iuppiter brumas et amic*t*us Aulon
Fertili baccho minimum Falernis
Inuidet uuis.
Ille te mecum locus et beatae
Postulant arces, ibi tu calentem
Debita sparges lacrima fauillam
Vatis amici.

A'(Aa)γB'(BC)D'(Dτ)RF(φψ)λ'(λl)δ'(δz)π'(πL)u'(uv)

19 renitet *a pr. RF'lδ'u'A corr. B uar.* 20 ue] que *λu opp. cett. Pph.' Ac.* gies *Fδπ pr.*

II 6. 1 et *om. Fπu* 12 phalantho *AB'D'Rλ* phalanto *l* falanto *πpr.* palantho *aγφδ'ψ p. ras. Acr.* palanto *Lu'π corr.* pallantho *ψpr.* 18 amicus *om. π1 add. alt. m.* amicus *cett. Pph.' Seruius* amictus *Nic. Heinsius cf. Flor.* I 16 '*amicti uitibus montes*' alcon *u* 19 Fertili *A'γB'D'Rδ'π'u' Pph.'* Fertilis *Fλ' Seruius* minimum *A'γB'D'Rλ'π Porph.' Acr.'* nimium *Fδ'Lu' Pph.'* 22 ubi *Fδ'u'*
24 '*Legitur et uatis oratii*' *gloss. Fλ' cons. Porph.'*

VII

O saepe mecum tempus in ultimum
Deducte Bruto militiae duce,
Quis te redonauit Quiritem
Dis patriis Italoque caelo,
Pompei, meorum prime sodalium,
Cum quo morantem saepe diem mero
Fregi coronatus nitentis
Malobathro Syrio capillos?
Tecum Philippos et celerem fugam
Sensi relicta non bene parmula,
Cum fracta uirtus et minaces
Turpe solum tetigere mento.
Sed me per hostis Mercurius celer
Denso pauentem sustulit aere;
Te rursus in bellum resorbens
Vnda fretis tulit aestuosis.
Ergo obligatam redde Ioui dapem,
Longaque fessum militia latus
Depone sub lauru mea nec
Parce cadis tibi destinatis.
Obliuioso leuia Massico
Ciboria exple, funde capacibus
Vnguenta de conchis. quis udo
Deproperare apio coronas
Curatue myrto? quem Venus arbitrum
Dicet bibendi? non ego sanius
Bacchabor Edonis: recepto
Dulce mihi furere est amico.

VIII

Vlla si iuris tibi peierati
Poena, Barine, nocuisset umquam,
Dente si nigro fieres uel uno
Turpior ungui,

A′(Aa)γB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

II 7. 5 Pompei *R* Pompi *A′γB′D′λv Acr.′* Pompili *Flδ′π′u Porph.′* 7 coronatus] comptus *Fδ′πv* 11 fracta *omn.* freta *Pph.′* 14 sustulit ab aere *Fzπ* uu. 19—28 *om. B* 19 lauro *zzy opp. cett. Seruius* (*Laurus secundae et quartae declinationis habetur sicut et pinus teste Prisciano sch. λφD*) 22 capacius *legisse uidetur Pseudoacron*

II 8. 1 perierati *BRL Diomedes* peiurati *v* peierati *cett. Victorinus Seruius de metris* 2 barine *BD′ψλ′δ′πu′ schol. D* barinac *Rφ sch. λφ* b. *Pph.* uarine *aγCL* uarinae *A Pf. Porph.′*

Crederem: sed tu simul obligasti
Perfidum uotis caput, enitescis
Pulchrior multo iuuenumque prodis
   Publica cura.
Expedit matris cineres opertos
Fallere et toto taciturna noctis
Signa cum caelo gelidaque diuos
   Morte carentis.
Ridet hoc, inquam, Venus ipsa, rident
Simplices Nymphae, ferus et Cupido
Semper ardentis acuens sagittas
   Cote cruenta.
Adde quod pubes tibi crescit omnis,
Seruitus crescit noua, nec priores
Impiae tectum dominae relinqunt
   Saepe minati.
Te suis matres metuunt iuuencis,
Te senes parci miseraeque nuper
Virgines nuptae, tua ne retardet
   Aura maritos.

VIIII

Non semper imbres nubibus hispidos
Manant in agros aut mare Caspium
   Vexant inaequales procellae
      Vsque, nec Armeniis in oris,
Amice Valgi, stat glacies iners
Menses per omnis aut Aquilonibus
   Querqueta Gargani laborant
      Et foliis uiduantur orni:
Tu semper urges flebilibus modis
Mysten ademptum, nec tibi Vespero
   Surgente decedunt amores
      Nec rapidum fugiente solem.
At non ter aeuo functus amabilem
Plorauit omnis Antilochum senex
   Annos, nec inpubem parentes
      Troilon aut Phrygiae sorores
Fleuere semper. desine mollium
Tandem querellarum, et potius noua

A′(Aa)γB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

II 9. 10 Mysten *aD′Fπv* Mystem *Ra.ras.λ* Misten *γB′lδ′Lu* 11 cedunt *D′Fzπu* recedunt *Lδ2* decidunt *γ u.* 17 *redit v*; *omn.* = *A′(Aa)γvB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)*

Cantemus Augusti tropaea
Caesaris et rigidum Niphaten
Medumque flumen gentibus additum
Victis minores uoluere uertices,
Intraque praescriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

X

Rectius uiues, Licini, neque altum
Semper urgendo neque, dum procellas
Cautus horrescis, nimium premendo
Litus iniquom.
Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret opsoleti
Sordibus tecti, caret inuidenda
Sobrius aula.
Saepius uentis agitatur ingens
Pinus et celsae grauiore casu
Decidunt turres feriuntque summos
Fulgura montis.
Sperat infestis, metuit secundis
Alteram sortem bene praeparatum
Pectus. informis hiemes reducit
Iuppiter, idem
Summouet. non, si male nunc, et olim
Sic erit: quondam cithara tacentem
Suscitat musam neque semper arcum
Tendit Apollo.
Rebus angustis animosus atque
Fortis appare; sapienter idem
Contrahes uento nimium secundo
Turgida uela.

XI

Quid bellicosus Cantaber et Scythes,
Hirpine Quincti, cogitet Hadria

A′(Aa)γνB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

20 niphaten *AνBD′lδ′π′* nifaten *F Pph.′* niphatem *λu′ Ac.* nymphatē *C* nyphaten *aγR*

II 10. 6 opsoleti *A′λ′* obpsoleti *B* obsoletis *RF′δ′π* obsoleti *γνCD′Lu′ Acr.′* 9 Saeuius *editio Rotomag.* 1701 *opp. omn. Acr.′* 18 cithara *A′γνB′Rλ′u* cythara *D′* citharae *L* cytharae *F′δ′* cythare *πv*

II 11. 1 et *omn. Pph.′ Diomedes Seruius de metris* aut *expos. metr. codicum γα Ac. cons. Victorinus*

Diuisus obiecto, remittas
Quaerere, nec trepides in usu
Poscentis aeui pauca: fugit retro
Leuis iuuentas et decor, arida
Pellente lasciuos amores
Canitie facilemque somnum.
Non semper idem floribus est honor
Vernis neque uno luna rubens nitet
Voltu: quid aeternis minorem
Consiliis animum fatigas?
Cur non sub alta uel platano uel hac
Pinu iacentes sic temere et rosa
Canos odorati capillos,
Dum licet, Assyriaque nardo
Potamus uncti? dissipat Euhius
Curas edacis. quis puer ocius
Restinguet ardentis Falerni
Pocula praetereunte lympha?
Quis deuium scortum eliciet domo
Lyden? eburna, dic age, cum lyra
Maturet, incompt*am* Lacaenae
More comam religata nod*o*.

XII

Nolis longa ferae bella Numantiae,
Nec durum Hannibalem nec Siculum mare
Poeno purpureum sanguine mollibus
Aptari citharae modis,
Nec saeuos Lapithas et nimium mero
Hylaeum domitosque Herculea manu
Telluris iuuenes, unde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni ueteris: tuque pedestribus
Dices historiis proelia Caesaris,

A′(Aa)γνB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

4 ne *γu* nec *cett. Pph.′ Porph.′ Victorinus* in usu *schol. v* in usum *omn. cons. Victorinus* 8 canitia *Pph. Pf. corr. Porph.′* Canitia[es] *π* Canitiae *τRz Pf. pr.* Canicie *δ* 10 nec *γνCR* 15 odorata *D′* 16 a[s]syrio *B opp. cett. Pph.′ Porph.′ Acr.′* 22 Lydem *λ* Lide *π opp. cett.* 23 in comptum *AνBλ* inconptum *u* incomptum *cett. Pph.′ Ac.′* incomptam *y Bentl.* 24 comas *a ut uid. γνCD′L schol. Γ* comas *R* comae *ABλ′ Pph.* comam *Fδ′πu′ Pf. Bentl.* religare *Pph.′* nodum *omn.* nodo *Bentl.*
II 12, 1—III 8, 1 *deficit Porf.* 4 Aptare *A′Bλ′v Victorinus*

Maecenas, melius ductaque per uias
   Regum colla minacium.
Me dulcis dominae Musa Licymniae
Cantus, me uoluit dicere lucidum
Fulgentis oculos et bene mutuis
   Fidum pectus amoribus,
Quam nec ferre pedem dedecuit choris
Nec certare ioco nec dare bracchia
Ludentem nitidis uirginibus sacro
   Dianae celebris die.
Num tu quae tenuit diues Achaemenes
Aut pinguis Phrygiae Mygdonias opes
Permutare uelis crine Licymniae,
   Plenas aut Arabum domos,
Cum flagrantia detorquet ad oscula
Ceruicem aut facili saeuitia negat,
Quae poscente magis gaudeat eripi,
   Interdum rapere occupat?

XIII

Ille et nefasto te posuit die,
Quicumque primum, et sacrilega manu
   Produxit, arbos, in nepotum
      Perniciem obprobriumque pagi;
Illum et parentis crediderim sui
Fregisse ceruicem et penetralia
   Sparsisse nocturno cruore
      Hospitis; ille uenena Colcha
Et quicquid usquam concipitur nefas
Tractauit, agro qui statuit meo
   Te, triste lignum, te caducum
      In domini caput inmerentis.
Quid quisque uitet, numquam homini satis
Cautum est in horas. nauita Bosphorum
   Poenus perhorrescit neque ultra
      Caeca timet aliunde fata,

A′(Aa)γνB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

13 liciniae δ1 *aut pr. u′ Ac.* lyciniae *zL opp. cett.* 18 brachia *omn.* 23 lyciniae *zL* (licīnię *π*) licynię *λ* licinię *δu′ opp. Pph. Porph.* 25 Dum *Fδ′πν* Cum *cett. Pph. Acr.′* fraglantia *zu′ gloss φ*: '*redolentia*', *opp. Acr.′* 28 occupet *A′γνB′D′RFλ′ Pph. Porph. gloss. Γ(aγνb)* occupat *δ′π′v*; *u1 non liquet*

II 13. c. II 13, 5—II 16, 19 *deficit* δ1; *omn.* = *A′(Aa)γνB′(BC)D′(Dτ) RF(φψ)λ′(λl)zπ′(πL)u′(uv)*

1 Ille] Malo *Seruius de metris* *u.* 8 *omisit z* 8 colcha *A′γB′D τ corr. Rλ Ac.′* cholcha *ντ pr.* colchica *Flπ′u′ Pph. Porph.*

Miles sagittas et celerem fugam
Parthi, catenas Parthus et Italum
  Robur; sed inprouisa leti
    Vis rapuit rapietque gentis.
Quam paene furuae regna Proserpinae
Et iudicantem uidimus Aeacum
  Sedesque discriptas piorum et
    Aeoliis fidibus querentem
Sappho puellis de popularibus
Et te sonantem plenius aureo,
  Alcaee, plectro dura nauis,
    Dura fugae mala, dura belli.
Vtrumque sacro digna silentio
Mirantur umbrae dicere; sed magis
  Pugnas et exactos tyrannos
    Densum umeris bibit aure uolgus.
Quid mirum, ubi illis carminibus stupens
Demittit atras belua centiceps
  Auris et intorti capillis
    Eumenidum recreantur angues?
Quin et Prometheus et Pelopis parens
Dulci laborem decipitur sono
  Nec curat Orion leones
    Aut timidos agitare lyncas.

XIIII

Eheu fugaces, Postume, Postume,
Labuntur anni, nec pietas moram
  Rugis et instanti senectae
    Afferet indomitaeque morti;
Non, si trecenis quotquot eunt dies,
Amice, places inlacrimabilem
  Plutona tauris, qui ter amplum
    Geryonen Tityonque tristi .

A′(Aa)γνB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)zπ′(πL)u′(uv)

23 discriptas *A′B nec dissent. Acr.′* descriptas *γνCD′Rπu Pph. Ac.* discretas *Fλ′zLv* 28 *post* fugae *distinxisse uidetur Mauortius, post* mala *Ac.* 38 laborem *A′BD′RFzπu′ Pph. Porph.* laborum *γνCλ′L Acr.′*

II 14. 1 Eheu *omn. expos. metrica Ac. bis Diomedes Seruius de metris* Heu *Pph.* 5 sit recens *π1* si trecenis *π2* tricenis — dies *τ2 in loco raso* trecenis *zπ2y Ac.* trecentis *ντ1?λy* tricenis *cett. Acr.′ interpolatus* 8 Geryonen *π* Geryonē *Ac.* Gerionen *aνBD′Rφ* Gerionem *AγCψλ′zLu′* tristis *D a. ras. φla. ras. ut uid. zπ*

Compescit unda, scilicet omnibus,
Quicumque terrae munere uescimur,
Enauiganda, siue reges
Siue inopes erimus coloni.
Frustra cruento Marte carebimus
Fractisque rauci fluctibus Hadriae,
Frustra per autumnos nocentem
Corporibus metuemus Austrum.
Visendus ater flumine languido
Cocytos errans et Danai genus
Infame damnatusque longi
Sisyphus Aeolides laboris.
Linquenda tellus et domus et placens
Vxor, neque harum, quas colis, arborum
Te praeter inuisas cupressos
Vlla breuem dominum sequetur.
Apsumet heres Caecuba dignior
Seruata centum clauibus et mero
Tinguet pauimentum superbo,
Pontificum potiore cenis.

XV

Iam pauca aratro iugera regiae
Moles relinquent, undique latius
Extenta uisentur Lucrino
Stagna lacu, platanusque caelebs
Euincet ulmos; tum uiolaria et
Myrtus et omnis copia narium
Spargent oliuetis odorem
Fertilibus domino priori;
Tum spissa ramis laurea feruidos
Excludet ictus. non ita Romuli
Praescriptum et intonsi Catonis
Auspiciis ueterumque norma.

A′(Aa)γvB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)zπ′(πL)u′(uv)

14 raucis *A′Bπ Pph.* rauci *cett. Ac.′ Acr.′* 18 Cocitus *upr.* 20 Sisiphos *F* Sisyphos *zπv* Sisyphus *A′γvB′D′Rl* Sysyphus *λ* Sisiphus *Lu Ac. Acr.′* 23 cupressus *vy opp. cett. Pph. Porph. Acr.* 24 ulla] Vita *Fλ′zπ′ gloss. λφ* 27 superbo *omn. Acr.′* superbum *Lambinus* superbus *y Barthius* superbis *Lynfordus*

II 15. *Continuant hoc carmen antecedenti A′B′τR Acr. expos. metr. Diomedes Victorinus Seruius de metris opp. cett. Porph.* 9 *sq.* tum — ictus *om. B* 9 Tunc *Pph. non Ac.′ u.* 10 *omisit D pr.* 10 itus *Fz* estus *u* estus *v uu.* 12—20 *omisit B* 12 norma] forma *zπ′y*

Priuatus illis census erat breuis,
Commune magnum: nulla decempedis
Metata priuatis opacam
Porticus excipiebat Arcton,
Nec fortuitum spernere *cae*spitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu iubentes et deorum
Templa nouo decorare saxo.

XVI

Otium diuos rogat in patenti
Prensus Aegaeo, simul atra nubes
Condidit lunam neque certa fulgent
Sidera nautis;
Otium bello furiosa Thrace,
Otium Medi pharetra decori,
Grosphe, non gemmis neque purpura ue-
nale neque auro.
Non enim gazae neque consularis
Summouet lictor miseros tumultus
Mentis et curas laqueata circum
Tecta uolantis.
Viuitur paruo bene, cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum,
Nec leuis somnos timor aut cupido
Sordidus aufert.
Quid breui fortes iaculamur aeuo
Multa? quid terras alio calentis
Sole mutamus? patriae quis exul
Se quoque fugit?
Scandit aeratas uitiosa nauis
Cura nec turmas equitum relinquit,
Ocior ceruis et agente nimbos
Ocior Euro.
Laetus in praesens animus quod ultrast
Oderit curare et amara lento
Temperet risu: nihil est ab omni
Parte beatum.

$A'(Aa)\gamma\nu B'(BC)D'(D\tau)RF(\varphi\psi)\lambda'(\lambda l)z\pi'(\pi L)u'(uv)$

17 cespitem *omn.*

II 16. c. II 16 *titul.* — II 19, 4 *deficit* l; *omn.* = $A'(Aa)\gamma\nu B'(BC)D'(D\tau)RF(\varphi\psi)\lambda z\pi'(\pi L)u'(uv)$

2 Prensus $\gamma\nu B'D'Rz\pi'$ *Pph. Acr.'* Praensus $A'F$ Presus λ_1 Pressus $u'\lambda_2$

7. 8 purpura | Venale n: a: $CFz\pi'u'$ 13 paterno $Fz\pi$ *u.* 20 *redit* δ; *omn.* = $A'(Aa)\gamma\nu B'(BC)D'(D\tau)RF(\varphi\psi)\lambda\delta'(\delta z)\pi'(\pi L)u'(uv)$

22 reliquit *Rpr.* δ *pr. opp. Pph. Ac.' Acr.'* *u.* 23 *omisit* D *pr.* ψ

Abstulit clarum cita mors Achillem,
Longa Tithonum minuit senectus,
Et mihi forsan, tibi quod negarit,
  Porriget hora.
Te greges centum Siculaeque circum
Mugiunt uaccae, tibi tollit hinnitum
Apta quadrigis equa, te bis Afro
  Murice tinctae
Vestiunt lanae: mihi parua rura et
Spiritum Graiae tenuem camenae
Parca non mendax dedit et malignum
  Spernere uolgus.

XVII

Cur me querellis exanimas tuis?
Nec dis amicum est nec mihi te prius
  Obire, Maecenas, mearum
    Grande decus columenque rerum.
A! te meae si partem animae rapit
Maturior uis, quid moror altera,
  Nec carus aeque nec superstes
    Integer? ille dies utramque
Ducet ruinam. non ego perfidum
Dixi sacramentum: ibimus, ibimus,
  Vtcumque praecedes, supremum
    Carpere iter comites parati.
Me nec Chimaerae spiritus igneae,
Nec si resurgat centimanus Gigas
  Diuellet umquam: sic potenti
    Iustitiae placitumque Parcis.
Seu Libra seu me Scorpios aspicit
Formidulosus, pars uiolentior
  Natalis horae, seu tyrannus
    Hesperiae Capricornus undae,
Vtrumque nostrum incredibili modo
Consentit astrum. te Iouis impio

A′(Aa)γvB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λδ′(δz)π′(πL)u′(uv)

31 forset *aut* fors. & *R*1?*Fδ′π cons. gloss. λφ* forsam *λ* forsan *cett. item R, sed* an *fortasse ab altera manu* 34 *sq.* hinni | Tum apta *CD′R* hinnitum | Tū *v*

II 17. 5 Ha *u′* At *zπ*? A *cett. Pph. Ac.′* *uu.* 7—9 *omisit B* 14 gigans *R* gygas *v* gigas *cett. Pph. Acr.′* Gyas *Lambinus* 17 scorpios *BRF* scorpius *cett. schol. Pers.* 19 Natalis] Loetalis *Fδ′* Lo&alis *π* Letalis *v opp. cett. Acr.′*

Tutela Saturno refulgens
Eripuit uolucrisque fati
Tardauit alas, cum populus frequens
Laetum theatris ter crepuit sonum:
Me truncus inlapsus cerebro
Sustulerat, nisi Faunus ictum
Dextra leuasset, Mercurialium
Custos uirorum. reddere uictimas
Aedemque uotiuam memento:
Nos humilem feriemus agnam.

XVIII

Non ebur neque aureum
Mea renidet in domo lacunar;
Non trabes Hymettiae
Premunt columnas ultima recisas
Africa, neque Attali
Ignotus heres regiam occupaui,
Nec Laconicas mihi
Trahunt honestae purpuras clientae.
At fides et ingeni
Benigna uenast, pauperemque diues
Me petit; nihil supra
Deos lacesso nec potentem amicum
Largiora flagito,
Satis beatus unicis Sabinis.
Truditur dies die
Nouaeque pergunt interire lunae:
Tu secanda marmora
Locas sub ipsum funus et sepulchri
Immemor struis domos,
Marisque Bais obstrepentis urges
Summouere litora,
Parum locuples continente ripa.
Quid quod usque proximos
Reuellis agri terminos et ultra
Limites clientium
Salis auarus? pellitur paternos

A′(Aa)γνB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λδ′(δz)π′(πL)u′(uv)

25 alas *om. Fδ′π pr.* tum *Rz1?π corr. Ac.* tunc *y* [*Bambergensis*] te *Fδz1?π* cum *cett.* cui *Lachmannus*

II 18. 8 clientae *AB Charisius cons. Acr.′* clientiae *aγνCD′R* clientes *Fλδ′π′u′* 14 unicis] uineis *Dinter* *uu.* 22—29 *omisit B* 25 Limitem *δ′π′u′* Limites *cett.*

In sinu ferens deos
Et uxor et uir sordidosque natos.
Nulla certior tamen
Rapacis Orci fine destinata
Aula diuitem manet
Erum. quid ultra tendis? aequa tellus
Pauperi recluditur
Regumque pueris, nec satelles Orci
Callidum Promethea
Reuexit auro captus: hic superbum
Tantalum atque Tantali
Genus coercet, hic leuare functum
Pauperem laboribus
Vocatus atque non uocatus audit.

XVIIII

Bacchum in remotis carmina rupibus
Vidi docentem, credite posteri,
Nymphasque discentis et auris
Capripedum Satyrorum acutas.
Euhoe! recenti mens trepidat metu,
Plenoque Bacchi pectore turbidum
Laetatur: euhoe! parce Liber,
Parce, graui metuende thyrso!
Fas peruicacis est mihi Thy*i*adas
Vinique fontem lactis et uberes
Cantare riuos atque truncis
Lapsa cauis iterare mella;
Fas et beatae coniugis additum
Stellis honorem tectaque Penthei
Disiecta non leni ruina
Thracis et exitium Lycurgi.
Tu flectis amnes, tu mare barbarum,
Tu separatis uuidus in iugis
Nodo coerces uiperino
Bistonidum sine fraude crinis.

A′(Aa)γνB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λδ′(δz)π′(πL)u′(uv)

30 fine *omn. Pph. aliaque scholia item Seruius* sede *y uu.* 30 *sq. ut unum uersum exhibent zπ′u* *u.* 31 *omis. δ pr.* 36 Reuexit *A′νCD′RλL* Reuixit *γFδ pr. v* Reuinxit *δ corr. zπu*

II 19. *u.* 5 *redit codex l; omn. = A′(Aa)γνB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ) λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)*

5 Euhoe *aγνB′D′Fπu* Heu hoe *Aλ′ Priscian.* Eu ohe *R* Eudiohe *v* Heu he *Pph.* Euohe *δ′L* 7 euhoe] heu hoe *λ′* heu heu *π* euohe *R* euhohe *v* euhe *δ1* euhoeh *z* 9 thyadas, thiadas, tyadas *omn.* 15 leui *πu′* 16 et *omis. νδ′π′v* exitum *A′B′R Ac.*

Tu, cum parentis regna per arduum
Cohors Gigantum scanderet impia,
Rhoetum retorsisti leonis
Vnguibus horribilique mala;
Quamquam choreis aptior et iocis
Ludoque dictus, non sat idoneus
Pugnae ferebaris, sed idem
Pacis eras mediusque belli.
Te uidit insons Cerberus aureo
Cornu decorum leniter atterens
Caudam et recedentis trilingui
Ore pedes tetigitque crura.

XX

Non usitata nec tenui ferar
Pinna biformis per liquidam aethera
Vates neque in terris morabor
Longius inuidiaque maior
Vrbes relinquam. non ego pauperum
Sanguis parentum, non ego quem uoca*nt*,
Dilecte Maecenas, obibo
Nec Stygia cohibebor unda.
Iam iam residunt cruribus asperae
Pelles, et album mutor in alitem
Superne, nascunturque leues
Per digitos umerosque plumae.
Iam Daedaleo notior Icaro
Visam gementis litora Bosphori
Syrtisque G*a*etulas canorus
Ales Hyperboreosque campos.
Me Colchus et, qui dissimulat metum
Marsae cohortis, Dacus et ultimi
Noscent Geloni, me peritus
Discet Hiber Rhodanique potor.
Absint inani funere neniae
Luctusque turpes et querimoniae:
Compesce clamorem ac sepulchri
Mitte superuacuos honores.

A′(Aa)γνB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

II 20. 1 Non uisitata *Bergkius opp. Diomedes Seruius de metris* non tenui *Ly opp. omn. Pph. schol. Γ Diomedes Victorinus Seruius de metris* 3 terra *F′δ′π′u′* 6 quem uocant *Bentleius* quem uocas *omn. Pph. gloss. Γ* 13 notior *A′γνBRl Pph.* nocior *D′λ* otior *u* ocior *CF′δLv gloss. ν* tior *z* cior *π* tutior *Bentl.* 15 getulas (tegulas *π*ι) *omn.*

Q. HORATI FLACCI

CARMINVM

LIBER TERTIVS

I

Odi profanum uolgus et arceo:
Fauete linguis; carmina non prius
  Audita Musarum sacerdos
    Virginibus puerisque canto.
Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipsos imperium est Iouis,
  Clari Giganteo triumpho,
    Cuncta supercilio mouentis.
Est ut uiro uir latius ordinet
Arbusta sulcis, hic generosior
  Descendat in campum petitor,
    Moribus hic meliorque fama
Contendat, illi turba clientium
Sit maior: aequa lege necessitas
  Sortitur insignis et imos,
    Omne capax mouet urna nomen.
Destrictus ensis cui super impia
Ceruice pendet, non Siculae dapes
  Dulcem elaborabunt saporem,
    Non auium citharaeque cantus
Somnum reducent: somnus agrestium
Lenis uirorum non humilis domos
  Fastidit umbrosamque ripam,
    Non Zephyris agitata Tempe.

A′(Aa)γvB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

III 1. *unam oden esse c.* I—VI *existimauerunt Porphyrion et Diomedes opp. Victorinus et Seruius de metris Hor.* *uu.* 1—4 *uelut prooemium carminum* I—VI *separatos posuit Meinekius* 13 clientum *vπu′* 17 Districtus *Fλ′π′u′ Pompeius opp. cett. Pph. Porph. ad c.* I 9, 5. *Acr.′ Charisius Seruius in Donatum*

Desiderantem, quod satis est, neque
Tumultuosum sollicitat mare,
Nec saeuos Arcturi cadentis
Impetus aut orientis Haedi,
Non uerberatae grandine uineae
Fundusque mendax, arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hiemes iniquas.
Contracta pisces aequora sentiunt
Iactis in altum molibus: huc frequens
Caementa demittit redemptor
Cum famulis dominusque terrae
Fastidiosus. sed timor et minae
Scandunt eodem quo dominus, neque
Decedit aerata triremi et
Post equitem sedet atra cura.
Quodsi dolentem nec Phrygius lapis
Nec purpurarum sidere clarior
Delenit usus nec Falerna
Vitis Achaemeniumque costum:
Cur inuidendis postibus et nouo
Sublime ritu moliar atrium?
Cur ualle permutem Sabina
Diuitias operosiores?

II

Angustam amice pauperiem pati
Robustus acri militia puer
Condiscat et Parthos ferocis
Vexet eques metuendus hasta
Vitamque sub diuo et trepidis agat
In rebus. illum ex moenibus hosticis
Matrona bellantis tyranni
Prospiciens et adulta uirgo
Suspiret: ‘eheu, ne rudis agminum
Sponsus lacessat regius asperum
Tactu leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira caedes.’

A′(Aa)γνB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(nv)

35 dimittit *CDλ opp. cett.* 39 et *δvy omis. cett. Pph.* 43 Delenit *AB′Rπ gloss. Γ* Delen*it a* Delinit *γνD′Fλ′δ′Lu′* falerna *A′BFλ′δ′πu′* falernae *γνD′RL* falerne *C* 44 Vitis *RFλ′δ′πu′* Vites *A′γνB′D′L*
III 2. 1 amicæ *z* amice *cett. Victorinus Seruius de metris* amicæ *Pph.* amici *R2y Acr.′* *u.* 2 *omisit B* *uu.* 5—12 *omisit B*

Dulce et decorum est pro patria mori:
Mors et fugacem persequitur uirum,
  Nec parcit inbellis iuuentae
    Poplitibus timidoue tergo.
Virtus repulsae nescia sordidae
Intaminatis fulget honoribus,
  Nec sumit aut ponit securis
    Arbitrio popularis aurae.
Virtus, recludens inmeritis mori
Caelum, negata temptat iter uia,
  Coetusque uolgaris et udam
    Spernit humum fugiente pinna.
Est et fideli tuta silentio
Merces: uetabo, qui Cereris sacrum
  Volgarit arcanae, sub isdem
    Sit trabibus fragilemque mecum
Soluat phaselon. saepe Diespiter
Neclectus incesto addidit integrum;
  Raro antecedentem scelestum
    Deseruit pede poena claudo.

III

Iustum et tenacem propositi uirum
Non ciuium ardor praua iubentium,
  Non uoltus instantis tyranni
    Mente quatit solida neque Auster
Dux inquieti turbidus Hadriae
Nec fulminantis magna manus Iouis;
  Si fractus inlabatur orbis,
    Inpauidum ferient ruinae.
Hac arte Pollux et uagus Hercules
Enisus arces attigit igneas,
  Quos inter Augustus recumbens
    Purpureo bibet oré nectar.

A′(Aa)γvB′(BC)D′(Dτ)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

14 prosequitur *δy opp. cett.* 16 ue *A′γvBD′* que *CRFλ′δ′π′u′ uu.* 17—32 *omisit B* 18 Incontaminatis *u* 22 iter] ire *A′vCD′λ′ opp. cett. Pph.* 23 uulg. *omn.* 27 Volgarit *RFδ′π′* Vulgarit *λ′u′ Pph.* Vulgauit *A′γvCD′ Acr.′* 28 que *omn.* ue *Bentleius* *u.* 29—III 4, 15 *deficit codex v* 29 phaselum *π′u′ opp. cett. Acr.′* *c.* III 2, 31 *uersus ultimus in D; omn. = A′(Aa)γB′(BC)τRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)*

III 3. *Continuant hoc carmen antecedenti A′CR Porph. et Acr. pristinus, item sine dubio archetypus cod. B, qui hanc oden omisit* 7 inlabatur *γCRFzπ* illabatur *δLv Hieronymus* inlabetur *A′λpr.* illabetur *τl* inlabitur *u* 10 Enisus *A′γCRλ′* Innisus *τFδ′π′u′* 12 bibet *A′γτRλ′u* bibit *CFδ′π′v Pph.*

Hac te merentem, Bacche pater, tuae
Vexere tigres indocili iugum
Collo trahentes; hac Quirinus
Martis equis Acheronta fugit,
Gratum elocuta consiliantibus
Iunone diuis: 'Ilion, Ilion
Fatalis incestusque iudex
Et mulier peregrina uertit
In puluerem, ex quo destituit deos
Mercede pacta Laomedon, mihi
Castaeque damnatum Mineruae
Cum populo et duce fraudulento.
Iam nec Lacaenae splendet adulterae
Famosus hospes nec Priami domus
Periura pugnaces Achiuos
Hectoreis opibus refringit,
Nostrisque ductum seditionibus
Bellum resedit. protinus et grauis
Iras et inuisum nepotem,
Troica quem peperit sacerdos,
Marti redonabo; illum ego lucidas
Inire sedes, discere nectaris
Sucos et adscribi quietis
Ordinibus patiar deorum.
Dum longus inter saeuiat Ilion
Romamque pontus, qualibet exules
In parte regnanto beati;
Dum Priami Paridisque busto
Insultet armentum et catulos ferae
Celent inultae, stet Capitolium
Fulgens triumphatisque possit
Roma ferox dare iura Medis.
Horrenda late nomen in ultimas
Extendat oras, qua medius liquor
Secernit Europen ab Afro,
Qua tumidus rigat arua Nilus,
Aurum inrepertum et sic melius situm,
Cum terra celat, spernere fortior
Quam cogere humanos in usus
Omne sacrum rapiente dextra;

A′(Aa)γCτRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

17 *Porphyrion auctor est fuisse qui inde ab hoc uersu nouam oden incipere arbitrarentur* 34 discere *γCτRFδ′π′uA′₂ Porph. Ac.* ducere *A′λ′v* 46 extendet *Ac.* Extendit (*an* Extendet?) δ1 Extendat *cett.*

Quicumque mundo terminus obstitit,
Hunc tanget armis, uisere gestiens
  Qua parte debacchentur ignes,
    Qua nebulae pluuiique rores.
Sed bellicosis fata Quiritibus
Hac lege dico, ne nimium pii
  Rebusque fidentes auitae
    Tecta uelint reparare Troiae.
Troiae renascens alite lugubri
Fortuna tristi clade iterabitur,
  Ducente uictrices cateruas
    Coniuge me Iouis et sorore.
Ter si resurgat murus aeneus
Auctore Phoebo, ter pereat meis
  Excisus Argiuis, ter uxor
    Capta uirum puerosque ploret.'
Non hoc iocosae conueniet lyrae:
Quo, Musa, tendis? desine peruicax
  Referre sermones deorum et
    Magna modis tenuare paruis.

IIII

Descende caelo et dic age tibia
Regina longum Calliope melos,
  Seu uoce nunc mauis acuta
    Seu fidibus citharaue Phoebi.
Auditis, an me ludit amabilis
Insania? audire et uideor pios
  Errare per lucos, amoenae
    Quos et aquae subeunt et aurae.
Me fabulosae Volture in *auio*
Nutricis extra limen Apuliae
  Ludo fatigatumque somno
    Fronde noua puerum palumbes

A′(Aa)γB′(BC)τRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

67 ter uxor] et uxor *Ac. opp. omn., nisi quod* //ter uxor δ 69 conueniat *Lvy Ac.* 70 tendes *A′ opp. cett. Pph.*

III 4. 4 que δ ue *cett.* 9 apulo *omn.* auio *editor* 10 Nutricis *A′γB′τRFλ′πu Porph. Acr.′* Altricis *δ′Lv* limen apuliae *γCFλ′δ′πu′ Porph.* limina pulliae *A′BR* ('*at* extra limina Pulliae, *ut sit pro nutricis*' *schol. γ*), *cf. Acr.′ ad u.* 19: '*Sacra autem dixit non propter solum Apollinem sed etiam propter se, eo quod paruus extra* casae (*cesae uel cese codd.*) *limen expositus lauro myrtoque columbis deferentibus tectus sit in omen futuri poetae*' limen apulliae τ limina puliae *L* Lim̄ in appulię *Ac.* Dauniae *Paldamus*

Texere, mirum quod foret omnibus,
Quicumque celsae nidum Acheruntiae
Saltusque Bantinos et aruom
Pingue tenent humilis Forenti,
Vt tuto ab atris corpore uiperis
Dormirem et ursis, ut premerer sacra
Lauroque conlataque myrto,
Non sine dis animosus infans.
Vester, Camenae, uester in arduos
Tollor Sabinos, seu mihi frigidum
Praeneste seu Tibur supinum
Seu liquidae placuere Baiae.
Vestris amicum fontibus et choris
Non me Philippis uersa acies retro,
Deuota non extinxit arbor
Nec Sicula Palinurus unda.
Vtcumque mecum uos eritis, libens
Insanientem nauita Bosphorum
Temptabo et urentis harenas
Litoris Assyrii uiator;
Visam Britannos hospitibus feros
Et laetum equino sanguine Concanum,
Visam pharetratos Gelonos
Et Scythicum inuiolatus amnem
Vos Caesarem altum, militia simul
Fessas cohortes addidit oppidis,
Finire quaerentem labores
Pierio recreatis antro.
Vos lene consilium et datis et dato
Gaudetis, almae. scimus, ut impios
Titanas immanemque turbam
Fulmine sustulerit caduco,
Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventosum, et urbes regnaque tristia,
Diuosque mortalisque turmas
Imperio regit unus aequo.
Magnum illa terrorem intulerat Ioui
Fidens iuuentus horrida bracchiis

A′(Aa)γνB′(BC)τRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

15 aruum *omn.* *u.* 16 *redit codex v* 16 forenti *A′γνB′τRL Acr.′* ferenti *Fλ′δ′πu′ Porph.* *uu.* 17—20 *omisit B* *u.* 29 *om. B* 31 urentis *A′γνCRλ′L schol. Γ* urentes *Bτu Ac.* arentis *δ′π* arentes *Fv1 aut pr.*

38 addidit *BFu Pph.* abdidit *A′γνCτRλ′L2 Acr.′* reddidit *v* redditis *δ′π′* *uu.* 39—52 *omisit B* 41 *prius* et *omis. Pph. Porph.*

43 turbam *A′γνCτRλ′u Pph.* turmam *Fδ′π′v* 47 turmas *A′Fλ′δ′π′v* turbas *γνCτRu schol. Γ*

Fratresque tendentes opaco
Pelion inposuisse Olympo.
Sed quid Typhoeus et ualidus Mimas,
Aut quid minaci Porphyrion statu,
Quid Rhoetus euolsisque truncis
Enceladus iaculator audax
Contra sonantem Palladis aegida
Possent ruentes? hinc auidus stetit
Volcanus, hinc matrona Iuno et
Numquam umeris positurus arcum,
Qui rore puro Castaliae lauit
Crinis solutos, qui Lyciae tenet
Dumeta natalemque siluam,
Delius et Patareus Apollo.
Vis consil*i* expers mole ruit sua,
Vim temperatam di quoque prouehunt
In maius; idem odere uiris
Omne nefas animo mouentis.
Testis mearum centimanus Gigas
Sententiarum, notus et integrae
Temptator Orion Dianae,
Virginea domitus sagitta.
Iniecta monstris Terra dolet suis
Maeretque partus fulmine luridum
Missos ad Orcum; nec peredit
Inpositam celer ignis Aetnen,
Incontinentis nec Tityi iecur
Reliquit ales, nequitiae additus
Custos: amatorem trecentae
Pirithoum cohibent catenae.

V

Caelo tonantem credidimus Iouem
Regnare: praesens diu*o*s habebitur
Augustus adiectis Britannis
Imperio grauibusque Persis.
Milesne Crassi coniuge barbara
Turpis maritus uixit, et hostium

A′(Aa)γνB′(BC)τRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

55 euolsis] euosis *π pr. gloss. Fλ′z* 59 *sq.* iuno | Et numquam (nunq : *v*) *Fδ′π′v* 65 consiliis *γ* consilii *cett.* *uu.* 66—68 *omisit B* 69 Gyas *Lambinus* gigas *omn. Priscianus* 74 partum *δ′π* partos *B* 76 aetnen *Pph.* ethnen *B* aethnen *A′γντRλ* aethnam *Cφπ′* ethnam *lu′* ethan *ψ* hetnam *δ′* 78 Relinquit *δ′Lu′ Pph.*

III 5. 2 diuus *omn.*

(Pro curia inuersique mores!)
Consenuit socerorum in armis
Sub rege Medo Marsus et Apulus,
Anciliorum et nominis et togae
Oblitus aeternaeque Vestae,
Incolumi Ioue et urbe Roma?
Hoc cauerat mens prouida Reguli
Dissentientis condicionibus
Foedis et exemplo trahent*i*
Perniciem ueniens in aeu*o*m,
Si non periret inmiserabilis
Captiua pubes. 'signa ego Punicis
Adfixa delubris et arma
Militibus sine caede' dixit
'Derepta uidi; uidi ego ciuium
Retorta tergo bracchia libero,
Portasque non clausas et arua
Marte coli populata nostro.
Auro repensus scilicet acrior
Miles redibit. flagitio additis
Damnum: neque amissos colores
Lana refert medicata fuco,
Nec uera uirtus, cum semel excidit,
Curat reponi deterioribus.
Si pugnat extricata densis
Cerua plagis, erit ille fortis,
Qui perfidis se credidit hostibus
Et marte Poenos proteret altero
Qui lora restrictis lacertis
Sensit iners timuitque mortem.
Hic, unde uitam sumeret inscius,
Pacem duello miscuit. o pudor!
O magna Karthago probrosis
Altior Italiae ruinis!'

A′(Aa)γνB′(BC)τRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

III 5. *u.* 8 *omis. τ* 8 armis *omn. Porph. gloss. Γ* aruis *coni. Tan. Faber* 10 Anciliorum et n: *RFδ′π′v Pph. Charisius Pompeius* et *omis. A′γνB′τλ′u Cledonius* 15 exemplo trahenti *Canterus* exempli trahentis *Bentl.* exemplo trahentis *omn.* exemplum trahentis *Pph.* 16 aeuum *uel* euum *omn.* 17 perirent *Glareanus* perires *Lachmannus*

21 Derepta *Ry* Direpta *cett.* (Direpte *C*) *gloss. λφ* *alterum* uidi *omis. δ′π′y* 25 redemptus *y idem in interpretationibus exhibent Porph. Acr.′* *u.* 27—III 7, 12 *deficit codex v*; *omn.* = *A′(Aa)γB′(BC)τRF′(φψ)λ′(λl)(δ′(δz)π′(πL)u′(uv)*

27 nec *γCτR* *uu.* 31—34 *omisit B* 36 *sq.* mortem hinc, unde uitam sumeret aptius *Bentl.* 37 inscius *A′γB′τRFλ′π Pph. Acr.′* inscius] aptius *δ′Lu′* 38 pacem et duello *Bentl.*

Fertur pudicae coniugis osculum
Paruosque natos ut capitis minor
  Ab se remouisse et uirilem
    Toruos humi posuisse uoltum,
Donec labantis consilio patres
Firmaret auctor numquam alias dato
  Interque maerentis amicos
    Egregius properaret exul.
Atqui sciebat quae sibi barbarus
Tortor pararet; non aliter tamen
  Dimouit obstantis propinquos
    Et populum reditus morantem,
Quam si clientum longa negotia
Disiudicata lite relinqueret,
  Tendens Venafranos in agros
    Aut Lacedaemonium Tarentum.

VI

Delicta maiorum inmeritus lues,
Romane, donec templa refeceris,
  Aedisque labentis deorum et
    Foeda nigro simulacra fumo.
Dis te minorem quod geris, imperas:
Hinc omne principium, huc refer exitum!
  Di multa neclecti dederunt
    Hesperiae mala luctuosae.
Iam bis Monaeses et Pacori manus
Non auspicatos contudit impetus
  Nostros et adiecisse praedam
    Torquibus exiguis renidet.
Paene occupatam seditionibus
Deleuit urbem Dacus et Aethiops,
  Hic classe formidatus, ille
    Missilibus melior sagittis.

A′(Aa)γB′(BC)τRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

43 A *γCτR* Ab *cett. Pph.* 44 Toruus *omn.* 51 propinquos *A′γB′τRλ′* amicos *Fδ′π′u′* 53 clientium *Fλ′δ′π′* (clienciū *L*) *Acr., sed non in lemmate* 54 Disiudicata *τR1 ut uid. Fλ′δ′π′* Diiudicata *cett.*

III 6. 9 moneses *Pph.* mones ses *φ* non esses *ψ* monessi//s *R* monaesis *A′* monesis *γB′τλ′π′u Acr.* monaessis *δ′* monessis *vπ corr.* 10 Non auspicatos *γCτRFδ′π′v Ac. Priscianus* Inauspicatos *A′Bλ′u uu.* 11—13 *omisit B* 11 nostris *optimi codd. Prisciani* nostris *uel* nostrorum *Bentl. uu.* 15—48 *omisit B*

Fecunda culpae saecula nuptias
Primum inquinauere et genus et domos:
Hoc fonte deriuata clades
In patriam populumque fluxit.
Motus doceri gaudet Ionicos
Matura uirgo et fingitur artibus
Iam nunc et incestos amores
De tenero meditatur ungui;
Mox iuniores quaerit adulteros
Inter mariti uina, neque elegit
Cui donet inpermissa raptim
Gaudia luminibus remotis,
Sed iussa coram non sine conscio
Surgit marito, seu uocat institor
Seu nauis Hispanae magister,
Dedecorum pretiosus emptor.
Non his iuuentus orta parentibus
Infecit aequor sanguine Punico
Pyrrhumque et ingentem cecidit
Antiochum Hannibalemque dirum;
Sed rusticorum mascula militum
Proles, Sabellis docta ligonibus
Versare glaebas et seuerae
Matris ad arbitrium recisos
Portare fustis, sol ubi montium
Mutaret umbras et iuga demeret
Bobus fatigatis, amicum
Tempus agens abeunte curru.
Damnosa quid non imminuit dies?
Aetas parentum, peior auis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem uitiosiorem.

VII

Quid fles, Asterie, quem tibi candidi
Primo restituent uere Fauonii

A′(Aa)γB′(BC)τRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

22 artibus *A′γCτRλ Pph. Acr.′ ut uid.* artubus *Flδ′π′u′ sch. λφ et hoc praeferendum censet Porphyrion* 27 inpermissa *Rψλ′δ′π′u′ Acr.′* impermissa *φ* intermissa *A′γCτ Pph. Porph. interpolatus* 30 seu] cum *Rδ′π* 31 hispaniae *CτRF* 35 et *omis. Fδ′π′* 36 durum *Fv opp. cett. Quintil.* 43 Bobus *CFλ′δ′Lv Priscianus* Bubus *A′γτRπu Prisciani codd. nonnulli* 44 curru] nocte *Priscianus* 47 datura *Seruius opp. omn. Pph.*

III 7. 1 candida *Diomedes opp. omn. Acr.′*

Thyna merce beatum,
Constantis iuuenem fidei
Gygen? ille Notis actus ad Oricum
Post insana Caprae sidera frigidas
Noctes non sine multis
Insomnis lacrimis agit.
Atqui sollicitae nuntius hospitae,
Suspirare Chloen et miseram tuis
Dicens ignibus uri,
Temptat mille uafer modis.
Vt Proetum mulier perfida credulum
Falsis impulerit criminibus nimis
Casto Bellerophontae
Maturare necem refert.
Narrat paene datum Pelea Tartaro,
Magnessam Hippolyten dum fugit apstinens;
Et peccare docentis
Fallax historias monet;
Frustra: nam scopulis surdior Icari
Voces audit adhuc integer, at tibi
Ne uicinus Enipeus
Plus iusto placeat caue;
Quamuis non alius flectere equom sciens
Aeque conspicitur gramine Martio,
Nec quisquam citus aeque
Tusco denatat alueo.
Prima nocte domum claude neque in uias
Sub cantu querulae despice tibiae
Et te saepa uocanti
Duram difficilis mane.

A′(Aa)γB′(BC)τRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

4 fidei *omn. Victorinus sed in π ei in ras. ab altera manu, in a fort. i ab altera manu addita est* *u.* 13 *redit codex v; omn.* = *A′(Aa)γvB′(BC)τRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)*

15 bellorophontae *CR* bellerofonte *a* bellorophonte *λ′* bellerophonte *A*ı bellerophontę *π pr., sed* ę *in* i *mutata π* bellerefonte *B* bellere fonte *L* bellaraphonte *τ* bellero fonti *F* bellerophonti *δ′* bellorophonti *γvu* bellorofonti *v* 18 hypolitē *a* hypolitem *λ′τ* . . . en *cett.* 18. 19 dum fugit | Abstinens et pecc: *FδL* Abstinens — docentes *omisit z* 20 mouet *Flv opp. cett. Pph.* 22 audit] ludit (spernit) *A*, *puncta et* spernit *ab alt. m. omis. Fδ′π′* ('*sed nullis ille mouetur fletibus aut uoces ullas tractabilis audit*' *Acr.′* = *Vergil. Aen.* IIII 438 *sq.*) 23 Nec *aBδ′πu opp. cett.* 25 equum *uel* aequum *omn.* 26 aeque] Neq. *A′B* 30 Sub cantum *vRδ′π*

VIII

Martiis caelebs quid agam Kalendis,
Quid uelint flores et acerra turis
Plena miraris positusque carbo in
  Caespite uiuo,
Docte sermones utriusque linguae.
Voueram dulcis epulas et album
Libero caprum prope funeratus
  Arboris ictu.
Hic dies anno redeunte festus
Corticem adstrictum pice demouebit
Amphorae fumum bibere institutae
  Consule Tullo.
Sume, Maecenas, cyathos amici
Sospitis centum et uigilis lucernas
Perfer in lucem; procul omnis esto
  Clamor et ira.
Mitte ciuilis super urbe curas:
Occidit Daci Cotisonis agmen,
Medus infestus sibi luctuosis
  Dissidet armis,
Seruit Hispanae uetus hostis orae
Cantaber sera domitus catena,
Iam Scythae laxo meditantur arcu
  Cedere campis.
Neclegens, nequa populus laboret,
Parce priuatus nimium cauere et
Dona praesentis cape laetus horae ac
  Linque seuera.

VIIII

Donec gratus eram tibi,
  Nec quisquam potior bracchia candidae
Ceruici iuuenis dabat,
  Persarum uigui rege beatior.

A′(Aa)γvB′(BC)τRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

III 8. 2 *redit Porf.* *uu.* 3 *sq. omis. L* 3 in *omis. A′Bλ′* 3 *sq.* carbo | In c. uiuo *γvCτRFδ′πu′* 5 sermones *a* (*p. corr.?*) *τRv Donatus* sermonis *cett. Pph.′ Porph.′ Acr.′* 10 demouebit *R Prisciani unus cod.* dimouebit *cett. Pph.′* 14 Hospitis *alδ opp. cett.* 15 Profer *τLvy* 19 infestis *τy* infertis *Pph.* infestus *cett. Pf. Ac.* 21 hispaniae *A′ Porph.* 27 rape *Fδ′Lu′R2* spe *π pr. R1 non liquet* cape *cett.* spera *z2* Ac *A′* et *y omis. γvB′τRFλ′δ′π′u′*
III 9. *u.* 4 — III 15, 2 *deficit codex v*

'Donec non alia magis
  Arsisti, neque erat Lydia post Chloen,
Multi Lydia nominis
  Romana uigui clarior Ilia.'
Me nunc Thraessa Chloe regit,
  Dulcis docta modos et citharae sciens,
Pro qua non metuam mori,
  Si parcent animae fata superstiti.
'Me torret face mutua
  Thurini Calais filius Ornyti,
Pro quo bis patiar mori,
  Si parcent puero fata superstiti.'
Quid si prisca redit uenus
  Diductosque iugo cogit aeneo,
Si flaua excutitur Chloe
  Reiectaeque patet ianua Lydiae?
'Quamquam sidere pulchrior
  Ille est, tu leuior cortice et improbo
Iracundior Hadria:
  Tecum uiuere amem, tecum obeam libens.'

X

Extremum Tanain si biberes, Lyce,
Saeuo nupta uiro, me tamen asperas
  Porrectum ante fores obicere incolis
    Plorares Aquilonibus.
Audis quo strepitu ianua, quo nemus
Inter pulchra satum tecta remugiat
  Ventis, et positas ut glaciet niues
    Puro numine Iuppiter?
Ingratam Veneri pone superbiam,
Ne currente retro funis eat rota:
  Non te Penelopen difficilem procis
    Tyrrhenus genuit parens.

A′(Aa)γB′(BC)τRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

5 aliam *lδ1?zu′ gloss. λφ bis (accusatiuum test.)* alia *cett. Pph.′* 6 nec *γCτRu* 8 Ilia] ulla *δ′F* illa *π* 9 regit *A′γB′τRz1 ut uid. L gloss. Γ Priscianus* riget *Fλ′δ′πu′* 17 Quod si *A′γl opp. cett. Pph.′* 18 Deductos *Bλψz Pf. cons. Pph. opp. cett. schol. Γ* 21 Quamquam *A′γB′τRλ′v* Quamuis *Fδ′π′u* 'Quamquam] *quamuis*' *gloss. γ* clarior *Pph.′*

III 10. 1 tanaim *Rv Seruius de metris* tanain *cett. Victorinus* biberis *A′Bl Pph.′ Seruius de metris opp. cett. a corr. expositio metrica Ac. Victorinus* 6 satum *A′γB′τR1 ut uid. λ′? Acr.′* situm *F δ′Lu′π2 Pph.′ π1 erasum* ////*positum R* 10 Nec *B′δ Ac.* 11 penelopem *λv* penelopin *πy*

O quamuis neque te munera nec preces
Nec tinctus uiola pallor amantium
Nec uir Pieria paelice saucius
Curuat, supplicibus tuis
Parcas, nec rigida mollior aesculo
Nec Mauris animum mitior anguibus.
Non hoc semper erit liminis aut aquae
Caelestis patiens latus.

XI

Mercuri (nam te docilis magistro
Mouit Amphion lapides canendo)
Tuque testudo resonare septem
Callida neruis,
Nec loquax olim neque grata, nunc et
Diuitum mensis et amica templis,
Dic modos, Lyde quibus obstinatas
Applicet auris,
Quae uelut latis equa trima campis
Ludit exultim metuitque tangi,
Nuptiarum expers et adhuc proterno
Cruda marito.
Tu potes tigris comitesque siluas
Ducere et riuos celeris morari;
Cessit immanis tibi blandienti
Ianitor aulae
Cerberus, quamuis furiale centum
Muniant angues caput eius atque
Spiritus taeter saniesque manet
Ore trilingui.
Quin et Ixion Tityosque uoltu
Risit inuito, stetit urna paulum
Sicca, dum grato Danai puellas
Carmine mulces.
Audiat Lyde scelus atque notas
Virginum poenas et inane lymphae
Dolium fundo pereuntis imo
Seraque fata,
Quae manent culpas etiam sub Orco.
Impiae, (nam quid potuere maius?)

A′(Aa)γB′(BC)τRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

18 animum *A′BRFlδ′π Pph.* animo *γCτλu′ Pf.* anime *L*1
19 Nec *τR*

III 11. *u.* 30 *omis. Cl pr. L pr. v pr.*

Impiae sponsos potuere duro
   Perdere ferro.
Vna de multis face nuptiali
Digna periurum fuit in parentem
Splendide mendax et in omne uirgo
   Nobilis aeuom,
'Surge' quae dixit iuueni marito,
'Surge, ne longus tibi somnus, unde
Non times, detur; socerum et scelestas
   Falle sorores,
Quae, uelut nanctae uitulos leaenae,
Singulos eheu lacerant: ego illis
Mollior nec te feriam neque intra
   Claustra tenebo.
Me pater saeuis oneret catenis,
Quod uiro clemens misero peperci;
Me uel extremos Numidarum in agros
   Classe releget.
I, pedes quo te rapiunt et aurae,
Dum fauet nox et Venus, i secundo
Omine et nostri memorem sepulchro
   Scalpe querellam.'

XII

Miserarum est neque amori dare ludum neque dulci
Mala uino lauere aut exanimari metuentis
   Patruae uerbera linguae.
Tibi qualum Cythereae puer ales, tibi telas

A'(Aa)γB'(BC)τRF(φψ)λ'(λl)δ'(δz)π'(πL)u'(uv)

31. 32 potuere ferro | Perdere duro *u*   43 te *om. δu* nec *γCτR*   50 i *om. δ'π'u*   52 Sculpe *Lu'* Scalpe *cett. grammaticus anonymus* 'Scalpe] *caela sculpe' gloss. γ*

III 12. '*Hoc metrum constat Ionico (ex Ionico B') minore et est duobus primis uersibus trimetrum:* Miserarum est. neque amori. dare ludum . . Neque dulci. mala uino. lauere aut ex. *tertius uero tetrameter scanditur ita:* Animari. metuentis. patru(a)e uer. bera linguae' *Acr.' cons. metrici. In libris tales discriptiones inueniuntur:* Miserarum — Neque — Animari — Tibi — Tibi — Studium — Simul — Vit — Leroph: — Catus — Agitato — Celer — *A'B; simillimum in modum, sed* Lauit *et* Belleroph: *γCτRF'* Miserarum — Neque — Exanimari — Verbera — Tibi — Tibi — Studium — Nitor — Simul — Lauit — Belleroph: — Segni — Catus — Agitato — Celer — Excipere — *λ'δ'π, item nisi quod* Pede, *non* Segni *Lu'*   1 nec amori *γR opp. cett. Acr.*   3 uerbera linguae *omis. C*   4 *sq.* tibi telas operoseque mineruę *omisit R_1 add. R_2*

Operosaeque Mineruae studium aufert, Neobule,
Liparaei nitor Hebri,
Simul unctos Tiberinis umeros lauit in undis,
Eques ipso melior Bellerophonte, neque pugno
Neque segni pede uictus;
Catus idem per apertum fugientis agitato
Grege ceruos iaculari et celer arto latitantem
Fruticeto excipere aprum.

XIII

O fons Bandusiae splendidior uitro,
Dulci digne mero non sine floribus,
Cras donaberis haedo,
Cui frons turgida cornibus
Primis et uenerem et proelia destinat;
Frustra: nam gelidos inficiet tibi
Rubro sanguine riuos
Lasciui suboles gregis.
Te flagrantis atrox hora Caniculae
Nescit tangere, tu frigus amabile
Fessis uomere tauris
Praebes et pecori uago.
Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente cauis impositam ilicem
Saxis, unde loquaces
Lymphae desiliunt tuae.

XIIII

Herculis ritu modo dictus, o plebs,
Morte uenalem petiisse laurum,
Caesar Hispana repetit penatis
Victor ab ora.

A′(Aa)γB′(BC)τRF(ψψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

6 liparis *C* lip*aris a* liparie *R*1 *ut uid.* le (lenitor) *B* liparei *cett.* 11 et *omis. ABλ′δ′* alto *A′γB′τL* arto *RFλ′δπ* arcto *u′* yrto *z*
III 13. 1 bandusiae *AB′τFλπu Pph. Porph. Acr.′ sch. λφ cons. tituli carminis in omnibus codd.* bandusie *δLv expositio metrica codicis α cons. exp. metr. γ Seruius de metris* blandusiae *aγRlz Pf. Porf. Diomedes Seruius de metris Horat.* candidior *Victorinus Seruius de metris* 11 uomere] submouere *Fδ pr.?* subuomere *π′* sub//uomere *δ* [sub]uomere *z* 16 Nymphae *δv Porph.* Nimphae *Fzπ opp. cett. Pph.′ gloss. λφ*
III 14. 3 hispania *B′τ*

Vnico gaudens mulier marito
Prodeat iustis operata diuis
Et soror clari ducis et decorae
  Supplice uitta
Virginum matres iuuenumque nuper
Sospitum. uos, o pueri et puellae *ac*
Iam uirum expertae, maleominatis
  Parcite uerbis.
Hic dies uere mihi festus atras
Eximet curas: ego nec tumultum,
Nec mori per uim metuam tenente
  Caesare terras.
I, pete unguentum, puer, et coronas,
Et cadum Marsi memorem duelli,
Spartacum siqua potuit uagantem
  Fallere testa.
Dic et argutae properet Neaerae
Murreum nodo cohibere crinem;
Si per inuisum mora ianitorem
  Fiet, abito.
Lenit albescens animos capillus
Litium et rixae cupidos proteruae;
Non ego hoc ferrem calidus iuuenta
  Consule Planco.

XV

Vxor pauperis Ibyci,
  Tandem nequitiae fige modum tuae
Famosisque laboribus;
  Maturo propior desine funeri
Inter ludere uirgines
  Et stellis nebulam spargere candidis.

A′(Aa)γB′(BC)τRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

6 diuis *γCτRFδ′Lu′π uar. Pph.′ Porph.′ Ac. Acr.′* sacris *A′Bλ′π gloss. λφ* 7 clari *A′γB′τλ′Lu′δ′ uar. π uar.* cari *RFδ′π Pph.′* 8 uitta *A′γB′τδ′ ut uid. u′ Acr.′* uita *Rλ′z?Lπ uar.* tuta *Fπ* 10 ac *post uocem* puellae *omis. omn.* 11 Iam *omn. Porph.′ Acr.′* non *Bentl.* experte *ACR* expertae *cett.* expertaeque *Bergkius* expertes *Cuninghamus* male ominatis *γCLv Porph.′ Acr.′* ‘male ominatis] *i. e. maledictis, at* nominatis’ *sch. γ* male///ominatis *Aτl* male nominatis *A′* (malenom. *a*) *BτRFλ′δ′πu Pph.′* male inominatis *Bentl.* 14 Eximet *A′γCτRFλ′δ′Lu′* Exiget *B* Exigit *π Priscianus* 19 uagacem *Charisius opp. omn. Pph.′ schol. Γ ad serm.* I 4, 93 22 cohibere *omn.* cohibente *Muretus*
III 15. 2 fige *A′BFλ′δ′π′u′ Pph cons. Pf.* pone *γCτR* sine *Victorinus u.* 3 *redit codex v*

Non, siquid Pholoen satis
Et te, Chlori, decet: filia rectius
Expugnat iuuenum domos,
Pulso Thyias uti concita tympano.
Illam cogit amor Nothi
Lasciuae similem ludere capreae:
Te lanae prope nobilem
Tonsae Luceriam, non citharae decent
Nec flos purpureus rosae
Nec poti uetulam faece tenus cadi.

XVI

Inclusam Danaen turris aenea
Robustaeque fores et uigilum canum
Tristes excubiae munierant satis
Nocturnis ab adulteris,
Si non Acrisium uirginis abditae
Custodem pauidum Iuppiter et Venus
Risissent: fore enim tutum iter et patens
Conuerso in pretium deo.
Aurum per medios ire satellites
Et perrumpere amat saxa potentius
Ictu fulmineo: concidit auguris
Argiui domus ob lucrum
Demersa exitio; diffidit urbium
Portas uir Macedo et subruit aemulos
Reges muneribus; munera nauium
Saeuos inlaqueant duces.
Crescentem sequitur cura pecuniam
Maiorumque fames. iure perhorrui
Late conspicuum tollere uerticem,
Maecenas, equitum decus.

A′(Aa)γνB′(BC)τRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

8 chlore *A′νB′τ* chlorę *γ opp. cett. schol. Γ* 9 domos *omn. Pf.* domus *Pph.* *uu* 15. 16 *inuerso ordine in aBλ* 16 uetulam *RzLu′ Pf. cons. Porph.′ in priore adnotationis parte* uetula *A′γνB′τFλ′δπ Acr. Pph. et Porph.′ in altera scholii parte*

III 16. 1 danaem *δ* 4 ab ad:] adulteriis *FR Victorini cod. opp. cett. Pph.′ Porph.′* 4 *sq.* N. ab adulteris si non acrisium Virginis abd. *δ′L* 6 rabidum *Pph.* rapidum *Pf.* pauidū *π* *uu.* 7—27 *omisit B*
13 Demersa *aγνCRFλ′ lemma schol. ν Priscianus* Dimersa *Aτδ′π′u′* excidio *π′u′* exicio *Cλ* exitio *cett. Acr.′ Priscianus*

Quanto quisque sibi plura negauerit,
Ab dis plura feret: nil cupientium
Nudus castra peto et transfuga diuitum
Partis linquere gestio,
Contemptae dominus splendidior rei,
Quam si quicquid arat impiger Apulus
Occultare meis dicerer horreis,
Magnas inter opes inops.
Purae riuos aquae siluaque iugerum
Paucorum et segetis certa fides meae
Fulgentem imperio fertilis Africae
Fallit sorte beatior.
Quamquam nec Calabrae mella ferunt apes
Nec Laestrygonia bacchus in amphora
Languescit mihi nec pinguia Gallicis
Crescunt uellera pascuis,
Importuna tamen pauperies abest,
Nec, si plura uelim, tu dare deneges.
Contracto melius parua cupidine
Vectigalia porrigam,
Quam si Mygdoniis regnum Alyatt*ei*
Campis continuem. multa petentibus
Desunt multa: benest, cui deus optulit
Parca quod satis est manu.

XVII

Aeli uetusto nobilis ab Lamo,
(Quando et priores hinc Lamias ferunt
Denominatos et nepotum
Per memores genus omne fastos
Auctore ab illo duci*t* originem,
Qui Formiarum moenia dicitur

A′(Aa)γνB′(BC)τRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

22 Ab *A′Fλ′δ′π′u′* A *γνCτR Pph.* *u.* 28 *extat in B post u.* 6 *uu.* 29—44 *omisit B* 39 Contracta *u′ Pf.* Contracto *cett. Pph. Ac. Acr.′* 41 halyattii *Pph.* halyatti *Pf.* aliatti *Acr.′* halia*tici R* halyathii *λ* halyathii *l* halialyti *A1 ut uid.* alyathii *δ* aliathii *zv* aliathi *u* aliat thii *F* aliattici *γ* halyat(c)yi *a, sed* t *parum liquet* halyat(y)tici *C* haliattici *ντ* alyathici *L* alia////thii *π* Alyattei *thesaurus Fabri*

III 17. 1 ab *omn. expos. metr. Victorinus Seruius de metris Pph.′* (*quamquam in interpr. Porph. Acr.′ gloss. λφ*: a Lamo) *uu.* 2—5 *del. Sanadonus* 4 fastus *RFδ′π Pph.′* fastos *A′γνB′τλ′Lu′ Ac.′ Acr.′ Seruius cons. Symmachus ep.* X 32; *Priscianus* VI 72 *duplicem scripturam fastos et fastus testatur* 5 ducis *R, s ab altera manu in rasura* ducis *cett. omn. sch. γ* ducit *D. Heinsius*

Princeps et innantem Maricae
Litoribus tenuisse Lirim
Late tyrannus) cras foliis nemus
Multis et alga litus inutili
Demissa tempestas ab Euro
Sternet, aquae nisi fallit augur
Annosa cornix. dum potes, aridum
Compone lignum: cras Genium mero
Curabis et porco bimenstri
Cum famulis operum solutis.

XVIII

Faune, Nympharum fugientum amator,
Per meos finis et aprica rura
Lenis incedas abeasque paruis
Aequos alumnis,
Si tener pleno cadit haedus anno,
Larga nec desunt Veneris sodali
Vina craterae, uetus ara multo
Fumat odore.
Ludit herboso pecus omne campo,
Cum tibi Nonae redeunt Decembres;
Festus in pratis uacat otioso
Cum boue pagus;
Inter audaces lupus errat agnos;
Spargit agrestis tibi silua frondes;
Gaudet inuisam pepulisse fossor
Ter pede terram.

XVIIII

Quantum distet ab Inacho
Codrus, pro patria non timidus mori,
Narras, et genus Aeaci,
Et pugnata sacro bella sub Ilio:

A′(Aa)γνB′(BC)τRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

13 potes *A′γνBτRFλπ′u′ Pph.′ Ac.′ Acr.′* potis *lδ′* potē = potest *C uu.* 15 *sq. omisit C* 15 porto *L* porco *cett. Pf.* porca *Pph.*

III 18. 1 fugientum *AγντRλν expos. metr. Diomedes* fugientium *aB′φlδ′πu Pph.′ Victorinus Seruius de metris* fugienciū *L* fugentium (i above) *ψ* 4 Ęquis *B pr.* Aequus *cett.* 6 ueneri *A′B* 7 craterae *aB′Ru′ Pf. Porf. cons. Acr.* cratere *Aγτ* (*an* craterę *τ*?) creterrae *Flδ′π Pph. Porph.* cræterrę *λ* creteræ *ν* ceterae *L* 12 pagus *A′γνB′τλ′δ′L Ac.′ Acr.′* pardus *RFπu′δ′ uar.*

III 19. 1 distet *A′γνB′Fλ′zπu′ Diomedes cons. expositio metr. Pph.′ Seruius de metris* distat *τRδL Ac.′ Victorinus* 2 non timidus pro patria mori *Fδ′π′u′ opp. cett. Pph.′ Victorinus* *u.* 3—IV 14, 52 *deficit codex ν*

Quo Chium pretio cadum
Mercemur, quis aquam temperet ignibus,
Quo praebente domum et quota
Paelignis caream frigoribus, taces.
Da lunae propere nouae,
Da noctis mediae, da, puer, auguris
Murenae: tribus aut nouem
Miscent*o*r cyathis pocula commodis.
Qui Musas amat imparis,
Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates; tris prohibet supra
Rixarum metuens tangere Gratia
Nudis iuncta sororibus.
Insanire iuuat: cur Berecyntiae
Cessant flamina tibiae?
Cur pendet tacita fistula cum lyra?
Parcentis ego dexteras
Odi: sparge rosas; audiat inuidus
Dementem strepitum Lycus,
Et uicina seni non habilis Lyco.
Spissa te nitidum coma,
Puro te similem, Telephe, Vespero
Tempestiua petit Rhode:
Me lentus Glycerae torret amor meae.

XX

Non uides, quanto moueas periclo,
Pyrrhe, Gaetulae catulos leaenae?
Dura post paulo fugies inaudax
Proelia raptor,
Cum per obstantis iuuenum cateruas
Ibit insignem repetens Nearchum:
Grande certamen, tibi praeda cedat,
Maior an ill*a*.

A′(Aa)γB′(BC)τRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

11 Munere *Fzπuδ2* Murere *δ1* Murene *v* 12 Miscentur *omn.* miscentor *Rutgersius* 14 Ternos ter (Ter nos ter *δ′* Ter noster *FL*) attonitus (adtonitus *Fz*) c. petet *Fδ′π′u* 27 rhode *A′γB′τRλ′* rode *Pph.* chloe *Fδ′* cloe *π′u′ Pf. gloss. λφ*

III 20. 1 periclo *A′γB′τFλ′δL Pph.′ Victorinus* periculo *Rψ Ac. pr. Seruius de metris* tumultu *zπu′* 3 paulo *A′γB′Rλ′u* paulum *τFδ′π′v* 5 cum] Quae *δ′Lπ uar.* 8 Maior//*an illi R* Maior an illi *cett.* (*nisi quod* prędа maior Cædat an illi *τ*) *gloss. γλφ* maior an illa *coni. Peerlk.*

Interim, dum tu celeris sagittas
Promis, haec dentes acuit timendos,
Arbiter pugnae posuisse nudo
  . Sub pede palmam
Fertur, et leni recreare uento
Sparsum odoratis umerum capillis,
Qualis aut Nireus fuit aut aquosa
  Raptus ab Ida.

XXI

O nata mecum consule Manlio,
Seu tu querellas siue geris iocos
  Seu rixam et insanos amores
    Seu facilem, pia testa, somnum,
Quocumque lectum numine Massicum
Seruas, moueri digna bono die,
  Descende, Coruino iubente
    Promere languidiora uina.
Non ille, quamquam Socraticis madet
Sermonibus, te necleget horridus:
  Narratur et prisci Catonis
    Saepe mero caluisse uirtus.
Tu lene tormentum ingenio admoues
Plerumque duro; tu sapientium
  Curas et arcanum iocoso
    Consilium retegis Lyaeo;
Tu spem reducis mentibus anxiis
Uiresque et addis cornua pauperi,
  Pos te neque iratos trementi
    Regum apices neque militum arma.
Te Liber et si laeta aderit Venus
Segnesque nodum soluere Gratiae
  Viuaeque producent lucernae,
    Dum rediens fugat astra Phoebus.

A′(Aa)γB′(BC)τRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

15 nireus *R Porphyr. et Acr. pristini* nereus *cett. Pph.′ Acr.′*
III 21. 5 numine *BRL superscr. y* nomine *cett. Acr.′* *uu.* 6—8 *omisit B* *u.* 8 *omis. u* 10 necleget *R* negleget *aγCτ Fλ1?δ′πL corr. Ac. gloss. Fγλ* negliget *u′ Pf. Porf.* neglegit *AlL pr. Pph. Porph. Acr.′* negligit *B* 12 caluisse *omn. item Maximianus eleg.* 1, 49. incaluisse *Victorinus* 13 amoues *γL* ammoues *B′l* ammouis *A′λ* admoues *cett. Pph.′ Porph.′ Ac. Acr.′* 19 nec *γCτR*

XXII

Montium custos nemorumque uirgo,
Quae laborantis utero puellas
Ter uocata audis adimisque leto,
Diua triformis,
Imminens uillae tua pinus esto,
Quam per exactos ego laetus annos
Verris obliquom meditantis ictum
Sanguine donem.

XXIII

Caelo supinas si tuleris manus
Nascente luna, rustica Phidyle,
Si ture placaris et horna
Fruge Lares auidaque porca,
Nec pestilentem sentiet Africum
Fecunda uitis nec sterilem seges
Robiginem aut dulces alumni
Pomifero graue tempus anno.
Nam quae niuali pascitur Algido
Deuota quercus inter et ilices
Aut crescit Albanis in herbis
Victima, pontificum securis
Ceruice tinguet: te nihil attinet
Temptare multa caede bidentium
Paruos coronantem marino
Rore deos fragilique myrto.
Immunis aram si tetigit manus,
Non sumptuosa blandior hostia,
Molliuit auersos Penatis
Farre pio et saliente mica.

XXIIII

Intactis opulentior
Thesauris Arabum et diuitis Indiae

$A'(Aa)\gamma B'(BC)\tau RF(\varphi\psi)\lambda'(\lambda l)\delta'(\delta z)\pi'(\pi L)u'(uv)$

III 22. *uu.* 5—8 *omisit B*
III 23. 2 phillide *u'* 7 Robiginem *ACR* Rubiginem *cett. Acr.'* *uu.* 12—20 *omisit B* 12 securis *Rπ* secures *A'γCτFλ' Porf.* securim *δ'v* securum *u* 19 Molliuit *γCτLπ superscr. Ac. Acr.'* Molliuit *R* Mollibit *A'Fλ'δ'πu'* aduersos *ψz* auersos *cett. Acr.'*

Caementis licet occupes
  Tyrrhenum omne tuis et mare Apulicum:
Si figit adamantinos
  Summis uerticibus dira necessitas
Clauos, non animum metu,
  Non mortis laqueis expedies caput.
Campestres melius Scythae,
  Quorum plaustra uagas rite trahunt domos,
Viuut et rigidi Getae,
  Inmetata quibus iugera liberas
Fruges et cererem ferunt,
  Nec cultura placet longior annua,
Defunctumque laboribus
  Aequali recreat sorte uicarius.
Illic matre carentibus
  Priuignis mulier temperat innocens,
Nec dotata regit uirum
  Coniunx nec nitido fidit adultero.
Dos est magna parentium
  Virtus et metuens alterius uiri
Certo foedere castitas,
  Et peccare nefas aut pretium est mori.
O quisquis uolet impias
  Caedes et rabiem tollere ciuicam,
Si quaeret 'pater urbium'
  Subscribi statuis, indomitam audeat
Refrenare licentiam,
  Clarus postgenitis: quatenus, heu nefas!
Virtutem incolumem odimus,
  Sublatam ex oculis quaerimus inuidi.
Quid tristes querimoniae,
  Si non supplicio culpa reciditur?
Quid leges sine moribus
  Vanae proficiunt, si neque feruidis
Pars inclusa caloribus
  Mundi nec Boreae finitimum latus

A′(Aa)γB′(BC)τRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

III 24. 4 terrenum *Lachmannus* marea pulicum *Fδ* apulicum *CFδ′u′* publicum *γτRπ′ Ac. Acr.′* punicum *y* ponticum *A′Bλ′v uar.* 5 figet *Ac.* *figit A* figit *cett. Pph.′* 7 animos *Ru′* animum *cett.* 10 domus *Ac.* 21 parentum *A′τλ′zu* parent‿um *v* 24 est *om. v* 25 *'Non recte a superiore ᾠδῇ haec separata sunt, cum inde pendeant et illis adnexa sint' Porph.′* 26 et] aut *Fδ′π′v* 27 quaerit *φz* querit *ψδπu′ opp. cett. Pph.′* *uu.* 30—64 *omisit B*

Durataeque solo niues
   Mercatorem abigunt, horrida callidi
Vincunt aequora nauitae,
   Magnum pauperies obprobrium iubet
Quiduis et facere et pati
   Virtutisque uiam deserit arduae?
Vel nos in Capitolium,
   Quo clamor uocat et turba fauentium,
Vel nos in mare proximum
   Gemmas et lapides aurum et inutile,
Summi materiem mali,
   Mittamus, scelerum si bene paenitet.
Eradenda cupidinis
   Praui sunt elementa et tenerae nimis
Mentes asperioribus
   Formandae studiis. nescit equo rudis
Haerere ingenuus puer
   Venarique timet, ludere doctior,
Seu Graeco iubeas trocho,
   Seu malis uetita legibus alea,
Cum periura patris fides
   Consortem socium fallat et hospites,
Indignoque pecuniam
   Heredi properet. scilicet improbae
Crescunt diuitiae: tamen
   Curtae nescio quid semper abest rei.

XXV

Quo me, Bacche, rapis tui
   Plenum? quae nemora aut quos agor in specus,
Velox mente noua? quibus
   Antris egregii Caesaris audiar
Aeternum meditans decus
   Stellis inserere et consilio Iouis?
Dicam insigne, recens, adhuc
   Indictum ore alio. non secus in iugis
Exsomnis stupet Euhias,
   Hebrum prospiciens et niue candidam

A′(Aa)γB′(BC)τRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

48 *secundum* et *omis. δ pr. u*   49 materiam *Ru* matheriam *ψ* materiȩ *Ac.*   52 Praua *Fπ corr.* Prauae *u′*   60 fallet *Acr.′ opp. omn. Pph.′* hospites *A′γCτRlδ′ Acr.′* hospitem *Fλπ′u′ Pph.′ Porph.′*
III 25. 2 aut] et *R Priscianus Victorinus* aut (au *a*) *cett.*   6 concilio *RFδ′πu′* consilio *A′γB′τλ′L*   *uu.* 8. 9 *omisit B*

Thracen ac pede barbaro
   Lustratam Rhodopen, ut mihi deuio
Ripas et uacuum nemus
   Mirari libet. o Naiadum potens
Baccharumque ualentium
   Proceras manibus uertere fraxinos,
Nil paruom aut humili modo,
   Nil mortale loquar. dulce periculumst,
O Lenaee, sequi deum
   Cingentem uiridi tempora pampino.

XXVI

Vixi *d*uellis nuper idoneus
Et militaui non sine gloria:
   Nunc arma defunctumque bello
      Barbiton hic paries habebit,
Laeuom marinae qui Veneris latus
Custodit. hic, hic ponite lucida
   Funalia et uectes et† arcus
      Oppositis foribus minacis.
O quae beatam diua tenes Cyprum et
Memphin carentem Sithonia niue,
   Regina, sublimi flagello
      Tange Chloen semel arrogantem.

XXVII

Impios parrae recinentis omen
Ducat et praegnas canis aut ab agro
Raua decurrens lupa Lanuuino
   Fetaque uolpes;

A′(Aa)γB′(BC)τRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

11 Tracem *F*   12 ut *omn. Pf.* quam *Pph.* ac *y*   16 fraxinus *Fδ′π Pph.′* fraxinos *cett.*   17 paruum *omn.* humili *RFλδ′u′* humile *A′γCτlπ′* humilē *B*   18 loquor *l pr. π*1

III 26. 1 puellis *omn. Diomed. Victorin. Seruius de metris* duellis *Frankeus*   7 et arcus *omn. Pph.′ Acr.′* securesque *Bentl. de mea coniectura* 'et ascias' *uide sis mus. Rhen.* 1863, 279 *sq.*   9 tenes *A′γB′τRFλ′δ uar. π uar.* regis *δ′π′u′*   10 Memphin *δ′v* Memfin *A′BFl* Menphin *Lu* Menphyn *π* Menfin *λ* Memphī *C* Memphim *γ Pf.* Memfim *Pph.* Nemphim *R* Memphym *τ*

III 27. 2 praegnas *B* pregnas *R* pregn$\overset{n}{a}$s *A′* pregn$\overset{n}{a}$s *v* pręgnans *C* p̄gnans *λ* pregnans *γτFλ′δ′π′u* *u.* 4 *omisit L*   4 Feta*B′φ Victorinus* Faeta *ARu* Foeta *aγτλ′v* Pesta *δ′* Festa *π*

Rumpat et serpens iter institutum,
Si per obliquom similis sagittae
Terruit mannos: ego cui timebo
  Prouidus auspex,
Antequam stantis repetat paludes
Imbrium diuina auis imminentum,
Oscinem coruom prece suscitabo
  Solis ab ortu.
Sis licet felix, ubicumque mauis,
Et memor nostri, Galatea, uiuas,
Teque nec laeuos uetet ire picus
  Nec uaga cornix.
Sed uides, quanto trepidet tumultu
Pronus Orion. ego quid sit ater
Hadriae noui sinus et quid albus
  Peccet Iapyx.
Hostium uxores puerique caecos
Sentiant motus orientis Austri et
Aequoris nigri fremitum et trementis
  Verbere ripas.
Sic et Europe niueum doloso
Credidit tauro latus et scatentem
Beluis pontum mediasque fraudes
  Palluit audax.
Nuper in pratis studiosa florum et
Debitae Nymphis opifex coronae
Nocte sublustri nihil astra praeter
  Vidit et undas.
Quae simul centum tetigit potentem
Oppidis Creten, 'pater, o relictum
Filiae nomen pietasque' dixit
  'Victa furore!
Vnde quo ueni? leuis una mors est
Virginum culpae. uigilansne ploro
Turpe commissum, an uitiis carentem
  Ludit imago
Vana, quae porta fugiens eburna
Somnium ducit? meliusne fluctus

A'(Aa)γB'(BC)τRF(φψ)λ'(λl)δ'(δz)π'(πL)u'(uv)

5 Rumpit *RFδ'π Pph. Ac. Acr.* Rumpat *A'γB'τλ'Lu' Pf. schol. Γ* 7 cui *A'γB'RF Ac. pr. Acr.* cur *τ Ac. corr. ead. m.* quid *λ'δ'πu'* qui *L* 10 inminentum *zπ Porph. Acr.* inminentem *Pph.* imminentum *γτRFδLu' Pf. schol. Γ* imminentium *A'B'λ'* 15 leuis *πv Ac. opp. cett. Acr.* //lęuus *δ* (lęuos *C*1 leuos *B pr.*) 17 quantum *Pph.'* 34 creten *A'γB'τFδ'π'v* crethem: *R*, c *in ras.* cretem *λ'* cretam *u* 38 culpa *Fπ' Pph.* culpas *B opp. cett. Pf. Porph. Acr.'*

Ire per longos fuit, an recentis
   Carpere flores?
Siquis infamem mihi nunc iuuencum
Dedat iratae, lacerare ferro et
Frangere enitar modo multum amati
   Cornua monstri.
Impudens liqui patrios penates,
Impudens Orcum moror. o deorum
Siquis haec audis, utinam inter errem
   Nuda leones!
Antequam turpis macies decentis
Occupet malas, teneraeque sucus
Defluat praedae, speciosa quaero
   Pascere tigris.
"Vilis Europe" pater urget absens
"Quid mori cessas? potes hac ab orno
Pendulum zona bene te secuta
   Laedere collum.
Siue te rupes et acuta leto
Saxa delectant, age te procellae
Crede ueloci, nisi erile mauis
   Carpere pensum
Regius sanguis, dominaeque tradi
Barbarae paelex." aderat querenti
Perfidum ridens Venus et remisso
   Filius arcu.
Mox, ubi lusit satis, 'abstineto'
Dixit 'irarum calidaeque rixae,
Cum tibi inuisus laceranda reddet
   Cornua taurus.
Vxor inuicti Iouis esse nescis:
Mitte singultus; bene ferre magnam
Disce fortunam: tua sectus orbis
   Nomina ducet.'

A′(Aa)γB′(BC)τRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

uu. 44 *omisit R* 46 et *omis. ψuy* 48 monstri *A′B′λ′δ′π′u′* tauri *γτRF* 55 *hic uersus ueri codicis τ est ultimus* Defluat *Fδ′π′u′* Defluet *γτ* Defluit *A′B′Rλ′* 56 *omn.* = *A′(Aa)γB′(BC)RF(φψ)λ′(λl) δ′(δz)π′(πL)u′(uv)*

57 europae *A′γB′λ′L Pph.′ opp. cett. Porph.′ Acr. schol. Γ* 69 lusit *A′γCRFδ′π′v Pph.′* luxit *B1λ′1* lesit *u pr.* risit *Ac. pr.* abstine*to δ* abs*t*ineto *R* abstineto *cett.* abstinebis *Meinekius* 71 Cum tibi inuisus *A′γB′Rvδ corr. Acr.′* Cum tibi uissus *u* Cum tibi uisus (uis *z*1) *Fλ′δ′π* Cum tibi, *om.* inuisus, *L* reddit *A′B′λ′ opp. cett.* 76 ducit *Pph. opp. omn. Pf. Acr.′*

XXVIII

Festo quid potius die
Neptuni faciam? prome reconditum,
Lyde, strenua Caecubum,
Munitaeque adhibe uim sapientiae.
Inclinare meridiem
Sentis ac, ueluti stet uolucris dies,
Parcis deripere horreo
Cessantem Bibuli consulis amphoram?
Nos cantabimus in uices
Neptunum et uiridis Nereidum comas;
Tu curua recines lyra
Latonam et celeris spicula Cynthiae;
Summo carmine, quae Cnidon
Fulgentisque tenet Cycladas et Paphum
Iunctis uisit oloribus,
Dicetur merita Nox quoque nenia.

XXVIIII

Tyrrhena regum progenies, tibi
Non ante uerso lene merum cado
Cum flore, Maecenas, rosarum et
Pressa tuis balanus capillis
Iam dudum apud mest: eripe te morae,
Ne semper udum Tibur et Aefulae
Decliue contempleris aruom et
Telegoni iuga parricidae.
Fastidiosam desere copiam et
Molem propinquam nubibus arduis;
Omitte mirari beatae
Fumum et opes strepitumque Romae.
Plerumque gratae diuitibus uices
Mundaeque paruo sub lare pauperum
Cenae sine aulaeis et ostro
Sollicitam explicuere frontem.

A′(Aa)γB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

III 28. 6 ac *γRFδ′π′u′ Ac.* et *A′B′λ′* (*et g*) 7 diripere *λπ′u* deripere *cett. nisi quod* decipere *z* 9 inuicem *A′γB′λ′L uar.* (*et g*) inuices *RFδ′π′u′* 14 paphon *Fδ′* paphum *cett.*

III 29. 2 uerso *RFδ′πu′ Ac. cons. Porph.* uersum *A′γB′λ′L* 3. 4 rosarum | Et pressa *Fδ′π′u′* 6 Ne *γRFλ′δ′π′v Pph.′* Nec *A′B′* Non *u* 8 iura *A′B′ opp. cett. Pph.′ Acr.′*

Iam clarus occultum Andromedae pater
Ostendit ignem, iam Procyon furit
  Et stella uesani Leonis,
    Sole dies referente siccos;
Iam pastor umbras cum grege languido
Riuomque fessus quaerit et horridi
  Dumeta Siluani caretque
    Ripa uagis taciturna uentis.
Tu ciuitatem quis deceat status
Curas et urbi sollicitus times
  Quid Seres et regnata Cyro
    Bactra parent Tanaisque discors.
Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit deus
  Ridetque, si mortalis ultra
    Fas trepidat. quod adest memento
Componere aequos; cetera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alueo
  Cum pace delabentis Etruscum
    In mare, nunc lapides adesos
Stirpisque raptas et pecus et domos
Voluentis una, non sine montium
  Clamore uicinaeque siluae,
    Cum fera diluuies quietos
Inritat amnis. ille potens sui
Laetusque deget, cui licet in diem
  Dixisse 'uixi: cras uel atra
    Nube polum pater occupato,
Vel sole puro; non tamen inritum,
Quodcumque retrost, efficiet neque
  Diffinget infectumque reddet
    Quod fugiens semel hora uexit.'
Fortuna saeuo laeta negotio et
Ludum insolentem ludere pertinax
  Transmutat incertos honores,
    Nunc mihi, nunc alii benigna.
Laudo manentem; si celeris quatit
Pinnas, resigno quae dedit et mea
  Virtute me inuoluo probamque
    Pauperiem sine dote quaero.

A′(Aa)γB′(BC)τRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

22 horrida *u′ opp. cett. Acr.′* 32 trepidet *Pph.′* 34 Ritu referuntur *A′λ′* alueo *A′γCRλ′ Pph.′* albeo *B* aequore *Fδ′Lu′* equore *π* 49. 50 negotio | Et ludum *Fl ut uid. δ′π′u′*

Non est meum, si mugiat Africis
Malus procellis, ad miseras preces
Decurrere et uotis pacisci,
Ne Cypriae Tyriaeque merces
Addant auaro diuitias mari:
Tunc me biremis praesidio scaphae
Tutum per Aegaeos tumultus
Aura feret geminusque Pollux.

XXX

Exegi monumentum aere perennius
Regalique situ pyramidum altius,
Quod non imber edax, non Aquilo impotens
Possit diruere aut innumerabilis
Annorum series et fuga temporum.
Non omnis moriar, multaque pars mei
Vitabit Libitinam: usque ego postera
Crescam laude recens, dum Capitolium
Scandet cum tacita uirgine pontifex.
Dicar, qua uiolens obstrepit Aufidus
Et qua pauper aquae Daunus agrestium
Regnauit populorum, ex humili potens
Princeps Aeolium carmen ad Italos
Deduxisse modos. sume superbiam
Quaesitam meritis et mihi Delphica
Lauro cinge uolens, Melpomene, comam.

A′(Aa)γB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δπ′(πL)u′(uv)

u 57 *deficit codex z usque ad* IIII 2, 53   57 africis *Flπ′v Pph.* affricis *Ru* africus *A′γB′λδ*   *u.* 60 *omisit π′ pr.*   60 tyriae *aγB′RFλ* tyrie *Lv* tirię *A* tyrieę *π* (*in marg.*) syriae *δy Pph.′* sirię *u* 62 Tunc *A′γB′Rλ′ Pph. Porph.′* Tum *Fδπ′u′ Pf.*   63 aegeos *uel* egeos *omn.*

III 30. 12 Regnauit *A′γB′RFλ′ Porph.′ ter schol. Γ Seruius* Regnator *δπ′u′*

Q. HORATI FLACCI

C A R M I N V M

LIBER QVARTVS

I

Intermissa, Venus, diu
 Rursus bella moues? parce precor, precor.
Non sum qualis eram bonae
 Sub regno Cinarae. desine, dulcium
Mater saeua Cupidinum,
 Circa lustra decem flectere mollibus
Iam durum imperiis: abi,
 Quo blandae iuuenum te reuocant preces.
Tempestiuius in domum
 Pauli purpureis ales oloribus
Comissabere Maximi,
 Si torrere iecur quaeris idoneum:
Namque et nobilis et decens
 Et pro sollicitis non tacitus reis
Et centum puer artium
 Late signa feret militiae tuae,
Et quandoque potentior
 Largi muneribus riserit aemuli,
Albanos prope te lacus
 Ponet marmoream sub trabe citrea.

A′(Aa)γB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δπ′(πL)u′(uv)

IIII 1. 4 cinarae *A′B′λu* cinare *R* cynare *v* cinerę *γ* cinere *L* cinire *l* cynirę *F* cinyrę *δπ p. ras.* (cunarę *a. ras.*?) 9 domum *RFδπ′u′ Pph.* domo *A′γB′λ′ Pf. Acr.* 11 Comissabere λ_1 *ut uid. L* Comis abere *C* Comisabere *aB* Comis habere A_1 *ut uid.* Cōmisis habere *Ac.* Commissabere R_1 Commessabere *γ* Comitabere *Fδπ* Commutabere *u′* Cōmisabere l_2, l_1 *non liquet* 18 Largi *A′γB′ Pph.′* Largis *RFλ′δπ′u′* 20 citrea *AB′π′ ut uid. Pph. Acr.′* cytrea *aγ* ciptrea *λ* ciprea *F* cipria *u* cyprea *Rlδv Pf.*

Illic plurima naribus
  Duces tura, lyraeque et Berecynthiae
Delectabere tibiae
  Mixtis carminibus non sine fistula;
Illic bis pueri die
  Numen cum teneris uirginibus tuum
Laudantes pede candido
  In morem Salium ter quatient humum.
Me nec femina nec puer
  Iam nec spes animi credula mutui
Nec certare iuuat mero
  Nec uincire nouis tempora floribus.
Sed cur heu, Ligurine, cur
  Manat rara meas lacrima per genas?
Cur facunda parum decoro
  Inter uerba cadit lingua silentio?
Nocturnis ego somniis
  Iam captum teneo, iam uolucrem sequor
Te per gramina Martii
  Campi, te per aquas, dure, uolubilis.

II

Pindarum quisquis studet aemulari,
Iule, ceratis ope Daedalea
Nititur pinnis, uitreo daturus
  Nomina ponto.
Monte decurrens uelut amnis, imbres
Quem super notas aluere ripas,
Feruit inmensusque ruit profundo
  Pindarus ore,
Laurea donandus Apollinari,
Seu per audacis noua dithyrambos

A′(Aa)γB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δπ′(πL)u′(uv)

22 lyra *y* berecynthia *y* 23 tibia *φ* tybia *R* 28 quatient *γCπu′* quatiunt *A′BFlδL* quaciunt *λ* quatunt *R*1 *aut pr. ut uid.* 37 ego te somniis (somn' *Ac.*) *FδL*1 *ut uid.* (*aut solum* te *pro* ego *L*1) *Ac.* ego somniis te *π* te ego somniis *Pf. opp. Pph.*

IIII 2. *in B fol.* 180 *huius carminis uu.* 1—40 *repetiti sunt* 2 Iulle *RFδuπ in ras.* Iule *cett. cons. Porph.′ ad u.* 53 Ille *coni. Peerlk.* 'Iulium' *exhib. Porph.′ Acr. ad h. u. item ad u.* 33 6 Quem . . . aluere *A′γB′Rλ′u′ cons. Acr.′* Quem . . . saluere *L* Cum . . . saluere *F* Cum . . . saliere *δπ* 7 Feruit *A′B* Feruet *γCRFλ′δπ′u′*

Verba deuoluit numerisque fertur
Lege solutis;
Seu deos regesue canit, deorum
Sanguinem, per quos cecidere iusta
Morte Centauri, cecidit tremendae
Flamma Chimaerae;
Siue quos Elea domum reducit
Palma caelestis pugilemue equomue
Dicit et centum potiore signis
Munere donat,
Flebili sponsae iuuenemue raptum
Plorat et uiris animumque moresque
Aureos educit in astra nigroque
Inuidet Orco.
Multa Dircaeum leuat aura cycnum,
Tendit, Antoni, quotiens in altos
Nubium tractus: ego apis Matinae
More modoque,
Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus uuidique
Tiburis ripas operosa paruos
Carmina fingo.
Concines maiore poeta plectro
Caesarem, quandoque trahet ferocis
Per sacrum cliuom merita decorus
Fronde Sygambros:
Quo nihil maius meliusue terris
Fata donauere bonique diui
Nec dabunt, quamuis redeant in aurum
Tempora priscum.
Concines laetosque dies et urbis
Publicum ludum super impetrato
Fortis Augusti reditu forumque
Litibus orbum.
Tum meae, siquid loquar audiendum,
Vocis accedet bona pars, et 'o sol
Pulcher, o laudande!' canam recepto
Caesare felix.

A′(Aa)γB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δπ′(πL)u′(uv)

11 *sq.* numerique fertur lege solutus *Pph. opp. omn. Pf. Acr.′ Quintilian. Priscian. Hieronym.* 13 regesue *δπu′* regesque *cett.* 14 Sanguinem *RFδπu′* Sanguine *A′γB′λ′L* 21 iuuen*emq,///* *R* iuuenemque *γL non Pph.′* 23 educit *B′Fδπu′* reducit *A′γRλ′L* 35 cliuum (clyuū *L*) *omn.* 45 loquor *δLu′ Ac. pr.? opp. cett. Pph.′*

Tuque dum procedis, 'io triumphe!'
Non semel dicemus: 'io triumphe!'
Ciuitas omnis, dabimusque diuis
Tura benignis.
Te decem tauri totidemque uaccae,
Me tener soluet uitulus, relicta
Matre qui largis iuuenescit herbis
In mea uota,
Fronte curuatos imitatus ignis
Tertium lunae referentis ortum,
Qua notam duxit, niueus uideri,
Cetera fuluos.

III

Quem tu, Melpomene, semel
Nascentem placido lumine uideris,
Illum non labor Isthmius
Clarabit pugilem, non equos impiger
Curru ducet Achaico
Victorem, neque res bellica Deliis
Ornatum foliis ducem,
Quod regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio:
Sed quae Tibur aquae fertile praefluunt,
Et spissae nemorum comae
Fingent Aeolio carmine nobilem.
Romae principis urbium
Dignatur suboles inter amabilis
Vatum ponere me choros,
Et iam dente minus mordeor inuido.
O testudinis aureae
Dulcem quae strepitum, Pieri, temperas,
O mutis quoque piscibus
Donatura cycni, si libeat, sonum,

A′(Aa)γB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δπ′(πL)u′(uv)

49 Teque *omn. Porph.′ Acr.′* procedit *B′* procedes *Pph.′* procedis *cett.* Isque *Bentl.* atque *Meinekius* *u.* 50 *omis. aRφ pr. π pr. u u.* 54 *redit codex z* 54 soluit *Fπ* 58 ortum *A′γB′RF* orcum *Pph.* orbem *λ′δ′π′u′ Pf.*

IIII 3. *hanc oden omisit B* 10 quae *γFδ′π′u′ Pph.′ cons. Ac.* que *aι* qui *R* qua *ACλ′* praefluunt *Rψ pr. Pph.′ cons. sch. γ* p̄fluunt *A′CδL (et g)* prefluunt *γz* praefluent *φπψ corr.* profluunt *λ′u Ac.* perfluunt *v*

Totum muneris hoc tui est,
  Quod monstror digito praetereuntium
Romanae fidicen lyrae:
  Quod spiro et placeo, si placeo, tuum est.

IIII.

Qualem ministrum fulminis alitem,
Cui rex deorum regnum in auis uagas
  Permisit expertus fidelem
    Iuppiter in Ganymede flauo,
Olim iuuentas et patrius uigor
Nido laborum propulit inscium
  Vernique iam nimbis remotis
    Insolitos docuere nisus
Venti pauentem, mox in ouilia
Demisit hostem niuidus impetus,
  Nunc in reluctantis dracones
    Egit amor dapis atque pugnae;
Qualemue laetis caprea pascuis
Intenta fuluae matris ab ubere
  Iam lacte depulsum leonem,
    Dente nouo peritura uidit:
Videre Raeti bella sub Alpibus
Drusum gerentem Vindelici (quibus
  Mos unde deductus per omne
    Tempus Amazonia securi
Dextras obarmet, quaerere distuli:
Nec scire fas est omnia), sed diu
  Lateque uictrices cateruae
    Consiliis iuuenis reuictae
Sensere, quid mens rite, quid indoles
Nutrita faustis sub penetralibus
  Posset, quid Augusti paternus
    In pueros animus Nerones.

A'(Aa)γB'(BC)RF(φψ)λ'(λl)δ'(δz)π'(πL)u'(uv)

IIII 4. 6 propulit *γλ'δ'π'u gloss. λφ* protulit *A'B'RFv* 7 Verni *A'γB'* (*et g*) Vernis *R1?Fλ'δ'π'u'* 16 uidet *δ'Lu'* 17 raeti *A'γB'* reti *R* reti *λ'L Ac.* raetii *ψ* retii *φ1δ'π in marg.* reci *v omis. πpr. u* Raetis *N. Heinsius opp. Acr.'* 18 et uindelici *v* (*et q*) 22 Nec scire *A'γv Pf. Porph.' Acr.'* Nescire *B'RFλ'δ'π'u Pph.* 24 repraesse *Pph.* represse *Pf.* reductae *RL2* reuictae *cett. schol. Γ* 28 nerones *A'Flδ'πu' Acr.'* neronis *B'RλL et γ1? Pph.'*

Fortes creantur fortibus et bonis;
Est in iuuencis, est in equis patrum
Virtus, neque inbellem feroces
Progenerant aquilae columbam;
Doctrina sed uim promouet insitam,
Rectique cultus pectora roborant;
Vtcumque defecere mores,
Indecorant bene nata culpae.
Quid debeas, o Roma, Neronibus,
Testis Metaurum flumen et Hasdrubal
Deuictus et pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus alma risit adorea,
Dirus per urbes Afer ut Italas
Ceu flamma per taedas uel Eurus
Per Siculas equitauit undas.
Post hoc secundis usque laboribus
Romana pubes creuit, et impio
Vastata Poenorum tumultu
Fana deos habuere rectos,
Dixitque tandem perfidus Hannibal:
'Cerui, luporum praeda rapacium,
Sectamur ultro, quos opimus
Fallere et effugere est triumphus.
Gens, quae cremato fortis ab Ilio
Iactata Tuscis aequoribus sacra
Natosque maturosque patres
Pertulit Ausonias ad urbes,
Duris ut ilex tonsa bipennibus
Nigrae feraci frondis in Algido,
Per damna, per caedes ab ipso
Ducit opes animumque ferro.
Non Hydra secto corpore firmior
Vinci dolentem creuit in Herculem,
Monstrumue submisere Colchi
Maius Echioniaeue Thebae.
Merses profundo: pulchrior euenit;
Luctere: multa proruet integrum

A′(Aa)γB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

29 fortibus. et bonis *Mauortius ut uid.* (*Aλ′gσ*) fortibus et bonis *aFδ′* 31 nec *Fδ′πu′ Pph.′* 36 Indecorant *RFδ′πv Pph. Pf.2 Porph.′ Ac. Acr.* Dedecorant *A′γB′λ′Lu* (*et g*) *Pf.1* 41 arma *γFλ′δ′πv* alma *cett.* 42 Durus *lvy* 43 uel eurus *A′γB′Rλ′L* per euros *Fπ* et eurus *δ′u′* 65 Merses *γRδLu′ a2 Ac. Acr.′* Messes *π* Mersus *AB′λ′* (*et g*) Mersae *Fz gloss. λφb*; *a1 non liquet* exiet *v* (*et q*) euenit *cett. Acr.′* 66 Luctere *A′γB′ψλ′ Acr.′* Ductore *Rφδ′πu′* Victore *L2 in ras.* proruet *A′γB′RFλ′u′ Acr.* proruit *δ′π′*

Cum laude uictorem geretque
Proelia coniugibus loquenda.
Karthagini iam non ego nuntios
Mittam superbos: occidit, occidit
Spes omnis et fortuna nostri
Nominis Hasdrubale interempto.
Nil Claudiae non perficient manus,
Quas et benigno numine Iuppiter
Defendit et curae sagaces
Expediunt per acuta belli.'

V

Diuis orte bonis, optume Romulae
Custos gentis, abes iam nimium diu;
Maturum reditum pollicitus patrum
Sancto concilio, redi.
Lucem redde tuae, dux bone, patriae:
Instar ueris enim uoltus ubi tuus
Adfulsit populo, gratior it dies
Et soles melius nitent.
Vt mater iuuenem, quem Notus inuido
Flatu Carpathii trans maris aequora
Cunctantem spatio longius annuo
Dulci distinet a domo,
Votis ominibusque et precibus uocat,
Curuo nec faciem litore demouet:
Sic desideriis icta fidelibus
Quaerit patria Caesarem.
Tutus bos etenim rura perambulat,
Nutrit rura Ceres almaque faustitas,
Pacatum uolitant per mare nauitae,
Culpari metuit fides,
Nullis polluitur casta domus stupris,
Mos et lex maculosum edomuit nefas,
Laudantur simili prole puerperae,
Culpam poena premit comes.

A'(Aa)γB'(BC)RF(φψ)λ'(λl)δ'(δz)π'(πL)u'(uv)

73 perficient *A'γB'Rλ'δ'π'u' Pf.* perfitient *Pph.* perficiant *F*
IIII 5. 1 romulae *λπ Ac. Acr. Victorinus* romule *A'CRFlδ'v expositio metrica codicum αγ Diomed. gloss. λφ* romuleae *a2γBLu* romyleae *Seruius de metris* 7 it]//// *φ* et *Rδ'π* 12 distinet *AB'Fλδ'u' et a1?* destinet *aγRlπ'* 14 dimouet *A'γB'λ'π'u'* demouet *RFδ'* 18 Nutritura *CFδ'π'v*

Quis Parthum paueat, quis gelidum Scythen,
Quis Germania quos horrida parturit
Fetus, incolumi Caesare? quis ferae
  Bellum curet Hiberiae?
Condit quisque diem collibus in suis,
Et uitem uiduas ducit ad arbores;
Hinc ad uina redit laetus et alteris
  Te mensis adhibet deum;
Te multa prece, te prosequitur mero
Defuso pateris, et Laribus tuum
Miscet numen, uti Graecia Castoris
  Et magni memor Herculis.
'Longas o utinam, dux bone, ferias
Praestes Hesperiae!' dicimus integro
Sicci mane die, dicimus uuidi,
  Cum sol Oceano subest.

VI

Diue, quem proles Niobea magnae
Vindicem linguae Tityosque raptor
Sensit et Troiae prope uictor altae
  Phthius Achilles,
Ceteris maior, tibi miles impar,
Filius quamuis Thetidis marinae
Dardanas turris quateret tremenda
  Cuspide pugnax.
Ille, mordaci uelut icta ferro
Pinus aut inpulsa cupressus Euro,
Procidit late posuitque collum in
  Puluere Teucro.
Ille non inclusus equo Mineruae
Sacra mentito male feriatos
Troas et laetam Priami choreis
  Falleret aulam,
Sed palam captis grauis, heu nefas heu!
Nescios fari pueros Achiuis
Vreret flammis, etiam latentem
  Matris in aluo,

A′(Aa)γB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

25 scythen *γψπv* scithen *BRφ* sciten *δ′L* scythē *A′* scythem *Cλ′* scithem *u* 31 redit] uenit *δ′Lu* 34 Defuso *γRFδ′ cons. L* Diffuso *A′B′λ′πu′* (*et g*) 37 dux] rex *δ′L*

IIII 6. 10 inpulsa *γRFzL* impulsa *δπv* inp̄ssa *A* impressa *aB′λ′u* 11 in *omis. γRL opp. cett.* 17 captis] *omis. Fδ′π′* uictor *u′y* captis *cett.*

Ni tuis uictus Venerisque gratae
Vocibus diuom pater adnuisset
Rebus Aeneae potiore ductos
  Alite muros.
Doctor argutae fidicen Thaliae,
Phoebe, qui Xantho lauis amne crinis,
Dauniae defende decus Camenae,
  Leuis Agyieu.
Spiritum Phoebus mihi, Phoebus artem
Carminis nomenque dedit poetae.
Virginum primae puerique claris
  Patribus orti,
Deliae tutela deae, fugacis
Lyncas et ceruos cohibentis arcu,
Lesbium seruate pedem meique
  Pollicis ictum,
Rite Latonae puerum canentes,
Rite crescentem face Noctilucam,
Prosperam frugum celeremque pronos
  Voluere mensis.
Nupta iam dices 'ego dis amicum,
Saeculo festas referente luces,
Reddidi carmen docilis modorum
  Vatis Horati'.

VII

Diffugere niues, redeunt iam gramina campis
  Arboribusque comae,
Mutat terra uices et decrescentia ripas
  Flumina praetereunt,
Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet
  Ducere nuda choros.
Immortalia ne speres, monet annus et almum
  Quae rapit hora diem.
Frigora mitescunt Zephyris, uer proterit aestas,
  Interitura, simul
Pomifer autumnus fruges effuderit, et mox
  Bruma recurrit iners.

A'(Aa)γB'(BC)RF(φψ)λ'(λl)δ'(δz)π'(πL)u'(uv)

25 argutae] argiuae *πδ' uar. u' uar.* achiuç *v* (*gloss. Fλ*: *grecae uel argiuae*) 28 agyieu *απ Pph.* agyeu *B'* agieu *L* agyleu *Fλ'* agileu *AγRδ'u' Pf. Acr.' cons. gloss. φ* agylleu *gloss. λ* *inde a u.* 29 *nouum carmen incipere arbitratur Sanadonus* *u.* 37 *omis. δ pr., eundem ante u.* 35 *posuerat L* 38 noctilucam *Bλ'u* (*et g*) *gloss. λφ* noctiluca *A'γCRv* nocti luna *L* nocte lucem *Fδ' cons. π ut uid.*
IIII 7 *u.* 10 *omisit λ*

Damna tamen celeres reparant caelestia lunae:
Nos, ubi decidimus,
Quo pius Aeneas, quo Tullus diues et Ancus,
Puluis et umbra sumus.
Quis scit an adiciant hodiernae crastina summae
Tempora di superi?
Cuncta manus auidas fugient heredis, amico
Quae dederis animo.
Cum semel occideris et de te splendida Minos
Fecerit arbitria,
Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
Restituet pietas:
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum,
Nec Lethaea ualet Theseus abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

VIII

Donarem pateras grataque commodus,
Censorine, meis aera sodalibus,
Donarem tripodas, praemia fortium
Graiorum, neque tu pessuma munerum
Ferres, diuite me scilicet artium,
Quas aut Parrhasius protulit aut Scopas,
Hic saxo, liquidis ille coloribus
Sollers nunc hominem ponere, nunc deum.
Sed non haec mihi uis, non tibi talium
Res est aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus; carmina possumus
Donare et pretium dicere muneri.
Non incisa notis marmora publicis,
Per quae spiritus et uita redit bonis
Post mortem ducibus, non celeres fugae
Reiectaeque retrorsum Hannibalis minae,

A′(Aa)γB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

IIII 7. 15 pius *A′γB′RFλ′ Pph′* pater *δ′π′u′* tullus diues *A′γCRλ′ Pph.′* tullius diues *B* diues tullus *δ′π′u′* diues iulus *Fy* 17 Quis scit *A′γRFλ′πu Acr.* Qui scit *δ′v Pph.* Quid scit *L1 ut uid.* Qui scis *B′* summae *A′γBRFλ′* sumę *C* uitae *δ′π′u′* 19 heredis *A′γB′Rλ′π′u′ Porph.′ Acr.′* herebis *ψδ′* herebit *φ gloss. Fλ*

IIII 7, 21—*epod.* 1, 23 *deficit codex C*

IIII 8. 1 commodus *A′γBR expositio metrica codd. αγ Acr.′ Diomedes Terentianus Victorinus Seruius de metris* commodis *Fλ′δ′π′u′* 9 nec tibi *δ′L* non tibi *cett. Pph.′* 12 muneri *omn. Pph.′* muneris *codd. aliquot recentiores* *uu.* 15 non—19 rediit *delebat Martinus* 15 celeris fuga *A′Bλ′*

Non incendia Karthaginis impiae
Eius, qui domita nomen ab Africa
Lucratus rediit, clarius indicant
Laudes, quam Calabrae Pierides; neque,
Si chartae sileant quod bene feceris,
Mercedem tuleris. quid foret Iliae
Mauortisque puer, si taciturnitas
Opstaret meritis inuida Romuli?
Ereptum Stygiis fluctibus Aeacum
Virtus et fauor et lingua potentium
Vatum diuitibus consecrat insulis.
Dignum laude uirum Musa uetat mori;
Caelo Musa beat: sic Iouis interest
Optatis epulis impiger Hercules,
Clarum Tyndaridae sidus ab infimis
Quassas eripiunt aequoribus rates,
Ornatus uiridi tempora pampino
Liber uota bonos ducit ad exitus.

VIIII

Ne forte credas interitura, quae
Longe sonantem natus ad Aufidum
  Non ante uolgatas per artis
    Verba loquor socianda chordis.
Non, si priores Maeonius tenet
Sedes Homerus, Pindaricae latent
  Ceaeque et Alcaei minaces
    Stesichorique graues camenae;
Nec siquid olim lusit Anacreon,
Deleuit aetas; spirat adhuc amor
  Viuntque commissi calores
    Aeoliae fidibus puellae.
Non sola comptos arsit adulteri
Crines et aurum uestibus inlitum
  Mirata regalisque cultus
    Et comites Helene Lacaena;

A′(Aa)γBRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

u. 17 *delebat Bentl.* 25 aequum *Fδ′Lπ uar.* *uu.* 28 *et* 33 *delebat Lachmannus* 34 ducit *γRFδ′π′u′ Ac.* duxit *A′Bλ′*
IIII 9. 4 loquar *RF′πu Victorinus* loquor *cett.* 8 que *γRFδ′πu′ Ac.* ue *A′Bλ′L* 16 Helene] helenae *Bλ′Iu′ et R2?* helęne *π* helena *A* lacęnę *π* lacenae *Fλ′* lacene *δ′* lacena *cett.*

Primusue Teucer tela Cydoneo
Direxit arcu; non semel Ilios
  Vexata; non pugnauit ingens
    Idomeneus Sthenelusue solus
Dicenda Musis proelia; non ferox
Hector uel acer Deiphobus grauis
  Excepit ictus pro pudicis
    Coniugibus puerisque primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi; sed omnes inlacrimabiles
  Vrgentur ignotique longa
    Nocte, carent quia uate sacro.
Paulum sepultae distat inertiae
Celata uirtus. non ego te meis
  Chartis inornatum sileri
    Totue tuos patiar labores
Impune, Lolli, carpere liuidas
Obliuiones. est animus tibi
  Rerumque prudens et secundis
    Temporibus dubiisque rectus,
Vindex auarae fraudis et abstinens
Ducentis ad se cuncta pecuniae,
  Consulque non unius anni,
    Sed quotiens bonus atque fidus
Iudex honestum praetulit utili,
Reiecit alto dona nocentium
  Voltu, per obstantis cateruas
    Explicuit sua uictor arma.
Non possidentem multa uocaueris
Recte beatum; rectius occupat
  Nomen beati, qui deorum
    Muneribus sapienter uti
Duramque callet pauperiem pati
Peiusque leto flagitium timet,
  Non ille pro caris amicis
    Aut patria timidus perire.

A′(Aa)γBRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

17 Primusue *A′γBλ′Lδ2 (et g)* Primusque *RFzπu′ Ac.* Primus δ1 cydonio *u opp. cett.* 19 nec *γRFv* non *A′Bλ′δ′π′u* 20 ue *γRFL* que *A′Bλ′δ′πu′* 22 deiphobus *A′F* dei foebus *B* deiphoebus *γRλ′z gloss. λφ* deiphebus *δπ′u* deiphębus *v* 31 sileri *γRFδ′π′u* silebo *A′Bλ′ (et σ)* 35 que *omis. A′Bλ′ (et gσ) opp. cett.* 37 et — *u.* 40 *omisit B* *uu.* 42—45 *omis. B* 52 perire *γRFδ′π′u′ Pph.′ Porph.′* peribit *A′Bλ′* (*'at lib.* perire' λ)

X

O crudelis adhuc et Veneris muneribus potens,
Insperata tuae cum ueniet pluma superbiae
Et, quae nunc umeris inuolitant, deciderint comae,
Nunc et qui color est puniceae flore prior rosae,
Mutatus, Ligurine, in faciem uerterit hispidam,
Dices 'heu' quotiens te speculo uideris alterum,
'Quae mens est hodie, cur eadem non puero fuit,
Vel cur his animis incolumes non redeunt genae?'

XI

Est mihi nonum superantis annum
Plenus Albani cadus; est in horto,
Phylli, nectendis apium coronis;
  Est hederae uis
Multa, qua crinis religata fulges;
Ridet argento domus; ara castis
Vincta uerbenis auet immolato
  Spargier agno;
Cuncta festinat manus, huc et illuc
Cursitant mixtae pueris puellae;
Sordidum flammae trepidant rotantes
  Vertice fumum.
Vt tamen noris quibus aduoceris
Gaudiis: Idus tibi sunt agendae,
Qui dies mensem Veneris marinae
  Findit Aprilem,
Iure sollemnis mihi sanctiorque
Paene natali proprio, quod ex hac
Luce Maecenas meus affluentis
  Ordinat annos.
Telephum, quem tu petis, occupauit
Non tuae sortis iuuenem puella
Diues et lasciua tenetque grata
  Compede uinctum.
Terret ambustus Phaethon auaras
Spes, et exemplum graue praebet ales

A′(Aa)γBRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

IIII 10. 5 Ligurine *Bentl.* ligᵛrinũ *π* ligur*inũ* *δ* ligurinum *cett.* uerterit in faciem hispidam *Fδ′π′u′* 6 speculo *γRFδ′π′u′ Ac.* in speculo *A′Bλ′* (*et g*)

IIII 11. 1 nouum *γzLv* 7 auet *A′γBLu* habet *RFλ′δ′πv* 10 *incipit ε, sed multa legi nequeunt u.* 11—*c.* 12, 21 *omis. R* 24 uinctum *γFδ′Lu′* uictum *A′Bλ′επ pr.*

Pegasus terrenum equitem grauatus
Bellerophontem,
Semper ut te digna sequare et ultra
Quam licet sperare nefas putando
Disparem uites. age iam, meorum
Finis amorum
(Non enim posthac alia calebo
Femina), condisce modos, amanda
Voce quos reddas: minuentur atrae
Carmine curae.

XII

Iam ueris comites, quae mare temperant,
Impellunt animae lintea Thraciae;
Iam nec prata rigent, nec fluuii strepunt
Hiberna niue turgidi.
Nidum ponit Ityn flebiliter gemens
Infelix auis et Cecropiae domus
Aeternum obprobrium, quod male barbaras
Regum est ulta libidines.
Dicunt in tenero gramine pinguium
Custodes ouium carmina fistula
Delectantque deum, cui pecus et nigri
Colles Arcadiae placent.
Adduxere sitim tempora, Vergili:
Sed pressum Calibus ducere Liberum
Si gestis, iuuenum nobilium cliens,
Nardo uina merebere.
Nardi paruos onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpiciis accubat horreis,
Spes donare nouas largus amaraque
Curarum eluere efficax.
Ad quae si properas gaudia, cum tua
Velox merce ueni: non ego te meis
Immunem meditor tinguere poculis
Plena diues ut in domo.

A′(Aa)γBF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)επ′(πL)u′(uv)

35 minuuntur *u2y opp. omn.* *u.* 36 *omis.* *A*
IIII 12. 5 ityn *AγB Pph.′* itin *Ac.* ithyn *λ* hytin *a* (ytin *g*) hithin *δ* ythin *lπ* itys *F* hithis *zε* ythis *u* itis *v* hytis *L* 6 cecropeae *γ opp. cett.* 11 Delectantque *A′γBλ′εL* Delectante *πu′* Delectantem *Fδ′* 16 merebere *A′γBλ′εL Pph.′ Acr.* mereberis *Fzπu′* merebris *δ* ('Merebere] *mereberis*' *Acr.*) 22 *pergit codex R*

Verum pone moras et studium lucri,
Nigrorumque memor, dum licet, ignium
Misce stultitiam consiliis breuem:
Dulce est desipere in loco.

XIII

Audiuere, Lyce, di mea uota, di
Audiuere, Lyce: fis anus, et tamen
Vis formosa uideri,
Ludisque et bibis impudens,
Et cantu tremulo pota Cupidinem
Lentum sollicitas. ille uirentis et
Doctae psallere Chiae
Pulchris excubat in genis.
Importunus enim transuolat aridas
Quercus et refugit te quia luridi
Dentes, te quia rugae
Turpant et capitis niues.
Nec Coae referunt iam tibi purpurae
Nec cari lapides tempora, quae semel
Notis condita fastis
Inclusit uolucris dies.
Quo fugit uenus, heu, quoue color? decens
Quo motus? quid habes illius, illius,
Quae spirabat amores,
Quae me surpuerat mihi,
Felix post Cinaram, notaque et artium
Gratarum facies? sed Cinarae breuis
Annos fata dederunt,
Seruatura diu parem
Cornicis uetulae temporibus Lycen,
Possent ut iuuenes uisere feruidi
Multo non sine risu
Dilapsam in cineres facem.

A′(Aa)γBRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)επ′(πL)u′(uv)

28 in ioco *Porph.′ ad epist.* I 18

IIII 13. 1 di mea — *u.* 2 Lyce *omisit B* 14 cari *γRFδ′επ′u Pph.′ Ac. Acr.* clari *A′Bλ′v (et g)* 21 cinaram *γBRδ′επ′u* cynaram *λ′v* cinaran *a* cynaran *A* cyniram *F* 22 sed c: | Breu: a: f: d: *Fδ′επ′* cinirae *F* 25 lycen *aBRφlδ′επv* licen *AγLu* lycem *λ* licen (y *supra*) *ψ*. 26 Possint *Rφλ′L* 27 *h. u. ultimus est in ε*

28 Dilapsam *Fzπ′u′δ p. ras. Pph. Acr.* Delapsam *A′BRλ Pf.* Dilampsam *δ a. ras.* Delampsam *γ* Delatam *l* cinerem *δ schol. Γ in interpretatione* cineres *cett. Pph.′ Porph.′ Acr. sch. λφ*

XIIII

Quae cura patrum quaeue Quiritium
Plenis honorum muneribus tuas,
  Auguste, uirtutes in aeuom
    Per titulos memoresque fastus
Aeternet, o qua sol habitabilis
Illustrat oras, maxime principum?
  Quem legis expertes Latinae
    Vindelici didicere nuper,
Quid marte posses. milite nam tuo
Drusus Genaunos, inplacidum genus,
  Breunosque uelocis et arces
    Alpibus impositas tremendis
Deiecit acer plus uice simplici;
Maior Neronum mox graue proelium
  Commisit immanisque Raetos
    Auspiciis pepulit secundis,
Spectandus in certamine martio,
Deuota morti pectora liberae
  Quantis fatigaret ruinis,
    Indomitas prope qualis undas
Exercet Auster, Pleiadum choro
Scindente nubes, impiger hostium
  Vexare turmas et frementem
    Mittere equom medios per ignes.
Sic tauriformis uoluitur Aufidus,
Qui regna Dauni praefluit Apuli,
  Cum saeuit horrendamque cultis
    Diluuiem meditatur agris,
Vt barbarorum Claudius agmina
Ferrata uasto diruit impetu,
  Primosque et extremos metendo
    Strauit humum, sine clade uictor,
Te copias, te consilium et tuos
Praebente diuos. nam tibi, quo die

A'(Aa)γBRF(φψ)λ'(λl)δ'(δz)π'(πL)u'(uv)

IIII 14. 1 quiritum *AγBδ'v Pf.* 4 fastus *A'γBRFlzπ* (*et g*) fastos *λ pr. δIu' Ac. pr.* *reliqua post u.* 4 *omis. B* 5 Aeterne et o qua *F* Aeterne (& suprascr.) o qua *π* Aeternae et qua *δ'* Aeternet *o* qua *R*; *L1 habuerat lacunam* sol *γRFδ'π'u'* lux *A'λ'* (*at lib.* sol *λ*) 11 Breunos *A'RFλ'δ'πu'* Brennos *γL Pph.' Acr.'* 19 fatigarat *Fδ'L* *u.* 20] *R1 non liquet* 28 meditatur *aγR Porph.' Seruius* minitatur *AFλ'* (*at lib.* meditatur *λ*) *δ'π'u' Pph.'* minatur *Nonii codices* 31 et] *omis. δ'*

Portus Alexandrea supplex
Et uacuam patefecit aulam,
Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus,
Laudemque et optatum peractis
Imperiis decus arrogauit.
Te Cantaber non ante domabilis
Medusque et Indus, te profugus Scythes
Miratur, o tutela praesens
Italiae dominaeque Romae.
Te fontium qui celat origines
Nilusque et Hister, te rapidus Tigris,
Te beluosus qui remotis
Opstrepit Oceanus Britannis,
Te non pauentis funera Galliae
Duraeque tellus audit Hiberiae,
Te caede gaudentes Sygambri
Compositis uenerantur armis.

XV

Phoebus uolentem proelia me loqui
Victas et urbes increpuit lyra,
Ne parua Tyrrhenum per aequor
Vela darem. tua, Caesar, aetas
Fruges et agris rettulit uberes,
Et signa nostro restituit Ioui
Derepta Parthorum superbis
Postibus, et uacuum duellis
Ianum Quirini clausit et ordinem
Rectum euaganti frena licentiae
Iniecit emouitque culpas
Et ueteres reuocauit artes,

A′(Aa)γBRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

35 alexandre *A1* alexandrea *γRFδ′π′ Priscianus* alexandre*a a* alexandria *λ′u′ Pph.′ Acr.* 46 te rap: t:] rapidusq: tigris (tygris *v*) *u′ uu.* 49—52 *sic dispositi sunt in u:* 51. 52. 50. 49 49 pauentis *RFλ′δ′Iu′ Ac. schol. Γ* pauentes *A′γπ pr. Pph.′ Porph.′*

IIII 15. *c. XIIII et XV continuata in Ay neque alia de causa in B totum hoc carmen deest. in A inter hanc oden et XIIII nulla uacua linea intercedit: ceterum iam qui codicem scripsit in initio uocis Phebus uncialem litteram posuit maiorem et in margine adscriptum uidimus:* AD AVGVSTVM TETRACOLOS. *'quidam separant hanc oden a superiore, sed potest illi iungi, quoniam et hic laudes dicuntur Augusti' Porph.′* 1 *redit v* 7 Direpta (Decepta *u1?*) *u* Directa *R* Direpta *cett.* Derepta *y [non nostri]* 9 Quirinum *Passeratius* 10 euaganti *A′γπ′v Pph.′* et uaganti *RFλ′u Ac.* uaganti *δ′* uagantiq, *v* 11 emouitque *A′γRFλ′* demouitq; *L* dimouitque *δ′πv corr. L2* dimouit *v pr.* domuitq; *u′*

Per quas Latinum nomen et Italae
Creuere uires famaque et imperi
Porrecta maiestas ad ortus
Solis ab Hesperio cubili.
Custode rerum Caesare non furor
Ciuilis aut uis exiget otium,
Non ira, quae procudit enses
Et miseras inimicat urbes.
Non qui profundum Danuuium bibunt
Edicta rumpent Iulia, non Getae,
Non Seres infidiue Persae,
Non Tanain prope flumen orti.
Nosque et profestis lucibus et sacris
Inter iocosi munera Liberi,
Cum prole matronisque nostris
Rite deos prius adprecati,
Virtute functos more patrum duces
Lydis remixto carmine tibiis
Troiamque et Anchisen et almae
Progeniem Veneris canemus.

A′(Aa)γνBRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

13 italiae *νRλ′ ut uid. δπ′* 15 ortus *A′γνRFλ′π′u′ (et g)* ortum *δ′* 18 exiget *aRλ′π Pph.′ Porph.′ Ac.* exigit *A* eximet *γνFδ′Lu′* 23 ue *νFδ′π′v Ac.* que *A′γRλ′u (et g)* 24 tanaim *λ′δv* 25 et *om. A′λ′* 30 remixto]////mixto *λu* 31 anchisem *λu*

Q. HORATI FLACCI

EPODON

LIBER

I

Ibis Liburnis inter alta nauium,
  Amice, propugnacula,
Paratus omne Caesaris periculum
  Subire, Maecenas, tuo.
Quid nos, quibus te uita si*t* superstite
  Iucunda, si contra, grauis?
Vtrumne iussi persequemur otium
  Non dulce, ni tecum simul,
An hunc laborem mente laturi, decet
  Qua ferre non mollis uiros?
Feremus, et te uel per Alpium iuga,
  Inhospitalem et Caucasum,
Vel Occidentis usque ad ultimum sinum
  Forti sequemur pectore.
Roges, tuum labor*e* quid iuuem meo
  Inbellis ac firmus parum?
Comes minore sum futurus in metu,
  Qui maior absentis habet;
Vt assidens inplumibus pullis auis
  Serpentium adlapsus timet
Magis relictis, non, ut adsit, auxil*i*
  Latura plus praesentibus.

A'(Aa)γBRF(φψ)λ'(λl)δ'(δz)π'(πL)u'(uv)

Epod. 1. *v deficit usque ad* 2, 50   4 tui *Wakefieldus*   5 sit *Aldus* si *ABRFλ'δ'Lu' Pph.' Porph.' omis. aγπ*   si est *Ritterus*   10 Qua *A'γBR Pph.* Quem *Fλ'δ'Lu' Pf.* Quę *π*   15 labore *Glareanus* laborem *omn. schol. Γ*   17 sim *N. Heinsius*   21 ut adsit *A'λ' Pph.' Porph.'* ut assit *γB*   ut sit *RFδ'π'u'*

Libenter hoc et omne militabitur
  Bellum in tuae spem gratiae,
Non ut iuuencis illigata pluribus
  Aratra nitantur meis
Pecusue Calabris ante sidus feruidum
  Lucana mutet pascuis,
Nec ut superni uilla candens Tusculi
  Circaea tangat moenia.
Satis superque me benignitas tua
  Ditauit: haut parauero
Quod aut auarus ut Chremes terra premam,
  Discinctus aut perdam ut nepos.

II

'Beatus ille qui procul negotiis,
  Vt prisca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet suis
  Solutus omni faenore,
Neque excitatur classico miles truci
  Nec horret iratum mare,
Forumque uitat et superba ciuium
  Potentiorum limina.
Ergo aut adulta uitium propagine
  Altas maritat populos,
Aut in reducta ualle mugientium
  Prospectat errantis greges,
Inutilisque falce ramos amputans
  Feliciores inserit,
Aut pressa puris mella condit amphoris,
  Aut tondet infirmas ouis;
Vel cum decorum mitibus pomis caput
  Autumnus agris extulit,
Vt gaudet insitiua decerpens pira,
  Certantem et uuam purpurae,

A′(Aa)γB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

24 *inde ab hoc uersu denuo incipit C* 26 mea *vy opp. gloss. λφ* 28 pascuis *γRFδ′π′u′ Pph.* pascua *A′Cλ′ Pf.* pascula *B* 29 Neque *A′B′λ′ (et g)* Nec *γRFzπ′u′ Ac., item δ, sed* c *fort. in rasura* superne *γRπ* superni *cett. Acr.* candens *A′γBu′* tangens *RFδ′L* cadens *Cλ′* scandens *π1 ut uid.* 34 ut nepos *γRFδ′π′v Pph.′* nepos *A′B′λ′u(et σ)*

Epod. 2. 3 bobus *γBFλ′δ′Lv* bubus *A′CRπu* 6 Nec *γRFδ′π′v* Neque *A′B′λ′u (et g)* 18 aruis extulit *γR* uuis extulit *π* agris extulit *A′B′λ′δ′ Pf.* a. ext. *Pph.* agnis ext. *Ac.* extulit agris *FLv* agris *extulit u* 19 gaudens *Fδ′π′*

Qua muneretur te, Priape, et te, pater
Siluane, tutor finium.
Libet iacere modo sub antiqua ilice,
Modo in tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquae,
Queruntur in siluis aues,
F*r*on*d*esque lymphis opstrepunt manantibus,
Somnos quod inuitet leuis.
At cum tonantis annus hibernus Iouis
Imbres niuesque comparat,
Aut trudit acris hinc et hinc multa cane
Apros in obstantis plagas,
Aut amite leui rara tendit retia,
Turdis edacibus dolos,
Pauidumque leporem et aduenam laqueo gruem
Iucunda captat praemia.
Quis non malarum, quas amor curas habet,
Haec inter obliuiscitur?
Quodsi pudica mulier in partem iuuet
Domum atque dulcis liberos,
Sabina qualis aut perusta solibus
Pernicis uxor Apuli,
Sacrum uetustis extruat lignis focum
Lassi sub aduentum uiri,
Claudensque textis cratibus laetum pecus
Distenta siccet ubera,
Et horna dulci uina promens dolio
Dapes inemptas apparet:
Non me Lucrina iuuerint conchylia
Magisue rhombus aut scari,
Siquos Eois intonata fluctibus
Hiems ad hoc uertat mare;
Non Afra auis descendat in uentrem meum,
Non attagen Ionicus
Iucundior, quam lecta de pinguissimis
Oliua ramis arborum,
Aut herba lapathi prata amantis et graui
Maluae salubres corpori,

A′(Aa)γB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

23 *nouum epodum incipiunt A′γCλ′ (et g) Acr.* *nulla interruptio in BRFδ′π′u′ Porph.′* 25 ripis *A′γCλ′ (et g)* riuis *BFδ′Lu* ruis *v* ri[v]is *R* //riuis *π* 27 frondes *Marklandus* Fontes (Wontes *L1*) *omn. Porph.′* 29 Aut *B′u′* 31 agris *λ′* 33 rara tetendit *Fδ′L* *uu.* 37—70 *omisit B* 39 Quid si *C2* 48 ineptas *δy* in//ēptas *π* inem̃ptas *L* 49 non me] Nonne *lu* 50 scauri *Cλ′u* *u.* 51 *redit codex v* 54 *sq.* ionicus iucundior | Quam l. *γvRL* iucundior *omisit δ*

Vel agna festis caesa Terminalibus
   Vel haedus ereptus lupo.
Has inter epulas ut iuuat pastas ouis
   Videre properantis domum,
Videre fessos uomerem inuersum boues
   Collo trahentis languido,
Postosque uernas, ditis examen domus,
   Circum renidentis Lares.'
Haec ubi locutus faenerator Alfius,
   Iam iam futurus rusticus,
Omnem redegit Idibus pecuniam,
   Quaerit Kalendis ponere.

III

Parentis olim siquis impia manu
   Senile guttur fregerit,
Edit cicutis alium nocentius.
   O dura messorum ilia!
Quid hoc ueneni saeuit in praecordiis?
   Num uiperinus his cruor
Incoctus herbis me fefellit, an malas
   Canidia tractauit dapes?
Vt Argonautas praeter omnis candidum
   Medea miratast ducem,
Ignota tauris illigaturum iuga
   Perunxit hoc Iasonem;
Hoc delibutis ulta donis paelicem
   Serpente fugit alite.
Nec tantus umquam siderum insedit uapor
   Siticulosae Apuliae,
Nec munus umeris efficacis Herculis
   Inarsit aestuosius.
At siquid umquam tale concupiueris,
   Iocose Maecenas, precor
Manum puella sauio opponat tuo,
   Extrema et in sponda cubet.

A'(Aa)γvB'(BC)RF(φψ)λ'(λl)δ'(δz)π'(πL)u'(uv)

61 ut] et *γLa corr.* 69 relegit *vλ' p. ras. y* redegit *cett. Pph. Ac.' schol. Γ*

Epod. 3. 3 Edat *u* Edit *cett. schol. Γ gloss. Γ* allium *γvλ'u'* alium *cett. Pph.' Ac.* 8 tractabit *R1* tractabat *vR2* tractauit *cett. uu.* 9—22 *om. B* 20 iocosa *Marklandus* 21 suauio *vCv Acr.*

IIII

Lupis et agnis quanta sortito optigit,
Tecum mihi discordia est,
Hibericis peruste funibus latus
Et crura dura compede.
Licet superbus ambules pecunia,
Fortuna non mutat genus.
Videsne, sacram metiente te uiam
Cum bis *trium* ulnarum toga,
Vt ora uertat huc et huc euntium
Liberrima indignatio?
'Sectus flagellis hic triumuiralibus
Praeconis ad fastidium
Arat Falerni mille fundi iugera
Et Appiam mannis terit
Sedilibusque magnus in primis eques
Othone contempto sedet.
Quid attinet tot ora nauium graui
Rostrata duci pondere
Contra latrones atque seruilem manum,
Hoc, hoc tribuno militum?'

V

'At o deorum quicquid in caelo regit
Terras et humanum genus,
Quid iste fert tumultus, et quid omnium
Voltus in unum me truces?
Per liberos te, si uocata partubus
Lucina ueris adfuit,
Per hoc inane purpurae decus precor,
Per improbaturum haec Iouem,
Quid ut nouerca me intueris aut uti
Petita ferro belua?'
Vt haec trementi questus ore constitit
Insignibus raptis puer,

A′(Aa)γνB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

Epod. 4. 7 mentiente *Rlδπ′* mertiente *B* 8 trium *Barthius* ter *omn. Pph.′ Ac.′* 15 eques] et eques *A′λ′*

Epod. 5. 1 regit *A′γνB′RL Pph.′ Porph.′ Ac.′ cons. Seruius de metris Hor.* regis *Fλ′δ′πu′* 3 et quid *γνRFδ′π′u′* aut quid *A′B′λ′* (*et gσ*) *Pph.′* 11 haec] haec & *Fδ′π′* //rementi (t superscript) *R*

Inpube corpus, quale posset impia
Mollire Thracum pectora,
Canidia, breuibus inplicata uiperis
Crines et incomptum caput,
Iubet sepulchris caprificos erutas,
Iubet cupressos funebris
Et uncta turpis oua ranae sanguine
Plumamque nocturnae strigis
Herbasque, quas Iolcos atque Hiberia
Mittit uenenorum ferax,
Et ossa ab ore rapta ieiunae canis
Flammis aduri Colchicis.
At expedita Sagana per totam domum
Spargens Auernalis aquas
Horret capillis ut marinus asperis
Echinus aut currens aper.
Abacta nulla Veia conscientia
Ligonibus duris humum
Exhauriebat ingemens laboribus,
Quo posset infossus puer
Longo die bis terque mutatae dapis
Inemori spectaculo,
Cum promineret ore, quantum extant aqua
Suspensa mento corpora:
Exsecta uti medulla et aridum iecur
Amoris esset poculum,
Interminato cum semel fixae cibo
Intabuissent pupulae.
Non defuisse masculae libidinis
Ariminensem Foliam
Et otiosa credidit Neapolis
Et omne uicinum oppidum,
Quae sidera excantata uoce Thessala
Lunamque caelo deripit.

A′(Aa)γνB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

15 implicata *γνδ′Lu′ Pf. schol. ν gloss. λφ* inplicata *RFπ Ac.′* iuplacita *Pph.* illigata *A′B′λ′ (et gσ)* inligata *Porph.′* 18 cupressus *νRFλ′δ′π′ Pf.* cupresses *Pph.* cupressos *A′γB′u cons. v* 20 strigis (strigi *C*) nocturnae *A′B′λ′ (et σ)* 21 iolcos *νR Seruii Reginensis cons. Porph.′ gloss. Γ* hiolcos *A′γB* hiolchos *L sch. γ* ioleos *Seruii Parisinus* colcos *C Acr.* colchos *Fλ′δ′πu′ Ac. Seruii Augiensis* cholchos *Pph.′* atque *γνRFδ′π′u′ Pph.′ Ac.* aut *A′B′λ′ (et σ)* 34 Inemori *A′γνCRLu* Īnemori *B* Inmemori *Fλδ′π* Immemori *l* Immori *v* memori *Prisciani codd. plerique* 37 *incipit altera manus in γ* Exsecta *γνRFλ′δ′π′u′ Pph.′ Ac. schol. Γ gloss. ψ* Execta *A′B′* Exsucta *λ2y* Exucta *C2* exesa *uel* exesta *N. Heinsius* 46 diripit *γu′ opp. cett.*

Hic inresectum saeua dente liuido
  Canidia rodens pollicem
Quid dixit aut quid tacuit? 'o rebus meis
  Non infideles arbitrae,
Nox et Diana, quae silentium regis,
  Arcana cum fiunt sacra,
Nunc, nunc adeste, nunc in hostilis domos
  Iram atque numen uertite.
Formidulosis cum latent siluis ferae
  Dulci sopore languidae,
Senem, quod omnes rideant, adulterum
  Latrent Suburanae canes
Nardo perunctum, quale non perfectius
  Meae laborarint manus.
Quid accidit? cur dira barbarae minus
  Venena Medeae ualent,
Quibus superbam fugit ulta paelicem,
  Magni Creontis filiam,
Cum palla, tabo munus inbutum, nouam
  Incendio nuptam abstulit?
Atqui nec herba nec latens in asperis
  Radix fefellit me locis.
Indormit unctis omnium cubilibus
  Obliuione paelicum.
A! a! solutus ambulat ueneficae
  Scientioris carmine.
Non usitatis, Vare, potionibus,
  O multa fleturum caput,
Ad me recurres, nec uocata mens tua
  Marsis redibit uocibus.
Maius parabo, maius infundam tibi
  Fastidienti poculum,
Priusque caelum sidet inferius mari
  Tellure porrecta super,
Quam non amore sic meo flagres uti
  Bitumen atris ignibus.'

A′(Aa)γνB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

53 domus *γ* 55 Formidulosis *B′π* Formidolosis *A′νRFλ′δ′ Ac.′ schol. Γ* Formidolosae *Lu′* Formidolose *γ* cum *A′γνB′Rλ′ Ac.′* dum *Fδ′π′u′* 57 quod] quo *FLa2, a1 non liquet* 58 suburanae *γνBRFδπ′u* suburane *zv* suburbane *Aλ* suburbanae *aCl* 60 laborarint *γRFδ′π′u′ Pph.* laborint (.raue) *ν* laborauerint *Pf.* laborarunt *A′B′λ′* 63 superbam *νRFλ′δ′u′* superba *A′γB′π′ Ac.′ Acr.′* 65 inbutum *νRFλδu Pph.′* imbutum *γlzπ′v gloss. λφ* infectum *A′B′ et haec interpretatio est in Acr.′ et gloss. Γ* noua *ABπ p. ras.* 71—17, 27 *deficit cod. ν* 71 A. a. *A′π Pph. omis. B′Rλ* Ah ah *FlL Pf.* Ah *γ* Haha *δ* Hahah *z* aha *u′* 79 mare *RFδ′π*

Sub haec puer iam non, ut ante, mollibus
  Lenire uerbis impias,
Sed dubius unde rumperet silentium,
  Misit Thyesteas preces:
'Venena magnum fas nefasque non ualent
  Conuertere humana *in*uicem.
Diris agam uos; dira detestatio
  Nulla expiatur uictima.
Quin, ubi perire iussus expirauero,
  Nocturnus occurram furor,
Petamque u*o*ltus umbra curuis unguibus,
  Quae uis deorum est manium,
Et inquietis assidens praecordiis
  Pauore somnos auferam.
Vos turba uicatim hinc et hinc saxis petens
  Contundet obscenas anus;
Post insepulta membra different lupi
  Et Esquilinae alites,
Neque hoc parentes, heu mihi superstites,
  Effugerit spectaculum.'

VI

Quid inmerentis hospites uexas canis
  Ignau*o*s aduersum lupos?
Quin huc inanis, si potes, uertis minas
  Et me remorsurum petis?
Nam qualis aut Molossus aut fuluos Lacon,
  Amica uis pastoribus,
Agam per altas aure sublata niues,
  Quaecumque praecedet fera;
Tu cum timenda uoce complesti nemus,
  Proiectum odoraris cibum.
Caue, caue: namque in malos asperrimus
  Parata tollo cornua,

A'(*Aa*)*γB'*(*BC*)*RF*(*φψ*)*λ'*(*λl*)*δ'*(*δz*)*π'*(*πL*)*u'*(*uv*)

87 magnum *omn. Pph.' Porph.' sch. λφ* magicum *Rutgersius* magica *Bentleius* maga non *Hauptius* 88 non uertere *Bentl.* humana inuicem *nos* humanam uicem *omn. Pph. Porph.'* humana uicem *Pf.* immani uice *Peerlkampus* 93 uultus *omn.* 94 quę uis deorum maniū ē *Ac.* 98 Contundat *A'B'λ' Pph.* Contundas *Pf.* 102 Effugerit *γRFδ'Lu' et π corr. Pph.' Porph.'* Effugerint *A'B'λ'π*

Epod. 6. 2 aduersum *A'γRλ'δ' et π1 ni fallor* aduersos *B* aduersus *CFLu'* 3 uertis *A'γB'Rλ'π' gloss. Γ* uerte *Fδ'u'* 4 petis *A'γB'Rλ'π'* (*an* petes *l1*?) pete *Fδ'u'* 5 laco *A'γB'* lacon *RFλ'δ'π'u' Plotius*

Qualis Lycambae spretus infido gener
  Aut acer hostis Bupalo.
An siquis atro dente me petiuerit,
  Inultus ut flebo puer?

VII

Quo, quo scelesti ruitis? aut cur dexteris
  Aptantur enses conditi?
Parumne campis atque Neptuno super
  Fusumst Latini sanguinis,
Non ut superbas inuidae Karthaginis
  Romanus arces ureret,
Intactus aut Britannus ut descenderet
  Sacra catenatus uia,
Sed ut secundum uota Parthorum sua
  Vrbs haec periret dextera?
Neque hic lupis mos nec fuit leonibus,
  Numquam nisi in dispar feris.
Furorne caecus an rapit uis acrior
  An culpa? responsum date.
Tacent, et ora pallor albus inficit
  Mentesque perculsae stupent.
Sic est: acerba fata Romanos agunt
  Scelusque fraternae necis,
Vt inmerentis fluxit in terram Remi
  Sacer nepotibus cruor.

VIII

Rogare longo putidam te saeculo
  Vires quid eneruet meas:
Cum sit tibi dens ater et rugis uetus
  Frontem senectus exaret,
Hietque turpis inter aridas natis
  Podex uelut crudae bouis?
Sed incitat me pectus et mammae putres,
  Equina quales ubera,

$A'(Aa)\gamma B'(BC)RF(\varphi\psi)\lambda'(\lambda l)\delta'(\delta z)\pi'(\pi L)u'(uv)$

15 me oppetiuerit $F\delta\pi'$ *opp. cett.*

Epod. 7. 12 Vnquam $B'\lambda'\delta$ Vmquam $A'RFz\pi'u'$ Nunquam *editio Veneta* 1490 13 caecus $A'B'RF\lambda'Lv$ cecus $\delta'\pi u\gamma$ *uar. Pph.* caecos γa_2 *Pf.* 15 ora pallor albus $\gamma RF\delta'\pi'u'$ albus ora pallor $A'B'\lambda'$ (*et g*) *Pph.'*

Epod. 8. 2 quod $\gamma B'$ 8 quales $\gamma F\delta' Lu'$ qualis $A'B'R\lambda\pi$

Venterque mollis et femur tumentibus
  Exile suris additum.
Esto beata, funus atque imagines
  Ducant triumphales tuum,
Nec sit marita, quae rotundioribus
  Onusta bacis ambulet.
Quid quod libelli Stoici inter Sericos
  Iacere puluillos amant?
Inlitterati num minus nerui rigent,
  Minusue languet fascinum?
Quod ut superbo prouoces ab inguine,
  Ore adlaborandum est tibi.

VIIII

Quando repostum Caecubum ad festas dapes
  Victore laetus Caesare
Tecum sub alta (sic Ioui gratum) domo,
  Beate Maecenas, bibam,
Sonante mixtum tibiis carmen lyra,
  Hac Dorium, illis barbarum?
Vt nuper, actus cum freto Neptunius
  Dux fugit ustis nauibus,
Minatus urbi uincla, quae detraxerat
  Seruis amicus perfidis.
Romanus eheu (posteri negabitis)
  Emancipatus feminae
Fert uallum et arma miles et spadonibus
  Seruire rugosis potest,
Interque signa turpe militaria
  Sol aspicit conopium.
At hinc frementes uerterunt bis mille equos
  Galli canentes Caesarem,
Hostiliumque nauium portu latent
  Puppes sinistrorsum citae.

A′(Aa)γB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

17 num] non *Pph.′* *u.* 18 *omisit B* 18 Minusue *omn. Pph.′ Plotius* magisue *Guietus* *u.* 19 *omisit π*

Epod. 9. 1 repostum *Fλ′δ′Lu′ expositio metrica codd. αγ schol. Γ* repositum *A′γB′Rπ Pph.′ cons. Seruius de metris Hor.* 7—9 cum—detraxerat *omisit z* 9 uincula *RFλ′δ* uinda *γ* 12 Et mancipatus *γCλ′L* *uu.* 13—38 *omisit B* 16 conopium *A′R Pph.′ Porph.′ Acr.* canopium *C* conopeum *cett.* 17 Adhuc *λ′* Adhunc *Cl* At huc *azy schol. Γ* Ad hunc *uel* Adhunc *A′γRFδ′π′u′ Pph.′ Acr. Seruius* Ad hoc *Bentleius* At hinc *Cuninghamus* At hoc *Fea*

Io triumphe, tu moraris aureos
  Currus et intactas boues?
Io triumphe, nec Iugurthino parem
  Bello reportasti ducem,
Neque Africanum, cui super Karthaginem
  Virtus sepulchrum condidit.
Terra marique uictus hostis punico
  Lugubre mutauit sagum.
Aut ille centum nobilem Cretam urbibus
  Ventis iturus non suis,
Exercitatas aut petit Syrtis Noto,
  Aut fertur incerto mari.
Capaciores affer huc, puer, scyphos
  Et Chia uina aut Lesbia
Vel, quod fluentem nauseam coerceat,
  Metire nobis Caecubum.
Curam metumque Caesaris rerum iuuat
  Dulci lyaeo soluere.

X

Mala soluta nauis exit alite
  Ferens olentem Meuium:
Vt horridis utrumque uerberes latus,
  Auster, memento fluctibus;
Niger rudentis Eurus inuerso mari
  Fractosque remos differat;
Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
  Frangit trementis ilices;
Nec sidus atra nocte amicum appareat,
  Qua tristis Orion cadit;
Quietiore nec feratur aequore,
  Quam Graia uictorum manus,
Cum Pallas usto uertit iram ab Ilio
  In impiam Aiacis ratem.
O quantus instat nauitis sudor tuis
  Tibique pallor luteus,
Et illa non uirilis heiulatio,
  Preces et auersum ad Iouem,

$A'(Aa)\gamma B'(BC)RF(\varphi\psi)\lambda'(\lambda l)\delta'(\delta z)\pi'(\pi L)u'(uv)$

25 africanum *A'γCRzπ schol. Γ* affricanum *δ* africano *FlLv* affricano *λu* 27 *nouum epodum incipiunt Ay Ac.* 28 mutabit *Lachmannus* 35 nausiam *A'λ'π* nauseam *cett. Pph.' Porph.'*

Epod. 10. 18 — 20 *omisit B* 18 auersum *A'γCRzπ'u'* aduersum *Fλ'δ*

Ionius udo cum remugiens sinus
   Noto carinam ruperit.
Opima quodsi praeda curuo litore
   Porrecta mergos iuueris,
Libidinosus immolabitur caper
   Et agna Tempestatibus.

XI

Petti, nihil me sicut antea iuuat
   Scribere uersiculos amore percussum graui,
Amore, qui me praeter omnis expetit
   Mollibus in pueris aut in puellis urere.
Hic tertius December, ex quo destiti
   Inachia furere, siluis honorem decutit.
Heu me, per urbem (nam pudet tanti mali)
   Fabula quanta fui! conuiuiorum et paenitet,
In quis amantem languor et silentium
   Arguit et latere petitus imo spiritus!
'Contrane lucrum nil ualere candidum
   Pauperis ingenium!' querebar adplorans tibi,
Simul calentis inuerecundus deus
   Feruidiore mero arcana promorat loco.
'Quodsi meis inaestuet praecordiis
   Libera bilis, ut haec ingrata uentis diuidat
Fomenta uolnus nil malum leuantia;
   Desinet inparibus certare summotus pudor.'
Vbi haec seuerus te palam laudaueram,
   Iussus abire domum ferebar incerto pede
Ad non amicos heu mihi postis et heu
   Limina dura, quibus lumbos et infregi latus.
Nunc gloriantis quamlibet mulierculam
   Vincere mollitia amor Lycisci me tenet:

A′(Aa)γB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

19 sinus *γRFλ′δ′π′u cons. v item A1 ut uid.* sinu *A′Cλ corr.* 20 Noto *δ′π′* Nota *R* Notho *Flu′* Notus *A′γCλa. ras. ut uid.* Noto scarinam *L* 22 iuueris *u uar. vy* uiuerit *δ* iuuerit *cett. Porph.′ Acr. gloss. Γ*

Epod. 11. 1 Petti *ACRFλzπ′ Pph.′ Porph.′ Fortunatianus Terentianus Victorinus tituli codd. aCFλδ′* Peti *l pr. v Ac.* Pecti *aγBδu expositio metrica codd. αγ schol. Γ Diomedes Seruius de m. H.* 2 percussum *A′γB expositio metrica codd. A′C Caesius Bassus Diomedes Victorinus Priscianus Didascalicus* perculsum *CRFλ′δ′π′u′ Terentianus* 11 Contraque *R1δ1π1v Pf.* Contrane *cett. Pph. Plotius* *uu.* 13—28 *omisit B* 13 inuerecundus] uerecundus *Ac.* 16 uentis] uenus *A′λ′* 21 et eheu *πu* eheu *F* heu *R* 22 infregi] fregi *Luπ p. ras.* infrigi *Rδ* fregit *π a. ras.* 24 mollitia *δ* mollitia// *R* mollita *z1*

Vnde expedire non amicorum queant
Libera consilia nec contumeliae graues,
Sed alius ardor aut puellae candidae
Aut teretis pueri longam renodantis comam.

XII

Quid tibi uis, mulier nigris dignissima barris?
Munera cur mihi quidue tabellas
Mittis nec firmo iuueni neque naris obessae?
Namque sagacius unus odoror,
Polypus an grauis hirsutis cubet hircus in alis,
Quam canis acer, ubi lateat sus.
Qui sudor uietis et quam malus undique membris
Crescit odor, cum pene soluto
Indomitam properat rabiem sedare, neque illi
Iam manet umida creta colorque
Stercore fucatus crocodili, iamque subando
Tenta cubilia tectaque rumpit;
Vel mea cum saeuis agitat fastidia uerbis:
'Inachia langues minus ac me:
Inachiam ter nocte potes, mihi semper ad unum
Mollis opus. pereat male quae te
Lesbia quaerenti taurum monstrauit inertem,
Cum mihi Cous adesset Amyntas,
Cuius in indomito constantior inguine neruos,
Quam noua collibus arbor inhaeret.
Muricibus Tyriis iteratae uellera lanae
Cui properabantur? tibi nempe,
Ne foret aequalis inter conuiua, magis quem
Diligeret mulier sua quam te.
O ego non felix, quam tu fugis, ut pauet acris
Agna lupos capreaeque leones.'

A′(Aa)γB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

Epod. 12. 2 cur *γRFλ′δ′π′u′ Fortunatianus* quid *A′B′* (*et g*) *Acr.* quidue] curue *u′ Ac. Fortunatianus opp. cett. Victorinus* 3 Mittis *aγCRFδπ′u′ Ac. Victorinus* Mittes *ABλ′* firmo iuueni *aB′Fλ′δ′π′v Pph.′ schol. Γ cons. R* iuueni firmo *Aγu* nec naris *B* *uu.* 7—26 *omisit B in folio* 172, *sed praeter uu.* 3—6 *hunc epodum repetit in fol.* 182 7 Qui *A′γB′Rlδ′π Pph.′* Quis *FλLu′* Quis udor *δ* *u.* 8 *omis. C1* 8 Crescat *RFδ′π* *u.* 14 *omis. AR* *u.* 15 *ante u.* 14 *prius posuerat φ* 15 potens *δ* potest *B* 22 properabantur *γB′Fδ′π′u′ Ac. schol. Γ gloss. λφ* properabuntur *A′R1λ* (*et g*) *cons. l* 25 infelix *y Charisius et grammaticus incertus apud Keilium* VI *p.* 230 *et* 242 *opp. omn.; gloss. λφδ′ interpretantur* 'non felix *idest* infelix' quem *Charisius*

XIII

Horrida tempestas caelum contraxit et imbres
Niuesque deducunt Iouem; nunc mare, nunc siluae
Threicio Aquilone sonant: rapiamus amici
Occasionem de die, dumque uirent genua
Et decet, obducta soluatur fronte senectus.
Tu uina Torquato moue consule pressa meo;
Cetera mitte loqui: deus haec fortasse benigna
Reducet in sedem uice. nunc et Achaemenio
Perfundi nardo iuuat et fide Cyllenea
Leuare diris pectora sollicitudinibus,
Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumno:
'Inuicte mortalis dea nate puer Thetide,
Te manet Assaraci tellus, quam frigida parui
Findunt Scamandri flumina, lubricus et Simois;
Vnde tibi reditum certo subtemine Parcae
Rupere nec mater domum caerula te reuehet.
Illic omne malum uino cantuque leuato,
Deformis aegrimoniae dulcibus alloquiis.'

XIIII

Mollis inertia cur tantam diffuderit imis
Obliuionem sensibus,
Pocula Leth*ae*os ut si ducentia somnos
Arente fauce traxerim,
Candide Maecenas, occidis saepe rogando:
Deus, deus nam me uetat
Inceptos, olim promissum carmen, iambos
Ad umbilicum adducere.
Non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo
Anacreonta Teium,
Qui persaepe caua testudine fleuit amorem
Non elaboratum ad pedem.

A'(Aa)γB'(BC)RF(φψ)λ'(λl)δ'(δz)π'(πL)u'(uv)

Epod. 13. 3 amici *omn. Pph.' Acr. et huius epodi tituli* amice *Bentleius* 9 cyllena *Fδ'πR2* cillena *u* cyllenia *al* cellenea *A* cillenia *C Ac.* cyllenea *γBλLv Pph.* cyllene *R1?* cyllença *Pf.* 11 grandi cecinit *γRFδ'π'u'* cecinit grandi *A'B'λ'* (*et g*) *Pph. consent. Pf. Ac.* 15 subtemine *aγCRFλ'δ'π'v Ac.* subtegmine *ABu Pph.'*

Epod. 14. 3 letheos, loetheos, laetheos *codd.* ut si *A'γB'λ'π'* uti *RFδ'u* ueluti *vy* 10 N acreonta *uel* Non acr: *A'B* Acreonta *C*

Vreris ipse miser; quodsi non pulchrior ignis
  Accendit opsessam Ilion,
Gaude sorte tua: me libertina nec uno
  Contenta Phryne macerat.

XV

Nox erat et caelo fulgebat luna sereno
  Inter minora sidera,
Cum tu, magnorum numen laesura deorum,
  In uerba iurabas mea,
Artius atque hedera procera adstringitur ilex
  Lentis adhaerens bracchiis,
Dum pecori lupus et nautis infestus Orion
  Turbaret hibernum mare
Intonsosque agitaret Apollinis aura capillos,
  Fore hunc amorem mutuum.
O dolitura mea multum uirtute Neaera!
  Nam siquid in Flacco uiri est,
Non feret assiduas potiori te dare noctes
  Et quaeret iratus parem,
Nec semel offensi cedet constantia formae,
  Si certus intrarit dolor.
Et tu, quicumque es felicior atque meo nunc
  Superbus incedis malo,
Sis pecore et multa diues tellure licebit
  Tibique Pactolus fluat
Nec te Pythagorae fallant arcana renati
  Formaque uincas Nirea,
Heu heu, translatos alio maerebis amores:
  Ast ego uicissim risero.

XVI

Altera iam teritur bellis ciuilibus aetas,
  Suis et ipsa Roma uiribus ruit.

A′(Aa)γB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

14 op̄ssam *λ* opp̄ssam *Ac. altero loco* 15 neque *γR pr.*
Epod. 15. 3 nomen *Pph.′* 8 Turbarit *πu′ opp. schol. Γ* 9 agitarit *δ′πu′* 12 uiri *A′γB′λ′π′u′ Pph.′ schol. Γ* uirium *Fδ′* uir*i*um *R* 14 quaerit *A′Bπ′ opp. cett.* 15 offensi *Gogavius* iratę *u* offensae *uel* offense *cett.* 17 et] At *u′ opp. cett. Pph.′* tu *om. Fδ′π′* 22 nirea *aR* nerea *cett. Porph. Acr.* neæra *Pf.* 23 Heu heu *aγRλ′δ′π′* (Hĕheu *L1 ut uid.*) *u* Eheu heu *AC* Eheu eheu *B* heu *Pph.′* Eheu *Fv* 24 At *u′*
Epod. 16. 2 perit *u′* ruit *cett. Diomedes Victorinus Fortunatianus*

Quam neque finitimi ualuerunt perdere Marsi,
  Minacis aut Etrusca Porsenae manus,
Aemula nec uirtus Capuae nec Spartacus acer
  Nouisque rebus infidelis Allobrox,
Nec fera caerulea domuit Germania pube
  Parentibusque abominatus Hannibal:
Impia perdemus deuoti sanguinis aetas,
  Ferisque rursus occupabitur solum.
Barbarus heu cineres insistet uictor, et urbem
  Eques sonante uerberabit ungula,
Quaeque carent uentis et solibus ossa Quirini,
  Nefas uidere! dissipabit insolens.
Forte, quod expediat, communiter aut melior pars
  Malis carere quaeritis laboribus:
Nulla sit hac potior sententia: Phocaeorum
  Velut profugit execrata ciuitas
Agros atque Lares patrios habitandaque fana
  Apris reliquit et rapacibus lupis,
Ire, pedes quocumque ferent, quocumque per undas
  Notus uocabit aut proteruos Africus,
Sic placet? an melius quis habet suadere? secunda
  Ratem occupare quid moramur alite?
Sed iuremus in haec: 'simul imis saxa renarint
  Vadis leuata, ne redire sit nefas;
Neu conuersa domum pigeat dare lintea, quando
  Padus Matina lauerit cacumina,
In mare seu celsus procurrerit Appenninus,
  Nouaque monstra iunxerit libidine
Mirus amor, iuuet ut tigris subsidere ceruis,
  Adulteretur et columba miluo,
Credula nec flauos timeant armenta leones,
  Ametque salsa leuis hircus aequora.'

A′(Aa)γB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

4 porsenae *δ′y* porsinae *R* porsemnę *γ* porsennae *cett. Pph.′* 6 allabrox *C pr. ψ pr. λ′δ′π′ schol. F* allobros *v* allobrox *cett.* 8 abominatus *aγB′Fδπv schol. Γ* abhominatus *RzLu* abominandus *Aλ′* 10 rursum *δ′u* 12 eques] Equi *AB* Eque *C* E*ques l* 14 uidere *AB′λ* uideri *aγRFlδ′π′u′ schol. Γ* dissipauit *C* 15 quod *σ pr. τ pr., coni. Rutgersius* quid *omn. gloss. Γ* 21 ferent *γ et sch. γ* ferunt *ay Pph.′* ferent *cett. schol. F* 22 uocauit *ARπ* *uu.* 23—26 *omisit B* 25 renarent *Rπ* renarint *cett. schol. Γ* 27 quando] et ante *Seruius* 31 ut] et *π′ omis. φ* *u.* 32 *post* 39 *posuit B* 33 rauos *AB* raus *Pph.* prauos *C* grauos *Ac.* (*et A corr.*) flauos *aγRFδ′π′u′* seuos *λu uar.* saeuos *l* fuluos *Pf.* *u.* 34 *omisit R*

Haec et quae poterunt reditus abscindere dulcis
Eamus omnis execrata ciuitas,
Aut pars indocili melior grege; mollis et expes
Inominata perpremat cubilia.
Vos, quibus est uirtus, muliebrem tollite luctum,
Etrusca praeter et uolate litora.
Nos manet Oceanus circumuagus; arua beata
Petamus, arua, diuites et insulas,
Reddit ubi cererem tellus inarata quotannis
Et inputata floret usque uinea,
Germinat et numquam fallentis termes oliuae
Suamque pulla ficus ornat arborem,
Mella caua manant ex ilice, montibus altis
Leuis crepante lympha desilit pede.
Illic iniussae ueniunt ad mulctra capellae,
Refertque tenta grex amicus ubera;
Nec uespertinus circumgemit ursus ouile,
Neque intumescit alta uiperis humus.
Pluraque felices mirabimur, ut neque largis
Aquosus Eurus arua radat imbribus,
Pinguia nec siccis urantur semina glaebis,
Vtrumque rege temperante caelitum.
Non huc Argoo contendit remige pinus
Neque inpudica Colchis intulit pedem;
Non huc Sidonii torserunt cornua nautae,
Laboriosa nec cohors Vlixei;
[Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
Gregem aestuosa torret impotentia.]
Iuppiter illa piae secreuit litora genti,
Vt inquinauit aere tempus aureum;
Aere, dehinc ferro durauit saecula, quorum
Piis secunda uate me datur fuga.

A′(Aa)γB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

36 omnis *B′ sch. γ* omnes *A′γRFλ′δ′π′u′ Pph.′ sch. F* 37 expes *Rλu′* expes *λ* exspes *A′lπ* exspers *Ac.* expers *γB′FδL Pph.′ Porph.′ interpolati; Porphyrion originarius recte; z1 non liquet* 38 perpremat *AB′lv Pph.′* perprimet *u* perprimat *cett.* 41 *alii codices cum Porphyrione post* beata, *alii cum Mauortio post* circumuagus *distingunt* 48 crepante] sonante *Terentianus* nympha *RF* nimpha *δ′L opp. cett. Porph.′* dissilit *Terentianus* 51 ouile *BRλ′πv Ac.* ouilę *AL* oliuae *γC* ouili *a pr. aut* 1 *Fδ′u* *u.* 52 *omisit B* 52 Neque *ACRFλ′π′u* Nec *aγδ′v Ac.* 54 radit *BR* *uu.* 61. 62 *del. editio Bipontina* 1783 *opp. Acr. editorum alii alio transposuerunt, ante u.* 49. 51. 53. 57 61 astri *A′CRFλ′δLv* (*et g*) austri *γBzπu* 63 sacrauit *π* secreuit *cett. sch. γ; a1 non liquet* 65 Aerea *Aλ′* (*et σ*) Aere *cett.*

XVII

Iam iam efficaci do manus scientiae,
Supplex et oro regna per Proserpinae,
Per et Dianae non mouenda numina,
Per atque libros carminum ualentium
Refixa caelo deuocare sidera,
Canidia, parce uocibus tandem sacris
Citumque retro solue, solue turbinem.
Mouit nepotem Telephus Nereium,
In quem superbus ordinarat agmina
Mysorum et in quem tela acuta torserat.
Vnxere matres Iliae addictum feris
Alitibus atque canibus homicidam Hectorem,
Postquam relictis moenibus rex procidit
Heu peruicacis ad pedes Achillei.
Saetosa duris exuere pellibus
Laboriosi remiges Vlixei
Volente Circa membra; tunc mens et sonus
Relapsus atque notus in uoltus honor.
Dedi satis superque poenarum tibi,
Amata nautis multum et institoribus.
Fugit iuuentas, et uerecundus color
Reliquit ossa pelle amicta lurida;
Tuis capillus albus est odoribus;
Nullum ab labore me reclinat otium.
Vrget diem nox et dies noctem, neque est
Leuare tenta spiritu praecordia.
Ergo negatum uincor ut credam miser
Sabella pectus increpare carmina
Caputque Marsa dissilire nenia.
Quid amplius uis? o mare et terra, ardeo
Quantum neque atro delibutus Hercules
Nessi cruore, nec Sicana feruida
Virens in Aetna flamma. tu, donec cinis
Iniuriosis aridus uentis ferar,

A'(Aa)γB'(BC)RF(φψ)λ'(λl)δ'(δz)π'(πL)u'(uv)

Epod. 17. 5 Refixa *A'γB'L* (*et g*) *schol. Γ* Defixa *RFλ'δ'πu' ut uid.* 11 Vnxere *aγRFδ'πv* Vinxere *ua. ras.* Luxere *AB'λ'L* (*et g*) 17 circa *A'γB'RλL et π pr. ut uid. Probus* circe *Flu* circae *δ'π* cyrce *v* 'circa] *pro* circe' *gloss. Γ* 18 Relapsus *aγRFδ'π'u' Plotius* (*schol. Γ interpr.* '*reuersus*') Relatus *AB'λ'* (*et g*) 20 Armata *Aγ* 22 ossa *omn.* ora *Bentl.* amictus *AB'λ'* 24 a labore *A'B'Rλ'L* (*et g*) *Pph.* ab lab: *γFδπu'* ad laborem *z* *u.* 28 *redit codex v* 33 Virens *A'γvB'R1Fλ'δπ'u' Ac.* Virens *Rlu* Vrens *zπ uar.*

Cales uenenis officina Colchicis.
Quae finis aut quod me manet stipendium?
Effare: iussas cum fide poenas luam,
Paratus expiare, seu poposceris
Centum iuuencos, siue mendaci lyra
Voles sonari: 'tu pudica, tu proba
Perambulabis astra sidus aureum.'
Infamis Helenae Castor offensus uicem
Fraterque magni Castoris, uicti prece,
Adempta uati reddidere lumina:
Et tu (potes nam) solue me dementia,
O nec paternis obsoleta sordibus,
Nec in sepulchris pauperum prudens anus
Nouendialis dissipare pulueres.
Tibi hospitale pectus et purae manus,
Tuusque uenter Pactumeius, et tuo
Cruore rubros obstetrix pannos lauit,
Vtcumque fortis exilis puerpera.
'Quid obseratis auribus fundis preces?
Non saxa nudis surdiora nauitis
Neptunus alto tundit hibernus salo.
Inultus ut tu riseris Cotyt*ti*a
V*o*lgata, sacrum liberi Cupidinis,
Et Esquilini pontifex uenefici
Impune ut urbem nomine impleris meo?
Quid proderit ditasse Paelignas anus
Velociusue miscuisse toxicum?
Sed tardiora fata te uotis manent:
Ingrata misero uita ducenda est in hoc,
Nouis ut usque suppetas doloribus.
Optat quietem Pelopis infidi pater,
Egens benignae Tantalus semper dapis,
Optat Prometheus obligatus aliti,
Optat supremo conlocare Sisyphus

A′(Aa)γνB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

36 quae] Quis *u* Qui *v* 40 sonari *aγνλ* sonare *AB′*R_1*Flδ′π′u′* 42 uicem *R ante ras. y Ac. Bentl.* uice *cett.* 47 Nec *A′γνB′Rπv* (*et g*) Neque *Fλ′δ′Lu* 50 pactumeius *Porph.′ Ac. Acr.′ cons. omn.* partumeius *v corr. y* 56 cotitia *Pph.* cotycia *γ et fort.* a_1 cocytia *AνB′RFλ′δ′ cons. Porph.′ Acr.* cocythia *v* cocithia *u* coc[h]itya *π* cocycia *a, sed* cy *altero atramento scriptum est,* cocicia L_2, L_1 *non liquet* 57 Vulgata *omn.* sacra *Fδ′Lu′ et* a_1? sacrum *cett.* 60 proderat *ABλ′ opp. cett. Pph.′* proderis R_1 62 Set *γ* Sed *A′B′R* (*et g*) Si *Fλ′zπ′u′ Pph.′ Porph.′ item* $ν_1$ *ut uid. et δ, sed hic in rasura* 64 doloribus *aγνRFδ π′u′ Pf. schol. Γ* laboribus *AB′λ′ Pph.* 65 infidi] infidus *u′* inuidi *B* 67 aliti *A′γνB′λ′L* (*et g*) alite *RFδ′πu′*

In monte saxum; sed uetant leges Iouis.
Voles modo altis desilire turribus,
Modo ense pectus Norico recludere,
Frustraque uincla gutturi nectes tuo
Fastidiosa tristis aegrimonia.
Vectabor umeris tunc ego inimicis eques,
Meaeque terra cedet insolentiae.
An quae mouere cereas imagines,
Vt ipse nosti curiosus, et polo
Deripere lunam uocibus possim meis,
Possim crematos excitare mortuos
Desiderique temperare poculum,
Plorem artis in te nil agentis exitus?'

A′(Aa)γνB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

72 guturinnectes *δ* nectes *γνRFπu′* innectes *A′B′λ′zL* (*et g*) 77 polo] coro *Pph.* choro *Porph.′* 'polo] *stellarum choro' sch. γ* 78 Deripere *AνB′Rλ′δ′π* (*et g*) *cons. schol. Γ* Diripere *aγFLu′* 80 poculum *aγνRFδ′πu′ Pph.′* pocula *AB′λ′* (*et g*) 81 in te nil *AγB′λ′πv Pph.* in te nihil *aνRδ′L Pf.* in te nichil *u* nihil in te *F* agentis *AB′Fλ′δ′Lu′ Pph.′* habentis *aγνRπ* exitus *A′γB′λ sch. γ* exitum *νRFlδ′π′u′ Pph.′* *Subscriptio Mauortiana extat in codicibus Aλ′gq Bruxell. Regin. Taurin.; folium excisum in σ*

Q. HORATI FLACCI

CARMEN SAECVLARE

Phoebe siluarumque potens Diana,
Lucidum caeli decus, o colendi
Semper et culti, date quae precamur
   Tempore sacro,
Quo Sibyllini monuere uersus
Virgines lectas puerosque castos
Dis, quibus septem placuere colles,
   Dicere carmen.
Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis et celas, aliusque et idem
Nasceris, possis nihil urbe Roma
   Visere maius.
Rite maturos aperire partus
Lenis, Ilithyia, tuere matres,
Siue tu Lucina probas uocari
   Seu Genitalis:
Diua, producas subolem, patrumque
Prosperes decreta super iugandis
Feminis prolisque nouae feraci
   Lege marita,
Certus undenos deciens per annos
Orbis ut cantus referatque ludos
Ter die claro totiensque grata
   Nocte frequentis.

A′(Aa)γνB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

4 tempore prisco *Porph.′* 5 Quo *πu′* Quos *νRFδ′ Acr.′* Quod *A′γB′λ′L corr., L pr. non liquet* 6 letas *λ′* laetas *δ* 14 ilethyia *Cl* ilethya *B* ylethya *A* 21 Certos *ARλ′* Certe *B* ut denos *λ′* undenos *cett.* 23 totiens *aνRu Censorinus* tociens *γLv* potiens (fruens) *Fδ′π* totidem *AB′λ′*

Vosque ueraces cecinisse, Parcae,
Quod semel dictum*st* stabilisque rerum
Terminus seruet, bona iam peractis
Iungite fata.
Fertilis frugum pecorisque tellus
Spicea donet Cererem corona;
Nutriant fetus et aquae salubres
Et Iouis aurae.
Condito mitis placidusque telo
Supplices audi pueros, Apollo;
Siderum regina bicornis, audi,
Luna, puellas.
Roma si uestrum est opus Iliaeque
Litus Etruscum tenuere turmae,
Iussa pars mutare lares et urbem
Sospite cursu,
Cui per ardentem sine fraude Troiam
Castus Aeneas patriae superstes
Liberum muniuit iter, daturus
Plura relictis:
Di, probos mores docili iuuentae,
Di, senectuti placidae quietem,
Romulae genti date remque prolemque
Et decus omne;
Quaeque uos bobus ueneratur albis
Clarus Anchisae Venerisque sanguis,
Impetret, bellante prior, iacentem
Lenis in hostem.
Iam mari terraque manus potentis
Medus Albanasque timet securis;
Iam Scythae responsa petunt superbi
Nuper et Indi.
Iam fides et pax et honor pudorque
Priscus et neclecta redire uirtus
Audet, apparetque beata pleno
Copia cornu.
Augur et fulgente decorus arcu
Phoebus acceptusque nouem Camenis,

A′(Aa)γνB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

26 dictus *R* dictum *νCF′δ′πv* dicunt *Ac.* dictum est *A′γBλ′Lu Pph.′ schol. Γ* habilis *Pph. simil. Pf.* 27 seruet *omn. schol. Γ* seruat *Seruii Leidensis* 39 orbem *Pph.′* urbes *AB′λ′* 46 senectuti *A′B′Fλ′u′* senectutis *γνRδ′π′ schol. Γ* 47 remque] que *omis. νLuy*
49 Quique *C* bobus *aνBδ′Lu′* bubus *AγCRFλ′π Pph.′ Ac.′* 51 Impetret *AB′lπ′v* Inpetret *γ* Imperet *νRFλδ′u* 52 Lętus *B, C euanuit* 57 honos *Fλ′δ′π′* honor *A′γνB′Ru′*

Qui salutari leuat arte fessos
  Corporis artus,
Si Palatinas uidet aequos aras,
Remque Romanam Latiumque felix
Alterum in lustrum meliusque semper
  Prorogat aeuom.
Quaeque Auentinum tenet Algidumque,
Quindecim Diana preces uirorum
Curat et uotis puerorum amicas
  Applicat auris.
Haec Iouem sentire deosque cunctos
Spem bonam certamque domum reporto,
Doctus et Phoebi chorus et Dianae
  Dicere laudes.

A′(Aa)γνB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

65 aras *a2γνRπ′ Pf. schol. Γ Porph.′* arces *A′B′Fλ′δu′ Pph.* artes *z* 68 Prorogat *νB′l cons. Acr.* Prerogat *Aλ* Proroget *aγRFδ′π′u′ schol. Γ Pph.′ Porph. p. Ac.* in aeuum *F* aeuum (euum) *cett.* 71 Curat *omn. Porph.′* Curet *y* 72 Applicat *A′B′λ′δ′u′ schol. Γ Porph.′ schol. ν* Aplicat *γ pr.* Adplicat *νRFπ′ Acr.*

Q. HORATI FLACCI

SERMONVM

LIBER PRIMVS

I

Qui fit, Maecenas, ut nemo, quam sibi sortem
Seu ratio dederit seu fors obiecerit, illa
Contentus uiuat, laudet diuersa sequentis?
'O fortunati mercatores!' grauis annis
Miles ait multo iam fractus membra labore.
Contra mercator, nauem iactantibus Austris,
'Militia est potior. Quid enim? concurritur: horae
Momento cita mors uenit aut uictoria laeta.'
Agricolam laudat iuris legumque peritus,
Sub galli cantum consultor ubi ostia pulsat.
Ille datis uadibus qui rure extractus in urbem est,
Solos felices uiuentis clamat in urbe.
Cetera de genere hoc (adeo sunt multa) loquacem
Delassare ualent Fabium. ne te morer, audi
Quo rem deducam. siquis deus 'en ego' dicat
'Iam faciam quod u*o*ltis: eris tu, qui modo miles,
Mercator; tu, consultus modo, rusticus: hinc uos,
Vos hinc mutatis discedite partibus. heia!
Quid statis?' — nolint. atqui licet esse beatis.
Quid causae est, merito quin illis Iuppiter ambas
Iratus buccas inflet neque se fore posthac
Tam facilem dicat, uotis ut praebeat aurem?
Praeterea ne sic ut qui iocularia ridens

---

aγvEBgDRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

2 sors *BL* fors *cett. Pph.′ Porph.′ Ac. Acr.* 6 nauim *γB pr. Dv* nauem *cett. Porph.′* 10 cantu *uy* 16 uultis *omn.* 18 heia *aE p. ras. gR* heha *E a. ras.* eia *cett.* 19 nolent *Bz pr.* nolint *cett.* beatos *vy* beatis *cett. Ac. v* *uu.* 22 *sq. inuerso ordine in B* 23 ne *aγvEBDRδ′π′u* nec *g1Fλ′ Pph.′*

Percurram, (quamquam ridentem dicere uerum
Quid uetat? ut pueris olim dant crustula blandi
Doctores, elementa uelint ut discere prima,
Sed tamen amoto quaeramus seria ludo):
Ille grauem duro terram qui uertit aratro,
Perfidus hic caupo, miles nautaeque per omne
Audaces mare qui currunt, hac mente laborem
Sese ferre, senes ut in otia tuta recedant,
Aiunt, cum sibi sint congesta cibaria: sicut
Paruola (nam exemplo est) magni formica laboris
Ore trahit quodcumque potest atque addit aceruo
Quem struit, haut ignara ac non incauta futuri.
Quae, simul inuersum contristat Aquarius annum,
Non usquam prorepit et illis utitur ante
Quaesitis patiens, cum te neque feruidus aestus
Demoueat lucro, neque hiems, ignis, mare, ferrum,
Nil obstet tibi, dum ne sit te ditior alter.
Quid iuuat, inmensum te argenti pondus et auri
Furtim defossa timidum deponere terra?
'Quod si comminuas, uilem redigatur ad assem.'
At ni id fit, quid habet pulchri constructus aceruus?
Milia frumenti tua triuerit area centum,
Non tuus hoc capiet uenter plus ac meus, ut si
Reticulum panis uenalis inter onusto
Forte uehas umero, nihilo plus accipias quam
Qui nil portarit. uel dic, quid referat intra
Naturae finis uiuenti, iugera centum an
Mille aret? 'at suauest ex magno tollere aceruo'.
Dum ex paruo nobis tantundem haurire relinquas,
Cur tua plus laudes cumeris granaria nostris?
Vt tibi si sit opus liquidi non amplius urna
Vel cyatho, et dicas 'magno de flumine mallem,
Quam ex hoc fonticulo tantundem sumere'. eo fit,
Plenior ut siquos delectet copia iusto,
Cum ripa simul auolsos ferat Aufidus acer.
At qui tantuli eget, quantost opus, is neque limo

aγνEBgDRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

24 dicere] discere *aγRπ′* 27 amisso *B* 29 caupo *omn.* campo *y* 35 strauit *F′l1δ′π* 38 patiens *aγνBRu′ Acr. cons. Porph.′* paciens *EgDL* sapiens *F′λ′δ′πu uar.* 39 Demoueat *aEBRπ′* Dimoueat *γνgF′λ′δ′u′* Dummoueat *D1* 44 aceruis *a* aceruo *B* aceruus *cett.* 46 ac *νBF′λ′δ′Rπ1u′* quam *aγEgDL Porph.′ Acr.* 52 Cū *u* 53 laudes cumeris] laudas cumeris *a pr. λ* cumeris laudas *u* 55 mallem *aγνEgDLv* malle *B* malim *R1F′λ′δ′πu* malis *Porph.′ in interpret.* malit *Acr. in interpret.* 57 delectet *aγνEBgDRδ′π′v Pph.* delectat *F′λ′u* 58 auulsus *gD* 59 tanto leget *B* tanto eget *g* tantuli *aγνEDRδ′π′* tantulo *F′λ′u′*

Turbatam haurit aquam neque uitam amittit in undis.
At bona pars hominum decepta cupidine falso
'Nil satis est' inquit, 'quia tanti quantum habeas sis'.
Quid facias illi? iubeas miserum esse, libenter
Quatenus id facit: ut quidam memoratur Athenis
Sordidus ac diues, populi contemnere uoces
Sic solitus: 'populus me sibilat, at mihi plaudo
Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca'.
Tantalus a labris sitiens fugientia captat
Flumina. quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur: congestis undique saccis
Indormis inhians, et tamquam parcere sacris
Cogeris aut pictis tamquam gaudere tabellis.
Nescis quo ualeat nummus, quem praebeat usum?
Panis ematur, holus, uini sextarius, adde
Quis humana sibi doleat natura negatis.
An uigilare metu exanimem, noctesque diesque
Formidare malos fures, incendia, seruos,
Ne te conpilent fugientes, hoc iuuat? horum
Semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.
At si condoluit temptatum frigore corpus
Aut alius casus lecto te adflixit, habes qui
Adsideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
Suscitet ac reddat gnatis carisque propinquis?
Non uxor saluum te uolt, non filius; omnes
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellae.
Miraris, cum tu argento post omnia ponas,
Si nemo praestet quem non merearis amorem?
An si cognatos, nullo natura labore
Quos tibi dat, retinere uelis seruareque amicos,
Infelix operam perdas: ut siquis asellum
In campo doceat parentem currere frenis?
Denique sit finis quaerendi, cumque habeas plus,
Pauperiem metuas minus et finire laborem

---

aγνEBgDRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

60 neque *aνBgR1Fλ′δ′π′u′ Ac. ν* nec *γED* 61 At *λ′ uar. u′* Vt *aγνEBgDR1Fλ′δ′π′ Pph.′* 72 ac *u′* aut *cett. Pph.′* 73 quid *u′* quo *cett. Ac. ν* *u.* 78 *omis. B* 79 optarim *νRFλ′δ′π′u Pf. florilegia* obtarim *v* obtarum *Pph.* optarem *aγEBg1D* 80 Ac *E* At *cett.* 81 adflixit *aνEBRFλ′δ′π′* afflixit *γ a. ras. gu′* aflixit *D* affixit *γ p. ras. v uar. y* 83 reddat gnatis *aED* reddat natis *γνBRFλ′πv* natis reddat *δ′Lu* gnatis reddat *g* 84 te uult saluum *D* te saluum uult *aν Pph.* saluum te u. *cett. Pf.* 88 Ac si *γ* At si *gFλ′δ′u′ Pf. Porf.* Vt si *a* An si *νEBDR1π′ Pph. Porph. Ac. ν Acr.* 91 campo *aγνEBDRπu′* campum *gFλ′δ′L* 92 dūqȝ *u*

Incipias parto quod auebas, ne facias quod
Vmmidius quidam; non longa est fabula: diues
Vt metiretur nummos, ita sordidus ut se
Non umquam seruo melius uestiret, ad usque
Supremum tempus, ne se penuria uictus
Opprimeret, metuebat. at hunc liberta securi
Diuisit medium, fortissima Tyndaridarum.
'Quid mi igitur suades? ut uiuam Naeuius, aut sic
Vt Nomentanus?' pergis pugnantia secum
Frontibus aduersis componere: non ego auarum.
Cum ueto te fieri, uappam iubeo ac nebulonem
Est inter Tanain quiddam socerumque Viselli:
Est modus in rebus, sunt certi denique fines,
Quos ultra citraque nequit consistere rectum.
Illuc unde abii redeo: nemo ut auarus
Se probet ac potius laudet diuersa sequentis,
Quodque aliena capella gerat distentius uber,
Tabescat, neque se maiori pauperiorum
Turbae comparet, hunc atque hunc superare laboret.
Sic festinanti semper locupletior opstat,
Vt, cum carceribus missos rapit ungula currus,
Instat equis auriga suos uincentibus, illum
Praeteritum temnens extremos inter euntem.
Inde fit ut raro, qui se uixisse beatum
Dicat et exacto contentus tempore uita
Cedat uti conuiua satur, reperire queamus. —
Iam satis est: ne me Crispini scrinia lippi
Compilasse putes, uerbum non amplius addam.

---

aγvEBgDRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

94 auebas *aEgDu′ Ac. v* auebas *R* hueebas *γ* habebas *v*1*Fλ′π′ Pph.′* hbebas *B* habeas *δ′* 95 Vmmidius *γEDδ′π′ Acr.* Vmidius *aBgλ′u* Vinidius *v* Humidius *vRF′* 97 Nonnumquam *D a. ras. 'potest et nonnumquam legi' Acr.* 101 mi *Bgu′* mihi *aγvEDR*1*Fλ′δ′π′ Pph.′ Ac. v* aut *aγEDRFλδ′π′u′ Pph.′* an *Bg* ac *l* 104 ac *γvEBg*1*DRFλ′δ′π′* aut *aγ uar. u′* 105 tanta inquid dã *E* tanain *aγvBg*2*Rδ′L Pph.′* tanã *g*1 tanayn *D* tanaim *Fλ′u′* .nain *π* uiselli *aγBDRL Acr.* uiscelli *E* beselli *Fλ′δ′π* breselli *u* biselli *v Pph.′ Porph.′ omis. g*1 108 nemon ut *aγEBRu′ Pph. Ac. v* ne non ut *vgDFλ′δ′π′* ut nemo auarus *Pf.* nunc: nemo ut *Ritschelius* 111 malori *R a. ras.* meliori *u′ opp. cett. Ac. v Acr.* 113 obstet *B uar. y Porph.′* optet *B* obsto *D uar.* obstat *cett.* 115 suos *BRFλ′δ′πu′ Pph.′ Porph.′ Acr. uar.* suis *aγvEgDL Acr.* 118 uita *aγvEBgδ′π′ Porph.′* uitae *DFλ′u′* 121 putas *Bπ′* putes *cett. Pph.′ Porph.′ Acr.*

II

Ambubaiarum conlegia, pharmacopolae,
Mendici, mimae, balatrones, hoc genus omne
Maestum ac sollicitum est cantoris morte Tigelli:
Quippe benignus erat. contra hic, ne prodigus esse
Dicatur metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramque famem propellere possit.
Hunc si perconteris, aui cur atque parentis
Praeclaram ingrata stringat malus ingluuie rem,
Omnia conductis coemens obsonia nummis,
Sordidus atque animi quod parui nolit haberi,
Respondet. laudatur ab his, culpatur ab illis.
Fufidius uappae famam timet ac nebulonis
[Diues agris, diues positis in faenore nummis]:
Quinas hic capiti mercedes exsecat, atque
Quanto perditior quisque est, tanto acrius urget;
Nomina sectatur, modo sumpta ueste uirili,
Sub patribus duris tironum. 'maxime' quis non
'Iuppiter!' exclamat, simul atque audiuit? 'at in se
Pro quaestu sumptum facit hic'. uix credere possis,
Quam sibi non sit amicus, ita ut pater ille, Terenti
Fabula quem miserum gnato uixisse fugato
Inducit, non se peius cruciauerit atque hic.
Siquis nunc quaerat 'quo res haec pertinet?' illuc:
Dum uitant stulti uitia, in contraria currunt.
Maltinus tunicis demissis ambulat; est qui
Inguen ad opscenum subductis usque facetus;
Pastillos Rufillus olet, Gargonius hircum.
Nil medium est. sunt qui nolint tetigisse nisi illas,
Quarum subsuta talos tegat instita ueste:
Contra alius nullam nisi olenti in fornice stantem.
Quidam notus homo cum exiret fornice, 'macte

---

aγνEBgDRF(φψ)λ'(λl)δ'(δz)π'(πL)u'(uv)

I 2. *Continuatur hic sermo priori in EBg pr. D1RFλ'δ'π'u', etiam νD inscriptione carent* 2 *balatrones*] *'legitur et baratrones' Acr.* 3 tigelli] tegilli *R* tigilli *gFλ'δ'π opp. cett. Porph.' Acr.* 6 propellere *aγ pr. EBgDL* depellere *νRFλ'δ'πu'* 12 Fufidius *a2γEDRL Pph.' Ac. ν* Fusidius *νFλ'δ'πu' Ac. ν* Futidius *Bg; a1 non liquet u.* 13 *ut glossema sequenti uersui ex arte p.* 421 *adscriptum uncis inclusimus auctore Sanadono. nec Porph.' nec Acr. eum legisse apparet.*

14 exigat *Pph.' opp. Porph.' Ac. ν Acr.* exigit *δ superscr. u'F' uar. λ uar.* 18 exclamet *δ'* ipse *u'* in se *cett. Ac. ν* 19 hoc *gFλ'δ'* hic *cett. Pph'* 25 EGLOGA · II · *F* Malchinus *aγDL Ac. ν Acr.* Machin' *E* Malthinus *νRδ'π Pph.' Porph.'* Maltinus *BgFλ'u' Acr. ad epod.* 1, 34 demissis] dimissis *γ pr. D* 27 gargonius] gorgonius *νφψ corr. λ'u'* 28 nolint *γνEBgRψ1λδ'π' Pph.* nolunt *aDφlu' Pf. Ac. ν* 29 tegit *u'* 30 olente *g pr.* olenti *cett.* 30—31 stantem—fornice] *omis. g1*

Virtute esto' inquit sententia dia Catonis:
'Nam simul ac uenas inflauit taetra libido,
Huc iuuenes aequom est descendere, non alienas
Permolere uxores'. — 'nolim laudarier' inquit
'Sic me' mirator cunni Cupiennius albi.
Audirest operae pretium, procedere recte
Qui moechis non uoltis, ut omni parte laborent,
Vtque illis multo corrupta dolore uoluptas,
Atque haec rara cadat dura inter saepe pericla.
Hic se praecipitem tecto dedit, ille flagellis
Ad mortem caesus, fugiens hic decidit acrem
Praedonum in turbam, dedit hic pro corpore nummos,
Hunc permixerunt calones; quin etiam illud
Accidit, ut quidam testis caudamque salacem
Demeteret ferro. 'iure' omnes: Galba negabat.
Tutior at quanto merx est in classe secunda,
Libertinarum dico, Sallustius in quas
Non minus insanit quam qui moechatur. at hic si,
Qua res, qua ratio suaderet, quaque modeste
Munifico esse licet, uellet bonus atque benignus
Esse, daret quantum satis esset, nec sibi damno
Dedecorique foret. uerum hoc se amplectitur uno,
Hoc amat et laudat: 'matronam nullam ego tango'.
Vt quondam Marsaeus, amator Originis ille,
Qui patrium mimae donat fundumque laremque,
'Nil fuerit mi' inquit 'cum uxoribus umquam alienis'.
Verum est cum mimis, est cum meretricibus, unde
Fama malum grauius quam res trahit. an tibi abunde
Personam satis est, non illud, quicquid ubique
Officit, euitare? bonam deperdere famam,
Rem patris oblimare, malum est ubicumque. quid inter
Est in matrona, ancilla peccesue togata?

---

aγνEBgDRF(φψ)λ'(λl)δ'(δz)π'(πL)u'(uv)

32 diua *u* 33 tecta *B* tetra *cett.* 34 Huc] Hac *Fλ'δu uar.* *Huc π* hoc *L* 36 cupennius *Fλ'* cupenius *Porph.* 38 moechis *γνBDRψ corr. δ'π' Pph.'* mechis *aγu'* moechi//s *E* moechos *Fl* mechos *λ* uultis *omn. Pph.' Acr.* 40 rara] rata *E pr. Fλ' opp. Pph.' schol. Γ* 44 permixerunt *EBδ (et d) Pph. Porph.'* permiserunt *B uar.* permunxerunt *R* pmixerūt *g* perminxerunt *cett. Pf.* 47 mers *Rπu' Pph.* merx *ψ* mercs *Bφλ* mex *l* merx *cett. Ac. ν* 49 ut *aγνEBgD1 aut pr. R1Fλ'δ'π' Ac.* at *νD2 aut corr. R2φ superscr. l2 & uv uar.* e *Pph.* 50 Qua res, qua] q̄ res q *B 'in antiquioribus inuenio qua res ut sit sensus: in quantum res' Acr.* quaque] queque *B* q̄qȝ *g opp. Pph.'* 51 Munifico *aγνEBgDRψ corr. λ corr. Lu' Pph.'* Munificum *Fλ'δ'π1* 57 mi *Bu'R p. ras.* michi *g* mihi *cett.* umquam *omis. u pr.* alienis *omis. R1δ1π1* 61 disperdere *E* perdere *δ (et d)* 63 ue *omn. Pph.'* ne *y*

Villius in Fausta Syllae gener, hoc miser uno
Nomine deceptus, poenas dedit usque superque
Quam satis est, pugnis caesus ferroque petitus,
Exclusus fore, cum Longarenus foret intus.
Huic si muttonis uerbis mala tanta uidenti
Diceret haec animus: 'quid uis tibi? numquid ego a te
Magno prognatum deposco consule cunnum
Velatumque stola, mea cum conferbuit ira?'
Quid responderet? 'magno patre nata puellast.'
At quanto meliora monet pugnantiaque istis
Diues opis natura suae, tu si modo recte
Dispensare uelis ac non fugienda petendis
Inmiscere. tuo uitio rerumne labores,
Nil referre putas? quare, ne paeniteat te,
Desine matronas sectarier, unde laboris
Plus haurire mali est quam ex re decerpere fructus.
Nec magis huic inter niueos uiridisque lapillos
(Sit licet, hoc, Cerinthe, tuum) tenerum est femur aut crus
Rectius; atque etiam melius persaepe togatae.
Adde huc quod mercem sine fucis gestat, aperte
Quod uenale habet ostendit, neque, siquid honesti est,
Iactat habetque palam, quaerit quo turpia celet.
*Thraec*ibus hic mos est, ubi equos mercantur: opertos
Inspiciunt, ne, si facies, ut saepe, decora
Molli fulta pedest, emptorem inducat hiantem,
Quod pulchrae clunes, breue quod caput, ardua ceruix.
Hoc illi recte: ne corporis optima Lyncei
Contemplere oculis, Hypsaea caecior illa,
Quae mala sunt, spectes. 'o crus, o bracchia!' uerum

aγνEBgDRF(φψ)λ'(λl)δ'(δz)π'(πL)u'(uv)

64 infaustas ullę *B* faustę *Pph.'* syllae *νDRFl Pph. Porph. Acr.* sylle *γ Ac. ν* sillae *aλ'δ'πu'* sillę *E* sille *gzL* 68 muttonis *γg corr. RFλ'π' Pph.' Porph.' Acr.*, muitonis *δ' ut uid.* multonis *ν1* mintonis *E* mottonis *g pr.* motionis *B* mutonis *aDu' schol. Γ* uidenti *aγνEBgDRFλ corr. lδ'π'v Pph.' schol. F gloss. Γ* uidenti *λ* uidentis *u* *post u.* 70 *deficit π* 71 conferbuit] conferuit *R1* ferbuit *Fλ pr. δ'Lu*

78 matronas (matrona *δ'*) sectarier (secrarier *E* sittari *L*) *νER2δ'Lv* matronas sictari *R1* sectari matronas *aγBgDFλ'u* laboris *γ uar. ν1 ut uid. BgRFλ'zu'* labores *γEDδ a. ras. L pr.; a non liquet* 81 hoc . . . tuo *uv uar.* hoc (ho *gL pr.*) . . . tuum *cett. Pph.' schol. Γ schol. F* o . . . tu//m *ν* tuum *testatur etiam Priscianus* aut] ac *u* 84 neque] nec *Bg* 86 *nouum sermonem incipiunt νgFλδ'u' Pph.' cons. L ut uid. opp. aγEB; nullum interuallum, sed maior littera initialis in D* (*l2*) Thraecibus *Kiesslingius* Regibus *omn. Pph.' Porph.' Ac. ν Acr.* 90 lyncei *γBRδ'* lincei *D* linc : : : *a* lynceis *E* linceis *νgFλ'Lu'* 91 Contemplere] Contemplare *γB* 92 mala sunt] malas *g* sunt] *omis. z1v pr. Dv* sint *l*

Depugis, nasuta, breui latere ac pede longo est.
Matronae praeter faciem nil cernere possis,
Ceterá, ni Catia est, demissa ueste tegentis.
Si interdicta petes, uallo circumdata (nam te
Hoc facit insanum), multae tibi tum officient res,
Custodes, lectica, ciniflones, parasitae,
Ad talos stola demissa et circumdata palla,
Plurima quae inuideant pure apparere tibi rem.
Altera, nil opstat: Cois tibi paene uidere est
Vt nudam, ne crure malo, ne sit pede turpi;
Metiri possis oculo latus. an tibi mauis
Insidias fieri pretiumque auellier ante
Quam mercem ostendi? 'leporem uenator ut alta
In niue sectetur, positum sic tangere nolit'
Cantat, et apponit 'meus est amor huic similis: nam
Transuolat in medio posita et fugientia captat'.
Hiscine uersiculis speras tibi posse dolores
Atque aestus curasque grauis e pectore pelli?
Nonne, cupidinibus statuat natura modum quem,
Quid latura, sibi quid sit dolitura negatum,
Quaerere plus prodest et inane abscindere soldo?
Num, tibi cum fauces urit sitis, aurea quaeris
Pocula? num esuriens fastidis omnia praeter
Pauonem rhombumque? tument tibi cum inguina, num, si
Ancilla aut uerna est praesto puer, impetus in quem
Continuo fiat, malis tentigine rumpi?
Non ego: namque parabilem amo uenerem facilemque.
Illam 'post paulo'; 'sed pluris'; 'si exierit uir'
Gallis; hanc Philodemus ait sibi, quae neque magno
Stet pretio neque cunctetur, cum est iussa uenire.
Candida rectaque sit, munda hactenus, ut neque longa
Nec magis alba uelit, quam dat natura, uideri.
Haec, ubi supposuit dextro corpus mihi laeuom,
Ilia et Egeria est; do nomen quodlibet illi,

---

aγνEBgDRF(φψ)λ'(λl)δ'(δz)Lu'(uv)

93 Depugis *E pr. BDR1 ut uid. L1v* Depygis *agR2Fδ'lL2u Ac. ν* Depigys *γ* Depigis *νE corr. λ* 97 tum *aγνEBgDR* dum *Fλ'δ'Lu'* officient *aγEBgDRδ'L* officiunt *νFλ'u'* *uu.* 99 *sq. inuerso ordine in νFλ'* 99 palla] nam te *ν1Fλ'δ' omis. L1* *u.* 100 *omis. R1δ'L1* 101 Cois] clorin *u* clorim *v* 106 tangere] tollere *Pph.' opp. Porph.'* 109 doloris *aγνERL pr.* dolores *cett.* 110 pelli *aγνEg2DRFλ'δ'Lu'* illi *g1* tolli *B* 113 abscindere *aγ corr. νEgDRFλ'Lu' Pph.' Ac. ν* abscidere *γ pr.* abscedere *B* obscindere *δ'* *inde a u.* 114 *deficit δ* 117 puer] aut puer *Fλ'z2* 121 philodemus *aγνEBgDu' Acr.* philodamus *RFλ'L Porf. schol. F* filodamus *z Porph.* p. *Ac. ν* 122 nec *Eg* neque *cett. Ac. ν* 124 dat *aγEBgL Pph.'* det *νDRFλ'zu'*

Nec uereor, ne, dum futuo, uir rure recurrat,
Ianua frangatur, latret canis, undique magno
Pulsa domus strepitu resonet, uepallida lecto
Desiliat mulier, miseram se conscia clamet,
Cruribus haec metuat, doti deprensa, egomet mi.
Discincta tunica fugiendumst et pede nudo,
Ne nummi pereant aut puga aut denique fama.
Deprendi miserum est: Fabio uel iudice uincam.

III

Omnibus hoc uitium est cantoribus, inter amicos
Vt numquam inducant animum cantare rogati,
Iniussi numquam desistant. Sardus habebat
Ille Tigellius hoc. Caesar, qui cogere posset,
Si peteret per amicitiam patris atque suam, non
Quicquam proficeret; si collibuisset, ab ouo
Vsque ad mala citaret 'io Bacchae' modo summa
Voce, modo hac, resonat quae chordis quattuor ima.
Nil aequale homini fuit illi: saepe uelut qui
Currebat fugiens hostem, persaepe uelut qui
Iunonis sacra ferret; habebat saepe ducentos,
Saepe decem seruos; modo reges atque tetrarchas,
Omnia magna loquens, modo 'sit mihi mensa tripes et
Concha salis puri et toga, quae defendere frigus
Quamuis crassa queat.' deciens centena dedisses
Huic parco, paucis contento: quinque diebus
Nil erat in loculis. noctes uigilabat ad ipsum

---

aγνEBgDRF(φψ)λ'(λl)zLu'(uv)

127 uereor *aγνEBg1DL* metuo *RFλ'zu'* futuo] facio *γ uar.* 129 resonet uia, pallida *Bergkius* ue pallida *νgzL pr.* ue. pallida *Eλ* ue. pallia *D* Ue pallio^{da} *Pph.* uae (uę. *l*) pallida *aγFl Pf.* tuę pallida *BR* uel pallida *L corr. u* Pallida *Ac. ν* *'quidam putant uepallida unam partem orationis esse quomodo uesana; sed magis diuidendum est ut ue interiectio sit . . .' Acr.; 'quidam putauerunt uaepallidam nunc unam partem orationis esse . . . ut significet 'ualde pallida'. sed mihi uidetur ue imitatiuo charactere dictum, ut illa perturbata mariti aduentu lamentationis uocem proferat' Porph.' cons. etiam schol. F* 130 Desiliat] Dissiliat *νRFλ'zLu'* 131 mi *EgBu'* mihi *γνDRFλ'L*; *z1 non liquet u.* 132 *omis. γ pr. opp. Pph.' Porph.' Ac. ν Acr.* et] ac *zL a. ras.* aut *v* ut *Pph. opp. Pf.* 133 puga *ER a. ras. λ corr. l uar.* fuga *B* pyga *aγgLu'* pyge *Fλz* pygae *l Pf.* pie *Pph.* piga *νDR p. ras.*

I 3 *priori sermoni continuant BR, sine interuallo sed maiore littera initiali gl* 4 tigellius] tigellus *Fλ'zL* digellus *R* tegellus *E* tigillius *Bgv* 7 bacchae *EBR* bachę *γν* bacche *Fλ'zLu Pf. Acr.* bache *agDv Pph.* 8 resonat *aγνEBDRφzLu' Pf.* resonet *gψλ' Pph. u.* 10 *omis. γ pr. B*

Mane, diem totum stertebat. nil fuit umquam
Sic impar sibi. nunc aliquis dicat mihi 'quid tu?
Nullane habes uitia?' immo alia, et fortasse minora.
Maenius absentem Nouium cum carperet, 'heus tu'
Quidam ait 'ignoras te, an ut ignotum dare nobis
Verba putas?' 'egomet mi ignosco' Maenius inquit.
Stultus et improbus hic amor est dignusque notari.
Cum tua peruideas oculis mala lippus inunctis:
Cur in amicorum uitiis tam cernis acutum,
Quam aut aquila aut serpens Epidaurius? at tibi contra
Euenit, inquirant uitia ut tua rursus et illi.
Iracundior est paulo, minus aptus acutis
Naribus horum hominum; rideri possit eo quod
Rusticius tonso toga defluit et male laxus
In pede calceus haeret; at est bonus, ut melior uir
Non alius quisquam, at tibi amicus, at ingenium ingens
Inculto latet hoc sub corpore. denique te ipsum
Concute, numqua tibi uitiorum inseuerit olim
Natura aut etiam consuetudo mala: namque
Neclectis urenda filix innascitur agris.
Illuc praeuertamur, amatorem quod amicae
Turpia decipiunt caecum uitia, aut etiam ipsa haec
Delectant, ueluti Balbinum polypus Hagnae.
Vellem in amicitia sic erraremus et isti
Errori nomen uirtus posuisset honestum:
Ac pater ut gnati, sic nos debemus, amici
Siquod sit uitium, non fastidire: strabonem
Appellat paetum pater, et pullum, male paruos
Sicui filius est, ut abortiuus fuit olim
Sisyphus; hunc uarum distortis cruribus, illum
Balbutit scaurum prauis fultum male talis.
Parcius hic uiuit: frugi dicatur. ineptus
Et iactantior hic paulo est: concinnus amicis
Postulat ut uideatur. at est truculentior atque
Plus aequo liber: simplex fortisque habeatur.

aγνEBgDRF(φψ)λ′(λl)zLu′(uv)

u. 20 *omis. B* *uu.* 22—26 *om. E pr.* 23 mi *aγBu′* mihi *νEDRFλ′zL* m̄i *g* 25 peruideas] p̄euideas *γ* praetereas *Meruilius* 26 acute *λ pr. l2 superscr. Porph.′* acutum *cett. schol. Lucan. florilegia* 27 at *u′y Ac. ν* ad *R1* ac *γνEBgDR2Fλ′zL; a non liquet* *uu.* 28—83 *deficit R1* 29 aptus] actus *Fλ′z* 34 corpore *aγνEBgDzL* pectore *Fλ′u′* 35 inseuerit *aγνEBgDzLν Pf. Porph.′ Ac. ν* insueuerit *u* insederit *Fλ′ Pph.* 37 filix *aγνE corr. BDLu′* felix *Eg Pph.′* filex *Fλ′z* 38 praeuertamus *Pph.′ opp. omn. Ac. ν* amicae] amice *gLuu′ Ac. ν* amici *Fλ′z* 40 hagnae *aγBD* hagne *Ac. ν* agnae *νEFλ′zLu′ Pph.′* igne *g* 42 nomen uirtus] uirtus nomen *λ′u* 43 Ac *γEBgDL* At *aνFλ′zu corr. v* Ut *u pr. v corr.* nati *u′* *uu.* 52—55 *omis. B*

Caldior est: acris inter numeretur. opinor,
Haec res et iungit, iunctos et seruat amicos.
At nos uirtutes ipsas inuertimus atque
Sincerum cupimus uas incrustare. probus quis
Nobiscum uiuit, multum demissus homo; illi
Tardo cognomen pingui damus. hic fugit omnis
Insidias nullique malo latus obdit apertum,
Cum genus hoc inter uitae uersetur, ubi acris
Inuidia atque uigent ubi crimina: pro bene sano
Ac non incauto fictum astutumque uocamus.
Simplicior quis et est, qualem me saepe libenter
Optulerim tibi, Maecenas, ut forte legentem
Aut tacitum impellat quouis sermone molestus:
'Communi sensu plane caret' inquimus. eheu,
Quam temere in nosmet legem sancimus iniquam!
Nam uitiis nemo sine nascitur; optimus ille est,
Qui minimis urgetur. amicus dulcis, ut aequum est,
Cum mea compenset uitiis bona, pluribus hisce,
Si modo plura mihi bona sunt, inclinet: amari
Si uolet, hac lege in trutina ponetur eadem.
Qui ne tuberibus propriis offendat amicum
Postulat, ignoscet uerrucis illius: aequum est,
Peccatis ueniam poscentem reddere rursus.
Denique, quatenus excidi penitus uitium irae,
Cetera item nequeunt stultis haerentia, cur non
Ponderibus modulisque suis ratio utitur, ac res
Vt quaeque est, ita suppliciis delicta coercet?
Siquis eum seruum, patinam qui tollere iussus
Semessos piscis tepidumque ligurrierit ius,
In cruce suffigat: Labeone insanior inter
Sanos dicatur. quanto hoc furiosius atque
Maius peccatum est: paulum deliquit amicus
(Quod nisi concedas, habeare insuauis): acerbus
Odisti et fugis ut Rusonem debitor aeris,

aγvEBgDF(φψ)λ'(λl)zLu'(uv)

56 cupimus] fugimus *B* furimus *g* incrustare *aγvgD uar. Fλ'zu' Ac. v Acr. uar.* incurtare *EBDL Pph.'* '*Incrustare.* (*corr. Incurtare*) *minuere, lectum est et incrustare*' *Acr.* 57 multum est *u'* illi *omn. Pph.' Acr.* ille *y* 60 uersetur] uersemur *y* '*cum in genere huius uitae uersemur insidiosorum hominum*' *Acr.* 64 ut *aγvEBgDφ uar. Lv* aut *λ'u* haut *ψ* haud *v uar. φz* 65 molestus] modestus *Fλ'z* 69 minime *B Pph. pr.* minimus *L a. ras.* mimis *z* minimis *cett. Pf. Pph. corr. Hieronym.* 74 ignoscet *aγvEgDFλ'zL Pph'* ignoscat *Bu' uu.* 76—80 *omis. B* 81 ligurierit *γ corr. vBRz* ligurrierit *cett.* ligurrierat *Nonius* 83 hoc *aγvBgDFλ'zLu' Ac. v omis. E uu.* 84 *sq. omis. B* 84 *pergit cod. R* 86 rosonem *γ* rossonem *Pph.* russonem *Pf.* drusonem *u' Porph.'* rusonem *cett. Ac. v Acr.*

Qui nisi, cum tristes misero uenere Kalendae,
Mercedem aut nummos unde unde extricat, amaras
Porrecto iugulo historias captiuus ut audit.
Commixit lectum potus mensaue catillum
Euandri manibus tritum deiecit: ob hanc rem,
Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens, minus hoc iucundus amicus
Sit mihi? quid faciam, si furtum fecerit, aut si
Prodiderit commissa fide sponsumue negarit?
Quis paria esse fere placuit peccata, laborant,
Cum uentum ad uerum est: sensus moresque repugnant
Atque ipsa utilitas, iusti prope mater et aequi.
Cum prorepserunt primis animalia terris,
Mutum et turpe pecus, glandem atque cubilia propter
Vnguibus et pugnis, dein fustibus, atque ita porro
Pugnabant armis, quae post fabricauerat usus,
Donec uerba, quibus uoces sensusque notarent,
Nominaque inuenere; dehinc absistere bello,
Oppida coeperunt munire et ponere leges,
Nequis fur esset neu latro neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam cunnus taeterrima belli
Causa, sed ignotis perierunt mortibus illi,
Quos uenerem incertam rapientis more ferarum
Viribus editior caedebat ut in grege taurus.
Iura inuenta metu iniusti fateare necesse est,
Tempora si fastosque uelis euoluere mundi.
Nec natura potest iusto secernere iniquum,
Diuidit ut bona diuersis, fugienda petendis;
Nec uincet ratio hoc, tantundem ut peccet idemque
Qui teneros caules alieni fregerit horti
Et qui nocturnus sacra diuum legerit. adsit
Regula, peccatis quae poenas inroget aequas,
Ne scutica dignum horribili sectere flagello.
Nam ut ferula caedas meritum maiora subire
Verbera non uereor, cum dicas esse paris res
Furta latrociniis et magnis parua mineris
Falce recisurum simili te, si tibi regnum

---

aγvEBgDRF(φψ)λ′(λl)zLu′(uv)

90 Commixit *a1γ pr. vRL Acr.* comixti *B* Comminxit *cett. Ac. v cons. v* 91 manibus tritum *omn.* tritum manibus *y Pph.′* deicit *E pr. R1* piecit *B* deiecit *cett. Pph.′ Acr.* *u.* 92 *omis. B* 92 mea] me *Fλ′z Pph.′* *uu.* 95—100 *omis. B* 106 Nequis] Neu quis *u* *u.* 107 *omis. E1* 107 taeterrima *RF* deterrima *g Pph.* teterrima *cett. Pf.* *uu.* 111—124 *omis. B* 117 sacra diuum] diuum sacra *ay Pph.′* 118 inrogat *γL* 119 Nec *au′ Pf.* Ne *cett. Pph.* scutira *g* scythica (sci: *Pph.*) *Pph.′*

Permittant homines. si diues, qui sapiens est,
Et sutor bonus et solus formosus et est rex:
Cur optas quod habes? 'non nosti, quid pater' inquit
'Chrysippus dicat: sapiens crepidas sibi numquam
Nec soleas fecit, sutor tamen est sapiens'. qui?
'Vt quamuis tacet Hermogenes, cantor tamen atque
Optumus est modulator; ut Alfenus uafer omni
Abiecto instrumento artis clausaque taberna
Sutor erat; sapiens operis sic optumus omnis
Est opifex solus, sic rex.' uellunt tibi barbam
Lasciui pueri, quos tu nisi fuste coerces,
Vrgeris turba circum te stante miserque
Rumperis et latras, magnorum maxime regum.
Ne longum faciam: dum tu quadrante lauatum
Rex ibis neque te quisquam stipator ineptum
Praeter Crispinum sectabitur, et mihi dulces
Ignoscent, siquid peccaro stultus, amici,
Inque uicem illorum patiar delicta libenter,
Priuatusque magis uiuam te rege beatus.

IIII

Eupolis atque Cratinus Aristophanesque poetae
Atque alii, quorum comoedia prisca uirorum est,
Siquis erat dignus describi, quod malus ac fur,
Quod moechus foret aut sicarius aut alioqui
Famosus, multa cum libertate notabant.
Hinc omnis pendet Lucilius, hosce secutus
Mutatis tantum pedibus numerisque, facetus,
Emunctae naris, durus componere uersus.
Nam fuit hoc uitiosus: in hora saepe ducentos,
Vt magnum, uersus dictabat stans pede in uno;
Cum flueret lutulentus, erat quod tollere uelles;
Garrulus atque piger scribendi ferre laborem,
Scribendi recte: nam ut multum, nil moror. ecce,

aγvEBgDRF(φψ)λ'(λl)zLu'(uv)

126 non] nū *u opp. Pph.'* quod *γDιu'* quid *cett. Pph.'* 128 quo *aγvEgDRFλ'zLv Ac.v* qui *Buv superscr.* 129 Vt] Et *u* 130 alfenus] aluenus *L pr.* alfien' *u* alfenius *v opp. Pph.' Porph.' Acr.* 132 Sutor *omn. Pph.' Porph.'* Tonsor *y* 133 sólus ópifex. six rex *l* solus sic rex *vBz* solus. sic rex *γEgDFLu'* sic rex solus *λy opp. etiam aR* uellunt] uellent *uy opp. Pph.'* *inde a u.* 135 *deficit cod. B* 140 peccaro *aγEDFλ'zL. cons. Acr. interpr.* peccabo *vgRu'* 142 Priuatus *aγvEgDRFl uar. zLv Pph.' Porph.' Acr.* Priuatū *u* Priuatim *λ'* uiuam *omn. Acr.* uiuat *Pph.'* uiuet *Porph.'*

Crispinus minimo me prouocat: 'accipe, si uis,
Accipe iam tabulas; detur nobis locus, hora,
Custodes; uideamus uter plus scribere possit.'
Di bene fecerunt, inopis me quodque pusilli
Finxerunt animi, raro et perpauca loquentis;
At tu conclusas hirquinis follibus auras
Vsque laborantis dum ferrum molliat ignis,
Vt mauis, imitare. beatus Fannius ultro
Delatis capsis et imagine, cum mea nemo
Scripta legat uolgo recitare timentis ob hanc rem,
Quod sunt quos genus hoc minime iuuat, utpote pluris
Culpari dignos. quemuis media elige turba,
Aut ob auaritiam aut misera ambitione laborat.
Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum;
Hunc capit argenti splendor; stupet Albius aere;
Hic mutat merces surgente a sole ad eum quo
Vespertina tepet regio; quin per mala praeceps
Fertur, uti puluis collectus turbine, nequid
Summa deperdat metuens aut ampliet ut rem.
Omnes hi metuunt uersus, odere poetas.
'Faenum habet in cornu, longe fuge: dummodo risum
Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico,
Et quodcumque semel chartis inleuerit, omnis
Gestiet a furno redeuntis scire lacuque
Et pueros et anus'. agedum, pauca accipe contra.
Primum ego me illorum, dederim quibus esse poetas,
Excerpam numero: neque enim concludere uersum
Dixeris esse satis; neque, siqui scribat uti nos
Sermoni propiora, putes hunc esse poetam.
Ingenium cui sit, cui mens diuinior atque os
Magna sonaturum, des nominis huius honorem.
Idcirco quidam comoedia necne poema
Esset quaesiuere, quod acer spiritus ac uis

---

aγvEgDRF(φψ)λ′(λl)zLu′(uv)

I 4. 15 Accipe iam *aγ uar. EgD pr. L* Accipiam *γvRFλ′zu′* '*accipe si uis*] *accipiamus ait*' *Pph.*' *Porph.*' detur *aγEgDR* dentur *vFλ′zLu′* 21 fannius] faunius *z pr. u* 24 m*i* (*nime* supra) iuuat *E* minimū *g* nimiū *D pr.* minime *cett. Acr.* pluris *R* plures *cett.* 25 elige *aγvEgDL* erue *RFλ′zu′* '*producito*' *Acr. interpr.* 26 misera] miser *Fλ′zLpr. u* miser *R* 30 tepet *aγv uar. EgDLu uar. v Acr.* patet *vR1Fλ′zL corr. u* pẹtet *L pr.* 32 ampliet] amplicet *vψλ′* amplius *v1* 35 non hic] non non *R1Fλ′z* nō non hic *g* n̄ huịc (quam supra) *u* Noc hic *v* 39 poetis *R1 Acr. ad serm.* I 6, 25 poẹtas *L* poetas *cett. Ac. v* 41 siqui] sibi (*quis* supra) *φ* si quis (siquis) *gu′* nisi qui *R* hisi qui *v* enim qui *z* 42 putes] putas *Eg*

Nec uerbis nec rebus inest, nisi quod pede certo
Differt sermoni, sermo merus. at pater ardens
Saeuit, quod meretrice nepos insanus amica
Filius uxorem grandi cum dote recuset,
Ebrius et, magnum quod dedecus, ambulet ante
Noctem cum facibus. numqui Pomponius istis
Audiret leuiora, pater si uiueret? ergo
Non satis est puris uersum perscribere uerbis,
Quem si dissoluas, quiuis stomachetur eodem
Quo personatus pacto pater. his, ego quae nunc,
Olim quae scripsit Lucilius, eripias si
Tempora certa modosque et quod prius ordine uerbum est
Posterius facias praeponens ultima primis,
Non, ut si soluas 'postquam Discordia taetra
Belli ferratos postis portasque refregit,'
Inuenias etiam disiecti membra poetae.
Hactenus haec: alias iustum sit necne poema,
Nunc illud tantum quaeram, meritone tibi sit
Suspectum genus hoc scribendi. Sulcius acer
Ambulat et Caprius, rauci male cumque libellis,
Magnus uterque timor latronibus; at bene siquis
Et uiuat puris manibus, contemnat utrumque.
Vt sis tu similis Caeli Birrique latronum,
Non ego sim Capri neque Sulci: cur metuas me?
Nulla taberna meos habeat neque pila libellos,
Quis manus insudet uolgi Hermogenisque Tigelli;
Nec recito cuiquam nisi amicis, idque coactus,
Non ubiuis coramue quibuslibet. in medio qui
Scripta foro recitent, sunt multi, quique lauantes:
Suaue locus uoci resonat conclusus. inanis
Hoc iuuat, haut illud quaerentis, num sine sensu,
Tempore num faciant alieno. 'laedere gaudes'

---

aγvEgDRF(φψ)λ'(λl)zLu'(uv)

47 quod] qui *Pph.'* 49 insanus *aγvEgDL Pph.'* insanit *γ uar. RFλ'zu'* 50 grandi] grandem *RFλ'* 52 numquid *avgDRFλ'zu Pph.'* nunquid *v* num qui *γ* nūqui *EL1* pompinius *Dpr.* pompei' *u* 54 puris] pueris *RFλ'* uerbis] uerbū *Fλ'* 58 uerbum] v̄m *g* uersū *RFλ'z1* 59 praepones *ER1L* prępo^n^ęs *γ* 60 ut *aγ uar. vEgRFλ'zu' Ac. v Acr.* et *γDL* 62 Inuenias] inuenies *Pph. Acr.* disiecti] discerpti *Pph.'* 65 sulcius *aγvEgDL Pph.' Acr.* sulgius *RFλ'zv* uulgi' *u* 67 at bene *omis. L pr.* at] ad *E* ac *R2l; R1 non liquet* 69 Vt *aγvEgRFλ'zv Ac. v* Ut, *sed* U *in ras. ut uid. D* Et *D1 ut uid. L1 ut uid. u* sis tu] tu sis *v pr. y Pf.* 70 sim *omn. Ac. v* sum *y Pph.' Porph.'* sulci *aγvEDR1Lu pr. Pf.* sulcii *g* sulgi *zv* sulgii *Fλ'u corr.* suti *Pph.* sulcius (sult: *Porph.*) *Porph.' in interpr.* 73 Nec] Non *Fλ'* 77 haut *γ pr. Ev* haud *avDRFλ'zL corr. u* aut *gL pr.*

Inquit 'et hoc studio prauos facis'. unde petitum
Hoc in me iacis? est auctor quis denique eorum,
Vixi cum quibus? absentem qui rodit amicum,
Qui non defendit alio culpante, solutos
Qui captat risus hominum famamque dicacis,
Fingere qui non uisa potest, commissa tacere
Qui nequit: hic niger est, hunc tu, Romane, caueto.
Saepe tribus lectis uideas cenare quaternos,
E quibus unus auet quauis aspargere cunctos
Praeter eum qui praebet aquam; post hunc quoque potus,
Condita cum uerax aperit praecordia Liber.
Hic tibi comis et urbanus liberque uidetur
Infesto nigris: ego si risi, quod ineptus
Pastillos Rufillus olet, Gargonius hircum,
Liuidus et mordax uideor tibi? mentio siquae
De Capitolini furtis iniecta Petilli
Te coram fuerit, defendas ut tuus est mos:
'Me Capitolinus conuictore usus amicoque
A puero est, causaque mea permulta rogatus
Fecit, et incolumis laetor quod uiuit in urbe;
Sed tamen admiror, quo pacto iudicium illud
Fugerit': hic nigrae sucus lolliginis, haec est
Aerugo mera; quod uitium procul afore chartis,
Atque animo prius, ut siquid promittere de me
Possum aliud uere, promitto. liberius si
Dixero quid, si forte iocosius, hoc mihi iuris
Cum uenia dabis: insueuit pater optumus hoc me
Vt fugerem exemplis uitiorum quaeque notando.
Cum me hortaretur, parce frugaliter atque
Viuerem uti contentus eo quod mi ipse parasset:
'Nonne uides, Albi ut male uiuat filius utque

---

aγvEgDRF(φψ)λ'(λl)zLu'(uv)

79 Inquit *aγDL Pph.' Ac. v sch. F* Inquid *E* Inquis *vgRFλ'zu'*
84 n uissa (†uisa) *u* non iussa *g* n̄ uasa (i) *l* non uisa *cett.* 86 uideas] uidetis *λ'* uideat *E* videa *g* 87 unus *aγEgDRLu' Pph.'* imus *v ut uid. Fλ'z* auet] aut *Pph.'* habet *R1* quauis *aγvDRFλ'zu' Pf. Ac. v* quamuis *EL Pph.* qvis (o) *g* 92 Rufillus] ręfillus (v) *l* rufinus *zLy* gargonius] gorgonius *Fλ'Lu'* 93 siquae *aγEDL* sique *g Pph.' Ac. v* siqua *vRFλ'zu'* *'pro siqua ut alibi' Acr.* 94 capitolini *aγgzu' Pph.' Porph.' Acr.* capitolinis *vED a. ras. R a. ras. Fλ'L a. ras.* 95 defendes *y Porph.'* defendat *z1* 101 afore] affore *R1 ut uid. u' Ac. v* 103 alind *aγvEDu'* aliquid *gR1 ut uid. Fλ'zL schol. F et Acr. in interpret.* 108 mi *aEDu* mihi *γvR1Fλ'L* m̄ (i) *gz* michi *v* parasset *aγgDR1 ut uid. FzLu' Priscianus* rass& *E* parar& *v* parassem *λ'* 109 utque *aγEDRψzLu'* utq̄; *φ a. ras.* at quę *λ1* atque *vgl1 ut uid.*

Baius inops? magnum documentum, ne patriam rem
Perdere quis uelit'. a turpi meretricis amore
Cum deterreret: 'Scetani dissimilis sis'.
Ne sequerer moechas, concessa cum uenere uti
Possem: 'depreusi non bella est fama Treboni'
Aiebat. 'sapiens, uitatu quidque petitu
Sit melius, causas reddet tibi: mi satis est, si
Traditum ab antiquis morem seruare tuamque,
Dum custodis eges, uitam famamque tueri
Incolumem possum; simul ac durauerit aetas
Membra animumque tuum, nabis sine cortice'. sic me
Formabat puerum dictis, et siue iubebat
Vt facerem quid, 'habes auctorem, quo facias hoc',
Vnum ex iudicibus selectis obiciebat;
Siue uetabat, 'an hoc inhonestum et inutile factu
Necne sit addubites, flagret rumore malo cum
Hic atque ille?' auidos uicinum funus ut aegros
Exanimat mortisque metu sibi parcere cogit:
Sic teneros animos aliena obprobria saepe
Absterrent uitiis. ex hoc ego sanus ab illis,
Perniciem quaecumque ferunt, mediocribus et quis
Ignoscas uitiis teneor. fortassis et istinc
Largiter abstulerit longa aetas, liber amicus,
Consilium proprium. neque enim, cum lectulus aut me
Porticus excepit, desum mihi. 'rectius hoc est.
Hoc faciens uiuam melius. sic dulcis amicis
Occurram. hoc quidam non belle: numquid ego illi
Inprudens olim faciam simile?' haec ego mecum
Conpressis agito labris; ubi quid datur oti,
Inludo chartis. hoc est mediocribus illis
Ex uitiis unum; cui si concedere uolis,
Multa poetarum ueniat manus, auxilio quae

---

aγvEgDRF(φψ)λ'(λl)zLu'(uv)

110 Baius *aγEDv* Barus *gRFλ'z* Barrus *u* Balbus *v* Varus *L* 111 a *aγvDL* aut *EgRFλ'zu* at *v* 112 deterreret] deterrerer *γL pr.* scetani *aγvEDRFλ'z2Lu Ac. v* scecani *z1* sectani *g* serani *v* 115 qđqȝ *g* quidue *y Pph.' Acr. in interpretatione* 116 mi satis est si *Egu'L2* mihi satis est si *vFλ'z Porph.'* mi satis etsi *D* *mi satis* & si *R* sed mihi sat si *aγ*; *L1 non liquet* 119 possum] possim *E* 122 *incipit cod. C* 123 selectis *aγCgDL Pph.'* electis *vRFλ'zu'* electi *E* 124 factu *vCψλ'z* factū *R* factum (factū) *aγEgDφLu'* 125 Ne nesciat dubites *g* at dubites *E* an dubit& *C pr.* an dubites *C corr. y* addubites *cett.* flagret] fraglet *Fλ'v* 126 auidos *aγvECgDRzLu' Pph.' Acr.* uides *Fλ'u' uar.* 131 Ignoscas] Ignoscat *vFλ'z* '*Et istinc*] *In alio istis inuenitur. ut sit de mediocribus uitiis' Acr.* 132 abstulerint *aγvED pr. L Acr.* abstulerit *CgD corr. RFλ'zu'* 139 Inludo *aγECgRu pr.* Illudo *Du corr.* Incumbo *vFλ'zLu uar. v Pf. Ac. v* incubo *Pph.* 141 ueniat]

Sit mihi: nam multo plures sumus, ac ueluti te
Iudaei cogemus in hanc concedere turbam.

V

Egressum magna me accepit Aricia Roma
Hospitio modico: rhetor comes Heliodorus,
Graecorum longe doctissimus; inde Forum Appi,
Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignaui diuisimus, altius ac nos
Praecinctis unum: minus est grauis Appia tardis.
Hic ego propter aquam, quod erat deterrima, uentri
Indico bellum, cenantis haut animo aequo
Expectans comites. iam nox inducere terris
Vmbras et caelo diffundere signa parabat;
Tum pueri nautis, pueris conuicia nautae
Ingerere: 'huc appelle!' 'trecentos inseris.' 'ohe
Iam satis est.' dum aes exigitur, dum mula ligatur,
Tota abit hora. mali culices ranaeque palustres
Auertunt somnos. absentem ut cantat amicam
Multa prolutus uappa nauta atque uiator
Certatim, tandem fessus dormire uiator
Incipit, ac missae pastum retinacula mulae
Nauta piger saxo religat stertitque supinus.
Iamque dies aderat, nil cum procedere lyntrem
Sentimus; donec cerebrosus prosilit unus
Ac mulae nautaeque caput lumbosque saligno
Fuste dolat. quarta uix demum exponimur hora.
Ora manusque tua lauimus, Feronia, lympha.
Milia tum pransi tria repimus atque subimus
Inpositum saxis late candentibus Anxur.
Huc uenturus erat Maecenas optumus atque
Cocceius, missi magnis de rebus uterque
Legati, auersos soliti componere amicos.
Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
Inlinere: interea Maecenas aduenit atque

---

aγνECgDRF(φψ)λ'(λl)zLu'(uv)

uenit *E* ueniet *y Acr.* auxilio quae *aγνCg2D a. ras. u* auxilio q̄ *g1* auxilioque *ER1Fλ'zLv* auxilio que *Ac. ν*

I 5. 1 accepit *aγECgL Pph.'* excepit *νDFλ'zu'* excipit *R* 3 longe *aγECDR1 Acr.* linguae *γ uar. ν D uar. Fλ'zLu'* lingue *g* unde *El, superscr.* t inde 7 deterrima *omn. Porph.'* teterrima *y* 15 ut cantat *aγER1Fλ'Lu* ut cantet *vv* cantat *CgDz Pph.'* 25 repimus *aγνCgDRFλ'zv Pph. Porph. Ac.* //repin' *E* reppimus *Lu pr.* repsimus *u corr. Pf. Porf.* 26 saxis late *γνEDRFλ'Lu' Pph.'* saxis latę *C* late saxis *ag* saxum late *z* anxyr *Fλ* anxir *l1* 29 aduersos *aE corr.* acuersos *E pr.* ///uersos *R* 31 Inlinere *ECDRFλ* Illinere *u'* Inlinire *aγν1glzL Ac. ν*

Cocceius, Capitoque simul Fonteius, ad unguem
Factus homo, Antoni non ut magis alter amicus.
Fundos Aufidio Lusco praetore libenter
Linquimus, insani ridentes praemia scribae,
Praetextam et latum clauom prunaeque uatillum.
In Mamurrarum lassi deinde urbe manemus,
Murena praebente domum, Capitone culinam.
Postera lux oritur multo gratissima: namque
Plotius et Varius Sinuessae Vergiliusque
Occurrunt, animae, qualis neque candidiores
Terra tulit neque quis me sit deuinctior alter.
O qui conplexus et gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim iucundo sanus amico.
Proxuma Campano ponti quae uillula, tectum
Praebuit, et parochi, quae debent, ligna salemque.
Hinc muli Capuae clitellas tempore ponunt.
Lusum it Maecenas, dormitum ego Vergiliusque:
Namque pila lippis inimicum et ludere crudis.
Hinc nos Coccei recipit plenissima uilla,
Quae super est Caudi cauponas. nunc mihi paucis
Sarmenti scurrae pugnam Messique Cicirri,
Musa, uelim memores, et quo patre natus uterque
Contulerit litis. Messi clarum genus Osci;
Sarmenti domina extat: ab his maioribus orti
Ad pugnam uenere. prior Sarmentus 'equi te
Esse feri similem dico.' ridemus, et ipse
Messius 'accipio', caput et mouet. 'o tua cornu
Ni foret execto frons', inquit 'quid faceres, cum
Sic mutilus minitaris?' at illi foeda cicatrix
Saetosam laeui frontem turpauerat oris.
Campanum in morbum, in faciem permulta iocatus,
Pastorem saltaret uti Cyclopa rogabat:
Nil illi larua aut tragicis opus esse coturnis.
Multa Cicirrus ad haec: donasset iamne catenam

---

aγνECgDRF(φψ)λ'(λl)zLu'(uv)

39 Proxima *aγ* Postera *cett. γ uar.* 40 uarius *aγνECgRL* uarus *Fλ'zu'* 41 nec *g* 44 praetulerim *C* contulerim *cett. Pph.' Ac. ν Acr.* 46 quae *aγνECgDRzLFu' Probus* que *λ* q̄ *l* qui *gy Pph.'* 47 muli *aγνECDRFλ'zLu Seruius* mule *g* mulę *L corr.* 51 Caudi cauponas] cauponas claudii *u* caudi *gDL pr. Pf. Porph.' Ac. ν Acr.* claudi *aγνECR₁zL corr. v Pph.* claudii *Fλ'u* 52 cicerri *gDFλ'zu' Pf.* cicirri *aνCL Pph. Porph.* cicirci *γ* cirei *E* cicirei *E pr.?* cicerci *R₁* cicirrius (cicerrius *Porf.*) *Porph in interpr.* 56 uenire *Eg* Sarmentus] sarmentis *Eg* sarmentius *Porph.' opp. Acr.* . 60 miniteris .*γEDL* minitaris *aνCgRFλ'zu' Acr. glossar. Mai* 64 larua aut] arua ut *zL pr.?* larua] barba *ν₁DRφ uar. L pr.?* 65 cicerrus *gDR₁Fλ'zu'* cicirrus *aγνEC* cycirrus *L*

Ex uoto Laribus, quaerebat: scriba quod esset,
Nilo deterius dominae ius esse: rogabat
Denique cur umquam fugisset, cui satis una
Farris libra foret, gracili sic tamque pusillo.
Prorsus iucunde cenam producimus illam.
Tendimus hinc recta Beneuentum, ubi sedulus hospes
Paene macros arsit dum turdos uersat in igni:
Nam uaga per ueterem dilapso flamma culinam
Volcano summum properabat lambere tectum.
Conuiuas auidos cenam seruosque timentis
Tum rapere atque omnis restinguere uelle uideres.
Incipit ex illo montis Apulia notos
Ostentare mihi, quos torret Atabulus et quos
Numquam erepsemus, nisi nos uicina Triuici
Villa recepisset lacrimoso non sine fumo,
Vdos cum foliis ramos urente camino.
Hic ego mendacem stultissimus usque puellam
Ad mediam noctem expecto; somnus tamen aufert
Intentum ueneri: tum inmundo somnia uisu
Nocturnam uestem maculant uentremque supinum.
Quattuor hinc rapimur uiginti et milia redis,
Mansuri oppidulo, quod uersu dicere non est,
Signis perfacilest: uenit uilissima rerum
Hic aqua, sed panis longe pulcherrimus, ultra
Callidus ut soleat umeris portare uiator;
Nam Canusi lapidosus, aquae non ditior urna
Qui locus a forti Diomede est conditus olim.
Flentibus hinc Varius discedit maestus amicis.
Inde Rubos fessi peruenimus, utpote longum
Carpentes iter et factum corruptius imbri.
Postera tempestas melior, uia peior ad usque
Bari moenia piscosi. dein Gnatia lymphis
Iratis extructa dedit risusque iocosque,

---

aγvECgDRF(φψ)λ′(λl)zLu′(uv)

67 Nilo deterius *vy* Nihilo deterius *aγECDRFλ′zL Pph.′ Ac. v* Nichilo deterius *u* Deterius nichilo *gv* Deterius nihilo *l2L2* dominae ius] domicevis *E* dominus *Pph.* dominū uis *Pf.* dominae *DFλ′zu′ gloss. Γ* domine *gR* domini *aγvCL Porph.′; a non liquet* 70 iucunde *aγvCFλ′zL* iucundę *ER* iocundę *u′* iucundã *gD* producimus *aγvED Fλ′zLu′* pducimus *CgRL2* 71 recta *aγvECgR* recte *DFλ′zLu′* 72 in igni] in igne *ψ* in ignem *v* insignis *Pph.′* 73 dilapso *aγvEDLu′* dilapsa *z* delapso *CgFλ′* delapso *R* 78 torret] terret *γECz opp. Pph.′ Porph.′ Ac. v* 79 triuici *avCgFλ′zLu′ Pph.′ Acr.* triciui *γEDR Ac. v* 93 hinc *aγECDRFλL* hin *l pr.* hic *vgzu′* uarius] uarus *Fλ′zu′* discedit *aγvECgRFλ′zLu′ Pf.* (desc: *Pph.*) discessit *D* 95 imbri] imbre *C* 97 Barri *ELu* dein *aγvECDL* dehinc *gFλ′zu′ Pph.′ deinc R* gnatia *aγv uar. ECD corr. Rv Pph.* gnacia *L* gratia *vgDFλ′zu Pf.*

Dum flamma sine tura liquescere limine sacro
Persuadere cupit. credat Iudaeus Apella,
Non ego. namque deos didici securum agere aeuom,
Nec, siquid miri faciat natura, deos id
Tristis ex alto caeli demittere tecto.
Brundisium longae finis chartaeque uiaequest.

VI

Non quia, Maecenas, Lydorum quicquid Etruscos
Incoluit finis, nemo generosior est te,
Nec quod auus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim qui magnis legionibus imperitarint,
Vt plerique solent, naso suspendis adunco
Ignotos aut me libertino patre natum.
Cum referre negas quali sit quisque parente
Natus, dum ingenuus, persuades hoc tibi uere,
Ante potestatem Tulli atque ignobile regnum
Multos saepe uiros nullis maioribus ortos
Et uixisse probos, amplis et honoribus auctos;
Contra Laeuinum, Valeri genus, unde Superbus
Tarquinius regno pulsus fugit, unius assis
Non umquam pretio pluris licuisse, notante
Iudice quo nosti populo, qui stultus honores
Saepe dat indignis et famae seruit ineptus,
Qui stupet in titulis et imaginibus: quid oportet
Nos facere a uolgo longe longeque remotos?
Namque esto, populus Laeuino mallet honorem
Quam Decio mandare nouo, censorque moueret
Appius, ingenuo si non essem patre natus:
Vel merito, quoniam in propria non pelle quiessem.
Sed fulgente trahit constrictos Gloria curru

ȧγνECgDRF(φψ)λ'(λl)zLu'(uv)

99 limine *aγνDFλ'zLu'* lumine *E pr.* *l*imine *R* flumine *Cg* limne *Pph.'* '*limine*] *in templo*' *gloss. Γ* 100 credat *aγνEDRFλ'Lu' Pph.'* credet *Cgz* 103 demittere *aγCgRFλ' Pph.'* dimittere *νEDzLu'* 104 est *omis. gu* est *cett.*

I 6. 4 imperitarint *aγCDL* inperitarint *E* imperitarent *νRFlzu* inperitarent *λ* imperitaret *g* imperitarunt *v* 5 Vt] Aut *ν uar. ER1λ'* Aut *ψ* 6 aut *aγFλ'zLu'* at ut *E* aut ut *Cg* ut *D* et ut *ν* ////ut *R* aut me ut *L* natum *νFλ'Lzu'* nat*um* *R* natus *CD* natos *aγEg* 13 pulsus regno *Cgy* fugit] fuit *EzL* fug*it* *R* 14 Non unq *E* Non umquam *aγνFλ'zLu'* Nonnumquam *gDR Pph.* Nonnunq *C Pf.* 18 longeque] lateque *g Pf. opp. Pph.* 23 contrictos *a pr.* constrictos *cett. Ac. ν* conscriptos *Pph.'*

Non minus ignotos generosis. quo tibi, Tilli,
Sumere depositum clauom fierique tribuno?
Inuidia adcreuit, priuato quae minor esset.
Nam ut quisque insanus nigris medium impediit crus
Pellibus et latum demisit pectore clauom,
Audit continuo 'quis homo hic?' et 'quo patre natus?'
Vt siqui aegrotet quo morbo Barrus, haberi
Et cupiat formonsus, eat quacumque, puellis
Iniciat curam quaerendi singula, quali
Sit facie, sura, quali pede, dente, capillo:
Sic qui promittit, ciuis, urbem sibi curae,
Imperium fore et Italiam, delubra deorum,
Quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus,
Omnis mortalis curare et quaerere cogit.
'Tune, Syri, Damae, aut Dionysi filius, audes
Deicere de saxo ciuis aut tradere Cadmo?'
'At Nouius collega gradu pos me sedet uno:
Namque est ille, pater quod erat meus.' 'hoc tibi Paulus
Et Messalla uideris? at hic, si plostra ducenta
Concurrantque foro tria funera magna, sonabit
Cornua quod uincatque tubas: saltem tenet hoc nos'.
Nunc ad me redeo libertino patre natum,
Quem rodunt omnes libertino patre natum,
Nunc quia sim tibi, Maecenas, conuictor, at olim
Quod mihi pareret legio Romana tribuno.
Dissimile hoc illi est, quia non, ut forsit honorem
Iure mihi inuideat quiuis, ita te quoque amicum,
Praesertim cautum dignos adsumere, praua
Ambitione procul. felicem dicere non hoc
Me possim, casu quod te sortitus amicum:

aγvECgDRF(φψ)λ'(λl)zLu'(uv)

24 tilli *aγECgDFλzL Pph.' schol. Γ* tulli *vRlu' Ac. v* 27 impediet *aCDλ'L* inpediet *γvEF Ac. v* ĩpediet *g* inpediit *u' omis. R1* impedit *zR2* 28 demisit *aγvCRFλ'zLu'* dimisit *EgD* 29 hic et *CgRFλ'u* hic aut *z* hic ē. aut *v* hic est *aγEDL* 30 Vt] Et *φψ uar. zL opp. Pph.' Ac.* siqui (si qui) *avCgDRFλ'zLu' Pph.'* siquis *γE* Barrus] uarrus *Fλ'z Pph.'* uarus *v* barrus *R* 31 Et cupiat *aγvECgDRFL Ac. v Acr.* P cupiat *g* Vt cupiat *λ'zu'* 32 INliciat *C* Illiciat *g* Initiat *ER pr. ut uid. z* Iniciat *cett. R corr. ut uid. Acr. in interpr.* 37 cogat] cogit *u'* cog& *C ut uid.* 39 de *aγvECDRFλ'zL Pph.' Acr.* e *gu omis. v* & *u* au *L pr.* aut *cett. Pph.'* cadmo *omn. (sed euanuit C) Pph.' Porph.' Ac. v Acr.* camo *y* 40 At *aγ corr. vECgDRFλ'zLv Pph.' Porph.' Ac. v* Et *u* Aut *γy* *uu.* 41—II 7, 118 *desunt cod. C* 43 '*Aut magna cornua. aut magna funera. aut magna sonabit pro ualde sonabit' Acr.* *u.* 45 *omis. z1* *u.* 46 *omis. L pr.* 46 natum *γERFλ'zLu'* natus *avgD* 47 sim *aγvEgRFλ'zLu' Pph.' Seruius* sum *D* 49 forsit *aγvEDFλ'zu Pph. Priscianus* fors sit *gLv2* forsan *R2λ2u uar. Pf. R1 et v1 non liquent* *uu.* 51—53 *omis. E1* 53 Me] Te *u* possim] possum *l2 uar. L corr. y*

Nulla etenim mihi te fors optulit; optimus olim
Vergilius, post hunc Varius dixere quid essem.
Vt ueni coram, singultim pauca locutus,
(Infans namque pudor prohibebat plura profari)
Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Satureiano uectari rura caballo,
Sed quod eram narro. respondes, ut tuus est mos,
Pauca: abeo, et reuocas nono post mense iubesque
Esse in amicorum numero. magnum hoc ego duco,
Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum,
Non patre praeclaro, sed uita et pectore puro.
Atqui si uitiis mediocribus ac mea paucis
Mendosast natura, alioqui recta, uelut si
Egregio insparsos reprehendas corpore naeuos,
Si neque auaritiam neque sordes ac mala lustra
Obiciet uere quisquam mihi, purus et insons,
Vt me conlaudem, si et uiuo carus amicis:
Causa fuit pater his, qui macro pauper agello
Noluit in Flaui ludum me mittere, magni
Quo pueri magnis e centurionibus orti,
Laeuo suspensi loculos tabulamque lacerto,
Ibant octonos referentes Idibus aeris;
Sed puerum est ausus Romam portare docendum
Artis, quas doceat quiuis eques atque senator
Semet prognatos. uestem seruosque sequentis,
In magno ut populo, siqui uidisset, auita
Ex re praeberi sumptus mihi crederet illos.
Ipse mihi custos incorruptissimus omnis
Circum doctores aderat. quid multa? pudicum,
Qui primus uirtutis honos, seruauit ab omni
Non solum facto, uerum obprobrio quoque turpi;
Nec timuit, sibi ne uitio quis uerteret, olim
Si praeco paruas aut, ut fuit ipse, coactor
Mercedes sequerer: neque ego essem questus; at hoc nunc

---

aγvEgDRF(φψ)λ′(λl)zLu′(uv)

55 uarius] uarus *Fλ′zL pr. u′* 58 claro *vgDRFλ′zu′* clarum *aγEL* 60 eram] erat *u* 65 ac *aγvEgDRzLu′ Pph.′* aut *Fλ′* at *φ2y* 66 alioquin *aγvEgD* (*in ras.?*) *Lu′ Pph.* alioqui *RFz Pf.* alio qui *λ* elioqui (a) *l* recta] uera *Pph.′* 68 aut *Pph.* nec *L* ac *cett. Pf.* 69 quisquam uere *gL pr. Pph.′* 73 e *gDRLu′* et *aγvFλ′z om. E* 75 octonos *aγED a. ras. R Ac. v* octenos *g* octonis *vFλ′zLu′* aeris *aγ pr. EDR* ęri *g* aera *vD uar. Fλ′zLu′* 79 si quis *gu′ Acr. in interpret. et fort. R1* siqui *cett. Ac. v* 83 seruauit *aγvEgDzLu Pph.′ Acr.* seruabit *R* seruabat *Fλ′u uar. v* 87 at hoc *y* ad hoc *aγvDRFλ′zLu′* adhc *E* at hic *g* ab hoc *D2* '*ad hoc*] *propter hoc uel nunc usque. alii 'ad haec' legunt, ut sit: ad haec quae praestitit' Ac. v Acr.*

Laus illi debetur et a me gratia maior.
Nil me paeniteat sanum patris huius, eoque
Non, ut magna dolo factum negat esse suo pars,
Quod non ingenuos habeat clarosque parentis,
Sic me defendam. longe mea discrepat istis
Et uox et ratio. nam si natura iuberet
A certis annis aeuom remeare peractum,
Atque alios legere, ad fastum quoscumque parentis
Optaret sibi quisque, meis contentus honestos
Fascibus et sellis nollem mihi sumere, demens
Iudicio uolgi, sanus fortasse tuo, quod
Nollem onus haut umquam solitus portare molestum.
Nam mihi continuo maior quaerenda foret res
Atque salutandi plures, ducendus et unus
Et comes alter, uti ne solus rusue peregreue
Exirem, plures calones atque caballi
Pascendi, ducenda petorrita. nunc mihi curto
Ire licet mulo uel si libet usque Tarentum,
Mantica cui lumbos onere ulceret atque eques armos:
Obiciet nemo sordes mihi quas tibi, Tilli,
Cum Tiburte uia praetorem quinque secuntur
Te pueri, lasanum portantes oenophorumque.
Hoc ego commodius quam tu, praeclare senator,
Milibus atque aliis uiuo. quacumque libido est,
Incedo solus, percontor quanti holus ac far,
Fallacem circum uespertinumque pererro
Saepe forum, adsisto diuinis. inde domum me
Ad porri et ciceris refero laganique catinum;
Cena ministratur pueris tribus, et lapis albus
Pocula cum cyatho duo sustinet, astat echinus
Vilis, cum patera gutus, Campana supellex.
Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quod cras
Surgendum sit mane, obeundus Marsya, qui se
Voltum ferre negat Nouiorum posse minoris.
Ad quartam iaceo; post hanc uagor, aut ego lecto
Aut scripto quod me tacitum iuuet, unguor oliuo,
Non quo fraudatis inmundus Natta lucernis.

---

aγνEgDRF(φψ)λ′(λl)zLu′(uv)

91 habeat] habeam *Pph.′* 94 æuō *L* aeuum (euum) *cett.* 96 sibi] si *Fλ′* 98 nulgi *E* uulgi *cett.* 99 aut *νER* 101—103 ducendus—plures] *omis. E* 102 ne] nec *u opp. Pph.′* peregreue *y* [*Wolfenbutt.* III] *Aldus* peregre *ly Pph.′* peregre aut *cett.* 107 sordes nemo *λv opp. cett. Pph.′* tilli *aγEDFλzL pr. u uar. v Pph. Porph. Ac. ν* tulli *νgRl a. ras. L corr. u Pf. Porf.* 121 Vuultū *u* Vultum *cett.* 122 lecto] scripto *gL pr. opp. Pph.′ Porph.′* 123 scripto] scribo *g* lecto *L pr.* iuuet] uiuet *l1* iuuat *gl2u′* 124 natta *avg corr. DFλ′zL Pph. Pf. corr. Porph.′* nat a *E* nata *γ pr. R1u′* nacta *g Pf. pr.*

Ast ubi me fessum sol acrior ire lauatum
Admonuit, fugio rabiosi tempora signi.
Pransus non auide, quantum interpellet inani
Ventre diem durare, domesticus otior. haec est
Vita solutorum misera ambitione grauique.
His me consolor uicturum suauius, ac si
Quaestor auus pater atque meus patruusque fuissent.

VII

Proscripti Regis Rupili pus atque uenenum
Hybrida quo pacto sit Persius ultus, opinor
Omnibus et lippis notum et tonsoribus esse.
Persius hic permagna negotia diues habebat
Clazomenis, etiam litis cum Rege molestas,
Durus homo atque odio qui posset uincere Regem,
Confidens tumidus, adeo sermonis amari,
Sisennas, Barros ut equis praecurreret albis.
Ad Regem redeo. postquam nihil inter utrumque
Conuenit (hoc etenim sunt omnes iure molesti,
Quo fortes, quibus aduersum bellum incidit: inter
Hectora Priamiden, animosum atque inter Achillem
Ira fuit capitalis, ut ultima diuideret mors,
Non aliam ob causam, nisi quod uirtus in utroque
Summa fuit; duo si Discordia uexet inertis
Aut si disparibus bellum incidat, ut Diomedi
Cum Lycio Glauco, discedat pigrior, ultro
Muneribus missis), Bruto praetore tenente
Ditem Asiam Rupili et Persi par pugnat, uti non
Compositum melius cum Bitho Bacchius. in ius

aγνEgDRF(φψ)λ'(λl)zLu'(uv)

u. 125 *om. L pr.* 126 rabiosi] rabiosa *γ* rubidosi *D* rapiosi *R*1 tempora (tempore *Dλ*) signi *omn. Pph.' cons. gloss. Γ;* cãpũ lusitq; trigonem *g* campum lusumque trigonem *y* [*Blandinius uetustissimus pr.*] *cf. Hermae* XII *p.* 501—503 '*caniculares dies dicit qui sunt caloratissimi* (*col: codd. nostri*)' *Porph.'* '*rabiosi*] (*a*)*estuosi. dicit autem dies caniculares*' *schol. γ* '*caniculares dies sanctificat* (*lege: significat*)' *schol. Fran.* 128 haec] hoc *D* 130 uicturus *gv* uictorum *R* fuissent *γEgDFλ'zL Pph.' Porph.'* fuisent *a* fuisset *γ corr. νRu'*

I 7. 7 tumidus *aγEgDRu* tumidusque *νFλ'zLv* 8 barros *aγνEgRLu glossar. Mai cons. Ac. ν Acr.* uarros *DFλ'v Pph.' Porph.'* uaros *u corr. z* 9 inter] in (t̄ supra) *E* ī *g* 12 Priamiden] priamidem *νRu'* 17 pigrior *gl marg. u', consentire uidentur Porph.' Acr.* pulchrior *γνERFλ'zL* pulchior (r supra) *a* pulcrior *D* 20 Compositum *aγνFL Pf. Ac. ν*• Conpositum *ER Pph.* Compositus *γ uar. gDlzv* Conpositus *λu*

Acres procurrunt, magnum spectaculum uterque.
Persius exponit causam; ridetur ab omni
Conuentu; laudat Brutum laudatque cohortem:
Solem Asiae Brutum appellat, stellasque salubris
Appellat comites, excepto Rege; Canem illum,
Inuisum agricolis sidus, uenisse; ruebat
Flumen ut hibernum, fertur quo rara securis.
Tum Praenestinus salso multoque fluenti
Expressa arbusto regerit conuicia, durus
Vindemiator et inuictus, cui saepe uiator
Cessisset magna compellans uoce cucullum.
At Graecus, postquam est Italo perfusus aceto,
Persius exclamat: 'per magnos, Brute, deos te
Oro, qui reges consueris tollere, cur non
Hunc Regem iugulas? operum hoc, mihi crede, tuorum est.'

VIII

Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum,
Cum faber, incertus scamnum faceretne Priapum,
Maluit esse deum. deus inde ego, furum auiumque
Maxima formido: nam fures dextra coercet
Obscenoque ruber porrectus ab inguine palus,
Ast inportunas uolucres in uertice harundo
Terret fixa uetatque nouis considere in hortis.
Huc prius angustis eiecta cadauera cellis
Conseruos uili portanda locabat in arca;
Hoc miserae plebi stabat commune sepulchrum,
Pantolabo scurrae Nomentanoque nepoti.
Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
Hic dabat, heredes monumentum ne sequeretur.

---

aγvEgDRF(φψ)λ'(λl)zLu'(uv)

21 procurrunt *RFλ'zu* precurrunt *gv* concurrunt *aγvEDL* procedunt *Acr. in interpret.* 28 multo *avEgDRL pr. Pph.' Porph.'* multum *Fλ'z corr. u'* 30 Vindemiator *vgDRφλ'zLu' Pf.* Vindemiator *ψ* Vindemator *aγE* uindemiatur *Pph.* '*Vindemiator non dicitur sed uindemator et ni ita dixeris uersus non stabit*' *Acr.* 31 cucullum] cucullum *γ* cuculum (l suprascr.) *λ* cucullū *l* cuculum *R1*

I 8. 6 Ast] Est *R1 ut uid. Fλ'* 7 considere *aγvEgDRFλ'zLv* insidere *u Pph.'* 9 uilis *Fλ'zL* 12 cippus] ciprus *Fλz* cyprus *l* cipus *Lu'* 13 monimentum *l pr. Porph.'* monumentum *cett.* sequeretur *aγEgDR1* sequerentur *vFλ'zLu' Porph.'*

Nunc licet Esquiliis habitare salubribus atque
Aggere in aprico spatiari, quo modo tristes
Albis informem spectabant ossibus agrum;
Cum mihi non tantum furesque feraeque suetae
Hunc uexare locum curae sunt atque labori,
Quantum carminibus quae uersant atque uenenis
Humanos animos: has nullo perdere possum
Nec prohibere modo, simul ac uaga Luna decorum
Protulit os, quin ossa legant herbasque nocentis.
Vidi egomet nigra succinctam uadere palla
Canidiam, pedibus nudis passoque capillo,
Cum Sagana maiore ululantem. pallor utrasque
Fecerat horrendas aspectu. scalpere terram
Vnguibus et pullam diuellere mordicus agnam
Coeperunt; cruor in fossam confusus, ut inde
Manis elicerent animas responsa daturas.
Lanea et effigies erat, altera cerea: maior
Lanea, quae poenis conpesceret inferiorem;
Cerea suppliciter stabat seruilibus ut quae
Iam peritura modis. Hecaten uocat altera, saeuam
Altera Tisiphonen: serpentis atque uideres
Infernas errare canes, Lunamque rubentem,
Ne foret his testis, post magna latere sepulchra.
Mentior at siquid, merdis caput inquiner albis
Coruorum atque in me ueniat mictum atque cacatum
Iulius, et fragilis Pediatia furque Voranus.
Singula quid memorem? quo pacto alterna loquentes
Vmbrae cum Sagana resonarent triste et acutum,
Vtque lupi barbam uariae cum dente colubrae
Abdiderint furtim terris, et imagine cerea
Largior arserit ignis, et ut non testis inultus
Horruerim uoces Furiarum et facta duarum.
Nam displosa sonat quantum uesica, pepedi
Diffissa nate ficus; at illae currere in urbem.

---

aγνEgDRF(φψ)λ′(λl)zLu′(uv)

16 deformem *u* (*superscr.* in) *opp. Pph.′* 18 sunt *aγνEgRFλ′zLv* sint *Du pr.* 19 uersant] uexant *u* ‘*uersant*] *mutant. in aliis* ‘*uexant*’ *lego*’ *gloss. γ* 27 deuellere *Rl opp. Pph.′* *uu.* 29 *sq. inuerso ordine sunt in g u.* 30 *omisit z*1 29 Manis *R*1 Manes *cett. Ac. ν cons. Porph.′* manibus *Pph.′* elicerent *aγνEDRFλ′zLv Pph.′* elirent *g* eliciant *u* 30 et] *omis. u Ac. ν; a*1 *non liquet* 32 ut quae *DRu* utquę *ν* ut que *γgλ* utq; *aFlzLv* atq; *E* 33 Hecaten] hecatem *u′* 34 tisiphonen *Dz* tisiphonen *R* tisiphonem *γνL* tisi//phonē *a* tisifonē *E* tysiphonē *g* tesyphonen *Fλ* thesiphonē *lu* tesiphonem *v* 38 ueniat] ueniant *u′* mictum] minctum *u′* 41 resonarent] r’sonaret *g* 47 Diffisa *aγu*

Canidiae dentes, altum Saganae caliendrum
Excidere atque herbas atque incantata lacertis
Vincula cum magno risuque iocoque uideres.

VIIII

Ibam forte uia sacra, sicut meus est mos
Nescio quid meditans nugarum, totus in illis.
Accurrit quidam notus mihi nomine tantum,
Arreptaque manu 'quid agis, dulcissime rerum?'
'Suauiter, ut nunc est' inquam, 'et cupio omnia quae uis'.
Cum adsectaretur, 'numquid uis?' occupo. at ille
'Noris nos' inquit; 'docti sumus'. hic ego 'pluris
Hoc' inquam 'mihi eris'. misere discedere quaerens,
Ire modo ocius, interdum consistere, in aurem
Dicere nescio quid puero, cum sudor ad imos
Manaret talos. 'o te, Bolane, cerebri
Felicem' aiebam tacitus, cum quidlibet ille
Garriret, uicos, urbem laudaret. ut illi
Nil respondebam, 'misere cupis' inquit 'abire:
Iamdudum uideo: sed nil agis; usque tenebo,
Persequar. hinc quo nunc iter est tibi?' 'nil opus est te
Circumagi: quendam uolo uisere non tibi notum;
Trans Tiberim longe cubat is prope Caesaris hortos'.
'Nil habeo quod agam et non sum piger: usque sequar te'.
Demitto auriculas ut iniquae mentis asellus,
Cum grauius dorso subiit onus. incipit ille:
'Si bene me noui, non Viscum pluris amicum,
Non Varium facies: nam quis me scribere pluris
Aut citius possit uersus? quis membra mouere
Mollius? inuideat quod et Hermogenes, ego canto'.
Interpellandi locus hic erat: 'est tibi mater,
Cognati, quis te saluo est opus?' 'haut mihi quisquam.

---

aγvEgDRF(φψ)λ'(λl)zLu'(uv)

48 caliendrum *aγvEDRzLv Acr.* caliandrum *gFλ'u Porph.'* (gal: *Porph. altero loco*) caleandrum *Pph.'*

I 9. 3 Accurrit] Occurrit *gu pr. Pph.'* *u.* 6 *omis. E* 12 aiebam *aγ corr. vgDRLzu' Pph.'* agebam *γ pr. EFλ' Pph.'* 13 uicos *aγEDR1u'* ĭcos *L* ficos *vgF'λ'z Charisius* 15 Iamdudum *aγvDRLu* Iam dudum *Egzv* Nam dudū *ψ1* Namdudumę *λ* Nā dudū *l* Iā du dū *φ* 16 Persequar *aγEgRLu'* Prosequar *vDFλ'z* 23 uarium] uarũm *Fλ'zu' Porf.* 27 quis te saluo est *aγgDFλ'zL* quis te saluo opus ẽ? *v* quis saluo ē (*om.* te) *E* quibus te saluo est *Rv* quib; est saluo te *u*

Omnis composui'. 'felices! nunc ego resto.
Confice: namque instat fatum mihi triste, Sabella
Quod puero cecinit diuina mota anus urna:
Hunc neque dira uenena nec hosticus auferet ensis
Nec laterum dolor aut tussis nec tarda podagra:
Garrulus hunc quando consumet cumque: loquaces,
Si sapiat, uitet simul atque adoleuerit aetas'.
Ventum erat ad Vestae, quarta iam parte diei
Praeterita, et casu tum respondere uadato
Debebat; quod ni fecisset, perdere litem.
'Si me amas', inquit, 'paulum hic ades'. 'inteream, si
Aut ualeo stare aut noui ciuilia iura:
Et propero quo scis'. 'dubius sum quid faciam' inquit,
'Tene relinquam an rem'. 'me, sodes'. 'non faciam' ille,
Et praecedere coepit. ego, ut contendere durum
Cum uictore, sequor. 'Maecenas quomodo tecum?'
Hinc repetit. 'paucorum hominum et mentis bene sanae.'
'Nemo dexterius fortuna est usus. haberes
Magnum adiutorem, posset qui ferre secundas,
Hunc hominem uelles si tradere. dispeream, ni
Summosses omnis'. 'non isto uiuimus illic
Quo tu rere modo: domus hac nec purior ulla*st*
Nec magis his aliena malis; nil mi officit, inquam,
Ditior hic aut est quia doctior; est locus uni
Cuique suus'. 'magnum narras, uix credibile.' 'atqui
Sic habet'. 'accendis quare cupiam magis illi
Proxumus esse'. 'uelis tantummodo: quae tua uirtus,
Expugnabis; et est qui uinci possit, eoque
Difficilis aditus primos habet'. 'haut mihi dero:
Muneribus seruos corrumpam; non, hodie si
Exclusus fuero, desistam; tempora quaeram;
Occurram in triuiis, deducam. nil sine magno
Vita labore dedit mortalibus'. haec dum agit, ecce
Fuscus Aristius occurrit, mihi carus et illum
Qui pulchre nosset. consistimus. 'unde uenis?' et
'Quo tendis?' rogat et respondet. uellere coepi

aγνEgDRF(φψ)λ'(λl)zLu'(uv)

31 nec] neque *g Pph.'* 36 tum *aγgDRFλ'zLu'* dū *E* cū *ν* 39 Aut . . . aut *aγEgDRLv Pph.'* Haud . . haud *νFλ'zu* 41 an *aγEgDRFλ'zLv Pph.'* aut *uy* 42 durum est *νy Acr. ut uid. opp. cett. Pph.'* 43 sequar *aγ pr.* sequor *cett. Pph.'* 46 posset] possit *g* posses *u pr.* 48 uiuimus *omn. Priscianus* uiuitur *y* 49 nec] ne *γφ1λu'* est *omis. Ry* 50 mi *aγνERLv* mihi *DFλ'z Acr. omis. gu pr.* inquam *aγνEgDRFλ'zLv Ac. ν* umquam *uy* 51 aut] haud *Fλ'* 52 atqui] atque *gRFλ'z* atquin *v* *u.* 53 *omis. D pr.* 62 uenis et *aγνELu' Pph.'* uenisset *gD a. ras. R1Fλ'z schol. Γ* 63 tendis *aγνEgDRLu' Pph.'* tendit *Fλ'zv uar.* respondet] respondit *Pph.'*

Et prensare manu lentissima bracchia, nutans,
Distorquens oculos, ut me eriperet. male salsus
Ridens dissimulare; meum iecur urere bilis.
'Certe nescio quid secreto uelle loqui te
Aiebas mecum'. 'memini bene, sed meliore
Tempore dicam: hodie tricensima sabbata. uin tu
Curtis Iudaeis oppedere?' 'nulla mihi' inquam
'Religio est'. 'at mi: sum paulo infirmior, unus
Multorum. ignosces; alias loquar'. huncine solem
Tam nigrum surrexe mihi! fugit inprobus ac me
Sub cultro linquit. casu uenit obuius illi
Aduersarius et 'quo tu turpissime?' magna
Inclamat uoce, et 'licet antestari?' ego uero
Oppono auriculam. rapit in ius: clamor utrimque,
Vndique concursus. sic me seruauit Apollo.

X

[Lucili, quam sis mendosus, teste Catone
Defensore tuo peruincam, qui male factos
Emendare parat uersus, hoc lenius ille,
Quo melior uir est, longe subtilior illo,
Qui multum puer et loris et funibus udis
Exoratus, ut esset opem qui ferre poetis
Antiquis posset contra fastidia nostra,
Grammaticorum equitum doctissimus. ut redeam illuc]

Nempe incomposito dixi pede currere uersus
Lucili. quis tam Lucili fautor inepte est,
Vt non hoc fateatur? at idem, quod sale multo
Vrbem defricuit, charta laudatur eadem.

---

aγνEgDRF(φψ)λ'(λl)zLu'(uv)

64 prensare *aγνL* pensare *E* pressare *Dψzu'y Pph.' Porph.* p̄ssare *gl* pręssare *Rφλ* 66 bilis] bellis *RFλ'z* 68 meliore *aγEDRL pr. u* meliori *νgFλ'zL corr. v* 69 uin tu *agE2Fλu' Pph.* uintu *γνDlz* uentu *R1*; *E1 non liquet* uis tu *y* uinctū *L a. ras.* 70 oppedere *aγνE corr. DRFλ'zLu superscr. v Pph.' Porf.* (oppendere *Porph.*) *Ac. ν* opponere *Eu* opperiere *g* '*Oppedere*] *contra dicere quasi contra pedem opponere' Ac. ν Acr.* 71 mi *γ p. ras. vy* mihi (michi *g*) *cett. Pph.'* 75 tu] *omis. l p. ras. uy* 76 Inclamat] Exclamat *νzu'* 77 utrimque] utrumque *γE*

Hos octo uersus ut serm. X exordium exhibent Fλ'vy omittunt aγνEgDRzLu Pph.' Porph.' Ac. ν Acr. schol. Γ 4 uir est *Fλ'v* uir et est *y* 6 Exoratus *Fl* Exoramtus *λ pr.* Exortatus *vy*

I 10. 2 inepti *RzL pr. y* inepte// *ν* inepte *cett. Ac. ν Acr.* 4 defricuit *omn. Pph.' Porph.'* perfricuit *Acr.*

Nec tamen hoc tribuens dederim quoque cetera: nam sic
Et Laberi mimos ut pulchra poemata mirer.
Ergo non satis est risu diducere rictum
Auditoris; et est quaedam tamen hic quoque uirtus;
Est breuitate opus, ut currat sententia neu se
Impediat uerbis lassas onerantibus auris;
Et sermone opus est modo tristi, saepe iocoso,
Defendente uicem modo rhetoris atque poetae,
Interdum urbani, parcentis uiribus atque
Extenuantis eas consulto. ridiculum acri
Fortius et melius magnas plerumque secat res.
Illi, scripta quibus comoedia prisca uiris est,
Hoc stabant, hoc sunt imitandi; quos neque pulcher
Hermogenes umquam legit, neque simius iste
Nil praeter Caluom et doctus cantare Catullum.
'At magnum fecit quod uerbis Graeca Latinis
Miscuit'. o seri studiorum, quine putetis
Difficile et mirum, Rhodio quod Pitholeonti
Contigit? 'at sermo lingua concinnus utraque
Suauior, ut Chio nota si commixta Falernist'.
Cum uersus facias, te ipsum percontor, an et cum
Dura tibi peragenda rei sit causa Petilli?
Scilicet oblitos patriaeque patrisque Latini,
Cum Pedius causas exudet Poplicola atque
Coruinus, patriis intermiscere petita
Verba foris malis, Canusini more bilinguis?
Atque ego cum Graecos facerem natus mare citra
Versiculos, uetuit me tali uoce Quirinus,
Post mediam noctem uisus, cum somnia uera:
'In siluam non ligna feras insanius ac si
Magnas Graecorum malis implere cateruas'.
Turgidus Alpinus iugulat dum Memnona dumque

---

aγvEgDRF(φψ)λ'(λl)zLu'(uv)

5 nam *EDR Pph. Acr.* num *aγvFλ'zLv Pf.* nec *uv uar.* n̄ *g* 7 diducere *aγvEgDRLv Pph.'* deducere *Fλ'zu* *u.* 10 *sq. omis.* D_1 *u.* 12 *omis.* R_1L_1y, *ante u.* 11 *ponit v* 13 urbane Fl_1y urbem R_1 *opp. Pph.' Acr.* 15 et] ac *y Porph.' ad u.* 17 *opp. Pph.'*; v_1 *non liquet*

at seri
21 o saeri *γ pr. v* o *saeri R* o sacri *a opp. Pph.' Porph.' Ac. v Priscian.* q̄d ne *g opp. cett. Pph.' Porph.' Priscian.* putetis *aγEg pr. DRFλ'zL Pph. Porph. Pf. corr. Priscianus* putatis *vg corr. u' Pf. pr. Porf.* 24 ut *aγEgDLu' Pph.' Ac. v* et $vR_1F\lambda'z$ commixta] commista *λ pr.* commissa gR_1 *opp. Pph.' Ac. v* 26 petilli *vgDFλ'zLu' Pph.' Acr. cons. Porph.'* petelli *aγER* *u.* 27 *omis. Pph.' Porph.' Acr.* oblitus *omn.* oblitos *Bentl.* patriaeque patrisque] patrię patriiq; *u* patriae patrisq; *v* latini *aγvEgDLu'* latinę *Fz* latine $R_1\lambda'v$ *uar.*

Defingit Rheni luteum caput, haec ego ludo,
Quae neque in aede sonent certantia iudice Tarpa,
Nec redeant iterum atque iterum spectanda theatris.
Arguta meretrice potes Dauoque Chremeta
Eludente senem comis garrire libellos
Vnus uiuorum, Fundani; Pollio regum
Facta canit pede ter percusso; forte epos acer,
Vt nemo, Varius ducit; molle atque facetum
Vergilio adnuerunt gaudentes rure Camenae.
Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino
Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem,
Inuentore minor; neque ego illi detrahere ausim
Haerentem capiti cum multa laude coronam.
At dixi fluere hunc lutulentum, saepe ferentem
Plura quidem tollenda relinquendis. age, quaeso,
Tu nihil in magno doctus reprehendis Homero?
Nil comis tragici mutat Lucilius Acci?
Non ridet uersus Enni grauitate minores,
Cum de se loquitur non ut maiore reprensis?
Quid uetat et nosmet Lucili scripta legentis
Quaerere, num illius, num rerum dura negarit
Versiculos natura magis factos et euntis
Mollius ac siquis pedibus quid claudere senis,
Hoc tantum contentus, amet scripsisse ducentos
Ante cibum uersus, totidem cenatus? Etrusci
Quale fuit Cassi rapido feruentius amni
Ingenium, capsis quem fama est esse librisque
Ambustum propriis. fuerit Lucilius, inquam,
Comis et urbanus, fuerit limatior idem,
Quam rudis et Graecis intacti carminis auctor
Quamque poetarum seniorum turba; sed ille,
Si foret hoc nostrum fato delapsus in aeuum

---

aγνEgDRF(φψ)λ′(λl)zLu′(uv)

37 Defingit *aγνD* Defindit *E* Diffingit *gFλ′Lu′* Difigit *R* Diffindit *z* diffinget *Pph.′* diffingat *Porph.′* haec] hoc *νEgz opp. Pph.′* 39 spectanda *aγνD* spectata *R1Fλ′zLu′* spectantia *E1* spectatq; *g* 40 potes] potest *R1Fλ′* potens *φ2y Pph.′* putes *E pr.* 41 libellos] labellos *D pr. y* 43 Fata *g* Fracta *L* 44 uarius *aγνEgRzL Acr.* uarus *Fλ′u′* ducit *aγνED1L Seruii Vossianus* dicit *g* ductu *RFλl uar. zu* dictu *lv* 45 adnumerunt *E* adnuerunt *R Acr.* ānuerūt *g* annuerint *Du′* adnuerint *νFλ′* adnuerant *zL* annuerant *aγ* 47 possem *aγνEgDu Ac. ν Acr.* possim *RFλ′zv* posem *L* 48 illi] *omis. ψ pr. λ1u* 50 At *aγνgFzLu′ Pph.′* Ad *EDR* •Et *λ′ et miniator cod. ψ* 51 quaeso *Flu Pf.* queso *λ pr. zv* quaero *aγνEDR1L* quero *gλ corr. Pph.* 56 notat *Ac. ν* uetat *omn.* 58 factos] altos *gL pr.* 59 ac *νEgDRFλ′zL* at *u′* & *aγ* 65 urbanis *Fλ′z* 68 dilapsus *aγνEDFλ′zu′* dilapsus *R* delapsus *y* dilatus *gL*

Detereret sibi multa, recideret omne quod ultra
Perfectum traheretur, et in uersu faciendo
Saepe caput scaberet, uiuos et roderet unguis.
Saepe stilum uertas, iterum quae digna legi sint
Scripturus, neque te ut miretur turba labores,
Contentus paucis lectoribus. an tua demens
Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego: nam satis est equitem mihi plaudere, ut audax
Contemptis aliis explosa Arbuscula dixit.
Men moueat cimex Pantilius, aut cruciet quod
Vellicet absentem Demetrius, aut quod ineptus
Fannius Hermogenis laedat conuiua Tigelli?
Plotius et Varius, Maecenas Vergiliusque,
Valgius et probet haec Octauius optimus atque
Fuscus et haec utinam Viscorum laudet uterque!
Ambitione relegata te dicere possum,
Pollio, te, Messalla, tuo cum fratre, simulque
Vos, Bibule et Serui, simul his te, candide Furni,
Compluris alios, doctos ego quos et amicos
Prudens praetereo: quibus haec, sint qualiacumque,
Adridere uelim, doliturus, si placeant spe
Deterius nostra. Demetri, teque, Tigelli,
Discipularum inter iubeo plorare cathedras.
I, puer, atque meo citus haec subscribe libello.

---

aγvEgDRF(φψ)λ'(λl)zLu'(uv)

75 Vilibus] Milibus *ψλ'* 77 arbustula *EgL* arbuscula *cett. Pph.' Porph.' Ac. v Acr. Seruius* 78 cimex] cumex *aγu* cimes *g* potill9 *g* 80 Fanius *g* Faunius *vy* tegelli *E* tigilli *gv u.* 81 *omis. D pr.* uarius] uarus *Fλ'zLu' uu.* 82 *sq. ordine inuerso in gL* 83 laudet] laudat *gF* 86 bibuli *omn.* Bibule *Muretus* 87 Conpluresq; *u* Compluresq; *v* 88 sūt *g* sint *cett. Acr.* 90 tigilli *gl pr. ut uid. L Pph.' Porph.'* tigille *v* tigelli *cett.* 91 Discipularum] Discipulorum *F uar. lγ*

Q. HORATI FLACCI

SERMONVM

LIBER SECVNDVS

I

Sunt quibus in satura uidear nimis acer et ultra
Legem tendere opus; sine neruis altera, quicquid
Composui, pars esse putat similisque meorum
Mille die uersus deduci posse. Trebati,
Quid faciam, praescribe. 'quiescas'. ne faciam, inquis,
Omnino uersus? 'aio'. peream male, si non
Optimum erat; uerum nequeo dormire. 'ter uncti
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto,
Inriguumque mero sub noctem corpus habento.
Aut si tantus amor scribendi te rapit, aude
Caesaris inuicti res dicere, multa laborum
Praemia laturus'. cupidum, pater optime, uires
Deficiunt: neque enim quiuis horrentia pilis
Agmina nec fracta pereuntis cuspide Gallos
Aut labentis equo describat uolnera Parthi.
'Attamen et iustum poteras et scribere fortem,
Scipiadam ut sapiens Lucilius'. haut mihi dero,
Cum res ipsa feret: nisi dextro tempore, Flacci
Verba per attentam non ibunt Caesaris aurem,
Cui male si palpere, recalcitrat undique tutus.
'Quanto rectius hoc, quam tristi laedere uersu

---

aγEgDRF(φψ)λ'(λl)zLu'(uv)

II 1. 1 uidear *aγvgDRλzL Porph.' et Acr. ad serm.* I 1, 1 vider *E* uideor *Fu'; l parum liquet, om. Pph.'* *u.* 3 *omis. v1 aut pr.* 4 deduci *aγvEgDR1Lv* diduci *Fλ'zu* 5 inquis] inquis *R* 6 aio] ago *Eg1* 15 describit *DRFλ'zLv* describat *aγvEu* desc̓bet *g* uulnera *omn.* 16 iustum *ultima uox est in R; reliqua a manu recentiore saec. XI addita sunt.* 18 Dum *ψλ'v* Cum *cett.*

Pantolabum scurram Nomentanumque nepotem,
Cum sibi quisque timet, quamquam est intactus, et odit.'
Quid faciam? saltat Milonius, ut semel icto
Accessit feruor capiti numerusque lucernis;
Castor gaudet equis, ouo prognatus eodem
Pugnis; quot capitum uiuunt, totidem studiorum
Milia. me pedibus delectat claudere uerba
Lucili ritu, nostrum melioris utroque.
Ille uelut fidis arcana sodalibus olim
Credebat libris, neque si male cesserat usquam
Decurrens alio, neque si bene: quo fit, ut omnis
Votiua pateat ueluti descripta tabella
Vita senis. sequor hunc, Lucanus an Apulus anceps:
Nam Venusinus arat finem sub utrumque colonus,
Missus ad hoc, pulsis, uetus est ut fama, Sabellis,
Quo ne per uacuum Romano incurreret hostis,
Siue quod Apula gens seu quod Lucania bellum
Incuteret uiolenta. sed hic stilus hau petet ultro
Quemquam animantem et me ueluti custodiet ensis
Vagina tectus: quem cur destringere coner
Tutus ab infestis latronibus? o pater et rex
Iuppiter, ut pereat positum robigine telum,
Nec quisquam noceat cupido mihi pacis! at ille
Qui me commorit (melius non tangere, clamo),
Flebit et insignis tota cantabitur urbe.
Ceruius iratus leges minitatur et urnam,
Canidia Albuci, quibus est inimica, uenenum,
Grande malum Turius, siquid se iudice certes.
Vt quo quisque ualet suspectos terreat, utque
Imperet hoc natura potens, sic collige mecum.
Dente lupus, cornu taurus petit: unde, nisi intus
Monstratum? Scaeuae uiuacem crede nepoti
Matrem: nil faciet sceleris pia dextera (mirum,
Vt neque calce lupus quemquam neque dente petit bos);

---

aγEgDF(φψ)λ'(λl)zLu'(uv)

22 que *aγvEgDLu Pf. pr.* ue *Fλ'zv Pph. Pf. corr.* 24 millonius *gL Pph.' Porph.' opp. Porph. alt. l. Acr.* semel] simul *y Porph.' in interpret.* *u.* 28 *omis. E1* uerba] uerbū *u* 31 cesserat *u1y* gesserat *cett.* usquam] umquam *zF' uar. L pr. uy* unquam *v* 41 distringere *Fλ'u'* destringere *cett. ψ uar.* 49 turius *aγvEgψ uar. λ Pph.' Porph.' Ac. v Acr.* thurus (i above) *L* turias *DFlzv1?* torius *u* quid . . . certes *aγvE Pph.'* quis . . . certet *γ uar. gDFλ'zLu'* 50 ualet] ualeat *gu* 54 faceret (+ faciet above) *u* faciat *gy opp. cett. Acr.* 55 neque dente] (neq; above) dente *λ* nec dente *φl* (nec above) dente *ψ* petit] peti[t] *λ* petat *gFl* petis *D pr. ut uid.*

Sed mala tollet anum uitiato melle cicuta.
Ne longum faciam: seu me tranquilla senectus
Expectat seu mors atris circumuolat alis,
Diues, inops, Romae, seu fors ita iusserit exul,
Quisquis erit uitae scribam color. 'o puer, ut sis
Vitalis metuo, et maiorum nequis amicus
Frigore te feriat'. quid? cum est Lucilius ausus
Primus in hunc operis componere carmina morem,
Detrahere et pellem, nitidus qua quisque per ora
Cederet, introrsum turpis; num Laelius aut qui
Duxit ab oppressa meritum Karthagine nomen,
Ingenio offensi aut laeso doluere Metello
Famosisque Lupo coperto uersibus? atqui
Primores populi arripuit populumque tributim,
Scilicet uni aequus uirtuti atque eius amicis.
Quin ubi se a uolgo et scaena in secreta remorant
Virtus Scipiadae et mitis sapientia Laeli,
Nugari cum illo et discincti ludere, donec
Dequoqueretur holus, soliti. quicquid sum ego, quamuis
Infra Lucili censum ingeniumque, tamen me
Cum magnis uixisse inuita fatebitur usque
Inuidia, et fragili quaerens inlidere dentem,
Offendet solido, nisi quid tu, docte Trebati,
Dissentis. 'equidem nihil hinc diffindere possum;
Sed tamen ut monitus caueas, ne forte negoti
Incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum:
Si mala condiderit in quem quis carmina, ius est
Iudiciumque'. esto, siquis mala: sed bona siquis
Iudice condiderit laudatus Caesare? siquis
Obprobriis dignum latrauerit, integer ipse?
'Soluentur risu tabulae, tu missus abibis'.

II

Quae uirtus et quanta, boni, sit uiuere paruo
(Nec meus hic sermo est, sed quae praecepit Ofellus

---

aγvEgDF(φψ)λ'(λl)zLu'(uv)

56 mala *avgDFλ'zLu' Pf.* male *γE Pph.* 65 introrsus *g* aut *aγEFλ'L* et *vgDzu'* 68 atqui] &qui *v1 ut uid. FlL pr.* atquin *v* atȝ *g* 69 tributim *aγvFλ'zLu' Pph'* tributum *EgD1* 71 uulgo *omn.* 79 nihil *aγvEDFλ'z Pph.'* nichil *u'* nil *gL* diffingere *aγzLuv uar. Ac. v* deffinge *g* diffindere *v corr. D pr. L uar.* diffundere *E* diffidere *v pr. Fλl2u uar. v Pph.' cons. Acr.* difficile *l1* '*Diffingere legitur et diffidere*' *Porph.'* 84 laudatus] laudatur *λl2zLvy* 86 risu] bis sex *Bergkius*
II 2. 1 boni *aγvEgFλzLu' item D, sed in ras.* bonis *l a. ras. Pph.'* 2 quae] quæ *L* quem *vl2y*

Rusticus, abnormis sapiens crassaque Minerua)
Discite, non inter lances mensasque nitentis,
Cum stupet insanis acies fulgoribus et cum
Adclinis falsis animus meliora recusat,
Verum hic inpransi mecum disquirite. 'cur hoc?'
Dicam, si potero. male uerum examinat omnis
Corruptus iudex. leporem sectatus equoue
Lassus ab indomito uel, si Romana fatigat
Militia adsuetum graecari, seu pila uelox
Molliter austerum studio fallente laborem,
Seu te discus agit, pete cedentem aera disco:
Cum labor extuderit fastidia, siccus, inanis
Sperne cibum uilem; nisi Hymettia mella Falerno
Ne biberis diluta. foris est promus, et atrum
Defendens piscis hiemat mare: cum sale panis
Latrantem stomachum bene leniet. unde putas aut
Qui partum? non in caro nidore uoluptas
Summa, sed in te ipso est. tu pulmentaria quaere
Sudando: pinguem uitiis albumque neque ostrea
Nec scarus aut poterit peregrina iuuare lagois.
Vix tamen eripiam, posito pauone uelis quin
Hoc potius quam gallina tergere palatum,
Corruptus uanis rerum, quia ueneat auro
Rara auis et picta pandat spectacula cauda:
Tamquam ad rem attineat quicquam. num uesceris ista,
Quam laudas, pluma? cocto num adest honor idem?
Carne tamen quamuis distat nil, hac magis illam
Inparibus formis deceptum te petere! esto:
Vnde datum sentis, lupus hic Tiberinus an alto
Captus hiet? pontisne inter iactatus an amnis
Ostia sub Tusci? laudas, insane, trilibrem
Mullum, in singula quem minuas pulmenta necesse est.

---

aγνEgDF(φψ)λ'(λl)zLu'(uv)

3 abnormi *aγEλLu pr.* abnormis *νgFl a. ras. zLu corr. v Ac. ν* ab normis *D* *'ultra normam philosophiae peritus, aut abnormi recta' Acr.* 13 agit] aget *νg* *ait a* aera] mera *Fl*1 14 extuderit] exstuderit *Fl a. ras.* extulerit *λzu'* 28 honor *aγνEDFλ'zLu' Pph.'* color *g* 29 quã uis *aDFλL* quamuis *γνEglzu' Pf. Acr.* quiuis *Ac. ν omis. Pph.* distat] distet *u Acr.* instat *D*1? nil] nihil *EL* ṇichil *g* hac *aγνEDFλ'zL* hęc *u'* hec *g* illa *aγνDFλ'zLu'* illã *γ uar. Egψ uar. Acr.* *'Carne tamen hac (hanc Porph. hac// Porf.) magis illam petere deceptum inparibus formis, quamuis nihil distet, esto' Porph.'* *'Carne tamen quamuis] Hoc interrogatiue. Sensus: Quamuis enim hoc carne distet, magis tamen illam te petere inparibus formis deceptum esto ·ı· concedamus. Non distat inquit sed ideo petis quia maior est' Acr.* 30 te petere *aγgDψ uar. Porph.'* (*om.* te) *Acr.* depetere *E* (deperere *E*1) te patet *γ uar. νFλ'zLu'* 31 an] in *Fly*

Ducit te species, uideo. quo pertinet ergo
Proceros odisse lupos? quia scilicet illis
Maiorem natura modum dedit, his breue pondus.
Ieiunus raro stomachus uolgaria temnit.
'Porrectum magno magnum spectare catino
Vellem' ait Harpyis gula digna rapacibus. at uos,
Praesentes Austri, quoquite horum obsonia. quamquam
Putet aper rhombusque recens, mala copia quando
Aegrum sollicitat stomachum, cum rapula plenus
Atque acidas mauolt inulas. necdum omnis abacta
Pauperies epulis regum: nam uilibus ouis
Nigrisque est oleis hodie locus. haut ita pridem
Galloni praeconis erat acipensere mensa
Infamis. quid? tunc rhombos minus aequor alebat?
Tutus erat rhombus tutoque ciconia nido,
Donec uos auctor docuit praetorius. ergo
Siquis nunc mergos suauis edixerit assos,
Parebit praui docilis Romana iuuentus.
Sordidus a tenui uictu distabat, Ofello
Iudice: nam frustra uitium uitaueris illud,
Si te alio prauum detorseris. Auidienus,
Cui Canis ex uero dictum cognomen adhaeret,
Quinquennis oleas est et siluestria corna,
Ac nisi mutatum parcit defundere uinum, et
Cuius odorem olei nequeas perferre, licebit
Ille repotia, natalis aliosue dierum
Festos albatus celebret, cornu ipse bilibri
Caulibus instillat, ueteris non parcus aceti.
Quali igitur uictu sapiens utetur, et horum
Vtrum imitabitur? hac urget lupus, hac canis, aiunt.
Mundus erit, qua non offendat sordibus atque

---

aγvEgDF(φψ)λ′(λl)zLu′(uv)

35 quo *aγvEgDLu Pph.′* quid *Fλ′zv* 38 raro *aγvEgDλl2Lv Ac. v* rari *γ uar. z p. ras.* raris *Fl1zu Pph.′* rare *Porph.′ in interpret.* '*rari* (*raris Fran.*) *magis lego ... alii rare legunt cum in usu habeamus raro*' *Acr.* uulgaria *omn.* 40 Velle *γD* Vell& *v* Vellem *cett.* 41 quamquam *γEgDLu′ Ac. v* quanq: *vz* quaquā (n supra) *a* quāuis *Fλ′* 42 mala] male *vEL* 47 Gallonis *γ a. ras.? Porph.′ in interpret.* Galloni *cett. Pph.′ Ac. v cons. z* 48 tunc *aγED* tum *vgFλ′zLu′ Pph.′* rhombus *Luy* aequor alebat *aγvDFλ′zL1?u′* equor alebat *g* aequora alebant *ED2L2 u.* 49 *omis. gL pr.* 50 auctor] uictor *Pph.′* 53 *nouum sermonem incipiunt gDφ corr. zL Pph.′ Porph.′* 53 a] ac *Fl a. ras. z opp. Pph.′* distabat] distaba *g* distabit *u′* 56 dictum] ductum *Ly* 58 defundere *aγvEgDzL* fundere *Fλ′* diffundere *u′* 59 olei] olet *Fl1* oleum *v* 60 reportia *Fλ′zu Porph. cons. vv* 64 aiunt *γvEgDFλ′zLv Pph.′* angit *u; a euanuit* 65 qua *aγv uar. ED Pph.′ Ac. v Acr.* qui *γ uar. vgFλ′zLu′* offendet *l uar. u′* offendat *cett. Pph.′*

In neutram partem cultus miser. hic neque seruis,
Albuci senis exemplo, dum munia didit,
Saeuos erit, nec sic ut simplex Naeuius unctam
Conuiuis praebebit aquam: uitium hoc quoque magnum.
Accipe nunc, uictus tenuis quae quantaque secum
Adferat. in primis ualeas bene: nam uariae res
Vt noceant homini credas, memor illius escae,
Quae simplex olim tibi sederit: at simul assis
Miscueris elixa, simul conchylia turdis,
Dulcia se in bilem uertent stomachoque tumultum
Lenta feret pituita. uides ut pallidus omnis
Cena desurgat dubia? quin corpus onustum
Hesternis uitiis animum quoque praegrauat una
Atque adfigit humo diuinae particulam aurae.
Alter, ubi dicto citius curata sopori
Membra dedit, uegetus praescripta ad munia surgit.
Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam,
Siue diem festum rediens aduexerit annus,
Seu recreare uolet tenuatum corpus, ubique
Accedent anni, tractari mollius aetas
Inbecilla uolet. tibi quidnam accedet ad istam,
Quam puer et ualidus praesumis, mollitiem, seu
Dura ualetudo inciderit seu tarda senectus?
Rancidum aprum antiqui laudabant, non quia nasus
Illis nullus erat, sed, credo, hac mente, quod hospes
Tardius adueniens uitiatum commodius quam
Integrum edax dominus consumeret. hos utinam inter
Heroas natum tellus me prima tulisset!
Das aliquid famae, quae carmine gratior aurem
Occupet humanam? grandes rhombi patinaeque
Grande ferunt una cum damno dedecus. adde
Iratum patruum, uicinos, te tibi iniquum
Et frustra mortis cupidum, cum derit egenti
As, laquei pretium. 'iure' inquit 'Trausius istis
Iurgatur uerbis: ego uectigalia magna
Diuitiasque habeo tribus amplas regibus'. ergo
Quod superat non est melius quo insumere possis?

---

aγνEgDF(φψ)λ'(λl)zLu'(uv)

67 didit *aγν uar. D corr. L* dedit *νEgDFλ'zu' Ac. ν* 73 at *aγνDFλ'Lu* at *E* ad *E1 ut uid.* ac *gzv* 79 adfigit *EzL* affigit *aγνDFλ'u uar. v* effigit *g* afflixit *u* 85 Accedunt *νu* 91 uitiatum *γ uar. DFλ'zu'* uiciatum *νgL* uitiaret *aγ Acr.* uiciaret *E* 95 Occupet *aγED* Occupat *νgψ corr. lzzL pr. u' Pph.'* Hoccupat *F* hoccupet *λ* 99 As *aγνEgD pr. Fλ'L a. ras. u corr. v Pph.* ad *Pf.* Aes *ν corr. D corr. F uar. L corr. y Ac. ν* EAs *u* //as *z* trausius *aγgDλLu* trauius *νFlz Pph.' Porph.'* tranius *Ac. ν* trausius *E* traulius *v* 102 insumere] uincere *u* sumere (insumere) *L pr.*

Cur eget indignus quisquam, te diuite? quare
Templa ruunt antiqua deum? cur, inprobe, carae
Non aliquid patriae tanto emetiris aceruo?
Vni nimirum recte tibi semper erunt res,
O magnus posthac inimicis risus! uterne
Ad casus dubios fidet sibi certius? hic qui
Pluribus adsuerit mentem corpusque superbum,
An qui contentus paruo metuensque futuri
In pace, ut sapiens, aptarit idonea bello?
Quo magis his credas, puer hunc ego paruus Ofellum
Integris opibus noui non latius usum,
Quam nunc accisis. uideas metato in agello
Cum pecore et gnatis fortem mercede colonum,
'Non ego' narrantem 'temere edi luce profesta
Quicquam praeter holus fumosae cum pede pernae.
Ac mihi seu longum post tempus uenerat hospes
Siue operum uacuo gratus conuiua per imbrem
Vicinus, bene erat non piscibus urbe petitis,
Sed pullo atque haedo; tunc pensilis uua secundas
Et nux ornabat mensas cum duplice ficu.
Post hoc ludus erat culpa potare magistra,
Ac uenerata Ceres, ita culmo surgeret alto,
Explicuit uino contractae seria frontis.
Saeuiat atque nouos moueat fortuna tumultus:
Quantum hinc imminuet? quanto aut ego parcius aut uos,
O pueri, nituistis, ut huc nouus incola uenit?
Nam propriae telluris erum natura neque illum
Nec me nec quemquam statuit: nos expulit ille;
Illum aut nequities aut uafri inscitia iuris,
Postremum expellet certe uiuacior heres.
Nunc ager Vmbreni sub nomine, nuper Ofelli
Dictus, erit nulli proprius, sed cedet in usum

---

aγνEgDF(φψ)λ'(λl)zLu'(uv)

106 recte tibi *aγEgDFλ'zLu' Ac. ν* rectę tibi *νy* tibi recte *y* recte *Pph.'* 108 fidet *aγνEDλzLu' Pph.'* fiet *Fl*1 fidit *gy Acr.* 110 An] At^{u} *γ* Aṭ^{n} *l* At *aE*1 *ut uid.* 112 puer *gλu'* puerum *aγνE a. ras. DFl a. ras. zL* 114 metato] metatum *Fλ'z*1 *ut uid.* 116 edi luce *aEgDLu'z*2 *Pf. Acr.* edi//luce *γ* de luce *γ uar. λ* et edulce *Fl*1 edulce *Pph.* & de luce *νψ uar.; z*1 *non liquet* 118 Ac] At *ψ corr. u Ac. ν* 119 uocuo *γ pr.* 121 tunc *aγED* tum *νgFλ'zLu' Priscianus* 122 ficu *γDFλ'Lu' Charisius Prisciani cod. R*1 ficu// *a* fico *νEgz* 127 quanto *aγEv* quantum *νgDFλ'zLuv uar.* 128 nituistis *aγνEgD pr. φ uar. ψL corr. Ac. ν Acr.* instituistis *D corr. Fλ'zL Pph.'* uixistis *u'* *post u.* 131 *duo folia excisa in D, redit serm.* II 3, 75; *item post u.* 131 *desinit cod. u* 132 Postremum *γνEFλ'zLv* Post *tremū a* Post^{e}mo *g* expellit *E* 134 erit] erat *νL corr. y* cedit *y* cędit *ν*

Nunc mihi, nunc alii. quocirca uiuite fortes
Fortiaque aduersis opponite pectora rebus'.

III

'Si raro scribes, ut toto non quater anno
Membranam poscas, scriptorum quaeque retexens,
Iratus tibi, quod uini somnique benignus
Nil dignum sermone canas: quid fiet? ab ipsis
Saturnalibus huc fugisti. sobrius ergo
Dic aliquid dignum promissis. incipe. nil est:
Culpantur frustra calami, inmeritusque laborat
Iratis natus paries dis atque poetis.
Atqui uoltus erat multa et praeclara minantis,
Si uacuum tepido cepisset uillula tecto.
Quorsum pertinuit stipare Platona Menandro?
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
Inuidiam placare paras uirtute relicta?
Contemnere, miser! uitanda est inproba Siren
Desidia, aut quicquid uita meliore parasti
Ponendum aequo animo'. di te, Damasippe, deaeque
Verum ob consilium donent tonsore. sed unde
Tam bene me nosti? 'posquam omnis res mea Ianum
Ad medium fracta est, aliena negotia curo,
Excussus propriis. olim nam quaerere amabam,
Quo uafer ille pedes lauisset Sisyphus aere,
Quid sculptum infabre, quid fusum durius esset;
Callidus huic signo ponebam milia centum;
Hortos egregiasque domos mercarier unus
Cum lucro noram: unde frequentia Mercuriale
Inposuere mihi cognomen compita'. noui,
Et miror morbi purgatum te illius. 'atqui
Emouit ueterem mire nouos, ut solet, in cor
Traiecto lateris miseri capitisue dolore;
Vt lethargicus hic, cum fit pugil et medicum urget'.

---

aγvEgF(φψ)λ'(λl)zLv

135 aliis *λ*
II 3. 1 Si *Eg Ac. v Acr.* Sic *aγvFλ'zLv Pf.* Si^{c} *Pph.* scribis *vFλ'zLv Pf.* scribes *aγEg Pph. Ac. v Acr.* 4 ab *aγvEλzv* at *gFl₁L* 8 Iratus *Pph.'* 9 uultus *omn.* 12 Eupolim *γφL a. ras. v* 21 uafer] fafer *L a. ras.* faber *a uar. γ uar. Fλ'z opp. cett. Pph.' Porph.' Ac. v* 22 sculptum *a corr. γEλzvψ uar.* scultum *a pr.* scalptum *vgFlL* *u.* 23—*s.* II 6, 91 *deficit codex z* 28 Emouit *aγFλ'Lv* Et mouit *vEg* 29 ue *Eg* que *aγvFλ'Lv* *'qui lateris aut capitis dolore correpti sunt' Acr.* 30 medicum *γEλv* modicū *a ut uid. vgFl₁L*

Dum nequid simile huic, esto ut libet. 'o bone, ne te
Frustrere: insanis et tu stultique prope omnes,
Siquid Stertinius ueri crepat, unde ego mira
Descripsi docilis praecepta haec, tempore quo me
Solatus iussit sapientem pascere barbam
Atque a Fabricio non tristem ponte reuerti.
Nam male re gesta, cum uellem mittere operto
Me capite in flumen, dexter stetit et 'caue faxis
Te quicquam indignum: pudor' inquit 'te malus angit,
Insanos qui inter uereare insanus haberi.
Primum nam inquiram, quid sit furere: hoc si erit in te
Solo, nil uerbi, pereas quin fortiter, addam.
Quem mala stultitia et quemcumque inscitia ueri
Caecum agit, insanum Chrysippi porticus et grex
Autumat. haec populos, haec magnos formula reges,
Excepto sapiente, tenet. nunc accipe, quare
Desipiant omnes aeque ac tu, qui tibi nomen
Insano posuere. uelut siluis, ubi passim
Palantis error certo de tramite pellit,
Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit, unus utrisque
Error, sed uariis inludit partibus: hoc te
Crede modo insanum, nihilo ut sapientior ille,
Qui te deridet, caudam trahat. est genus unum
Stultitiae nihilum metuenda timentis, ut ignis,
Vt rupis fluuiosque in campo obstare queratur,
Alterum et huic uarum et nihilo sapientius ignis
Per medios fluuiosque ruentis: clamet amica,
Mater, honesta soror, cum cognatis pater, uxor:
'Hic fossa est ingens, hic rupes maxima: serua!'
Non magis audierit, quam Fufius ebrius olim,
Cum Ilionam edormit, Catienis mille ducentis
'Mater, te appello!' clamantibus. huic ego uolgus
Errori similem cunctum insanire docebo.
Insanit ueteres statuas Damasippus emendo:
Integer est mentis Damasippi creditor? esto.

---

aγνEgF(φψ)λ'(λl)Lv

33 ueri *aγνEgψ uar.* uerum *Fλ'Lv* 39 angit *ν uar. γEgψ uar. L uar.* urget *νFλ'Lv; a non liquet* *u.* 40 *omisit L1* 41 si erit] siet *Fλ'* siri& *L pr. y* 50 utrisque *γE* utri^s^q// *L* utrique *νgFλ'v Priscianus; a non liquet* 53 trahat *EgFλLv Pph.' Porph.'* thrahat *l* trahit *γν; a non liquet* 56 uarum *aγEgFλL Pph.' Porph.' Ac. ν Acr.* uarium *νψ uar. lL corr. v* nihilo *aνEgFλ'L* ni^c^hilo *γ* nichilo *v* nilo *y* 60 fufius *aγEFl a. ras. L a. ras. Pph.' Porph.'* fusius *νl p. ras. v* fus' *gλ* 61 edormit *aγνEgψ p. ras. λLv Porph.'* edormiit *Fl* 62 uulgus *Eg* uolgum *λ* uulgum *aγF corr. Lv* uultum *νF* uulgūs *l* (*littera* g *in erasa* t) 63 similis *Fl1* cuncta *F pr. l a. ras.*

'Accipe quod numquam reddas mihi' si tibi dicam,
Tune insanus eris si acceperis, an magis excors
68 Reiecta praeda, quam praesens Mercurius fert?
Scribe decem a Nerio: non est satis; adde Cicutae
Nodosi tabulas centum, mille adde catenas;
Effugiet tamen haec sceleratus uincula Proteus.
72 Cum rapies in ius malis ridentem alienis,
Fiet aper, modo auis, modo saxum et, cum uolet, arbor.
Si male rem gerere insani est, contra bene sani,
Putidius multo cerebrum est, mihi crede, Perelli
76 Dictantis, quod tu numquam rescribere possis.
Audire atque togam iubeo componere, quisquis
Ambitione mala aut argenti pallet amore,
Quisquis luxuria tristiue superstitione
80 Aut alio mentis morbo calet: huc propius me,
Dum doceo insanire omnis, uos ordine adite.
Danda est ellebori multo pars maxima auaris;
Nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem.
84 Heredes Staberi summam incidere sepulchro,
Ni sic fecissent, gladiatorum dare centum
Damnati populo paria atque epulum arbitrio Arri,
Frumenti quantum metit Africa. 'siue ego praue
88 Seu recte hoc uolui, ne sis patruus mihi'. credo
Hoc Staberi prudentem animum uidisse. 'quid ergo
Sensit, cum summam patrimoni insculpere saxo
Heredes uoluit?' quo ad uixit, credidit ingens
92 Pauperiem uitium et cauit nihil acrius, ut, si
Forte minus locuples uno quadrante periret,
Ipse uideretur sibi nequior: omnis enim res,
Virtus, fama, decus, diuina humanaque pulchris
96 Diuitiis parent; quas qui construxerit, ille
Clarus erit, fortis, iustus. 'sapiensne?' etiam, et rex
Et quicquid uolet. hoc, ueluti uirtute paratum,

---

aγνEgF(φψ)λ'(λl)Lv

69 a nerio *Ac. ν Acr.* anerio *aγνEFλ'Lv Pph.* nerio (*om.* a) *g Pf. schol. Persii 'quidam Anerio ὑφ' ἓν legunt' Porph.' 'quidam Anerio unum nomen esse dicunt, alii uero separant praepositionem et sic nomen inferunt: Nerio, ablatiui casus. Nerius autem siue Anerius et Cicuta feneratores fuerunt' Acr.* 72 ius *γ uar. Egφ corr. l uar. L Pph.' Porph.'* iura *aγνFλ'v* 75 *redit cod. D* perelli *γνEgDFλL Acr.* pellē *l* perilli *a* parelli *v Pph.* (paterelli *Pf. pr.*) *Porph.'* 83 Nec scio *Meinekius* 91 quoad uixit *ψλ* quo aduixit *γνgLv* quo ad uixit *Dφl* qđ aduixit *aE* 93 periret *aγEgDLv* perisset *νFλ'* 96 construxerit *γEgDL cons. a* contraxerit *νFλ'v* 97 fortis iustus] iustus fortis *Pph.'* iustus sapiens] sapiens iustus *D opp. Priscian.* ne *aγνFLl in ras. Acr. Priscianus* que *EDψ uar. l uar. Ac. ν omis. gF corr. λl1?v* et *aγνEDFλ'Lv Priscianus omis. gy florilegia* 98 ueluti *aγνEgDLv* uelut in *λ'* uelutin *F*

Sperauit magnae laudi fore. quid simile isti
Graecus Aristippus? qui seruos proicere aurum
In media iussit Libya, quia tardius irent
Propter onus segnes. uter est insanior horum?
Nil agit exemplum, litem quod lite resoluit.
Siquis emat citharas, emptas comportet in unum,
Nec studio citharae nec Musae deditus ulli,
Si scalpra et formas non sutor, nautica uela
Auersus mercaturis, delirus et amens
Vndique dicatur merito. qui discrepat istis,
Qui nummos aurumque recondit, nescius uti
Compositis metuensque uelut contingere sacrum?
Siquis ad ingentem frumenti semper aceruum
Porrectus uigilet cum longo fuste, neque illinc
Audeat esuriens dominus contingere granum,
Ac potius foliis parcus uescatur amaris;
Si positis intus Chii ueterisque Falerni
Mille cadis, nihil est, ter centum milibus, acre
Potet acetum; age, si et stramentis incubet unde
Octoginta annos natus, cui stragula uestis,
Blattarum ac tinearum epulae, putrescat in arca:
Nimirum insanus paucis uideatur, eo quod
Maxima pars hominum morbo iactatur eodem.
Filius aut etiam haec libertus ut ebibat heres,
Dis inimice senex, custodis? ne tibi desit?
Quantulum enim summae curtabit quisque dierum,
Vngere si caules oleo meliore caputque
Coeperis inpexa foedum porrigine? quare,
Si quiduis satis est, periuras, surripis, aufers
Vndique? tun sanus? populum si *ca*edere saxis
Incipias seruosue tuos, quos aere pararis,
Insanum te omnes pueri clamentque puellae;
Cum laqueo uxorem interemis matremque ueneno,
Incolumi capite es? quid enim? neque tu hoc facis Argis,
Nec ferro ut demens genetricem occidis Orestes.
An tu reris eum occisa insanisse parente,
Ac non ante malis dementem actum Furiis quam

aγνEgDF(φψ)λ′(λl)Lv

103 litem quod] quod litem *y Pf. opp. Pph. Acr. ad u.* 210 *uu.* 104—140 *omittere uidetur Porph.′* 108 qui *aγνFλ′L Ac. ν* quid *EgD* quo *v ut uid.* istis *aγEgDψ corr. Lv Ac. ν* iste *νFλ′* 112 Proiectus *y* 114 uescatur] uexatur *aE* 118 annos] annis *ν* 119 putrescat *omn.* putescat *Cruquiana* 1578 128 tun sanus *aγEgψ p. ras. L* tunc sanus *D* tu insanus *a2γ superscr. νFλ′v* credere *g* cedere *cett.* 129 tuos *aγνEDFλ′Lv* tuo *g* 132 tu *omis. a pr. λ* 133 occidis *aγν uar. EgDFλ* occidit *νlLv*

In matris iugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin, ex quo est habitus male tutae mentis Orestes,
Nil sane fecit quod tu reprehendere possis:
Non Pyladen ferro uiolare aususue sororem
Electran, tantum maledicit utrique uocando
Hanc Furiam, hunc aliud, iussit quod splendida bilis.
Pauper Opimius argenti positi intus et auri,
Qui Veientanum festis potare diebus
Campana solitus trulla uappamque profestis,
Quondam lethargo grandi est oppressus, ut heres
Iam circum loculos et clauis laetus ouansque
Curreret. hunc medicus multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto: mensam poni iubet atque
Effundi saccos nummorum, accedere pluris
Ad numerandum; hominem sic erigit; addit et illud:
'Ni tua custodis, auidus iam haec auferet heres'.
'Men uiuo?' 'ut uiuas igitur, uigila. hoc age!' quid uis?
'Deficient inopem uenae te, ni cibus atque
Ingens accedit stomacho fultura ruenti.
Tu cessas? agedum, sume hoc tisanarium orizae.'
'Quanti emptae?' 'paruo'. 'quanti ergo?' 'octussibus'. 'eheu,
Quid refert, morbo an furtis pereamque rapinis?'
'Quisnam igitur sanus?' qui non stultus. 'quid auarus?'
Stultus et insanus. 'quid, siquis non sit auarus,
Continuo sanus?' minime. 'cur, Stoice?' dicam.
Non est cardiacus (Craterum dixisse putato)
Hic aeger: recte est igitur, surgetque? negabit,
Quod latus aut renes morbo temptentur acuto.
Non est periurus neque sordidus: immolet aequis
Hic porcum Laribus; uerum ambitiosus et audax:
Nauiget Anticyram. quid enim differt barathrone
Dones quicquid habes, an numquam utare paratis?

---

aγνEgDF(φψ)λ'(λl)Lv

139 phyladen *F* philaden *Dl* filadẽ *λ* philadem *v* pyladen *g* piladen *aγνL* pilanden *E* aususue *aγνgDFλ'Lv* aususq; *E* 140 Electran *a1?γνEFλ'L* Electram *a2gDv* utrique] utrisq, *E* 142 opimius *aγνEDLv Acr.* opimus *gFλ' Pph.'* 143 ueientanum *νgEDψ corr. Pf.* uegentanum *aγFλ'L Pph. Ac.ν Acr.* uegentanus *v* 152 quid *aγνEgLv* quod *DFλ'* 153 Deficiant *Ey* 154 accédit *aγνEgFlL* accedat *Dψ corr. λv* 156 emptae *γνED* empte *gIv* emtae (*al ti*) *a* empti *Fλ'* ergo] *omis. aγν1* eheu *aγνFλ'Lv* oheu *D1* ehu *E omis. g* 163 aut *aγνEDFλ'L Priscianus* et *gv* temptentur *aγDFλ'Lv Pph.'* tempnent[2] *E pr.* temptantur *vg Priscianus* *u.* 166 *omisit E opp. schol.* barathrone] barathone *aγL* barathrone *D* balathrone *ν Ac. ν Acr. opp. Pph.' Porph.'*

Seruius Oppidius Canusi duo praedia, diues
Antiquo censu, gnatis diuisse duobus
Fertur et hoc moriens pueris dixisse uocatis
Ad lectum: 'posquam te talos, Aule, nucesque
Ferre sinu laxo, donare et ludere uidi,
Te, Tiberi, numerare, cauis abscondere tristem:
Extimui, ne uos ageret insania discors,
Tu Nomentanum, tu ne sequerere Cicutam.
Quare per diuos oratus uterque Penatis,
Tu caue ne minuas, tu ne maius facias id,
Quod satis esse putat pater et natura coercet.
Praeterea ne uos titillet gloria, iure
Iurando opstringam ambo: uter aedilis fueritue
Vestrum praetor, is intestabilis et sacer esto.
In cicere atque faba bona tu perdasque lupinis,
Latus ut in çirco spatiere et aeneus ut stes,
Nudus agris, nudus nummis, insane, paternis?
Scilicet ut plausus, quos fert Agrippa, feras tu,
Astuta ingenuum uolpes imitata leonem'.
Nequis humasse uelit Aiacem, Atrida, uetas cur?
'Rex sum'. nil ultra quaero plebeius. 'et aequam
Rem imperito, ac sicui uideor non iustus, inulto
Dicere quod sentit permitto'. maxime regum,
Di tibi dent capta classem reducere Troia.
Ergo consulere et mox respondere licebit?
'Consule'. cur Aiax, heros ab Achille secundus,
Putrescit, totiens seruatis clarus Achiuis?
Gaudeat ut populus Priami Priamusque inhumato,
Per quem tot iuuenes patrio caruere sepulchro?
'Mille ouium insanus morti dedit, inclitum Vlixen
Et Menelaum una mecum se occidere clamans'.
'Tu cum pro uitula statuis dulcem Aulide natam
Ante aras spargisque mola caput, inprobe, salsa,
Rectum animi seruas *cur*sum? insanus quid enim Aiax

---

aγνEgDF(φψ)λ'(λl)Lv

168 *noui sermonis initium in νλ'L2 opp. Porph.' Acr.* 169 diuisse *γνEgDλ'Lv Ac. ν* diuisisse *aF* 174 insania *aEgDL* uaesania *F* uesania *νD2λ'v* 183 et *Fλ' cons. Prudentio* & ut *ν1v* aut *aγEgDL* ut stes *aγνEgDFlL Ac. ν* instes *λ* asstes *v* 188 nil *aγνgFλ'v* nihil *EDL Pph.' Acr.* 189 ac *aγνEgDFlLv* at *λ* 190 quod] quę *D* Quid *g* 191 capta classem] classē capta *Ey* redducere *λ* reducere *cett.* deducere *y Pph.'* 194 Putescit *aγνEDFλLpr.v* Potescit (u above o) *l* Putrescit *gL corr. y* 197 insanus] sanus *Pph. omisit Pf.* Vlixen] ulixem *gφλv* 201 cursum *Botheus* quorsum *aγνEDφψ uar. λ corr. lLv Acr. loco poster.* quoṛsū *φ* quℛ *gψλ pr.* quorum *Pph.' Porph.' Acr. loco priore*

Fecit? cum strauit ferro pecus, abstinuit uim
Vxore et gnato; mala multa precatus Atridis
Non ille aut Teucrum aut ipsum uiolauit Vlixen'.
'Verum ego, ut haerentis aduerso litore nauis
Eriperem, prudens placaui sanguine diuos'.
'Nempe tuo, furiose'. 'meo, sed non furiosus'.
'Qui species alias ueri scelerisque tumultu
Permixtas capiet, commotus habebitur, atque
Stultitiane erret, nihilum distabit, an ira.
Aiax immeritos cum occidit desipit agnos:
Cum prudens scelus ob titulos admittis inanis,
Stas animo, et purum est uitio tibi, cum tumidum est, cor?'
Siquis lectica nitidam gestare amet agnam,
Huic uestem ut gnatae, paret ancillas, paret aurum,
Rufam aut Pusillam appellet fortique marito
Destinet uxorem: interdicto huic omne adimat ius
Praetor et ad sanos abeat tutela propinquos.
Quid? siquis gnatam pro muta deuouet agna,
Integer est animi? ne dixeris. ergo ubi praua
Stultitia, hic summa est insania; qui sceleratus,
Et furiosus erit: quem cepit uitrea fama,
Hunc circum tonuit gaudens Bellona cruentis.
Nunc age, luxuriam et Nomentanum arripe mecum:
Vincet enim stultos ratio insanire nepotes.
Hic simul accepit patrimoni mille talenta,
Edicit, piscator uti, pomarius, auceps,
Vnguentarius ac Tusci turba impia uici,
Cum scurris fartor, cum Velabro omne macellum
Mane domum ueniant. quid tum? uenere frequentes;
Verba facit leno: 'quicquid mihi, quicquid et horum
Cuique domi est, id crede tuum et uel nunc pete uel cras'.
Accipe quid contra haec iuuenis responderit aequos.
'In niue Lucana dormis ocreatus, ut aprum
Cenem ego; tu piscis hiberno ex aequore uellis.
Segnis ego, indignus qui tantum possideam: aufer.

---

aγνEgDF(φψ)λ'(λl)Lv

204 ulixen *γνD Pph. Ac. ν* ulyxen *Pf.* ulixem *aEgFλ'v* ulicem *L*
208 ueri sceleris *aγνEDLv* ueris celeris *Fλ'* ueris sceleris *g* ueris (ueri *Pf.*) celeri *Pph.'* 211 cum i: *gD* i: cum *aγEFλ'Lv* i: dum *νy* 212 admittis *aγνEDFλ'L* admittit *v* cōmittit *g Pf.* comittit *Pph.* 213 Stas] Stans *a pr. g* uitio] *omis. Fλy* tibi] *omis. aγEl₁* 219 gnatam *aγνDFλ'L* gnatas *E* natam *gv* muta] multa *Eg*
221 qui] quis *g pr. Fl a. ras.* 222 fama] forma *νF' uar. opp. cett. scholl.*
224 *noui sermonis initium in ν, maior littera initialis in a* 224 Nomentanum] nomen uanū *Fλ₁* 225 Vincet *aγνEgDv Ac. ν Acr.* Vincit *Fλ'L*
227 Et dicit *aED* 235 uellis *aγEgDlv* uerris *νD uar. Fλl uar. L*

Sume tibi deciens. tibi tantundem. tibi triplex,
Vnde uxor media currit de nocte uocata'.
Filius Aesopi detractam ex aure Metellae,
Scilicet ut deciens solidum absorberet, aceto
Diluit insignem bacam: qui sanior, ac si
Illud idem in rapidum flumen iaceretue cloacam?
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum,
Nequitia et nugis, prauorum et amore gemellum,
Luscinias soliti inpenso prandere coemptas,
Quorsum abeant, sani ut creta an carbone notati?
Aedificare casas, plostello adiungere mures,
Ludere par impar, equitare in harundine longa
Siquem delectet barbatum, amentia uerset.
Si puerilius his ratio esse euincet amare,
Nec quicquam differre, utrumne in puluere, trimus
Quale prius, ludas opus an meretricis amore
Sollicitus plores: quaero, faciasne quod olim
Mutatus Polemon? ponas insignia morbi,
Fasciolas, cubital, focalia, potus ut ille
Dicitur ex collo furtim carpsisse coronas,
Postquam est inpransi correptus uoce magistri?
Porrigis irato puero cum poma, recusat;
'Sume, catelle'. negat. si non des, optet. amator
Exclusus qui distat, agit ubi secum, eat an non,
Quo rediturus erat non arcessitus, et haeret
Inuisis foribus? 'nec nunc, cum me uocet ultro,
Accedam? an potius mediter finire dolores?
Exclusit: reuocat. redeam? non, si obsecret'. ecce
Seruos, non paulo sapientior: 'o ere, quae res
Nec modum habet neque consilium, ratione modoque
Tractari non uolt. in amore haec sunt mala, bellum,

---

aγνEgDF(φψ)λ'(λl)Lv

237 decies *omn.* 238 uocata] citata *y* '*nocte citata*] *legitur et uocata*' *Pph.' Porph.'* 240 absorberet *γνEgDl Pph.* sorber& *y Pf.* exsorberet *ψ corr. Ly* exorberet *Fλv* ' obsorberet *a* 242 coaclam *aγL* 245 inpenso *aγνFλ' L Pph. Porph.* penso *D* inpendo *E* impenso *gv Pf. Porf.* 246 sani ut *aγEgDl* sani *φλL* sanii *ψ pr.* sani///*v* insani *ψ uar. Pph.' Acr.* sanean (i supra) *ν* notati] notandi *a. corr. νy Acr. pro interpretatione* not::: *a* 247 plostello] p/stello (lo supra) *g* postella *Fλ1* postello *l1* 249 delectet] delectat *Fλ'* delectum *v* 250 Si *γgDFλ corr. l1v1 Pph.' Ac. ν Acr.* *Si a* Sic *νD corr. Eλ pr. L* esse *aγνEDλ' Lv Porf.* esset *gF Pph.'* euincet] uincet *Fy* vince *g* '*Si optinere potuerit, puerilius esse amare quam ludere, . . .*' *Porph.'* 255 cubitale *omn. Pf.* cubital *y Pph. corr. Fronto* cupital *Pph. pr.* 261 accersitus *νE* 262 nec *aγνEDFλLv Pph.'* ne *gλ p. ras. l* nunc] non *aγv opp. Pph.'* *u.* 263 *sq. omisit L1* 263 an] ac *νy* dolores] labores *νy* 265 quae] q̄ *λ* que *EgL* qui *νF* 266 habet] *omis. Fl pr.* que] qui *F* 267 uult *omn.*

Pax rursum: haec siquis tempestatis prope ritu
Mobilia et caeca fluitantia sorte laboret
Reddere certa sibi, nihilo plus explicet, ac si
Insanire paret certa ratione modoque'.
Quid? cum Picenis excerpens semina pomis
Gaudes, si cameram percusti forte, penes te es?
Quid? cum balba feris annoso uerba palato,
Aedificante casas qui sanior? adde cruorem
Stultitiae, atque ignem gladio scrutare. modo, inquam,
Hellade percussa Marius cum praecipitat se,
Cerritus fuit, an commotae crimine mentis
Absolues hominem et sceleris damnabis eundem,
Ex more inponens cognata uocabula rebus?
Libertinus erat, qui circum compita siccus
Lautis mane senex manibus currebat et 'unum,
Quid tam magnum?' addens, 'unum me surpite morti!
Dis etenim facile est' orabat, sanus utrisque
Auribus atque oculis; mentem, nisi litigiosus,
Exciperet dominus, cum uenderet. hoc quoque uolgus
Chrysippus ponit fecunda in gente Meneni.
'Iuppiter, ingentis qui das adimisque dolores',
Mater ait pueri mensis iam quinque cubantis,
'Frigida si puerum quartana reliquerit, illo
Mane die, quo tu indicis ieiunia, nudus
In Tiberi stabit'. casus medicusue leuarit
Aegrum ex praecipiti: mater delira necabit
In gelida fixum ripa febremque reducet.
Quone malo mentem concussa? timore deorum'.
Haec mihi Stertinius, sapientum octauos, amico
Arma dedit, posthac ne compellarer inultus.
Dixerit insanum qui me, totidem audiet atque
Respicere ignoto discet pendentia tergo'.
Stoice, post damnum sic uendas omnia pluris,
Qua me stultitia, quoniam non est genus unum,
Insanire putas? ego nam uideor mihi sanus.
'Quid? caput abscisum demens cum portat Agaue
Gnati infelicis, sibi tunc furiosa uidetur?'

---

aγνEgDF(φψ)λ'(λl)Lv

272 Quid] Qui *F Pph.* 283 Quid tam] Quiddam *νgF corr. l* 286 uulgus *aγνEg corr. Dφ corr. l corr. v Acr.* uolgo *ψ pr.* uulgo *gλL* uulgum *l a. ras.* 291 Mane *γ corr. νFλ'v Pph.'* Magne *aγgDL* Magno *E* quo tu] quando *λ* quod tu *ψ* qđ *L* 292 medicusue *aγEgDL* medicusque *Fλ'v* 294 febrim *νgD pr.? Fλ'Lv* febrem *cett.* reducit *νgL1* 303 demens] manibus *gy* cum portat Agaue] adgraue portat *E* portauit agaue *y* agaui *F uar.* *agaue L* '*quando per insaniam ferebat caput filii sui Agaue, non intellegebat se insanam esse' Acr.* 304 tunc *aγE corr. gDL* tum *νFλ'v* n̄c *E pr.*

Stultum me fateor (liceat concedere ueris)
Atque etiam insanum; tantum hoc edissere, quo me
Aegrotare putes animi uitio. 'accipe: primum
Aedificas, hoc est longos imitaris, ab imo
Ad summum totus moduli bipedalis: et idem
Corpore maiorem rides Turbonis in armis
Spiritum et incessum: qui ridiculus minus illo?
An quodcumque facit Maecenas, te quoque uerum est,
Tanto dissimilem, et tanto certare minorem?
Absentis ranae pullis uituli pede pressis
Vnus ubi effugit, matri denarrat ut ingens
Belua cognatos eliserit: illa rogare,
Quantane? num tantum, sufflans se, magna fuisset?
'Maior dimidio'. 'num tanto?' cum magis atque
Se magis inflaret, 'non, si te ruperis' inquit,
'Par eris'. haec a te non multum abludit imago.
Adde poemata nunc, hoc est, oleum adde camino:
Quae siquis sanus fecit, sanus facis et tu.
Non dico horrendam rabiem' — iam desine! 'cultum
Maiorem censu', teneas, Damasippe, tuis te.
'Mille puellarum, puerorum mille furores'.
O maior, tandem parcas, insane, minori!

IIII

Vnde et quo Catius? 'non est mihi tempus, auenti
Ponere signa nouis praeceptis, qualia uincunt
Pythagoran Anytique reum doctumque Platona'.
Peccatum fateor, cum te sic tempore laeuo
Interpellarim; sed des ueniam bonus, oro.
Quodsi interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox,
Siue est naturae hoc siue artis, mirus utroque.
'Quin id erat curae, quo pacto cuncta tenerem,

---

aγνEgDF(φψ)λ'(λl)Lv

317 tantum *Ey Porph.' originarius* tanta *νy omis. D pr.* tandem *aγνgD corr. Fλ'Lv Pph.'* sufflans se *aγE?gL cons. ν* sufflans si *E?D pr. Fl* sufflans sic *D corr. λ* se inflans sic *v* sufflans *Pph.'* 318 tanto] tantū *l* 322 fecit. sanus facis et *aγνEgFλ'v* facit. et sanus facies *D1y* facit sanus facit et *L1?* sanis facis et tu *Pph.'* 323 dicam *D1y* dico *cett. Porph.' Ac. ν Acr.*

II 4. 1 auenti *νE pr. gDφ corr. ψ uar. lLv* hauenti *aγ* habenti *F* auendi *E corr. λ pr.* 2 uincunt *aγν2Eg2DlL* uincent *ν1g1Fλ* uincant *v* 3 Anytique] utiq; *Fλ pr.* antique *l* antyquite *E opp. Acr. omis. L1* Platona] platonem *γ* 5 Interpellarem *νFL1* Interpellarū *a* Interpellarim *cett. φ corr.*

Vtpote res tenuis, tenui sermone peractas'.
Ede hominis nomen, simul et, Romanus an hospes.
'Ipsa memor praecepta canam, celabitur auctor.
Longa quibus facies ouis erit, illa memento,
Vt suci melioris et ut magis alba rotundis,
Ponere: namque marem cohibent callosa uitellum.
Cole suburbano qui siccis creuit in agris
Dulcior: inriguo nihil est elutius horto.
Si uespertinus subito te oppresserit hospes,
Ne gallina malum responset dura palato,
Doctus eris uiuam mixto mersare Falerno:
Hoc teneram faciet. pratensibus optima fungis
Natura est; aliis male creditur. ille salubris
Aestates peraget, qui nigris prandia moris
Finiet, ante grauem quae legerit arbore solem.
Aufidius forti miscebat mella Falerno:
Mendose, quoniam uacuis committere uenis
Nil nisi lene decet: leni praecordia mulso
Prolueris melius. si dura morabitur aluus,
Mitulus et uiles pellent opstantia conchae
Et lapathi breuis herba, sed albo non sine Coo.
Lubrica nascentes implent conchylia lunae;
Sed non omne mare est generosae fertile testae:
Murice Baiano melior Lucrina peloris,
Ostrea Circeis, Miseno oriuntur echini,
Pectinibus patulis iactat se molle Tarentum.
Nec sibi cenarum quiuis temere arroget artem,
Non prius exacta tenui ratione saporum.
Nec satis est cara piscis auerrere mensa
Ignarum, quibus est ius aptius et quibus assis
Languidus in cubitum iam se conuiua reponet.
Vmber et iligna nutritus glande rotundas
Curuat aper lances carnem uitantis inertem:
Nam Laurens malus est, uluis et harundine pinguis.
Vinea summittit capreas non semper edulis.
Fecundi leporis sapiens sectabitur armos.
Piscibus atque auibus quae natura et foret aetas,

---

aγνEgDF(φψ)λ'(λl)Lv

9 Vt poteris *F* res] *omis. λ'* 11 Ipsa *aγνEgFλ'L1* Ipse *Dv* celibitur *E* celebrabitur *Fλ uar. l1* celabrabit[2] *λ* 12 erat *a1 Ac. ν opp. cett. Pph.'* 14 cohibent *aγνEgDv Pph.'* ꝓhibent *Fλ'L1* 18 responset *νD2Fλl corr. Lv* responsat *aγ* respondet *EgD* responda *l pr.* 22 peraget *ν corr. gFλL* peragret *v* peragit *aγν pr. EDl1* 37 auerrere *aγνFλ'L Pph.' Porph.'* aferrere (u over f) *E* auertere *gDv* 39 reponet *αγEDv* reponit *νgFλ'L Pph.'*

Ante meum nulli patuit quaesita palatum.
Sunt quorum ingenium noua tantum crustula promit.
Nequaquam satis in re una consumere curam;
Vt siquis solum hoc, mala ne sint uina, laboret,
Quali perfundat piscis securus oliuo.
Massica si caelo suppones uina sereno,
Nocturna, siquid crassi est, tenuabitur aura,
Et decedet odor neruis inimicus; at illa
Integrum perdunt lino uitiata saporem.
Surrentina uafer qui miscet faece Falerna
Vina, columbino limum bene colligit ouo,
Quatenus ima petit uoluens aliena uitellus.
Tostis marcentem squillis recreabis et Afra
Potorem coclea: nam lactuca innatat acri
Post uinum stomacho; perna magis ac magis hillis
Flagitat inmorsus refici, quin omnia malit
Quaecumque inmundis feruent allata popinis.
Est operae pretium duplicis pernoscere iuris
Naturam. simplex e dulci constat oliuo,
Quod pingui miscere mero muriaque decebit
Non alia, quam qua Byzantia putuit orca.
Hoc ubi confusum sectis inferbuit herbis
Corycioque croco sparsum stetit, insuper addes
Pressa Venafranae quod baca remisit oliuae.
Picenis cedunt pomis Tiburtia suco:
Nam facie praestant. uennuncula conuenit ollis;
Rectius Albanam fumo duraueris uuam.
Hanc ego cum malis, ego faecem primus et allec,
Primus et inuenior piper album cum sale nigro
Incretum puris circumposuisse catillis.
Inmane est uitium dare milia terna macello
Angustoque uagos piscis urgere catino.
Magna mouet stomacho fastidia, seu puer unctis
Tractauit calicem manibus, dum furta ligurrit,

aγvEgDF(φψ)λ′(λl)Lv

47 tantum noua *v* tantum] tam̄ *Fλ′ omis. E pr.* 49 ne sint] nescit *Fλ* 50 perfundat *aγvEgDφ corr. λL pr.* profundat *Flv* 60 ac *E omis. a* et *a corr. γvgDFλ′Lv schol. Γ* hillis *aγvEDL corr. v Acr.* hilla *g* illis *Fλ′L pr.* 64 e dulci *aFλv* edulci *vgDl* *e dulci E* et dulci *γ* eduli *F uar. Lγ* 65 muria] moria *a1 F uar. l1* murta *Pph.* muriam *v* murca *a2 Pf.* 66 qua *γEgL* q; *λ* quę *F* quae *a (corr.?) l a. ras.* qua *D* qui *v* quam *v* puduit *vF* puuit *λ* putuit *cett., sed a in ras.* 68 addes *aγvEgDLv* addens *Fλ′* 71 uennuncula *EDF* uennucula *γλ′* uennucala *a* uenuncula *vL Ac. v* uenucula *gv* 73 allec *γvEgFλ′v Pph.′ Porph.′* alec *a* hallec *DL* 74 inuenior *γ uar. E corr. DFλ′* inuentor *E pr. g schol. Γ* inuenit *L1* inueni *aγvv* 78 mouet *gFλ* mouent *aγvEDψ corr. lLv*

Siue grauis ueteri craterae limus adhaesit.
Vilibus in scopis, in mappis, in scobe quantus
Consistit sumptus? neclectis, flagitium ingens.
Ten lapides uarios lutulenta radere palma
Et Tyrias dare circum inluta toralia uestis,
Oblitum, quanto curam sumptumque minorem
Haec habeant, tanto reprehendi iustius illis,
Quae nisi diuitibus nequeunt contingere mensis?'
Docte Cati, per amicitiam diuosque rogatus
Ducere me auditum, perges quocumque, memento.
Nam quamuis memori referas mihi pectore cuncta,
Non tamen interpres tantundem iuueris. adde
Voltum habitumque hominis, quem tu uidisse beatus
Non magni pendis, quia contigit; at mihi cura
Non mediocris inest, fontis ut adire remotos
Atque haurire queam uitae praecepta beatae.

V

Hoc quoque, Teresia, praeter narrata petenti
Responde, quibus amissas reparare queam res
Artibus atque modis. quid rides? 'iamne doloso
Non satis est Ithacam reuehi patriosque penates
Aspicere?' o nulli quicquam mentite, uides ut
Nudus inopsque domum redeam te uate, neque illic
Aut apotheca procis intacta est aut pecus: atqui
Et genus et uirtus, nisi cum re, uilior alga est.
'Quando pauperiem missis ambagibus horres,
Accipe qua ratione queas ditescere. turdus
Siue aliud priuum dabitur tibi, deuolet illuc,
Res ubi magna nitet domino sene; dulcia poma
Et quoscumque feret cultus tibi fundus honores,
Ante Larem gustet uenerabilior Lare diues;
Qui quamuis periurus erit, sine gente, cruentus
Sanguine fraterno, fugitiuus, ne tamen illi
Tu comes exterior, si postulet, ire recuses'.

aγvEgDF(φψ)λ'(λl)Lv

• 80 craterae *aγEDlLv* cratr̄ę *λ* creterrę *vF* creterre *g* 82 negl. *omn.* 83 luculenta *v1D1 ut uid. Fl1* 84 inluta *aγvEL* inluta (in *in ras.*) *D* īlitta *g* inlota *Fλ* illota *lv* 90 memori referas *aγvEDFλ'Lv Priscianus* r'feras memori *g*

II 5. 1 teresia *aγvEDFv Pph.' Porph.' schol. Γ* tiresia *λ' Ac. v* tyresia *gL in ras.* *u.* 3 *incipit cod. ε* doloso *aγvEgDεLv* dolosos *Fλ'* 7 atqui] autqui (aut qui) *vFl a. ras.* atquin *v* 11 priuum] primum *λvy* *'legitur et primum' Acr.*

Vtne tegam spurco Damae latus? haut ita Troiae
Me gessi, certans semper melioribus. 'ergo
Pauper eris'. fortem hoc animum tolerare iubebo:
Et quondam maiora tuli. tu protinus unde
Diuitias aerisque ruam dic, augur, aceruos.
'Dixi equidem et dico: captes astutus ubique
Testamenta senum, neu, si uafer unus et alter
Insidiatorem praeroso fugerit hamo,
Aut spem deponas aut artem inlusus omittas.
Magna minorue foro si res certabitur olim,
Viuet uter locuples sine gnatis, improbus, ultro
Qui meliorem audax uocet in ius, illius esto
Defensor; fama ciuem causaque priorem
Sperne, domi si gnatus erit fecundaue coniunx.
"Quinte" puta aut "Publi" (gaudent praenomine molles
Auriculae), "tibi me uirtus tua fecit amicum:
Ius anceps noui, causas defendere possum;
Eripiet quiuis oculos citius mihi quam te
Contemptum quassa nuce pauperet: haec mea cura est,
Nequid tu perdas neu sis iocus". ire domum atque
Pelliculam curare iube; fi cognitor ipse:
Persta atque obdura, seu rubra Canicula findet
Infantis statuas, seu pingui tentus omaso
Furius hibernas cana niue conspuet Alpis.
"Nonne uides" aliquis cubito stantem prope tangens
Inquiet, "ut patiens, ut amicis aptus, ut acer?"
Plures adnabunt thynni et cetaria crescent.
Sicui praeterea ualidus male filius in re
Praeclara sublatus aletur, ne manifestum
Caelibis obsequium nudet te, leniter in spem
Adrepe officiosus, ut et scribare secundus
Heres et, siquis casus puerum egerit Orco,
In uacuom uenias: perraro haec alea fallit.
Qui testamentum tradet tibi cumque legendum,
Abnuere et tabulas a te remouere memento,
Sic tamen, ut limis rapias, quid prima secundo
Cera uelit uersu; solus multisne coheres,
Veloci percurre oculo. plerumque recoctus
Scriba ex quinqueuiro coruum deludet hiantem,

---

aγνEgDF(φψ)λ′(λl)εLv

18 Troiae] troia *νlιεy* 22 ruam] eruam *Eg* *'ruam: eruam' Porph.' Acr.* 36 quassa] cassa *L uar. y* 38 fi *γνEDλεLv* si *aFlι* sis *νιφ corr. y* ei fit *g* 39 Persta] Presta *Fλ′* *post u.* 44 *unum folium excidit in ν* 48 Adrepe *EgεL* Arrepe *γD ut uid.* Arripe *aFλ′v* ut et] ut (*om.* et) *g* et ut *E2 in ras.* ut ei *Maduigius* 56 delud[t] *g*

Captatorque dabit risus Nasica Corano'.
Num furis? an prudens ludis me obscura canendo?
'O Laertiade, quicquid dicam, aut erit aut non:
Diuinare etenim magnus mihi donat Apollo'.
Quid tamen ista uelit sibi fabula, si licet, ede.
'Tempore, quo iuuenis Parthis horrendus, ab alto
Demissum genus Aenea, tellure marique
Magnus erit, forti nubet procera Corano
Filia Nasicae, metuentis reddere soldum.
Tum gener hoc faciet: tabulas socero dabit atque
Vt legat orabit; multum Nasica negatas
Accipiet tandem et tacitus leget inuenietque
Nil sibi legatum praeter plorare suisque.
Illud ad haec iubeo: mulier si forte dolosa
Libertusue senem delirum temperet, illis
Accedas socius; laudes, lauderis ut absens.
Adiuuat hoc quoque, sed uincit longe prius ipsum
Expugnare caput. scribet mala carmina uecors:
Laudato. scortator erit: caue te roget; ultro
Penelopam facilis potiori trade'. putasne,
Perduci poterit tam frugi tamque pudica,
Quam nequiere proci recto depellere cursu?
'Venit enim magnum, donandi parca iuuentus,
Nec tantum Veneris quantum studiosa culinae.
Sic tibi Penelope frugi est: quae si semel uno
De sene gustarit tecum partita lucellum,
Vt canis a corio numquam absterrebitur uncto.
Me sene quod dicam factum est: anus improba Thebis
Ex testamento sic est elata: cadauer
Vnctum oleo largo nudis *u*meris tulit heres,
Scilicet elabi si posset mortua; credo,
Quod nimium institerat uiuenti. cautus adito,
Neu desis operae neue immoderatus abundes.
Difficilem et morosum offendet garrulus: ultra
Non etiam sileas; Dauus sis comicus atque

---

aγEgDF(φψ)λ'(λl)εLv

60 magnus mihi] $\overset{1}{m}$ magn9 *g* 61 si licet] scilicet *aγD a. ras. ψλ'v* 66 Tum] Tu *E*1 73 uincit] uincet *ag* 74 scribet *aγEgDλ'L* scribit *Fεv* 75 sortator *Eλ pr.* caue te] cauete *EFL* caueto *a* caueas *v* 78 nequiere *vy* nequiuere *aγEgDFλ'εL* 79 parca] *omisit ψ* parta *F uar.* 84 dicam factum est] factum est dicam *gy* 86 humeris *omn.* *uu.* 87—II 6, 33 *desunt in cod. E* *uu.* 87—II 6, 20 *desunt in cod. ε* 87 elabi] &abi *F* et labi *l*1*L* si] sic *Ly* 88 institerat *aγgD ut uid. Lv gloss. Γ* in$\overset{s}{t}$iterat *l* titerat *λ* extiterat *Fy* 89 neue] neuel *aγFl* 90 offendit *Fl* offendet *cett.* ultra] ultro *γ corr. ly; D non liquet cum u.* 91 *redit cod. v*

Stes capite obstipo, multum similis metuenti.
Obsequio grassare; mone, si increbruit aura,
Cautus uti uelet carum caput; extrahe turba
Oppositis umeris; aurem substringe loquaci.
Importunus amat laudari: donec 'ohe iam!'
Ad caelum manibus sublatis dixerit, urge:
Crescentem tumidis infla sermonibus utrem.
Cum te seruitio longo curaque leuarit,
Et certum uigilans, 'quartae sit partis Vlixes'
Audieris 'heres': 'ergo nunc Dama sodalis
Nusquam est? unde mihi tam fortem tamque fidelem?'
Sparge subinde et, si paulum potes, inlacrimare: est
Gaudia prodentem u*o*ltum celare. sepulchrum
Permissum arbitrio sine sordibus extrue: funus
Egregie factum laudet uicinia. siquis
Forte coheredum sénior male tussiet, huic tu
Dic, ex parte tua seu fundi siue domus sit
Emptor, gaudentem nummo te addicere. sed me
Imperiosa trahit Proserpina: uiue ualeque.

VI

Hoc erat in uotis: modus agri non ita magnus,
Hortus ubi et tecto uicinus iugis aquae fons
Et paulum siluae super his foret. auctius atque
Di melius fecere. bene est. nil amplius oro,
Maia nate, nisi ut propria haec mihi munera faxis.
Si neque maiorem feci ratione mala rem,
Nec sum facturus uitio culpaue minorem;
Si ueneror stultus nihil horum: 'o si angulus ille
Proximus accedat, qui nunc denormat agellum!
O si urnam argenti fors quae mihi monstret, ut illi,
Thensauro inuento qui mercennarius agrum
Illum ipsum mercatus arauit, diues amico
Hercule!' si, quod adest, gratum iuuat, hac prece te oro:
'Pingue pecus domino facias et cetera praeter
Ingenium, utque soles, custos mihi maximus adsis'.

aγvgDF(φψ)λ'(λl)Lv

93 increbruit *γgD* increbuit *aFλ'v* increpuit *γ uar. vL* 94 uelet] uellet *aλ a. ras. v* *inde a u.* 95 *deficit cod. D* 100 sit] esto *v* 103 est] *del. a* rem *l pr.* 104 multū *F'l₁* uultum *cett.*

II 6. 4 nil *gFλ'Lv* nihil *aγv* oro] orto *γ* opto *a₁?v* or//o *a* 7 ue *vFlv* que *aγgλL* 10 O] *omis. λ pr.* Heu *F* *O a supra* H illi] ille *vg* 11 Tres auro *γ* Tresauro *a* Thesauro *vgFλ'Lv* thens: *Porph.* 13 hac] ac *γvλ pr.*

Ergo ubi me in montis et in arcem ex urbe remoui,
Quid prius inlustrem saturis musaque pedestri?
Nec mala me ambitio perdit nec plumbeus Auster
Autumnusque grauis, Libitinae quaestus acerbae.
Matutine pater, seu Iane libentius audis,
Vnde homines operum primos uitaeque labores
Instituunt (sic dis placitum), tu carminis esto
Principium. Romae sponsorem me rapis. 'heia,
Ne prior officio quisquam respondeat, urge'.
Siue Aquilo radit terras seu bruma niualem
Interiore diem gyro trahit, ire necesse est.
Postmodo, quod mi obsit, clare certumque locuto
Luctandum in turba et facienda iniuria tardis.
'Quid uis, insane, et quas res agis?' improbus urget
Iratis precibus: 'tu pulses omne quod obstat,
Ad Maecenatem memori si mente recurras?'
Hoc iuuat et melli est, non mentiar. at simul atras
Ventumst Esquilias, aliena negotia centum
Per caput et circa saliunt latus. 'ante secundam
Roscius orabat sibi adesses ad puteal cras.
De re communi scribae magna atque noua te
Orabant hodie meminisses, Quinte, reuerti.
Imprimat his, cura, Maecenas signa tabellis'.
Dixeris: 'experiar': 'si uis, potes' addit et instat.
Septimus octauo propior iam fugerit annus,
Ex quo Maecenas me coepit habere suorum
In numero, dumtaxat ad hoc, quem tollere reda
Vellet iter faciens, et cui concredere nugas
Hoc genus: 'hora quota est? Thraex est Gallina Syro par?
Matutina parum cautos iam frigora mordent,'
Et quae rimosa bene deponuntur in aure.
Per totum hoc tempus subiectior in diem et horam
Inuidiae noster. ludos spectauerat una,
Luserat in campo: 'Fortunae filius' omnes.
Frigidus a rostris manat per compita rumor:
Quicumque obuius est, me consulit: 'o bone (nam te
Scire, deos quoniam propius contingis, oportet),

---

aγvgF(φψ)λ'(λl)Lv

23 heia *gFlv* $\overset{h}{\text{eia}}$ *λ* eia *γvL; a non liquet* *uu.* 26—117 *desunt in v* 27 quod] quid *gF uar. L* mi *aγgLv* mihi *Fl omis. λ* certum] multum *Seruius* locuto *aγgLv Seruius* locuti *Fλ'* 29 Quid tibi uis *aγgFλ'L* Quid uis *λ p. ras. L p. ras. vγ* agis] *omis. gγ* 32 melli *aγlL Porph.' Acr.* mel *λv* melius *F Pph.'* at] ac *v* *cum u.* 34 *redit cod. E*
44 ,gallina, *Kraffertus* 48 Inuidiae; noster *γEλL cons. l* Inuidiae (Inuidie *g*) noster *agv*? Inuidiae $\widetilde{\text{nrt}}$ *Flı* noster. ludos *Bentl.* spectauerat] spectauerit *g*

Numquid de Dacis audisti?' nil equidem. 'ut tu
Semper eris derisor'. at omnes di exagitent me,
Si quicquam. 'quid? militibus promissa Triquetra
Praedia Caesar an est Itala tellure daturus?'
Iurantem me scire nihil mirantur ut unum
Scilicet egregii mortalem altique silenti.
Perditur haec inter misero lux, non sine uotis:
O rus, quando ego te aspiciam, quandoque licebit
Nunc ueterum libris, nunc somno et inertibus horis
Ducere sollicitae iucunda obliuia uitae?
O quando faba Pythagorae cognata simulque
Vncta satis pingui ponentur holuscula lardo?
O noctes cenaeque deum, quibus ipse meique
Ante Larem proprium uescor uernasque procaces
Pasco libatis dapibus. prout cuique libido est,
Siccat inaequalis calices conuiua solutus
Legibus insanis, seu quis capit acria fortis
Pocula seu modicis uuescit laetius. ergo
Sermo oritur, non de uillis domibusue alienis,
Nec male necne Lepos saltet, sed, quod magis ad nos
Pertinet et nescire malum est, agitamus, utrumne
Diuitiis homines an sint uirtute beati,
Quidue ad amicitias, usus rectumne, trahat nos,
Et quae sit natura boni summumque quid eius.
Ceruius haec inter uicinus garrit anilis
Ex re fabellas. siquis nam laudat Arelli
Sollicitas ignarus opes, sic incipit: 'olim
Rusticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepisse cauo, ueterem uetus hospes amicum,
Asper et attentus quaesitis, ut tamen artum
Solueret hospitiis animum. quid multa? neque ille
Sepositi ciceris nec longae inuidit auenae,
Aridum et ore ferens acinum semessaque lardi
Frusta dedit, cupiens uaria fastidia cena
Vincere tangentis male singula dente superbo;

---

aγEgF(φψ)λ'(λl)Lv

53 nil *γ corr. gLv* nihil *aγEFλ'* 54 at *E p. ras. g* ad *aγE a. ras. Fλ'Lv* 57 mirantur] miratur *F* ut *E2Fλl corr. v* et *aγEgl pr.* ///ut *L u.* 61 *redit ε* 64 ponentur] ponuntur *gL* pon:::::: *ε* 67 prout *aγEψ corr. lv* cū ut *gFL* ////ut *λ* 70 seu] *omis. ε* uuescit *aγεL* uescit *F* humescit *E2gψ p. ras. λ'v* ^h^umescit *E* 72 necne Lepos] nec lene post *F* lepos *aγ pr. gεL Pph.' Porph.' Acr.* nepos *γ corr. φ2ψ uar. λ'v* pos *E*

77 Ceruius *aγgλ'εv schol. γ* Ceruius (i supra u) *E* Curuius *F* turuius *F uar.* Seruius *L1* haec] has *a2g* uicinus *aFλ'2v* uicinos *γ corr. gF uar. λ1L* uicino *E* uicinas *γ pr. l1* 82 attentus *aγFλ'Lv* adtent' *E* intentus *g* *interiit ε*

Cum pater ipse domus palea porrectus in horna
Esset ador loliumque, dapis meliora relinquens.
Tandem urbanus ad hunc "quid te iuuat" inquit, "amice,
Praerupti nemoris patientem uiuere dorso?
Vis tu homines urbemque feris praeponere siluis?
Carpe uiam, mihi crede, comes; terrestria quando
Mortalis animas uiunt sortita, neque ulla est
Aut magno aut paruo leti fuga: quo, bone, circa,
Dum licet, in rebus iucundis uiue beatus,
Viue memor, quam sis aeui breuis". haec ubi dicta
Agrestem pepulere, domo leuis exilit; inde
Ambo propositum peragunt iter, urbis auentes
Moenia nocturni subrepere. iamque tenebat
Nox medium caeli spatium, cum ponit uterque
In locuplete domo uestigia, rubro ubi cocco
Tincta super lectos canderet uestis eburnos,
Multaque de magna superessent fercula cena,
Quae procul extructis inerant hesterna canistris.
Ergo ubi purpurea porrectum in ueste locauit
Agrestem, ueluti succinctus cursitat hospes
Continuatque dapes, nec non uerniliter ipsis
Fungitur officiis, praelambens omne quod affert.
Ille cubans gaudet mutata sorte bonisque
Rebus agit laetum conuiuam, cum subito ingens
Valuarum strepitus lectis excussit utrumque.
Currere per totum pauidi conclaue, magisque
Exanimes trepidare, simul domus alta Molossis
Personuit canibus. tum rusticus "haut mihi uita
Est opus hac" ait et "ualeas: me silua cauusque
Tutus ab insidiis tenui solabitur eruo".

VII

'Iamdudum ausculto et cupiens tibi dicere seruos
Pauca reformido.' Dausne? 'ita, Daus, amicum
Mancipium domino et frugi quod sit satis, hoc est,
Vt uitale putes'. age, libertate Decembri,
Quando ita maiores uoluerunt, utere; narra.

---

aγEgF(φψ)λ′(λl)εLv

u. 89 *omis. F inter uu.* 109 *et* 110 *λ a. ras.* 91 Praeruptis *aγ* Prupti *g* *u.* 92 *redit codex z* 95 bone *aFλzv* bene *γEglεL* 106 ubi *omis. Fλz* 108 uerniliter] uernaliter *γ2φ p. ras. ψ uar. lLv* ueralit̄ *λ*

II 7. *continuat priori sermoni F* 1 *redit codex v*

'Pars hominum uitiis gaudet constanter et urget
Propositum; pars multa natat, modo recta capessens,
Interdum prauis obnoxia. saepe notatus
Cum tribus anellis, modo laeua Priscus inani,
Vixit inaequalis, clauum ut mutaret in horas,
Aedibus ex magnis subito se conderet, unde
Mundior exiret uix libertinus honeste,
Iam moechus Romae, iam mallet doctus Athenis
Viuere, Vertumnis quotquot sunt natus iniquis.
Scurra Volanerius, postquam illi iusta cheragra
Contudit articulos, qui pro se tolleret atque
Mitteret in phimum talos, mercede diurna
Conductum pauit: quanto constantior idem
In uitiis, tanto leuius miser ac prior ille,
Qui iam contento, iam laxo fune laborat.'
Non dices hodie quorsum haec tam putida tendant,
Furcifer? 'ad te, inquam'. quo pacto, pessime? 'laudas
Fortunam et mores antiquae plebis, et idem,
Siquis ad illa deus subito te agat, usque recuses,
Aut quia non sentis, quod clamas rectius esse,
Aut quia non firmus rectum defendis et haeres
Nequicquam caeno cupiens euellere plantam.
Romae rus optas; absentem rusticus urbem
Tollis ad astra leuis. si nusquam es forte uocatus
Ad cenam, laudas securum holus ac, uelut usquam
Vinctus eas, ita te felicem dicis amasque
Quod nusquam tibi sit potandum. iusserit ad se
Maecenas serum sub lumina prima uenire
Conuiuam: "nemon oleum feret ocius? ecquis
Audit?" cum magno blateras clamore fugisque.

aγνEgF(φψ)λ'(λl)εzLv

7 capessens *νgFλzεLv* capescens *aγEl*1 *uu.* 12—13 uix—Romae] *omis. E*1 13 doctor *νgFλzεLv* doctus *a*1 *aut* 2 *γEl* '*dicitur enim iste Priscus orator fuisse' Acr.* 15 cheragra *εL pr.* chiragra *νEz* c̃iragra *γ* chyragra *aFλL corr.* cyragra *ψ pr. l* ciragra *gv* 17 in phimum *aγνEzε* in fimū *Fλ'L Pph.' Porph.'* inpirgū *φ uar. g* in spirgum *v* '*phimum*] *pyrgum. alii fritillum dicunt' Acr.* 18 idem *γνEλvF p. ras.* isdē *l* isdem *agFεzL* 19 leuius] est melius *Fλ'* ac prior *Fλ'zLv* acrior *aγνEgε*1 illo *v* ille *cett.* 20 iā contento (*om. altero* iam) *E* iam . . . iam *gλ'Lv schol. Γ* iam . . . quam *aγνε* tam . . . quam *γ uar. Fz* 22 laudas] laudes *F* 26 non firmus] infirmus *λL a. ras.* *inde a u.* 27 *deficit uerus cod. a* 27 Nequicquam *γ* Ne q̃tquā *g* Nec quicquam *v* Nequiquam *νEFλ'zεL* *uu.* 28—69 *desunt ε* 32 nusquam] numquam *γ a. ras. y* 34 feret *γνgFλLzv* fert *Eψ2l* ecquis *γνFλ'v* et quis *EgLv?* haec quis *F uar. z* 35 fugis] furis *γ uar. ν uar. Ly Pph.'* '*fugisque*] *μωρολογεῖς. at furis' gloss. Γ*

Muluius et scurrae, tibi non referenda precati,
Discedunt. "etenim fateor me" dixerit ille
"Duci uentre leuem, nasum nidore supinor,
Inbecillus, iners, siquid uis, adde, popino.
Tu cum sis quod ego et fortassis nequior, ultro
Insectere uelut melior, uerbisque decoris
Obuoluas uitium?" quid, si me stultior ipso
Quingentis empto dragmis deprenderis? aufer
Me uoltu terrere; manum stomachumque teneto,
Dum, quae Crispini docuit me ianitor, edo.
Te coniunx aliena capit, meretricula Dauum:
Peccat uter nostrum cruce dignius? acris ubi me
Natura intendit, sub clara nuda lucerna
Quaecumque excepit turgentis uerbera caudae,
Clunibus aut agitauit equum lasciua supinum,
Dimittit neque famosum neque sollicitum, ne
Ditior aut formae melioris meiat eodem.
Tu cum proiectis insignibus, anulo equestri
Romanoque habitu, prodis ex iudice Dama
Turpis, odoratum caput obscurante lacerna,
Non es quod simulas? metuens induceris atque
Altercante libidinibus tremis ossa pauore.
Quid refert, uri uirgis ferroque necari
Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
Quo te demisit peccati conscia erilis,
Contractum genibus tangas caput? estne marito
Matronae peccantis in ambo iusta potestas?
In corruptorem uel iustior. illa tamen se
Non habitu mutatue loco peccatue superne,
Cum te formidet mulier neque credat amanti.
Ibis sub furcam prudens dominoque furenti
Committes rem omnem et uitam et cum corpore famam.

γνEgF(φψ)λ'(λl)zLv

36 Miluius *l* 38 supinor *γνF uar. λl uar. zLv Ac. ν Acr.* suppinor *E* supino *Fl Pph.'* supini *g* 40 ultro] ultra *λ* 42 ipso *γνFλzL corr.* ipse *EglL pr. v* 43 dragmis *γνEgz cons. Lv* dracmis *Fλ'* 45 Dum quae *gFz cons. v* Dumquę *ν* Dumque *γEλ'L* Crispini] crisippi *ψ uar.* crisipi *φ uar.* crissippi *λ* crysippi *l* *uu.* 46—91 *deficit ν* 48 intendit] incendit *gLv* 49 excepit *EgFlzLv* excoepit *γ* accepit *λ* turgentis] turientis *E* urgentis *Fl1* 53 Tu cum] Tecū *Fl1* 55 lacerna *γ corr. gFλl corr. Lv* lucerna *γEl pr. z* 57 Altercante] Alt̄ candente *E* Alternante *gv* 60 demisit *γEglLv* dimisit *Fλz* peccati conscia herilis demisit *γE* d: peccati conscia erilis (herilis) *gFλ'zLv* 61 Contractum *γFzLv* Contractu *E* Contractum ut *λ'g* 62 ambo *γEgFz* ambos *λ'Lv* 64 peccatue *γEgl* peccatque *FλzLv* peccatne *y Pph.'*

Euasti: credo, metues doctusque cauebis;
Quaeres, quando iterum paueas iterumque perire
Possis, o totiens seruos! quae belua ruptis,
Cum semel effugit, reddit se praua catenis?
"Non sum moechus" ais: neque ego, hercule, fur, ubi uasa
Praetereo sapiens argentea. tolle periclum,
Iam uaga prosiliet frenis natura remotis.
Tune mihi dominus, rerum imperiis hominumque
Tot tantisque minor, quem ter uindicta quaterque
Inposita haut umquam misera formidine priuet?
Adde super, dictis quod non leuius ualeat: nam,
Siue uicarius est qui seruo paret, uti mos
Vester ait, seu conseruos: tibi quid sum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, alii seruis miser atque
Duceris, ut neruis alienis mobile lignum.
Quisnam igitur liber? sapiens, sibique imperiosus,
Quem neque pauperies neque mors neque uincula terrent,
Responsare cupidinibus, contemnere honores
Fortis, et in se ipso totus teres atque rotundus,
Externi nequid ualeat per leue morari,
In quem manca ruit semper fortuna. potesne
Ex his ut proprium quid noscere? quinque talenta
Poscit te mulier, uexat foribusque repulsum
Perfundit gelida, rursus uocat. eripe turpi
Colla iugo, "liber, liber sum" dic age. non quis:
Vrget enim dominus mentem non lenis et acris
Subiectat lasso stimulos uersatque negantem.
Vel cum Pausiaca torpes, insane, tabella,
Qui peccas minus atque ego, cum Fului Rutubaeque
Aut Pacideiani contento poplite miror
Proelia rubrica picta aut carbone, uelut si
Re uera pugnent, feriant uitentque mouentes
Arma uiri? nequam et cessator Daus; at ipse
Subtilis ueterum iudex et callidus audis.

γνEgF(φψ)λ′(λl)zLv

68 metues *EFλ′v* metuens *γgzL* 69 Quaeres *lzL* Quę res *γ pr.* Queres *Ev* Quaeris *Fλ* Queris *g* 70 *redit ε* 72 ais] ait *g Pph.* aio *γ pr.* uasa] uisa *g* 77 priuet] priuat *F uar. zεv* BRIUAT *l uar.* 78 super *γνEglεLv* supra *Fλz* 79 uti mos *γElεv* ut imos *g* ut est mos *Fλ* ut mos *L* 80 agit *Ly* quid *gz* quod *cett.* 81 alii *EzεL pr.* aliis *γgFλ′L corr. v* 83 que *γEgFλzL* qui *lεv* 85 honores] honorẽ *ε* 88 potesne *EgzεLv* potestne *γFλ′* 92 *redit ν*

97 Au[t] *γ* paci deiani *ψ1* pacideiani *φ1 Pph.* pacidę iã *Pf.* pacide iani *g* placide iani *γνF2λ′zLv* placideani *E* placidiani *ε* 100 et *γEgzεLv omis. ν1Fλ′*

Nil ego, si ducor libo fumante: tibi ingens
Virtus atque animus cenis responsat opimis?
Obsequium uentris mihi perniciosius est cur?
Tergo plector enim. qui tu inpunitior illa,
Quae paruo sumi nequeunt, obsonia captas?
Nempe inamarescunt epulae sine fine petitae,
Inlusique pedes uitiosum ferre recusant
Corpus. an hic peccat, sub noctem qui puer uuam
Furtiua mutat strigili? qui praedia uendit,
Nil seruile gulae parens habet? adde quod idem
Non horam tecum esse potes, non otia recte
Ponere, teque ipsum uitas fugitiuus et erro,
Iam uino quaerens, iam somno fallere curam;
Frustra: nam comes atra premit sequiturque fugacem'.
Vnde mihi lapidem? 'quorsum est opus?' unde sagittas?
'Aut insanit homo aut uersus facit'. ocius hinc te
Ni rapis, accedes opera agro nona Sabino.

VIII

Vt Nasidieni iuuit te cena beati?
Nam mihi quaerenti conuiuam dictus here illic
De medio potare die. 'sic, ut mihi numquam
In uita fuerit melius'. da, si graue non est,
Quae prima iratum uentrem placauerit esca.
'In primis Lucanus aper: leni fuit Austro
Captus, ut aiebat cenae pater: acria circum
Rapula, lactucae, radices, qualia lassum
Peruellunt stomachum, siser, allec, faecula Coa.
His ubi sublatis puer alte cinctus acernam
Gausape purpureo mensam pertersit, et alter
Sublegit quodcumque iaceret inutile quodque
Posset cenantis offendere: ut Attica uirgo
Cum sacris Cereris procedit fuscus Hydaspes
Caecuba uina ferens, Alcon Chium maris expers.
Hic erus: "Albanum, Maecenas, siue Falernum
Te magis adpositis delectat: habemus utrumque".

γνEgF(φψ)λ′(λl)zεLv

105 qui tu *νEgLv Ac. ν* quid tu *γλz* quid (*om.* tu) *ε* qui dum *Fl*1 illa] ulla *λ′* 113 et] ut *y* *u.* 118 *redit C*

II 8. 2 here] heri *v pr.* 4 dic—non *euanuit ε* da *Fλzv* dic *γνECglL* 5 placauerit *vgFλzε* pacauerit *gCE*2*l corr. v* puc: *l pr.* peccauerit *E*1*L* 10 ubi *γν corr. EglLv* ut *νCFλzε Priscianus* 11 pertersit] p̄tsit *L* d'tersit *g*

Diuitias miseras! sed quis cenantibus una,
Fundani, pulchre fuerit tibi, nosse laboro.
'Summus ego, et prope me Viscus Thurinus et infra,
Si memini, Varius, cum Seruilio Balatrone
Vibidius, quos Maecenas adduxerat umbras.
Nomentanus erat super ipsum, Porcius infra,
Ridiculus totas simul absorbere placentas.
Nomentanus ad hoc, qui, siquid forte lateret,
Indice monstraret digito: nam cetera turba,
Nos, inquam, cenamus auis, conchylia, piscis,
Longe dissimilem noto celantia sucum,
Vt uel continuo patuit, cum passeris atque
Ingustata mihi porrexerit ilia rhombi.
Post hoc me docuit melimela rubere minorem
Ad lunam delecta: quid hoc intersit, ab ipso
Audieris melius. tum Vibidius Balatroni:
"Nos nisi damnose bibimus, moriemur inulti",
Et calices poscit maiores. uertere pallor
Tum parochi faciem, nil sic metuentis ut acris
Potores, uel quod maledicunt liberius uel
Feruida quod subtile exurdant uina palatum.
Inuertunt Allifanis uinaria tota
Vibidius Balatroque, secutis omnibus; imi
Conuiuae lecti nihilum nocuere lagoenis.
Adfertur squillas inter murena natantis
In patina porrecta. sub hoc erus "haec grauida" inquit
"Capta est, deterior post partum carne futura.
His mixtum ius est: oleo, quod prima Venafri
Pressit cella, garo de sucis piscis Hiberi,
Vino quinquenni, uerum citra mare nato,
Dum quoquitur (cocto Chium sic conuenit, ut non
Hoc magis ullum aliud), pipere albo non sine aceto,
Quod Methymnaeam uitio mutauerit uuam.
Erucas uiridis, inulas ego primus amaras
Monstraui inquoquere; inlutos Curtillus echinos,
Vt melius muria quod testa marina remittat".

γνECgF(φψ)λ'(λl)zεLv

20 prope] pro *νε* 21 balathrone *γνCFλ' cons. L* balatrone *Egzεv* 22 quos *γECFλ'εL Pph.' Porf.* quas *νgzv Porph.* adduxerat] adduxerit *C* 24 simul *γEψ uar. λv schol. γ* semel *νCgFl₁zεL* absorbere *γνECgFlLv Porph.' Pph.'* obsorbere *λzε* 30 porrexerit *γνECgFλ'L* porrexerat *zv* 34 moriemur *γCgFλ'zεLv* moriamur *E schol. Γ* *uu.* 37—83 *desunt in ε* 40 imi *γνE₁g* imis *CFλ'zLv* 41 lagoenis *γECL* lagęnis *νz* lagenis *lv* logenis *λ* laconis *F* laguenis *g* *u.* 42 *omis. g* 53 quod] quam *z* quo *y* remittat *γνFλ'zv* remittas *E pr.* remittit *E corr. C ut uid. gL*

Interea suspensa grauis aulaea ruinas
In patinam fecere, trahentia pulueris atri
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
Nos maius ueriti, postquam nihil esse pericli
Sensimus, erigimur. Rufus posito capite, ut si
Filius inmaturus obisset, flere. quis esset
Finis, ni sapiens sic Nomentanus amicum
Tolleret: "heu, Fortuna, quis est crudelior in nos
Te deus? ut semper gaudes inludere rebus
Humanis!". Varius mappa conpescere risum
Vix poterat. Balatro, suspendens omnia naso
"Haec est condicio uiuendi" aiebat, "eoque
Responsura tuo numquam est par fama labori.
Tene, ut ego accipiar laute, torquerier omni
Sollicitudine districtum, ne panis adustus,
Ne male conditum ius adponatur, ut omnes
Praecincti recte pueri comptique ministrent?
Adde hos praeterea casus, aul*a*ea ruant si,
Vt modo; si patinam pede lapsus frangat agaso.
Sed conuiuatoris uti ducis ingenium res
Aduersae nudare solent, celare secundae".
Nasidienus ad haec: "tibi di quaecumque precaris,
Commoda dent; ita uir bonus es conuiuaque comis;"
Et soleas poscit. tum in lecto quoque uideres
Stridere secreta diuisos aure susurros'.
Nullos his mallem ludos spectasse; sed illa
Redde age quae deinceps risisti. 'Vibidius dum
Quaerit de pueris, num sit quoque fracta lagoena,
Quod sibi poscenti non dantur pocula, dumque
Ridetur fictis rerum, Balatrone secundo,
Nasidiene, redis mutatae frontis, ut arte
Emendaturus fortunam; deinde secuti
Mazonomo pueri magno discerpta ferentes
Membra gruis, sparsi sale multo non sine farre,
Pinguibus et ficis pastum iecur anseris albi,
Et leporum au*o*lsos, ut multo suauius, armos,
Quam si cum lumbis quis edit. tum pectore adusto

γνECgF(φψ)λ'(λl)zLv

uu. 59—95 *deficit l* 64 balatro *Egzv* balathro *νCFλL* barathro *γ inde a u.* 65 *deficit ν* 70 recte pueri *EFλzv* recte pueri//// *γ* pueri recte *CgL* 71 aulea *omn.* 75 di] *omis. Fλ* precaris *γEg* preceris *CFλzLv* 81 lagoena *γEz* lagona *CFλL* laguena *g* lagena *F uar. v* 82 dantur *γE* dentur *CgFλzLv* 83 *redit ε* 88 albi *γECFλzLv* albis *ε1 ut uid.* albe *g* albae *y* 89 uulsos *zε* auulsos *cett.* 90 tum] cum *E ut uid. C* dum *ε*

Vidimus et merulas poni et sine clune palumbes,
92 Suauis res, si non causas narraret earum et
Naturas dominus: quem nos sic fugimus ulti,
Vt nihil omnino gustaremus, uelut illis
Canidia adflasset peior serpentibus Afris.'

γECgF(φψ)λzεLv

95 afris *γEgzεv* atris *Cg uar. Fλ L*

Q. HORATI FLACCI

EPISTVLARVM

LIBER PRIMVS

I

Prima dicte mihi, summa dicende camena,
Spectatum satis et donatum iam rude quaeris,
Maecenas, iterum antiquo me includere ludo:
Non eadem est aetas, non mens. Veianius armis
Herculis ad postem fixis latet abditus agro,
Ne populum extrema totiens exoret harena.
Est mihi purgatam crebro qui personet aurem
'Solue senescentem mature sanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus et ilia ducat'.
Nunc itaque et uersus et cetera ludicra pono:
Quid uerum atque decens curo et rogo et omnis in hoc sum;
Condo et compono quae mox depromere possim.
Ac ne forte roges quo me duce, quo lare tuter:
Nullius addictus iurare in uerba magistri,
Quo me cumque rapit tempestas, deferor hospes.
Nunc agilis fio et mersor ciuilibus undis,
Virtutis uerae custos rigidusque satelles;
Nunc in Aristippi furtim praecepta relabor
Et mihi res, non me rebus subiungere conor.
Vt nox longa quibus mentitur amica, diesque
Longa uidetur opus debentibus, ut piger annus
Pupillis, quos dura premit custodia matrum:

A′(Aa)γνEgRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)επ′(πL)v

I 1. *uu.* 2—6 *desunt in ε* 3 inducere *νδ?* inludere *z* include *L* includere *cett. schol. Γ* 6 exoret *A′γνEgRπ′v schol. Γ* exornet *Fλ′δ′* 14 addictus *νgFlδ′επ′v Porph.′ Acr.* adductus *A′γERλ1 gloss. Γ schol. u.* 18 *ante schol. u.* 17 *exhibet Porph.′* 19 Et] ac *Porph.′ ad epist.* I 10, 40. Est *ν1?π1?*

Sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora, quae spem
Consiliumque morantur agendi nauiter id quod
Aeque pauperibus prodest, locupletibus aeque,
Aeque neclectum pueris senibusque nocebit.
Restat ut his ego me ipse regam solerque elementis.
Non possis oculo quantum contendere Lynceus:
Non tamen idcirco contemnas lippus inungui;
Nec, quia desperes inuicti membra Glyconis,
Nodosa corpus nolis prohibere cheragra.
Est quadam prodire tenus, si non datur ultra.
Feruet auaritia miseroque cupidine pectus:
Sunt uerba et uoces quibus hunc lenire dolorem
Possis et magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes: sunt certa piacula, quae te
Ter pure lecto poterunt recreare libello.
Inuidus, iracundus, iners, uinosus, amator:
Nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit,
Si modo culturae patientem commodet aurem.
Virtus est uitium fugere, et sapientia prima
Stultitia caruisse. uides, quae maxima credis
Esse mala, exiguum censum turpemque repulsam,
Quanto deuites animi capitisque labore;
Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes:
Ne cures ea, quae stulte miraris et optas,
Discere et audire et meliori credere non uis?
Quis circum pagos et circum compita pugnax
Magna coronari contemnat Olympia, cui spes,
Cui sit condicio dulcis sine puluere palmae?
Vilius argentum est auro, uirtutibus aurum.
'O ciues, ciues, quaerenda pecunia primum est;
Virtus post nummos!' haec Ianus summus ab imo
Prodocet, haec recinunt iuuenes dictata senesque,

A′(Aa)γvEgRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)επ′(πL)v

uu. 23—26 *desunt ε* *u.* 25 *omis. δy et florileg. Nostradam. post u.* 26 *exhib. Ly* *uu.* 27—43 *partes finales desunt in ε* 28 oculos *λvy Pf.* oculo *cett. Pph. schol. Lucan.* 30 desperas *gε pr.* *'Glico quidam athleta fortissimus fuit, alii Milonis legunt illius Crotoniatis qui apud Olimpias in agone interfectum taurum suis humeris dicitur sustulisse' Acr.* 31 nolis corpus *g* cheragra *A′ERπ* chiragra *γνλ pr. Acr.* chyragra *Flδ′L* ciragra *g pr.* cy/// *ε* cyragra *v* 32 quadam *A′EF schol. Γ gloss. Γ* quodam *γνgRλ′δ′επ′v* 43 repulsam] laborem *νRδιπ* labore *z* (*deficit ε*) *uu.* 44—47 *desunt ε* 44 labore (ł labore) *A′γEgFλ′Lv cons. gloss. Γ* dolore *γ* repulsam *νRδ′π* *uu.* 48—64 *initia desunt ε* 48 Discere *A′γνEgLv schol. Γ* Dicere *RFλ′δ′π*

Laeuo suspensi loculos tabulamque lacerto.
Est animus tibi, sunt mores et lingua fidesque,
Sed quadringentis sex septem milia desunt:
Plebs eris. at pueri ludentes 'rex eris' aiunt
'Si recte facies'. hic murus aeneus esto,
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
Roscia, dic sodes, melior lex an puerorum est
Nenia, quae regnum recte facientibus offert,
Et maribus Curiis et decantata Camillis?
Isne tibi melius suadet, qui rem facias, rem,
Si possis, recte, si non, quocumque modo rem,
Vt propius spectes lacrumosa poemata Pupi,
An qui Fortunae te responsare superbae
Liberum et erectum praesens hortatur et aptat?
Quodsi me populus Romanus forte roget, cur
Non ut porticibus sic iudiciis fruar isdem,
Nec sequar aut fugiam quae diligit ipse uel odit,
Olim quod uolpes aegroto cauta leoni
Respondit referam: 'quia me uestigia terrent,
Omnia te aduersum spectantia, nulla retrorsum'.
Belua multorum es capitum: nam quid sequar aut quem?
Pars hominum gestit conducere publica; sunt qui
Frustis et pomis uiduas uenentur auaras
Excipiantque senes quos in uiuaria mittant;
Multis occulto crescit res faenore. uerum
Esto aliis alios rebus studiisque teneri:
Idem eadem possunt horam durare probantes?
'Nullus in orbe sinus Bais praelucet amoenis'
Si dixit diues, lacus et mare sentit amorem
Festinantis eri; cui si uitiosa libido
Fecerit auspicium, cras ferramenta Teanum

A′(Aa)γνEgRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)επ′(πL)v

u. 56 *delent Guyetus aliique: nam turbato in sequentibus ordine et Porphyrionis silentio adeo augentur suspiciones, ut facere non possint, quin hunc uersum ex serm.* I 6, 74 *perperam huc translatum esse arbitrentur; nos retinuimus lectionem libris traditam, quoniam Porphyr. silentio nihil probatur* *habent u.* 56 *codices nostri ad unum omnes, testantur etiam schol. Γ gloss. Γ florilegium Nostradamense* *u.* 57 *ante u.* 58 *habent a corr. Eg florileg. Nostradam. u.* 58 *ante u.* 57 *habent A′γνRFλ′δ′επ′v* 57 Est] Ast *δ′y* est lingua *Ey florileg. Nostradam.* et lingua *cett.* lingua, *om.* et *uel* est, *g* 58 Sed] Si *y* desunt *A′γνEgRδ′επ* desint *Fλ′Lv* *uu.* 65—106 *desunt ε* 69 aptat *A′γνERFλδ′π′v schol. Γ* optat *gl pr.* 71 isdem *A′νgFλ′δ′Lv* idem *γERπ* 72 aut *A′γEgL* ac *Fλ′v* et *νRδ′π* quae *aγEgFδ′Lv schol. Γ* que *Aνλ′* quem *Rπ* 76 quem *A′γEgRLv* quae *νFl1δ′π* uē q; *λ* 78 Fruistis *δ* Frustis *cett. gloss. Γ* Crustis *y defic. ε* 83 orbe *A′γνEgRλ′π′v gloss. Γ* urbe *Fδ′*

Tolletis, fabri. lectus genialis in aula est:
Nil ait esse prius, melius nil caelibe uita;
Si non est, iurat bene solis esse maritis.
Quo teneam uoltus mutantem Protea nodo?
Quid pauper? ride: mutat cenacula, lectos,
Balnea, tonsores, conducto nauigio aeque
Nauseat ac locuples, quem ducit priua triremis.
Si curatus inaequali tonsore capillos
Occurri, rides; si forte subucula pexae
Trita subest tunicae, uel si toga dissidet impar,
Rides: quid, mea cum pugnat sententia secum,
Quod petiit spernit, repetit quod nuper omisit,
Aestuat et uitae disconuenit ordine toto,
Diruit, aedificat, mutat quadrata rotundis?
Insanire putas sollemnia me neque rides,
Nec medici credis nec curatoris egere
A praetore dati, rerum tutela mearum
Cum sis et praue sectum stomacheris ob unguem
De te pendentis, te respicientis amici.
Ad summam, sapiens uno minor est Ioue, diues,
Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum,
Praecipue sanus, nisi cum pituita molesta est.

II

Troiani belli scriptorem, Maxime Lolli,
Dum tu declamas Romae, Praeneste relegi:
Qui quid sit pulchrum, quid turpe, quid utile, quid non,
Planius ac melius Chrysippo et Crantore dicit.
Cur ita crediderim, nisi quid te distinet, audi.
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Graecia barbariae lento conlisa duello,
Stultorum regum et populorum continet aestus.
Antenor censet belli praecidere causam.
Quid Paris? ut saluus regnet uiuatque beatus,

A′(Aa)γvEgRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)v

95 Occurri *a1ν1 aut 2gRFλ′δ′π′v Rufinianus cons. Porph.′* Ocurri *γE* Occurrit *Aa2* Occurro *ν1 aut 2y* 97 secum *A′γEFλ′Lv* mecum *vgRδ′π* 101 putas *A′γEglδ′Lv Pph.′ Acr. gloss. Γ* putat *νRFλπ* 107 *denuo incipit ε*

I 2. 2 Cum *ε1* 4 Planius *A′γEgL sch. Γ* Plenius *νRφλzεπv* Plęnius *ψl* Pplenius *δ* 5 distinet *νE1?λδεπ1?L* distenet *F* destinet *A′γE1?Rlzπ1?* detinet *gv* 8 aestus *A′γEλ* estus *g* aestum *RFlzεπ′v* estum *δ; ν euanuit* 9 belli censet *E opp. cett.* 10 Quid *A′γEgRπ′v gloss. Γ* Quod *νFλ′δ′ε*

Cogi posse negat. Nestor componere litis
Inter Peliden festinat et inter Atriden:
Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
Quicquid delirant reges, plectuntur Achiui.
Seditione, dolis, scelere atque libidine et ira
Iliacos intra muros peccatur et extra.
Rursus, quid uirtus et quid sapientia possit,
Vtile proposuit nobis exemplar Vlixen,
Qui domitor Troiae multorum prouidus urbes
Et mores hominum inspexit, latumque per aequor,
Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
Pertulit, aduersis rerum inmersabilis undis.
Sirenum uoces et Circae pocula nosti:
Quae si cum sociis stultus cupidusque bibisset,
Sub domina meretrice fuisset turpis et excors,
Vixisset canis inmundus uel amica luto sus.
Nos numerus sumus et frugis consumere nati,
Sponsi Penelopae nebulones Alcinoique
In cute curanda plus aequo operata iuuentus,
Cui pulchrum fuit in medios dormire dies et
Ad strepitum citharae cessatum ducere curam.
Vt iugulent hominem, surgunt de nocte latrones:
Vt te ipsum serues, non expergisceris? atqui,
Si noles sanus, curres hydropicus; et ni
Posces ante diem librum cum lumine, si non
Intendes animum studiis et rebus honestis,
Inuidia uel amore uigil torquebere. nam cur,
Quae laedunt oculum, festinas demere: siquid
Est animum, differs curandi tempus in annum?
Dimidium facti qui coepit habet: sapere aude;
Incipe! qui recte uiuendi prorogat horam,
Rusticus expectat dum defluat amnis: at ille
Labitur et labetur in omne uolubilis aeuum.
Quaeritur argentum puerisque beata creandis
Vxor et incultae pacantur uomere siluae.

A′(Aa)γνEgRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)επ′(πL)v

12 pelidem *gRv* pelliden *A* peliden *cett.* festinet *l pr. δ1* atridem *νgRλv* atriden *cett.* 13 Hunc *A′νEgRv gloss. Γ* Nunc *γFλ′δ′επ′* 17 poss& *E* 18 ulixen *A′γνlδ′π′* ullixen *R* ulyxen *F* ulixem *Egv* ulyxem *λ* uli::: *ε* 22 aduersus *E uar. gλ* et uersis *γ* 31 curam *A′γνE uar. g uar. RFλ′δ′π′v Acr.* somnum *Egε* 32 hominem *A′νEgRFλ′δ′επ′v* homines *A corr. γ Seruius* 33 atqui *A′γEg* atque *νRFλ′δ′επ′* atquin *v* 34 noles *A′γνERFδ′π′ cons. ε* nolis *gλ′v* curres *A′γνEgRεπ′ schol. Γ* cures *Fλ′δ′v* 36—39 *desunt quaedam in ε* 36 Intendes] Intendens *νRπ′* 38 oculum *νERFλ′δ′π′* oculos *A′γgv* siquod *νFλ′ opp. cett.* 41 uiuendi qui recte *A′γνRFλ′δ′επ′v* qui (quis *Pf.*) recte uiuendi *Eg Pph.′*

Quod satis est cui contingit, nil amplius optet.
Non domus et fundus, non aeris aceruus et auri
Aegroto domini deduxit corpore febris,
Non animo curas: ualeat possessor oportet,
Si comportatis rebus bene cogitat uti.
Qui cupit aut metuit, iuuat illum sic domus et res,
Vt lippum pictae tabulae, fomenta podagram,
Auriculas citharae collecta sorde dolentis.
Sincerum est nisi uas, quodcumque infundis acescit.
Sperne uoluptates: nocet empta dolore uoluptas.
Semper auarus eget: certum uoto pete finem.
Inuidus alterius macrescit rebus opimis;
Inuidia Siculi non inuenere tyranni
Maius tormentum. qui non moderabitur irae,
Infectum uolet esse, dolor quod suaserit et mens,
Dum poenas odio per uim festinat inulto.
Ira furor breuis est: animum rege; qui nisi paret,
Imperat: hunc frenis, hunc tu conpesce catena.
Fingit ecum tenera docilem ceruice magister
Ire uiam qua monstret eques; uenaticus, ex quo
Tempore ceruinam pellem latrauit in aula,
Militat in siluis catulus. nunc adbibe puro
Pectore uerba puer, nunc te melioribus offer.
Quo semel est inbuta recens, seruabit odorem
Testa diu. quodsi cessas aut strenuus anteis,
Nec tardum opperior nec praecedentibus insto.

III

Iuli Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius Augusti priuignus, scire laboro.
Threcane uos Hebrusque niuali compede uinctus,
An freta uicinas inter currentia turris,

A′(Aa)γνEgRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)επ′(πL)v

n
46 contigit *Rλδε* contingit *cett.* nihil *A′γνRδ′επ′* (nichil *g*) nil *Eg1?Fλ′v* *uu.* 47—49 *omis. νpr. aut1* 48 febris *Rπ1* febres *νE1gFλ′δ′εLr* febrem *A′γ* 54 acescit *AνEFλ′δ′π′v? item R, sed* a *in ras.* acessit *aγgε* *u.* 58 *omis. δ1* 59 irae *A′γνERεvL2? Pf. gloss. Γ* ire *gL1?* iram *Fλ′δ′π* aeuum *Pph.* 63 catena *A′γνRFλ′δ′επ′v* at enis *E1* catenis *E2gy* 65 qua *ν1?El* quia *R1 ut uid.* quam *cett.* monstret *aγERFλ′δ′επ′* mostret *A* monstrat *νgv* 67 adbibe *A′γνEFλ′zεπ′v* adhibe *gRδ*

I 3. 1 militat *δy* *u.* 4 *ad marg. A* 4 An] ac *Pph.′* uicinas inter *A; ‘nas inter’ suppleuit A2, absciso A1; item ‘rres’ in* turres turris *aγg Pph.′* turres *A* turres *EFλ′zεLv Porph.′ bis in interpretat. schol. Γ* terris *R1* terres *δ1* terras *νπy*

An pingues Asiae campi collesque morantur?
Quid studiosa cohors operum struit? hoc quoque curo.
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
Bella quis et paces longum diffundit in aeuum?
Quid Titius, Romana breui uenturus in ora,
Pindarici fontis qui non expalluit haustus,
Fastidire lacus et riuos ausus apertos?
Vt ualet? ut meminit nostri? fidibusne Latinis
Thebanos aptare modos studet auspice Musa,
An tragica desaeuit et ampullatur in arte?
Quid mihi Celsus agit, monitus multumque monendus,
Priuatas ut quaerat opes et tangere uitet
Scripta Palatinus quaecumque recepit Apollo,
Ne, si forte suas repetitum uenerit olim
Grex auium plumas, moueat cornicula risum
Furtiuis nudata coloribus? ipse quid audes?
Quae circumuolitas agilis thyma? non tibi paruom
Ingenium, non incultum est et turpiter hirtum:
Seu linguam causis acuis seu ciuica iura
Respondere paras seu condis amabile carmen,
Prima feres hederae uictricis praemia. quodsi
Frigida curarum fomenta relinquere posses:
Quo te caelestis sapientia duceret, ires.
Hoc opus, hoc studium parui properemus et ampli,
Si patriae uolumus, si nobis uiuere cari.
Debes hoc etiam rescribere, sit tibi curae
Quantae conueniat Munatius. an male sarta
Gratia nequicquam coit et rescinditur ac uos
Seu calidus sanguis seu rerum inscitia uexat
Indomita ceruice feros? ubicumque locorum
Viuitis, indigni fraternum rumpere foedus,
Pascitur in uestrum reditum uotiua iuuenca.

A′(Aa)γvEgRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)επ′(πL)v

10 haustus] '*Haustu*] *num haustu?*' *Pph.′ Porph.′* 19 cornicula] uulpecula *Seruius* 22 et *A′γvEgRδ′επv* nec *Fλ′L* 30 sit *A′γvEgR Fλ′zεπ′v Pph.′ Porph.′ gloss. Γ*; si *δy* 31 minatius *A′vRπ* minacius *gL* numatius *vy* 33 Seu . . . seu *γ2 superscr. y* [*σ Gronou.* 1 *Zulichem.*; Seu *etiam miniator codicis Parisini* 8214] Heu . . . heu *omn.* Heu . . . et *florileg. Nostradam.* aut . . . aut *interpret. schol. ε cons. schol. Γ* 35 *alii commate post* uiuitis *omisso punctum post* foedus *ponunt.*

IIII

Albi, nostrorum sermonum candide iudex,
Quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
Scribere quod Cassi Parmensis opuscula uincat,
An tacitum siluas inter reptare salubris,
Curantem quicquid dignum sapiente bonoque est?
Non tu corpus eras sine pectore: di tibi formam,
Di tibi diuitias dederunt artemque fruendi.
Quid uoueat dulci nutricula maius alumno,
Qui sapere et fari possit quae sentiat, et cui
Gratia, fama, ualetudo contingat abunde,
Et mundus uictus, non deficiente crumina?
Inter spem curamque, timores inter et iras
Omnem crede diem tibi diluxisse supremum:
Grata superueniet quae non sperabitur hora.
Me pinguem et nitidum bene curata cute uises,
Cum ridere uoles Epicuri de grege porcum.

V

Si potes Archiacis conuiua recumbere lectis
Nec modica cenare times holus omne patella,
Supremo te sole domi, Torquate, manebo.
Vina bibes iterum Tauro diffusa palustris
Inter Minturnas Sinuessanumque Petrinum:
Si melius quid habes, arcesse, uel imperium fer.
Iamdudum splendet focus et tibi munda supellex.
Mitte leuis spes et certamina diuitiarum
Et Moschi causam: cras nato Caesare festus
Dat ueniam somnumque dies; inpune licebit
Aestiuam sermone benigno tendere noctem.
Quo mihi fortunam, si non conceditur uti?
Parcus ob heredis curam nimiumque seuerus

A′(Aa)γνEgRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)επ′(πL)v

I 4. 5 bonoque *A′EgFλ′δ′εLv* bonumque *γνRπ* 7 dederunt *A′γRFλ′δ′επv schol. Γ gloss. ε* dederant *νEgL* 9 Qui *ERψλ′δ′επ* Quin *A′γgφL* Quam *νv* '*nisi ut*' *gloss. Γ* 11 Et mundus *A′γνEgRL* Et modus et *Fλ′δ′ε pr.? πv gloss. Γ* Et mu^{n}dus *ε* 12 tumores inter et iram *E opp. cett.* *u.* 14 *omisit g* 14 super ueniat *Alιε opp. cett. florileg. Nostradam.* 15 curuata *lιδ* *u.* 16 *pars non extat in ε*
I 5. 4 palustri *A′δι?* 5 menturnas *aγR* meneturnas *A* 6 arcesse] accerse *Ev* 12 fortunam *A′ν(2?)EgFλ′δ′επ′* fortuna *γRv*

Adsidet insano: potare et spargere flores
Incipiam patiarque uel inconsultus haberi.
Quid non ebrietas dissignat? operta recludit,
Spes iubet esse ratas, ad proelia trudit inertem,
Sollicitis animis onus eximit, addocet artes.
Fecundi calices quem non fecere disertum,
Contracta quem non in paupertate solutum?
Haec ego procurare et idoneus imperor et non
Inuitus, ne turpe toral, ne sordida mappa
Corruget naris, ne non et cantharus et lanx
Ostendat tibi te, ne fidos inter amicos
Sit qui dicta foras eliminet, ut coeat par
Iungaturque pari: Butram tibi Septiciumque
Et nisi cena prior potiorque puella Sabinum
Detinet adsumam; locus est et pluribus umbris;
Sed nimis arta premunt olidae conuiuia caprae.
Tu quotus esse uelis rescribe et rebus omissis
Atria seruantem postico falle clientem.

VI

Nil admirari prope res est una, Numici,
Solaque quae possit facere et seruare beatum.
Hunc solem et stellas et decedentia certis
Tempora momentis sunt qui formidine nulla
Imbuti spectent. quid censes munera terrae?
Quid maris extremos Arabas ditantis et Indos?
'Ludicra.' quid plausus et amici dona Quiritis?
Quo spectanda modo, quo sensu credis et ore?
Qui timet his aduersa, fere miratur eodem
Quo cupiens pacto: pauor est utrubique molestus,

A'(Aa)γνEgRF(φψ)λ'(λl)δ'(δz)επ'(πL)v

16 dissignat *AγνERψλ'δ'π Acr. epist.* I 7, 6 designat *agφεLv Pph.' Porph.' interpr.: 'aperit'* 17 inertem *ERεπ' gloss. Γ uar.* inhertem *νδ'* inermem *A'γgλ'* inermem (superscr. † inermem) *F' (sic)* inermen *v* 19 Fecundi *agF'lεv* Fecumdi *λ* Fæcundi *γν cons. L* Fancundi *A* Facundi *ERδ'π* 23 nec non et *νgvy opp. cett. Pph.'* 25 ut *A'γνEgRδ'επv* et *Fλ'L* 26 butram *AγνgRφzεπ'* brutam *Eψλ'v* butrã *aδ* 27 cena] *omis. A'R* 28 adsumam *A corr. E* ad summam *ARlιεLv gloss. Γ* adsummam *aγF'λδ'π* adsūmū *g*

I 6. 5 spectant *ε* 6 arabas *A'γνEgRδ'επ'v* arabes *Fλ'* 9 his *A'γνEgRεπ'v schol. Γ* is *Fλ'δ'* 10 utrubique *AER* utrobique *cett.*

Inprouisa simul species exterret utrumque.
Gaudeat an doleat, cupiat metuatne: quid ad rem,
Si, quicquid uidit melius peiusue sua spe,
Defixis oculis animoque et corpore torpet?
Insani sapiens nomen ferat, aequus iniqui,
Vltra quam satis est uirtutem si petat ipsam.
I nunc, argentum et marmor uetus aeraque et artes
Suspice, cum gemmis Tyrios mirare colores;
Gaude quod spectant oculi te mille loquentem;
Nauos mane forum et uespertinus pete tectum,
Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
Mutus et (indignum, quod sit peioribus ortus)
Hic tibi sit potius quam tu mirabilis illi.
Quicquid sub terra est, in apricum proferet aetas,
Defodiet condetque nitentia. cum bene notum
Porticus Agrippae et uia te conspexerit Appi,
Ire tamen restat, Numa quo deuenit et Ancus.
Si latus aut renes morbo temptantur acuto,
Quaere fugam morbi. uis recte uiuere (quis non?):
Si uirtus hoc una potest dare, fortis omissis
Hoc age deliciis. uirtutem uerba putas et
Lucum ligna: caue ne portus occupet alter,
Ne Cibyratica, ne Bithyna negotia perdas;
Mille talenta rotundentur, totidem altera, porro et
Tertia succedant et quae pars quadrat aceruum.
Scilicet uxorem cum dote fidemque et amicos
Et genus et formam regina Pecunia donat,
Ac bene nummatum decorat Suadela Venusque.
Mancupiis locuples eget aeris Cappadocum rex:
Ne fueris hic tu. chlamydes Lucullus, ut aiunt,
Si posset centum scaenae praebere rogatus,
'Qui possum tot?' ait; 'tamen et quaeram, et quot habebo
Mittam'. post paulo scribit sibi milia quinque

A′(Aa)γνEgRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)επ′(πL)υ

11 exterret utrumque *γνgFλ′δ′επ′υ* exterrit utrumque *R1* exterruit. utrumq̄ue *A* exterruit utrū *aE* 13 peiusue *A′γνEgFλ′π′υ* peiusne *Rδ* peiusq *z* peius*ue* *ε* 16 petat *νERFλ′δ′επυ* petet *A′γgL* 18 Suspice *γνgRFδ′εLυ gloss. Γ* Susspice *a* Suscipe *A1Eλ′π Pph.′ Porph.′ in textu* 19 spectant *A′γgRFλ′δ′επ′υ Pph.′* spectent *νE* 22 indignus *EA2* 24 proferet *νEzευ Pph.′* profert *g1* proferat *A′γRFλ′π′* profer//& *δ* 26 et] *omis. A′γνEgRπ′ exhibent Fλ′δ′ευ; Porph.′ et schol. Γ in interpretatione habent* 'et' 31 putas *A corr. aγνEgRFλ′π′υ* putes *Aδ′ε* et] ut *a1?φ corr. l2L superscr. υ superscr. y* 34 et] *omis. A′γ exhib. νEgRFλ′δ in ras. zεπ′υ* 35 quadrat *A′γgRεπ′υ* quadret *νEFλ′δ′* 40 Nec *E* Ne *cett.* 41 posset *A′γEgFλ′Lυ* poss*it* *ε* poss*et* *δ′* possit *νπy* possunt *R1* 42 ait] *omis. δ pr.* agit *επ* quot] quod *νEgRψ; π n. l.*

Esse domi chlamydum; partem uel tolleret omnis.
Exilis domus est ubi non et multa supersunt
Et dominum fallunt et prosunt furibus. ergo
Si res sola potest facere et seruare beatum,
Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.
Si fortunatum species et gratia praestat,
Mercemur seruum, qui dictet nomina, laeuum
Qui fodicet latus et cogat trans pondera dextram
Porrigere: 'hic multum in Fabia ualet, ille Velina;
Cui libet hic fascis dabit eripietque curule,
Cui uolet inportunus ebur'. 'frater' 'pater' adde;
Vt cuique est aetas, ita quemque facetus adopta.
Si bene qui cenat bene uiuit, lucet, eamus
Quo ducit gula, piscemur, uenemur, ut olim
Gargilius, qui mane plagas, uenabula, seruos
Differtum transire forum populumque iubebat,
Vnus ut e multis populo spectante referret
Emptum mulus aprum. crudi tumidique lauemur,
Quid deceat, quid non, obliti, Caerite cera
Digni, remigium uitiosum Ithacensis Vlixei,
Cui potior patria fuit interdicta uoluptas.
Si, Mimnermus uti censet, sine amore iocisque
Nil est iucundum, uiuas in amore iocisque.
Viue, uale! siquid nouisti rectius istis,
Candidus inperti: si nil, his utere mecum.

VII

Quinque dies tibi pollicitus me rure futurum,
Sextilem totum mendax desideror. atqui,

A′(Aa)γvEgRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)επ′(πL)v

48 primus *A′EgL* primum *γvRFλ′δ′επv* 50 laeuum *Ey* *leuum σ* saeuum *A′γvRFλ′δ′* seuum *gπ′v* s:::: *ε* seruum *editio Veneta* 1520 scaeuum *Pithoeus* 51 fodicet *A′γvEgRFλ′δπ′* fodiet *ε* fodiat *vy* fodicet *g; z n. l.* pondera *A′γvEgRv* pondere *Fλ′δ′π′; in ε littera finalis erasa* 53 hic *A′γEgFλ′Lv* is *δ′ε* his $v_1 R_1 \pi_1$? 55 adapta *Fλ′* 56 uiuit bene *schol. Pers.* 57 ducit] ducet *λ corr.* docet g_1 *schol. Pers.* 58 Gargilius *A′γvEgRπv schol. Γ* Gragilius *Fλ′δ′L* Garrilius *ε* 59 transire] transferre *g opp. cett. schol. Γ* 60 ut] et *γElpr.* 63 ulixi *aγEg* ulixei *AvRFλ′δ′επ′v unus cod. Prisciani lib.* IIII; *idem hanc ipsam formam testatur lib.* VI; ulixis *plerique codd. Prisciani lib.* IIII ulyxis *Pf.* 64 patria *A′γEgφv* patriae *vRψλ′δ′επ′* *u.* 65 R_2 *in lacuna sed littera* S *ab* R_1 *esse uidetur* *u.* 66 *omis. zε pr. y* 68 si nil *A′EgL* si nihil *γ* si non *vRFλ′δ in ras. zεπv*
I 7. 2 atqui *Ev* atque *A′γvgRFλ′δ′επ′*

Si me uiuere uis sanum recteque ualentem,
Quam mihi das aegro, dabis aegrotare timenti,
Maecenas, ueniam: dum ficus prima calorque
Dissignatorem decorat lictoribus atris,
Dum pueris omnis pater et matercula pallet,
Officiosaque sedulitas et opella forensis
Adducit febris et testamenta resignat.
Quodsi bruma niues Albanis inlinet agris,
Ad mare descendet uates tuus et sibi parcet
Contractusque leget; te, dulcis amice, reuiset
Cum Zephyris, si concedes, et hirundine prima.
Non quo more piris uesci Calaber iubet hospes
Tu me fecisti locupletem. 'uescere sodes'.
'Iam satis est'. 'at tu quantum uis tolle'. 'benigne'.
'Non inuisa feres pueris munuscula paruis'.
'Tam teneor dono, quam si dimittar onustus'.
'Vt libet: haec porcis hodie comedenda relinques'.
Prodigus et stultus donat quae spernit et odit:
Haec seges ingratos tulit et feret omnibus annis.
Vir bonus et sapiens dignis ait esse paratus,
Nec tamen ignorat quid distent aera lupinis.
Dignum praestabo me etiam pro laude merentis.
Quodsi me noles usquam discedere, reddes
Forte latus, nigros angusta fronte capillos,
Reddes dulce loqui, reddes ridere decorum et
Inter uina fugam Cinarae maerere proteruae.
Forte per angustam tenuis uolpecula rimam
Repserat in cumeram frumenti, pastaque rursus

A′(Aa)γνEgRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)επ′(πL)v

3 sanum recteque ualentem *A′γEgRπ′* recteque ·uidere ualentem *λπ* recteque uidere ualentem *δ′v* ·sanum recteque ualentem *Fl*, sanum *fort. ab alt. m. in l;* recteque *uidere ualentem ε* sanum *recteq; ualentē ν ut uid.* 5. 6. dum—Dissignatorem *omisit R*1 5 calor] color *A′ν* 6 Dissignatorem] Disignatorem *g* Designatorem *Aν* 9 Adducit *A′γEgFλ′Lv glossarium Mai* Adducet *νRδ′επ* 13 concedis *Ey* concedas *v* concedes *cett.* 16 diuine t benigne *F*, benigne *cett.* 19 relinques *aγνEgRδ′επ′v gloss. Γ* relinquens *A* relinquis *Fλ′* 21 ingratos *A′EgRπ′v* ingrato *γδ′ε* ingratis *Fλ′* ingrata *ν* 22 ait *A′γνERπ′ Acr. omis. g*1 agit *Fλ′zεv* agit *δ* paratus *A′νERFλ′δ′επv Charisius Seruius* paratum *γE corr. gL* 23 quid] qui *Rπ′* 25 noles *A′Ev* nolles *γgRFλ′δ′επ′ quod quidem inrepsisse uidetur ex gloss.* nolis *ν* 28 cinarae *A′νδπ* cynare *g* cinerę *E pr.* cinere *γ pr.* cinare *RzεLv* cinyre (a supra y) *λ* cinyrę *ψ* cynirę *φl* 29 uulpicula *R*1 *Porph.* uulpecula *cett. schol. Γ ad serm.* I 1, 53 *Porf. ad u.* 1 *glossarium Mai florileg. Nostradam. Seruius* nitedula *Bentleius opp. etiam Cyrillus apologetic.* II c. 11 30 in cameram *νπγ* in cumeram *cett. Pph.′ Porph.′ ad h. u. et Acr. ad serm.* I 1, 53 *glossarium Mai florileg. Nostradam. cons. Porph.′ gloss. Γ*

Ire foras pleno tendebat corpore frustra;
Cui mustela procul 'si uis' ait 'effugere istinc,
Macra cauum repetes artum, quem macra subisti.'
Hac ego si compellor imagine, cuncta resigno;
Nec somnum plebis laudo satur altilium nec
Otia diuitiis Arabum liberrima muto.
Saepe uerecundum laudasti, rexque paterque
Audisti coram, nec uerbo parcius absens:
Inspice, si possum donata reponere laetus.
Haut male Telemachus, proles patientis Vlixei:
'Non est aptus equis Ithace locus, ut neque planis
Porrectus spatiis nec multae prodigus herbae:
Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.'
Paruum parua decent: mihi iam non regia Roma,
Sed uacuum Tibur placet aut inbelle Tarentum.
Strenuus et fortis causisque Philippus agendis
Clarus ab officiis octauam circiter horam
Dum redit atque foro nimium distare Carinas
Iam grandis natu queritur, conspexit, ut aiunt,
Adrasum quendam uacua tonsoris in umbra
Cultello proprios purgantem leniter unguis.
'Demetri', (puer hic non laeue iussa Philippi
Accipiebat) 'abi, quaere et refer, unde domo, quis,
Cuius fortunae, quo sit patre quoue patrono.'
It, redit et narrat, Volteium nomine Menam,
Praeconem, tenui censu, sine crimine, notum
Et properare loco et cessare et quaerere et uti,
Gaudentem paruisque sodalibus et lare certo
Et ludis et post decisa negotia campo.
'Scitari libet ex ipso quodcumque refers: dic
Ad cenam ueniat'. non sane credere Mena,
Mirari secum tacitus. quid multa? 'benigne'

A′(Aa)γνEgRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)επ′(πL)v

40 Haut *Eγε pr.* Haud *A′νgv* At *Fλδ′* Aut *Rlπ′* patientis] sapientis *Ey opp. gloss. Γ* ulixi *aγEg* ulixei *AνRFλ′δ′επ′v* 41 ithace *EgR1ε marg. Pf. item Porphyr. interpretatio* hiṭace (h *supra*) *A* itace *λv* ith:· *ε in textu* ithacae *aγνδ′π Pph. gloss. Γ* itacae *F* itachę *L* Ita cae *l* *post u.* 45 *nouam epistulam incipiunt Fλ′ oppos. A′γνEgδ′επ′v schol. Γ gloss. Γ; Porph.′: 'fabellam de Vulteio Maena praecone facetissime et dilucide exponit uel per se uel prioribus adnexam in exemplum sui, qui otium diuitiis praeferat'* 51 purgantem] resecantem *E* resecantẹm *gy* purgantem *cett.* 52 laeue *A′R* leue *νEgεL florileg. Nostradam.* leuę *γ* leui *Fλ′δ′πv* 55 It redit *aγνElδεv cons. A* Et redit *gRFλπ′z; L parum liquet* uult. *omn.* Menam] menan *A′* mean (n *supra*) *γ* mẹnam *ν* 57 loco *A′γνEgRε ut uid. Lv* locum *Fλ′δ′π*

Respondet. 'neget ille mihi?' 'negat improbus et te
Neclegit aut horret'. Volteium mane Philippus
Vilia uendentem tunicato scruta popello
Occupat et saluere iubet prior; ille Philippo
Excusare laborem et mercennaria uincla,
Quod non mane domum uenisset, denique quod non
Prouidisset eum. 'sic ignouisse putato
Me tibi, si cenas hodie mecum'. 'ut libet'. 'ergo
Post nonam uenies; nunc i, rem strenuus auge'.
Vt uentum ad cenam est, dicenda tacenda locutus
Tandem dormitum dimittitur. hic ubi saepe
Occultum uisus decurrere piscis ad hamum,
Mane cliens et iam certus conuiua, iubetur
Rura suburbana indictis comes ire Latinis.
Inpositus mannis aruum caelumque Sabinum
Non cessat laudare. uidet ridetque Philippus,
Et sibi dum requiem, dum risus undique quaerit,
Dum septem donat sestertia, mutua septem
Promittit, persuadet uti mercetur agellum.
Mercatur. ne te longis ambagibus ultra
Quam satis est morer: ex nitido fit rusticus atque
Sulcos et uineta crepat mera, praeparat ulmos,
Immoritur studiis et amore senescit habendi.
Verum ubi oues furto, morbo periere capellae,
Spem mentita seges, bos est enectus arando,
Offensus damnis media de nocte caballum
Arripit iratusque Philippi tendit ad aedis.
Quem simul aspexit scabrum intonsumque Philippus,
'Durus' ait, 'Voltei, nimis attentusque uideris
Esse mihi'. 'pol me miserum, patrone, uocares,
Si uelles' inquit 'uerum mihi ponere nomen.
Quod te per Genium dextramque deosque Penatis
Obsecro et obtestor, uitae me redde priori!'
Qui *semel* aspexit, quantum dimissa petitis
Praestent, mature redeat repetatque relicta.
Metiri se quemque suo modulo ac pede uerum est.

A′(Aa)γνEgRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)επ′(πL)v

63 Respondet *A′γνERFλ′π′v* Respondit *gδ′ε* neget...negat *νERFλ′δ′ε* (*cons. π*) negat...negat *A′γgv* (*cons. L*) *posterius* negat *omis. π′* 64 Negl. *omn.* 66 saluare *aγπ* saluęre *L* 69 Prouidisset] *gloss. γ*: '*in alio preuidisset legitur*'. 73 hic *A′γνEgLv*; *omis. RFδεπ* est *λ′* ergo *z* 75 et iam *aνFδπ* etiam *AγEgRλ′zεLv* 82 ne te *A′γνEgFlδ′εv* nec te *Rlπ′* ambagibus] ambigib. *A′* ambiguus *Rπ′* ambagi,bus *l* 89 Eripit *φL* Arripit *cett.* *u.* 90 *omis. A* 93 ponere *A′γEg* dicere *νRFλ′δ′επ′v* 96 semel *y* (*non nostri*) simul *omn.*

VIII

Celso gaudere et bene rem gerere Albinouano
Musa rogata refer, comiti scribaeque Neronis.
Si quaeret quid agam, dic multa et pulchra minantem
Viuere nec recte nec suauiter; haut quia grando
Contuderit uitis oleamque momorderit aestus,
Nec quia longinquis armentum aegrotet in agris;
Sed quia mente minus ualidus quam corpore toto
Nil audire uelim, nil discere, quod leuet aegrum;
Fidis offendar medicis, irascar amicis,
Cur me funesto properent arcere ueterno;
Quae nocuere sequar, fugiam quae profore credam;
Romae Tibur amem uentosus, Tibure Romam.
Post haec, ut ualeat, quo pacto rem gerat et se,
Vt placeat iuueni percontare utque cohorti.
Si dicet 'recte', primum gaudere, subinde
Praeceptum auriculis hoc instillare memento:
'Vt tu fortunam, sic nos te, Celse, feremus'.

VIIII

Septimius, Claudi, nimirum intellegit unus,
Quanti me facias. nam cum rogat et prece cogit,
Scilicet ut tibi se laudare et tradere coner,
Dignum mente domoque legentis honesta Neronis,
Munere cum fungi propioris censet amici,
Quid possim uidet ac nouit me ualdius ipso.
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem;
Sed timui mea ne finxisse minora putarer
Dissimulator opis propriae, mihi commodus uni.
Sic ego, maioris fugiens obprobria culpae,
Frontis ad urbanae descendi praemia. quodsi
Depositum laudas ob amici iussa pudorem,
Scribe tui gregis hunc et fortem crede bonumque.

A′(Aa)γνEgRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)επ′(πL)υ

I 8. 3 quaeret *νRψlδεπ* queret *Eφλzυ* quaerit *aγgL* querit *A*1 4 haut *ER*1*λ pr. εL* haud *A′γνgFlδ′υ* aut *π* 5 oleamue *Eγ* oleamque *cett.* *u.* 6 *omis. ε* 7 *post h. u. deficit δ usque ad epist.* II 2, 19 *u.* 8 *om. L* 10 augere *aut* algere *R*1 urguere *π′* arcere *cett. Pph.′* 12 uentosus *A′γνEgR*1*Lυ gloss. Γ Seruius* uenturus *Fλ′zεπ Porph.′ ad serm.* II 7 *codd. mss. partim ante* uent: *interpungunt partim post* uent:

I 9. 6 ac nouit *aνEg* acnouit *A corr. γ* agnouit *A pr. RFλ′zεπ′υ* 8 ne] non *Fλ a. corr.*

X

Vrbis amatorem Fuscum saluere iubemus
Ruris amatores, hac in re scilicet una
Multum dissimiles, at cetera paene gemelli
Fraternis animis, quicquid negat alter, et alter,
Adnuimus pariter: uetuli notique columbi,
Tu nidum seruas, ego laudo ruris amoeni
Riuos et musco circumlita saxa nemusque.
Quid quaeris? uiuo et regno, simul ista reliqui
Quae uos ad caelum fertis rumore secundo,
Vtque sacerdotis fugitiuus liba recuso,
Pane egeo iam mellitis potiore placentis.
Viuere naturae si conuenienter oportet,
Ponendaeque domo quaerenda est area primum,
Nouistine locum potiorem rure beato?
Est ubi plus tepeant hiemes? ubi gratior aura
Leniat et rabiem Canis et momenta Leonis,
Cum semel accepit Solem furibundus acutum?
Est ubi diuellat somnos minus inuida cura?
Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in uicis aqua tendit rumpere plumbum,
Quam quae per pronum trepidat cum murmure riuum?
Nempe inter uarias nutritur silua columnas,
Laudaturque domus, longos quae prospicit agros.
Naturam expelles furca, tamen usque recurret
Et mala perrumpet furtim fastidia uictrix.
Non qui Sidonio contendere callidus ostro
Nescit Aquinatem potantia uellera fucum,
Certius accipiet damnum propiusue medullis,
Quam qui non poterit uero distinguere falsum.
Quem res plus nimio delectauere secundae,
Mutatae quatient. siquid mirabere, pones
Inuitus. fuge magna: licet sub paupere tecto
Reges et regum uita praecurrere amicos.
Ceruus equum pugna melior communibus herbis
Pellebat, donec minor in certamine longo
Implorauit opes hominis frenumque recepit;

A′(Aa)γνEgRF(φψ)λ′(λl)zεπ′(πL)v

I 10. *uu.* 1—18 *partes initiales euanuerunt in ε* 1 saluare *A′γ* saluere *cett.* 3 at *Ezε* ad *A′γνgRFλ′π′v* 9 effertis *vy* fertis *cett.* 12 si] sic *Fλ′zεπ opp. cett.* 18 diuellat *νERFλ′zεπ′ cons. schol. Γ* depellat *A′γgv schol. Γ: 'Maronianum illud: nec somnos abrumpit cura salubres'* [*georg.* III 530] somnum *L* somnus *πy* somnos *cett.* 25 fastidia *Egε* fastigia *A′γνRFλ′zπ′v* uestigia *y* *u.* 28 *omis. π1 aut pr.* 28 ue *νEgRFλ′zεv π marg.* que *A′γL* 36 frenum] regnum *π′*

Sed posquam uictor uiolens discessit ab hoste,
Non equitem dorso, non frenum depulit ore.
Sic qui pauperiem ueritus potiore metallis
Libertate caret, dominum uehet improbus atque
Seruiet aeternum, quia paruo nesciet uti.
Cui non conueniet sua res, ut calceus olim,
Si pede maior erit, subuertet, si minor, uret.
Laetus sorte tua uiues sapienter, Aristi,
Nec me dimittes incastigatum, ubi plura
Cogere quam satis est ac non cessare uidebor.
Imperat aut seruit collecta pecunia cuique,
Tortum digna sequi potius quam ducere funem.
Haec tibi dictabam post fanum putre Vacunae,
Excepto quod non simul esses, cetera laetus.

XI

Quid tibi uisa Chios, Bullati, notaque Lesbos?
Quid concinna Samos? quid Croesi regia Sardis?
Zmyrna quid et Colophon? maiora minoraue fama?
Cunctane prae campo et Tiberino flumine sordent?
An uenit in uotum Attalicis ex urbibus una?
An Lebedum laudas odio maris atque uiarum?
'Scis Lebedus quid sit: Gabiis desertior atque
Fidenis uicus; tamen illic uiuere uellem,
Oblitusque meorum, obliuiscendus et illis,
Neptunum procul e terra spectare furentem'.
Sed neque qui Capua Romam petit, imbre lutoque
Aspersus uolet in caupona uiuere; nec qui
Frigus collegit, furnos et balnea laudat
Vt fortunatam plene praestantia uitam;
Nec, si te ualidus iactauerit Auster in alto,
Idcirco nauem trans Aegaeum mare uendas.
Incolumi Rhodos et Mytilene pulchra facit, quod
Paenula solstitio, campestre niualibus auris,
Per brumam Tiberis, Sextili mense caminus.

A'(Aa)γνEgRF(φψ)λ'(λl)zεπ'(πL)υ

37 uiolens uictor *Ey* uictor uiolens *cett.* uicto inludens *Holder* 40 uehit *Ey* uehet *cett. Pph.'; ε n. l.* 41 nesciat *A pr. zε* 42 ut] et *Fλ'z* 43 uret] urget *gυ corr. y* 44 uiuis *E*ι 45 dimittes] dimittis *υRπ*

I 11. 3 *minoraue fama ε* minoraq *Ey* minoraue *cett.* 4 Cunctane *EgFλ'zευ* Cunctaque *A'γνRπ'* uu. 7—10 *ut ex Bullati persona scriptos acceperunt gloss. Γ* 7 glabiis *Fλ'π* 10 eterra *uel* e terra *Fλ'zεπ'υ schol. Γ* & terra *E* exterra *A'γνgR* 14 Vt] Et *Flπ;* Ut *λ, sed* U *a miniatore*

Dum licet ac uoltum seruat Fortuna benignum,
Romae laudetur Samos et Chios et Rhodos absens.
Tu quamcumque deus tibi fortunauerit horam
Grata sume manu neu dulcia differ in annum,
Vt, quocumque loco fueris, uixisse libenter
Te dicas: nam si ratio et prudentia curas,
Non locus effusi late maris arbiter aufert,
Caelum, non animum mutant, qui trans mare currunt.
Strenua nos exercet inertia: nauibus atque
Quadrigis petimus bene uiuere. quod petis, hic est,
Est Vlubris, animus si te non deficit aequus.

XII

Fructibus Agrippae Siculis, quos colligis, Icci,
Si recte frueris, non est ut copia maior
Ab Ioue donari possit tibi. tolle querellas:
Pauper enim non est cui rerum suppetit usus.
Si uentri bene, si lateri est pedibusque tuis, nil
Diuitiae poterunt regales addere maius.
Si forte in medio positorum apstemius herbis
Viuis et urtica, sic uiues protinus ut te
Confestim liquidus Fortunae riuus inauret,
Vel quia naturam mutare pecunia nescit,
Vel quia cuncta putas una uirtute minora.
Miramur, si Democriti pecus edit agellos
Cultaque, dum peregre est animus sine corpore uelox,
Cum tu inter scabiem tantam et contagia lucri
Nil paruum sapias et adhuc sublimia cures:
Quae mare conpescant causae, quid temperet annum,
Stellae sponte sua iussaene uagentur et errent,
Quid premat obscurum lunae, quid proferat orbem,
Quid uelit et possit rerum concordia discors,
Empedocles an Stertinium deliret acumen?
Verum, seu piscis seu porrum et caepe trucidas,
Vtere Pompeio Grospho, et siquid petet ultro
Defer: nil Grosphus nisi uerum orabit et aecum.

A′(Aa)γvEgRF(φψ)λ′(λl)zεπ′(πL)v

20 uultum *omn.* 21 samos *vgFλ′zεπv cons. R* samus *A′γ1EL* chios *vERFλ′zεπ′v* chius *A′γ1g* rhodos *vERFλ′zπ* rodos *ε* rhodus *A′γgLv* 22 horam] oram *A′Rzπ′* 24 Vt *A′γEg in ras. v* Tu *vg1?RFλ′zεπ′* 27 mutat . . . currit *Hieronymus*

I 12. 16 temperet *A′γvEgεLv* temperat *RFλ′zπ* 22 petit *g*

Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid dest.
Ne tamen ignores quo sit Romana loco res:
Cantaber Agrippae, Claudi uirtute Neronis
Armenius cecidit; ius imperiumque Prahates
Caesaris accepit genibus minor; aurea fruges
Italiae pleno defundit Copia cornu.

XIII

Vt proficiscentem docui te saepe diuque,
Augusto reddes signata uolumina Vini,
Si ualidus, si laetus erit, si denique poscet;
Ne studio nostri pecces odiumque libellis
Sedulus inportes opera uehemente minister.
Si te forte meae grauis uret sarcina chartae,
Abicito potius, quam quo perferre iuberis
Clitellas ferus inpingas Asinaeque paternum
Cognomen uertas in risum et fabula fias.
Viribus uteris per cliuos, flumina, lamas.
Victor propositi simul ac perueneris illuc,
Sic positum seruabis onus, ne forte sub ala
Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum,
Vt uinosa glomus furtiuae Pyrria lanae,
Vt cum pilleolo soleas conuiua tribulis.
Ne uolgo narres te sudauisse ferendo
Carmina quae possint oculos aurisque morari
Caesaris; oratus multa prece, nitere porro.
Vade, uale, caue ne titubes mandataque frangas.

XIIII

Vilice siluarum et mihi me reddentis agelli,
Quem tu fastidis habitatum quinque focis et
Quinque bonos solitum Variam dimittere patres,
Certemus, spinas animone ego fortius an tu

A′(Aa)γvEgRF(φψ)λ′(λl)zεπ′(πL)v

25 Nec non *zεπ* Nec tamen *v* Ne tamen *cett.* 29 defundit *A a corr. ead. m. γgL* defudit *a pr. ERFλ′zεπ* diffudit *vy* diffundit *v*

I 13. 2 reddas *εy* reddes *cett.* uenni *E* uinni *cett.* 6 urit *Ey* uret *cett.* urat *Priscianus* 14 glomus *A′γERπ′ gloss. Γ* glomos *gFλ′zε* globos *vv* 16 Nec *E* Neu *a* Ne *cett.* 18. 19 nitere. porro uade, uale: *Bentleius, item legisse uideatur Porphyr.*

I 14. 3 bariam *zεy* uariam *cett. cons. Pph.′ Porph.′; v parum liquet*

Euellas agro, et melior sit Horatius an res.
Me quamuis Lamiae pietas et cura moratur,
Fratrem maerentis, rapto de fratre dolentis
Insolabiliter, tamen istuc mens animusque
Fert et amat spatiis obstantia rumpere claustra.
Rure ego uiuentem, tu dicis in urbe beatum:
Cui placet alterius, sua nimirum est odio sors.
Stultus uterque locum inmeritum causatur inique:
In culpa est animus, qui se non effugit umquam.
Tu mediastinus tacita prece rura petebas,
Nunc urbem et ludos et balnea uilicus optas;
Me constare mihi scis et discedere tristem,
Quandocumque trahunt inuisa negotia Romam.
Non eadem miramur; eo disconuenit inter
Meque et te: nam quae deserta et inhospita tesqua
Credis, amoena uocat mecum qui sentit, et odit
Quae tu pulchra putas. fornix tibi et uncta popina
Incutiunt urbis desiderium, uideo, et quod
Angulus iste feret piper et tus ocius uua,
Nec uicina subest uinum praebere taberna
Quae possit tibi, nec meretrix tibicina, cuius
Ad strepitum salias terrae grauis: et tamen urges
Iampridem non tacta ligonibus arua bouemque
Disiunctum curas et strictis frondibus exples;
Addit opus pigro riuus, si decidit imber,
Multa mole docendus aprico parcere prato.
Nunc age, quid nostrum concentum diuidat, audi.
Quem tenues decuere togae nitidique capilli,
Quem scis immunem Cinarae placuisse rapaci,
Quem bibulum liquidi media de luce Falerni:
Cena breuis iuuat et prope riuum somnus in herba:
Nec lusisse pudet, sed non incidere ludum.
Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
Limat, non odio obscuro morsuque uenenat:
Rident uicini glaebas et saxa mouentem.
Cum seruis urbana diaria rodere mauis;
Horum tu in numerum uoto ruis: inuidet usum

A′(Aa)γνEgRF(φψ)λ′(λl)zεπ′(πL)v

5 Euelles *zεL* Euellas *cett.* 11 sors *A′γνRFλ′zεπ′v* res *Egy* 19 nanque *E pr. L pr. ut uid.* quae] qua *A pr.? aε* (1 *an* 2?) quae (q) *Aγνg2Fλ′zπv* que *R* qui *g1 ut uid.* 25 possit *EgFλ′zεπ′v* posset *A′γνR* 30 ducendus *A′ν pr.* 33 cinarae *aγEzεπ′* cinerę *Aν* cinare *gRv* cinyrae *Fλ* cinyrę *l* 39 *sq. fuerunt qui non post* mouentem *sed post* seruis *punctum ponerent; gloss. Γ: 'incerta distinctio'; ut nos distinxit etiam Porph.'* 40 diaria *A′γνEFλ′zεπ′v Pph.' schol. Γ* cibaria *gR1 ut uid.*

Lignorum et pecoris tibi calo argutus et horti.
Optat ephippia bos piger, optat arare caballus:
Quam scit uterque, libens, censebo, exerceat artem.

XV

Quae sit hiems Veliae, quod caelum, Vala, Salerni,
Quorum hominum regio et qualis uia (nam mihi Baias
Musa superuacuas Antonius, et tamen illis
Me facit inuisum, gelida cum perluor unda
Per medium frigus. sane murteta relinqui
Dictaque cessantem neruis elidere morbum
Sulpura contemni uicus gemit, inuidus aegris,
Qui caput et stomachum supponere fontibus audent
Clusinis Gabiosque petunt et frigida rura.
Mutandus locus est et deuersoria nota
Praeteragendus equus. 'quo tendis? non mihi Cumas
Est iter aut Baias' laeua stomachosus habena
Dicet eques, sed equi frenato est auris in ore),
Maior utrum populum frumenti copia pascat,
Collectosne bibant imbres puteosne perennis
Iugis aquae: (nam uina nihil moror illius orae.
Rure meo possum quiduis perferre patique;
Ad mare cum ueni, generosum et lene requiro,
Quod curas abigat, quod cum spe diuite manet
In uenas animumque meum, quod uerba ministret,
Quod me Lucanae iuuenem commendet amicae),
Tractus uter pluris lepores, uter educet apros,
Vtra magis piscis et echinos aequora celent,
Pinguis ut inde domum possim Phaeaxque reuerti:
Scribere te nobis, tibi nos adcredere par est.

A′(Aa)γνEgRF(φψ)λ′(λl)zεπ′(πL)v

42 pecorum *glossarium Mai* argutus] insignis *glossarium Mai* 43 *excepto cod. v omnes codd. nostri qui distinctiones habent distingunt post* piger *cons. schol. Γ et glossar. Mai*

I 15. 4 perluor *γνEgFλ′zεLv Porph.′* perriuor *A′Rπ* peruehor *y gloss. Γ uar.* 9 Clusinos *Ey* Clusinis *cett.* glabios *Fλ′zεπ′* 13 equi *A′νEgRFλ′ Pph. Porph.′ schol. Γ* qui *γ* equis *zεπ′v Pf.* 15 puteosque *vy* 16 Iugis *A′γνRFλ′zεπ′ gloss. Γ* Dulcis *Egv gloss. Γ uar.* 17 possim *εy* possum *cett.* *u.* 18 *omis. ε* 21 commendat *A′γRε Porf.* commendet *νEFλ′zπ′v Porph. schol. Γ* cōmodet *g* 25 '*hic uersus principia epistulae conclusit*' *schol. Γ ad h. u. cons. gloss. Γ; et schol. Γ ad u.* 2: '*hic ponendus ultimus uersus: scribere te nobis, tibi nos accredere fas est*' adcredere *E Porph.′ ad. u.* 1 ad credere *l a. ras.* at credere *Fε* accredere *agRλνπ2* ac credere *Aγν* atcredere *z ut uidetur L* hoc credere *π1*?

Maenius, ut rebus maternis atque paternis
Fortiter absumptis urbanus coepit haberi
Scurra uagus, non qui certum praesaepe teneret,
Inpransus non qui ciuem dinosceret hoste,
Quaelibet in quemuis obprobria fingere saeuus,
Pernicies et tempestas barathrumque macelli,
Quicquid quaesierat, uentri donabat auaro.
Hic, ubi nequitiae fautoribus et timidis nil
Aut paulum abstulerat, patinas cenabat omasi
Vilis et agninae, tribus ursis quod satis esset,
Scilicet ut uentres lamna candente nepotum
Diceret urendos. correctus Bestius idem,
Quicquid erat nanctus praedae maioris, ubi omne
Verterat in fumum et cinerem, 'non hercule miror',
Aiebat, 'siqui comedunt bona, cum sit obeso
Nil melius turdo, nil uolua pulchrius ampla'.
Nimirum hic ego sum: nam tuta et paruola laudo,
Cum res deficiunt, satis inter uilia fortis:
Verum ubi quid melius contingit et unctius, idem
Vos sapere et solos aio bene uiuere, quorum
Conspicitur nitidis fundata pecunia uillis.

XVI

Ne perconteris, fundus meus, optime Quincti,
Aruo pascat erum an bacis opulentet oliuae,
Pomisne et pratis an amicta uitibus ulmo:
Scribetur tibi forma loquaciter et situs agri.

A′(Aa)γνEgRF(φψ)λ′(λl)zεπ′(πL)v

26 *noua epistula in νEgFzεπ′v; continuantur sequentia antecedentibus in A′γRλ′ Porph. (sed in Porf. maior littera initialis) schol. Γ* 27 *editorum plerique post* haberi *interpungunt, nos cum codicibus quibusdam et Doederlino post* scurra *distinguere maluimus* 32 donabat *A′γEg* donarat *νRFλ′zεπ′v* *u.* 35 *erasus ε1* agninae *ψl1π* agnine *R1φ1z* agmine *E1* agminę *v* agnini *A′γνgλL* 37 correctus *A′γνzεL* correptus *EgFλ′πv1 ut uid.* correptos *R1; l n. l.* corrector *v2 uar. codd. partim post* bestius *partim ante* bestius *partim omnino non interpungunt* *uu.* 39—44 *π2 in marg.* 39 Verteret *Eψ pr. ε; R n. l.* Verterat *cett. Pf. Porph.′* Vertat *Pph.* 42 paruala *A* paruula *cett.* *uu. 43 sq. post u. 38 pon. AgRπ uu. 43 sq. post u. 39 pon. aγ uu. 43 sq. recte pon. EgFλ′zv uu. 43 sq. aut omisisse aut inter uu. 34 et 36, ubi duo uersus erasos esse apparet, posuisse uideatur ε u. 43 omisit L u. 44 omisit ν* 45 aio] alio *Fλ′zεπ′* 46 uallis *Fλ′zεπ*

I 16. 3 et pratis *A′γνRFλ′zεπ′v* an pratis *Eg* amica *Eφ uar.* amicta *cett. Pph.′ Porph.′*

Continui montes si dissocientur opaca
Valle, sed ut ueniens dextrum latus aspiciat Sol,
Laeuum discedens curru fugiente uaporet:
Temperiem laudes. quid? si rubicunda benigni
Corna uepres et pruna ferant, si quercus et ilex
Multa fruge pecus, multa dominum iuuet umbra:
Dicas adductum propius frondere Tarentum.
Fons etiam riuo dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior Thraecam nec purior ambiat Hebrus,
Infirmo capiti fluit utilis, utilis aluo.
Hae latebrae dulces, etiam, si credis, amoenae,
Incolumem tibi me praestant Septembribus horis.
Tu recte uiuis, si curas esse quod audis.
Iactamus iam pridem omnis te Roma beatum;
Sed uereor, necui de te plus quam tibi credas,
Neue putes alium sapiente bonoque beatum,
Neu, si te populus sanum recteque ualentem
Dictitet, occultam febrem sub tempus edendi
Dissimules, donec manibus tremor incidat unctis.
Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
Siquis bella tibi terra pugnata marique
Dicat et his uerbis uacuas permulceat auris:
'Tene magis saluum populus uelit an populum tu,
Seruet in ambiguo qui consulit et tibi et urbi,
Iuppiter,' Augusti laudes adgnoscere possis:
Cum pateris sapiens emendatusque uocari,
Respondesne tuo, dic sodes, nomine? 'nempe
Vir bonus et prudens dici delector ego ac tu'.
Qui dedit hoc hodie, cras, si uolet, auferet, ut si
Detulerit fasces indigno, detrahet idem.
'Pone, meum est' inquit: pono tristisque recedo.
Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
Contendat laqueo collum pressisse paternum:

A'(Aa)γνEgRF(φψ)λ'(λl)zεπ'(πL)v

5 si *aγE Pph.* sçi *A* s//i *g* ni *νRFλ'zεπ'v cons. schol. Γ* nisi *Pf. floríleg. Nostradam.; Porph.: 'continui montes si dissocientur] deest quidem et sedit. aut si continui fidem sotientur opaca ualle, unde intellegitur agrum suum uallemque inter continuos montes iacere'* 7 descendens *π'y* discedens *cett.* decedens *Bentl.* 8 quid si] quodsi *al* benignę *ψl* benigne *νRφλzεπ'v* benigni *A'γEg* 9 si *νEgFλ'zεπv omis. A'R* et *A corr.γ* & si *L* 10 iuuet] iuuat *εy* 14 utilis · utilis *aγνEgFλ'zv* utilis, *omisso alt.* utilis, *ε1* aptus et utilis *Rπ'* apt& aluo; utilis *A* 22 tempus *AγνEFλ'zεLv* pectus *agRπ gloss. Γ uar.* 30 pateris *γgFλ'zεπv* poteris *A'νRL* cupias *E* 33 ut si *A'γνEgπ* uts//i *R* aut si *FzεLv cons. λ'* 34 detrahet *νEgFλ'zεπ'v* detrahit *A'γ* detrahat *R*

Mordear obprobriis falsis mutemque colores?
Falsus honor iuuat et mendax infamia terret
Quem nisi mendosum et medicandum? uir bonus est quis?
'Qui consulta patrum, qui leges iuraque seruat,
Quo multae magnaeque secantur iudice lites,
Quo res sponsore et quo causae teste tenentur'.
Sed uidet hunc omnis domus et uicinia tota
Introrsum turpem, speciosum pelle decora.
'Nec furtum feci nec fugi' si mihi dicat
Seruos: 'habes pretium, loris non ureris' aio.
'Non hominem occidi'. 'non pasces in cruce coruos'.
'Sum bonus et frugi'. renuit negitatque Sabellus:
Cautus enim metuit foueam lupus accipiterque
Suspectos laqueos et opertum miluus hamum.
Oderunt peccare boni uirtutis amore;
Tu nihil admittes in te formidine poenae:
Sit spes fallendi, miscebis sacra profanis.
Nam de mille fabae modiis cum subripis unum,
Damnum est, non facinus, mihi pacto lenius isto.
Vir bonus, omne forum quem spectat et omne tribunal,
Quandocumque deos uel porco uel boue placat,
'Iane pater!' clare, clare cum dixit 'Apollo!'
Labra mouet metuens audiri 'pulchra Lauerna,
Da mihi fallere, da iusto sanctoque uideri,
Noctem peccatis et fraudibus obice nubem'.
Qui melior seruo, qui liberior sit auarus,
In triuiis fixum cum se demittit ob assem,
Non uideo: nam qui cupiet, metuet quoque; porro
Qui metuens uiuet, liber mihi non erit umquam.
Perdidit arma, locum uirtutis deseruit, qui
Semper in augenda festinat et obruitur re.

A′(Aa)γνEgRF(φψ)λ′(λl)zεπ′(πL)υ

38 coloris *π′*   40 medicandum *γE1R1FλL Pph.′ Porph.′* mendicandum *g1?lεπ* mendacem *νzυ* mendicum *A1? a pr.? g1?*   *uu.* 41—43 *interrogatiue accipiunt gloss. Γ, ironice Porph.′ schol. Γ*   43 res sponsore *γ* [*Blandinius uetustissimus*] responsore *omn. florileg. Nostradam. nisi quod* respores (nso) *A*   45 Introrsum *aγνEgυ* Inprorsum *AR* Introrsus *Lγ* Prorsus *z* Hunc prorsus *Fλ′επ1 opp. gloss. Γ*   46 dicat *A′γEgFλ′ευ* dicit *νRzπ′*   49 negitatque *Eπ* negit atque *AγL* negat atque *νgRFλ′zευ* negatatq; *a*   51 Suspectos *A′γEgυ* Suspectus *νRFλ′zε cons. π′* miluus] miluius *ν* miliuus *ε*   59 clare · clare *aγνEgευ* clare *semel pon. ARFλ′zπ′*   61 iusto *A′ERπ* iustum *γνgFλ′zεLυ* sancto (santo *A*) *A′ERπ* sanctum *γνgFλ′zεLυ*   63 Qui . . . qui *A′γEgRLυ* *unum* qui *testatur Porph.′* Quo . . . qui *aut* Qui . . . qui *υ pr.* Quo . . . quo *Fλ′zεπ* Quin *Pph.′*   64 demittit *EgRFλ′zπ′ gloss. Γ* dimittit *A′γνευ*

Vendere cum possis captiuum, occidere noli:
Seruiet utiliter: sine pascat durus aretque,
Nauiget ac mediis hiemet mercator in undis,
Annonae prosit, portet frumenta penusque.
Vir bonus et sapiens audebit dicere: 'Pentheu,
Rector Thebarum, quid me perferre patique
Indignum coges?' 'adimam bona'. 'nempe pecus, rem,
Lectos, argentum: tollas licet.' 'in manicis et
Compedibus saeuo te sub custode tenebo.'
'Ipse deus, simul atque uolam, me soluet.' opinor,
Hoc sentit 'moriar'. mors ultima linea rerum est.

XVII

Quamuis, Scaeua, satis per te tibi consulis et scis,
Quo tandem pacto deceat maioribus uti:
Disce, docendus adhuc quae censet amiculus, ut si
Caecus iter monstrare uelit; tamen aspice siquid
Et nos, quod cures proprium fecisse, loquamur.
Si te grata quies et primam somnus in horam
Delectat, si te puluis strepitusque rotarum,
Si laedit caupona, Ferentinum ire iubebo.
Nam neque diuitibus contingunt gaudia solis,
Nec uixit male, qui natus moriensque fefellit.
Si prodesse tuis pauloque benignius ipsum
Te tractare uoles, accedes siccus ad unctum.
'Si pranderet holus patienter, regibus uti
Nollet Aristippus'. 'si sciret regibus uti,
Fastidiret holus, qui me notat'. utrius horum
Verba probes et facta, doce, uel iunior audi,
Cur sit Aristippi potior sententia. namque
Mordacem Cynicum sic eludebat, ut aiunt:
'Scurror ego ipse mihi, populo tu: rectius hoc et

A′(Aa)γνEgRF(φψ)λ′(λl)zεπ′(πL)υ

76 et] et in *RFz* 79 est, *om.* rerum *γR* rerum, *om.* est *Ey* uitæ † rerū est////// *π*

I 17. 2 tandem *omn.* tenuem *Horkelius* 8 laedet *A′νRFlπ* ledet *γgλzL gloss. Γ* ledit *E florileg. Nostradam.* ledat *υ* tferenti numire *A* terentinum *aγ* ferentinum *νEgRFλ′zευ cons. π′ Porf. schol. Γ* ferentiam *Porph.* 12 adinunctum *E, corr. alt. m.* aduncturn *uel* ad unctum *cett. Pph. Acr. ad art. poet.* 422 *glossarium Mai Porf. ad epist.* I 14, 21 (ad iunctum *Porph. ibid.*) *uu.* 14 *sq. omisit φ u.* 14 *omisit ψλ′zy u.* 15 *ante u.* 14 *pon. π′, recte cett.* 19 rectius] regibus *Fλ′z*

Splendidius multo est. equos ut me portet, alat rex,
Officium facio: tu poscis uilia, uerums
Dante minor, quamuis fers te nullius egentem.'
Omnis Aristippum decuit color et status et res,
Temptantem maiora, fere praesentibus aecum
Contra, quem duplici panno patientia uelat,
Mirabor, uitae uia si conuersa decebit.
Alter purpureum non expectabit amictum,
Quidlibet indutus celeberrima per loca uadet
Personamque feret non inconcinnus utramque;
Alter Mileti textam cane peius et angue
Vitabit chlamydem, morietur frigore, si non
Rettuleris pannum. refer et sine uiuat ineptus.
Res gerere et captos ostendere ciuibus hostis
Attingit solium Iouis et caelestia temptat.
Principibus placuisse uiris non ultima laus est.
Non cuiuis homini contingit adire Corinthum.
Sedit qui timuit, ne non succederet: esto.
Quid? qui peruenit fecitne uiriliter? atqui
Hic est aut nusquam, quod quaerimus; hic onus horret,
Vt paruis animis et paruo corpore maius;
Hic subit et perfert. aut uirtus nomen inane est,
Aut decus et pretium recte petit experiens uir.
Coram rege suo de paupertate tacentes
Plus poscente ferent: distat, sumasne pudenter
An rapias; atqui rerum caput hoc erat, hic fons.
'Indotata mihi soror est, paupercula mater,
Et fundus nec uendibilis nec pascere firmus'
Qui dicit, clamat 'uictum date!' succinit alter
'Et mihi!' diuiduo findetur munere quadra:
Sed tacitus pasci si posset coruus, haberet
Plus dapis et rixae multo minus inuidiaeque.
Brundisium comes aut Surrentum ductus amoenum
Qui queritur salebras et acerbum frigus et imbres,
Aut cistam effractam et subducta uiatica plorat,

A'(Aa)γνEgRF(φψ)λ'(λl)zεπ'(πL)v

21 pascis *Egy* uerum es *AFλ v Pf.* (*item alius Porphyr. cod. ap. Feam*) uerum *aγνEgRzεπ'* uerrum, *om.* es, *Pph.* rerum *γ uar. y*
28 ioca *RFλ'π* 30 angue *A'γEgL Pph.* angue̜ *Pf.* angui *νRFλ'zεv, testatur Priscianus; π n. l.* 31 Vitabit *EFλ'zεv Pph.' cons. π* Vitauit *A'γνgR cons. L* Vitabat *y Priscianus* 36 hominum *εy* hominis *v* homini *cett.* 37 esto] isto. *Lehrsius* isto? *Ribbeckius* 38 peruenit *A'γνEgRv Pph.'* peruenerit *Fλ'zεπ'* 43 suo] sua *y opp. omn. Pph.' Porph.' floril. Nostrad.* 44 ferunt *Ev* ferent *cett.* 47 nec// uendibilis *ε* n/// uendibilis *A* neque uendibilis *g* nec uendibilis *cett. florileg. Nostradam.*
53 queritur] metuit *glossarium Mai opp. etiam floril. Nostradam.*

Nota refert meretricis acumina, saepe catellam,
Saepe periscelidem raptam sibi flentis, uti mox
Nulla fides damnis uerisque doloribus adsit.
Nec semel inrisus triuiis attollere curat
Fracto crure planum. licet illi plurima manet
Lacrima, per sanctum iuratus dicat Osirim
'Credite, non ludo; crudeles, tollite claudum!'
'Quaere peregrinum!' uicinia rauca reclamat.

XVIII

Si bene te noui, metues, liberrime Lolli,
Scurrantis speciem praebere, professus amicum.
Vt matrona meretrici dispar erit atque
Discolor, infido scurrae distabit amicus.
Est huic diuersum uitio uitium prope maius,
Asperitas agrestis et inconcinna grauisque,
Quae se commendat tonsa cute, dentibus atris,
Dum u*o*lt libertas dici mera ueraque uirtus.
Virtus est medium uitiorum et utrimque reductum.
Alter in obsequium plus aequo pronus et imi
Derisor lecti sic nutum diuitis horret,
Sic iterat uoces et uerba cadentia tollit,
Vt puerum saeuo credas dictata magistro
Reddere uel partis mimum tractare secundas;
Alter rixat*o*r de lana saepe caprina
Propugnat nugis armatus: 'scilicet ut non
Sit mihi prima fides et, uere quod placet, ut non
Acriter elatrem, pretium aetas altera sordet.'
Ambigitur quid enim? Castor sciat an Docilis plus;
Brundisium Minuci melius uia ducat an Appi.
Quem damnosa uenus, quem praeceps alea nudat,
Gloria quem supra uires et uestit et unguit,
Quem tenet argenti sitis inportuna famesque,
Quem paupertatis pudor et fuga, diues amicus,
Saepe decem uitiis instructior, odit et horret,

A'(Aa)γνEgRF(φψ)λ'(λl)zεπ'(πL)v

I 18. *continuatur haec epistula antecedenti in Pph. Porph.' nouam incipiunt Pf. schol. Γ et codd. Horatiani* *post u.* 3 *gπ addunt u.* 8 *post u.* 6 *add. u.* 17 *π* *u.* 8 *hoc loco omiserunt gπ* uult *omn.* 9 utrimque *AνEgFλ'zεπ'v Pph.' Porph.* utrumque *aγR* 15 rixator *coni. Muretus* rixatur *omn. Pph.' florileg. Nostradam.* 19 docilis *A'γνEgRFλ'zπv Pph.' Porph.'* dolicis *εL* 22 unguit *A'γνRzεπ'* ungit *Fλl corr. v* unguet *gl* ung& *E* (urg& *E pr.?*)

Aut, si non odit, regit ac ueluti pia mater
Plus quam se sapere et uirtutibus esse priorem
Volt et ait prope uera: 'meae (contendere noli)
Stultitiam patiuntur opes; tibi paruola res est:
Arta decet sanum comitem toga: desine mecum
Certare'. Eutrapelus, cuicumque nocere uolebat,
Vestimenta dabat pretiosa: 'beatus enim iam
Cum pulchris tunicis sumet noua consilia et spes:
Dormiet in lucem, scorto postponet honestum
Officium, nummos alienos pascet, ad imum
Thraex erit, aut holitoris aget mercede caballum.'
Arcanum neque tu scrutaberis illius umquam,
Commissumque teges et uino tortus et ira.
Nec tua laudabis studia aut aliena reprendes,
Nec, cum uenari uolet ille, poemata panges.
Gratia sic fratrum geminorum, Amphionis atque
Zethi, dissiluit, donec suspecta seuero
Conticuit lyra. fraternis cessisse putatur
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
Lenibus imperiis, quotiensque educet in agros
Aetolis onerata plagis iumenta canesque,
Surge et inhumanae senium depone camenae,
Cenes ut pariter pulmenta laboribus empta:
Romanis sollemne uiris opus, utile famae
Vitaeque et membris, praesertim cum ualeas et
Vel cursu superare canem uel uiribus aprum
Possis. adde uirilia quod speciosius arma
Non est qui tractet; scis, quo clamore coronae
Proelia sustineas campestria; denique saeuam
Militiam puer et Cantabrica bella tulisti
Sub duce qui templis Parthorum signa refigit
Nunc, et, siquid abest, Italis adiudicat armis.
Ac ne te retrahas et inexcusabilis absis,

A'(Aa)γvEgRF(φψ)λ'(λl)zεπ'(πL)v

uu. 32—51 *desunt extrema ε* 33 sumit *Ey* 36 aget *vEgRFλ'zεLv Pph.' glossarium Mai* agit *A'γ, π n. l.* 37 scrutaueris *Eg* ill::: *ε* illius *y* [1 *cod. Feae* 1 *Gesneri* 1 *Valarti*] ulius *l1* ullius *cett. florilegia* 39 repondes *Eg* reprehendis *Pph.; deficit ε* 40 panges *aγvRFλ'zπ'v* plangas *E* pangas *g Eutyches* planges *A* 45 quotiensque (quociensque *g*) educet *A'vEgR* quotiesque educet *γ* quociensq; educit *v* quotiensq.//// educet *ε* quotiens (quociens *λ*) quoq. ducit *λ'* quotiensque ducit *Fz* quotiensque ducet *π'* 46 Aetolis *R Porph.'* Aetoliis *A'γEL* Aetholiis (*sic v*) *aut* Aetholus *Fλ'* Aetholis *vεz2* Etholus *g* Atholis *z1* Aetolio *π1* Aeoliis *y* 47 *inde ab hoc uersu in supplementum codicis δ adhibuimus codicem d* *u.* 52 *excisus ε* *uu.* 53—72 *desunt multa in ε*

Quamuis nil extra numerum fecisse modumque
Curas, interdum nugaris rure paterno:
Partitur lyntres exercitus, Actia pugna
Te duce per pueros hostili more refertur,
Aduersarius est frater, lacus Hadria, donec
Alterutrum uelox Victoria fronde coronet.
Consentire suis studiis qui crediderit te,
Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.
Protinus ut moneam, siquid monitoris eges tu:
Quid de quoque uiro et cui dicas, saepe uideto.
Percontatorem fugito: nam garrulus idem est,
Nec retinent patulae commissa fideliter aures,
Et semel emissum uolat inreuocabile uerbum.
Non ancilla tuum iecur ulceret ulla puerue
Intra marmoreum uenerandi limen amici,
Ne dominus pueri pulchri caraeue puellae
Munere te paruo beet aut incommodus angat.
Qualem commendes etiam atque etiam aspice, ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur et quondam non dignum tradimus: ergo
Quem sua culpa premet, deceptus omitte tueri,
Vt penitus notum, si temptent crimina, serues
Tuterisque tuo fidentem praesidio: qui
Dente Theonino cum circumroditur, ecquid
Ad te post paulo uentura pericula sentis?
Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet,
Et neclecta solent incendia sumere uires.
Dulcis inexpertis cultura potentis amici;
Expertus metuet. Tu, dum tua nauis in alto est,
Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.
Oderunt hilarem tristes tristemque iocosi,
Sedatum celeres, agilem nauumque remissi,

---

91 †Potores bibuli media de nocte Falerni

A′(Aa)γvEgRF(φψ)λ′(λl)dzεπ′(πL)v

61 Partitus *v ut uid. dz* Partitur *cett. cons. Pph.′* *u.* 73 *excisus ε* 74 Ne dominus pueri pulchri *A′γvgRFλ′zεπ′* Ne pueri dominus pulchri *Eg* Ne pueri (puri *Pf.*) domini *Pph.′* Ne dominis pueri pulchri *v* Ne dominus pulchri pueri *d* 81 fidens est *Fλdz* findentem *a* fidenter *vy* fidentem *cett.* 82 ecquid *aγvFdzπ′ Pf. gloss. Γ* ecqui *λ* ec quic *l* et quid *AEgRεv Pph.* 86 inexperti *Pph.′* 87 metuet *vER1Fλ′dzεπ′v* metuit *A′γg* 91 *sq.* bibuli—oderunt *del. Pottierus* *in g pr. uu.* 89. 90. 92 *sic ordinati erant:* 90. 92. 89; *corr. ut uidetur ead. manu additis litteris* b a *u.* 91 *omis. omn.; exhibent a prima manu tantummodo y* [*σ Parisinus* 8216 *Petropol. Valent.*] *florilegia Nostradamense et Parisinum* 8818ᵃ *laudat hunc uersum ut Horatianum Nestor Nouariensis s. u. tepor; item habent h. u. Hildebertus et Vincentius; recentiores manus*

Oderunt porrecta negantem pocula, quamuis
Nocturnos iures te formidare tepores.
Deme supercilio nubem: plerumque modestus
Occupat obscuri speciem, taciturnus acerbi.
Inter cuncta leges et percontabere doctos,
Qua ratione queas traducere leniter aeuum:
Num te semper inops agitet uexetque cupido,
Num pauor et rerum mediocriter utilium spes,
Virtutem doctrina paret naturane donet,
Quid minuat curas, quid te tibi reddat amicum,
Quid pure tranquillet, honos an dulce lucellum,
An secretum iter et fallentis semita uitae.
Me quotiens reficit gelidus Digentia riuus,
Quem Mandela bibit, rugosus frigore pagus,
Quid sentire putas? quid credis, amice, precari?
'Sit mihi quod nunc est, etiam minus, ut mihi uiuam
Quod superest aeui, siquid superesse uolunt di;
Sit bona librorum et prouisae frugis in annum
Copia, neu fluitem dubiae spe pendulus horae.
Sed satis est orare Iouem, quae donat et aufert:
Det uitam, det opes; aequum mi animum ipse parabo.'

XVIIII

Prisco si credis, Maecenas docte, Cratino,
Nulla placere diu nec uiuere carmina possunt,
Quae scribuntur aquae potoribus. ut male sanos
Adscripsit Liber Satyris Faunisque poetas,
Vina fere dulces oluerunt mane Camenae.

A′(Aa)γνEgRF(φψ)λ′(λl)dzεπ′(πL)v

addid. eum in γψlzLv; in A′νEgRφλdεπ ne ab altera quidem manu extat. schol. Γ tacent. Porphyr.: 'oderunt porrecta n. (m. Pph. om. Pf.)] hic ostendit quid sit leuis aura h. e. parua causa cur quis non ametur. pocula recusantem (res autem Porph. autem Porf.) non amant, etiam si tu malam ualetudinem ostendas ad excusationem non bibendi'.
91 potores liquidi media de luce Falerni *recepit Bentleius* bibuli] liquidi *y* nocte] luce *y* *u.* 92 *omis.* *π*1
92 negantem porrecta *dzε* 93 uapores *εy* tepores *cett.* 98 Num] Non *v* 99 Nam *γ* Non *v* Num *cett.* 106 putas *A′γνEgRFλ′dzπv Pph.′* putes *ε* 107 ut mihi *A′γEgL Porph.′* et mihi *νRFλ′dzεπv* 110 neu *omn.* ne *y Pph.′ Porph.′ schol. Γ in interpretatione* dubia *Pph.′* 111 Haec *v* Est *R* Set *γ* Sed *cett.* qui *γνEgεLv* quae *A′Rψλ′zπ cons. Porph.′ schol. Γ ut uid.* que *d* qua *φ* donat *A′γνERLv* donet *g* ponat *π* ponit *Fλ′dzε* 112 mi *ψy* mihi (michi *v*) *cett.*
I 19. 3 potoribus *aνgFλ′dzεv* potioribus *AγEπ′ cons. R* 5 Vini ferę *ψl corr.* Vina fore *z*1 Vina, *om.* fere, *d*1 *aut pr.*

Laudibus arguitur uini uinosus Homerus;
Ennius ipse pater numquam nisi potus ad arma
Prosiluit dicenda. 'forum putealque Libonis
Mandabo siccis, adimam cantare seueris'
Hoc simul edixi, non cessauere poetae
Nocturno certare mero, putere diurno.
Quid? siquis u*o*ltu toruo ferus et pede nudo
Exiguaeque togae simulet textore Catonem,
Virtutemne repraesentet moresque Catonis?
Rupit Iarbitam Timagenis aemula lingua,
Dum studet urbanus tenditque disertus haberi.
Decipit exemplar uitiis imitabile: quodsi
Pallerem casu, biberent exangue cuminum.
O imitatores, seruom pecus, ut mihi saepe
Bilem, saepe iocum uestri mouere tumultus!
Libera per uacuum posui uestigia princeps,
Non aliena meo pressi pede: qui sibi fidet,
Dux reget examen. Parios ego primus iambos
Ostendi Latio, numeros animosque secutus
Archilochi, non res et agentia uerba Lycamben.
Ac ne me foliis ideo breuioribus ornes,
Quod timui mutare modos et carminis artem;
Temperat Archilochi musam pede mascula Sappho,
Temperat Alcaeus, sed rebus et ordine dispar,
Nec socerum quaerit, quem uersibus oplinat atris,
Nec sponsae laqueum famoso carmine nectit.
Hunc ego, non alio dictum prius ore, Latinus
Volgaui fidicen; iuuat inmemorata ferentem
Ingenuis oculisque legi manibusque teneri.
Scire uelis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet ametque domi, premat extra limen iniquus?
Non ego uentosae plebis suffragia uenor
Inpensis cenarum et tritae munere uestis:

A′(Aa)γνEgRF(φψ)λ′(λl)dzεπ′(πL)v

10 edixi *νEgRFλdzεπ Pph.′ gloss. Γ* edixit *A′γlLv* 13 textore *A γνEgv Pf. Porph.′* extore *R1* ex ore *uel* exore *Fλ′ε1 ut uid. π′* texere *d1 ut uid. z1* t. *Pph.* 15 lingua *AγνgRFλ′dzεπ′v* cena *Ey* gena *apr.y* 17 exemplum *Pph. opp. omn. Porph.′ florileg. Nostradam.*
n
nec si *Porph.′* 18 Palleret *ε* Pallerent *Rπ1 Pph.′* Pallerem *cett. Porph.′ schol. Γ schol. Pers.* exangue *A′γνERdzεπ′v* exsangue *gFλ′ Porph.′* *u.* 20 *omis. l1* locū *ARz1*? locū *E* 22 fidet *A′γνEgRπ′ Pph.′ Porf.* fidit *Fλl corr. dzεv* fudit *l pr.* 23 reget *A′γνEgRFλ′π′* regit *dzεv* patrios *Fλ′zπ′ opp. cett. Pph.′ Porph.′* 26 Ac me ne foliis *Pph.′ opp. omn. Porph.′* 30 Nec] Et *Pph.′* oplinat *A′* oblinat *γEgLv* optinet *νRFλ′dzπ* obtinet *ε* 32 latinus *A′γEgRFdzεπ′* latinis *νλ′v*

Non ego nobilium scriptorum auditor et ultor
Grammaticas ambire tribus et pulpita dignor:
Hinc illae lacrimae. 'spissis indigna theatris
Scripta pudet recitare et nugis addere pondus'
Si dixi, 'rides' ait 'et Iouis auribus ista
Seruas: fidis enim manare poetica mella
Te solum, tibi pulcher.' ad haec ego naribus uti
Formido et, luctantis acuto ne secer ungui,
'Displicet iste locus' clamo et diludia posco.
Ludus enim genuit trepidum certamen et iram,
Ira truces inimicitias et funebre bellum.

XX

Vortumnum Ianumque, liber, spectare uideris,
Scilicet ut prostes Sosiorum pumice mundus.
Odisti clauis et grata sigilla pudico,
Paucis ostendi gemis et communia laudas,
Non ita nutritus. fuge, quo descendere gestis:
Non erit emisso reditus tibi. 'quid miser egi?
Quid uolui?' dices, ubi quid te laeserit, et scis
In breue te cogi, cum plenus languet amator.
Quodsi non odio peccantis desipit augur,
Carus eris Romae, donec te deserat aetas;
Contractatus ubi manibus sordescere uolgi
Coeperis, aut tineas pasces taciturnus inertis,
Aut fugies Vticam aut uinctus mitteris Ilerdam.
Ridebit monitor non exauditus ut ille,
Qui male parentem in rupes protrusit asellum
Iratus: quis enim inuitum seruare laboret?
Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem
Occupet extremis in uicis balba senectus.
Cum tibi sol tepidus pluris admouerit auris,
Me libertino natum patre et in tenui re

A′(Aa)γvEgRF(φψ)λ′(λl)dzεπ′(πL)v

39 auditor] adiutor *dz* *uu.* 46. 47 *desunt ε* 46 et] *omis. λ′d opp. cett. Pph.′* 47 iste *aγEL Pph.′* ille *vgRFλ′dzπv glossarium Mai duobus locis, omis. A* *post u.* 48 *deficit codex v usque ad ep.* II 2, 65 I 20. 2 mundus *A′γEgRdzεπ′ Pph.′* nudus *Fλ′v* 7 ubi quid] ubi quis *vA2 uar. l2y* ubi qui *g* 10 deserat] deserit *l pr. ε* deseret *vy opp. schol. Γ* 15 protrudit *Ey* protrusit *cett.* *uu.* 17. 18 *excisi ε* 18 balba] bella *Ey opp. Pph.′ Porph.′* *post h. u. complures excidisse suspicatur Meinekius, uerum conexum uersuum sequentium cum antecedentibus recte interpretatus est Porph.′*

Maiores pinnas nido extendisse loqueris,
Vt quantum generi demas, uirtutibus addas;
Me primis urbis belli placuisse domique,
Corporis exigui, praecanum, solibus aptum,
Irasci celerem, tamen ut placabilis essem.
Forte meum siquis te percontabitur aeuum:
Me quater undenos sciat impleuisse Decembris,
Conlegam Lepidum quo dixit Lollius anno.

A′(Aa)γEgRF(φψ)λ′(λl)dzεπ′(πL)v

28 quo dixit *y Doeringius* quoduixit *R* quod duxit *γε* quo duxit *cett. Pph.′ Porph.′*

Q. HORATI FLACCI

EPISTVLARVM

LIBER SECVNDVS

I

Cum tot sustineas et tanta negotia solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes: in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora, Caesar.
Romulus et Liber pater et cum Castore Pollux,
Post ingentia facta deorum in templa recepti,
Dum terras hominumque colunt genus, aspera bella
Componunt, agros adsignant, oppida condunt,
Plorauere suis non respondere fauorem
Speratum meritis. diram qui contudit hydram
Notaque fatali portenta labore subegit,
Comperit inuidiam supremo fine domari.
Vrit enim fulgore suo, qui praegrauat artis
Infra se positas, extinctus amabitur idem.
Praesenti tibi maturos largimur honores
Iurandasque tuom per numen ponimus aras,
Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hic populus, sapiens et iustus in uno
Te nostris ducibus, te Grais anteferendo,
Cetera nequaquam simili ratione modoque
Aestimat et, nisi quae terris semota suisque
Temporibus defuncta uidet, fastidit et odit,

---

aγEgRF(φψ)λ′(λl)dzεπ′(πL)v; deficit cod. A

II 1. 2 tuteris *E* tuearis *π* tuteris *cett.* moribus *omn.* moenibus *coni. Bentleius* 10 contudit *aFλzπ′v* contundit *R* contulit *γElιdιε* condidit *g Pf.* cont. *Pph.* – 16 nomen *aγgFλ′dzεπ′v* numen *ERγ Seruii codd. Augienses duo Leidensis* 80 *Hageni Bernenses ad georg.* I 24 17 nil ortum *Egπ′v* nihil ortum *aγRFλ′dzε Prisciani codd. optimi*

Sic fautor ueterum, ut tabulas peccare uetantis
Quas bis quinque uiri sanxerunt, foedera regum
Vel Gabiis uel cum rigidis aequata Sabinis,
Pontificum libros, annosa uolumina uatum
Dictitet Albano Musas in monte locutas.
Si, quia Graecorum sunt antiquissima quaeque
Scripta uel optima, Romani pensantur eadem
Scriptores trutina, non est quod multa loquamur:
Nil intra est ole*a*, nil extra est in nuce duri,
Venimus ad summum fortunae, pingimus atque
Psallimus et luctamur Achiuis doctius unctis.
Si meliora dies, ut uina, poemata reddit,
Scire uelim, chartis pretium quotus adroget annus.
Scriptor abhinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos ueteresque referri debet an inter
Vilis atque nouos? excludat iurgia finis.
'Est uetus atque probus, centum qui perficit annos'.
Quid? qui deperiit minor uno mense uel anno,
Inter quos referendus erit? ueteresne poetas,
An quos et praesens et postera respuat aetas?
'Iste quidem ueteres inter ponetur honeste,
Qui uel mense breui uel toto est iunior anno'.
Vtor permisso, caudaeque pilos ut equinae
Paulatim uello et demo unum, demo etiam unum,
Dum cadat elusus ratione ruentis acerui,
Qui redit in fastos et uirtutem aestimat annis
Miraturque nihil, nisi quod Libitina sacrauit.
Ennius, et sapiens et fortis et alter Homerus,
Vt critici dicunt, leuiter curare uidetur,

---

aγEgRF(φψ)λ′(λl)dzεπ′(πL)v

26 annosa] amissa *Pph.'* 27 Dictitet *aε1?v schol. E bis* Doctitet *E* Ductitet *γ* Dicat et *Fλ'dz* Dicat/// *ε* Dicit et *R1π'* Dicit *g*

28 Si quia *aγEgRFλ'dzπv Porph.'* Si qua *lp. ras. y Pph.'* Si//*qu ε* Si//quia *L* graecorum *ψ Pph.' Porph.'* grecorum *uel* gcorum *aγRφλ'dzεπ'v schol. γ* graiorum *Egy* *uu.* 29 *sq. abscisi ε* 29 pensantur] pensentur *g* *uu.* 31 *sq. euanuit ε1* 31 Nihil *aR* Non *l1* oleam *omn. Porph.'* olea *y* nil extra *γEgdzπ'v* nihil extra *aRFλ'* 33 luctamur] saltamus *Eutyches* doctius] scitius *Eutyches uolgatus, ceterum Eutychis codex antiquissimus exhibet a prima m.* dictionibus, *ab altera* citius 36 abhinc] adhinc *g* 37 ueteresque *aγEg* ueteres *L1* ueteresne *RFλ'dzεπv* 38 excludat *aγEgRFλ'dz corr. π'v Pph.' gloss. γ florileg. Nostradam.* excludet *εy* excludit *z pr.* 42 respuat *aγEd1?zπ'* respuet *Fλ'd1?v* respuit *gd in ras. ε* respuat///// *R* 46 etiam *aγEgvL2* & item *Fλ'dzε* &iā itē *L1* et idem *R1π* *u.* 47 *omis. aRπ* 47 cadat *EgFλ'dzεLv Pph.' Porph.'* cadet *γ* 48 infastos *uel* in fastos *gFλ'dzε* infaustos *γ* infastus *uel* in fastus *aR1π'* adfastos *E*, v *fort. ab alt. m.;* adfastos *uel* ad fastos *vψ uar. Pph.'*

Quo promissa cadant et somnia Pythagorea.
Naeuius in manibus non est et mentibus haeret
Paene recens? adeo sanctum est uetus omne poema.
Ambigitur quotiens, uter utro sit prior, aufert
Pacuuius docti famam senis, Accius alti,
Dicitur Afrani toga conuenisse Menandro,
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi,
Vincere Caecilius grauitate, Terentius arte.
Hos ediscit et hos arto stipata theatro
Spectat Roma potens, habet hos numeratque poetas
Ad nostrum tempus Liui scriptoris ab aeuo.
Interdum uolgus rectum uidet; est ubi peccat.
Si ueteres ita miratur laudatque poetas,
Vt nihil anteferat, nihil illis comparet, errat;
Si quaedam nimis antique, si pleraque dure
Dicere credit eos, ignaue multa fatetur,
Et sapit et mecum facit et Ioue iudicat aequo.
Non equidem insector delendaue carmina Liui
Esse reor, memini quae plagosum mihi paruo
Orbilium dictare; sed emendata uideri
Pulchraque et exactis minimum distantia miror.
Inter quae uerbum emicuit si forte decorum,
Si uersus paulo concinnior unus et alter:
Iniuste totum ducit uenditque poema.
Indignor quicquam reprehendi, non quia crasse
Compositum inlepideue putetur, sed quia nuper,
Nec ueniam antiquis, sed honorem et praemia posci.
Recte necne crocum floresque perambulet Attae
Fabula si dubitem, clament periisse pudorem
Cuncti paene patres, ea cum reprehendere coner,
Quae grauis Aesopus, quae doctus Roscius egit:
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt,
Vel quia turpe putant parere minoribus, et quae
Inberbes didicere, senes perdenda fateri.
Iam Saliare Numae carmen qui laudat et illud,
Quod mecum ignorat, solus uolt scire uideri,

---

aγEgRF(φψ)λ′(λl)dzεπ′(πL)v

53 non] *omis. π′* et] non *Cuninghamus* sed *Frenzelius* 60 edicit *λ pr. l corr.* ediscet *Rπ′* 63 uulgus *omn.* peccet *ε florileg. Nostradam.*
69 ue *γEg* que *RFλ′dzεπ′v Pf.; a non liquet* liui *gy Pf. Porf.* liuii *Fλ′dzεv* leui *γE1R1?π1 Porph.* laeui *aR1?L* 73 decorum *aγE* decorum et *gRFλ′dzεπ′v* 75 Iniustum *vy* 77 ue *aEFλ′* que *gRεdzπ′v*
78 et] ac *Eg* 79 necne] ne *λ′d* nec *Fzπ* nenec *g* perambulet *EFλ* perambulat *aygRldzεπ′v* 83 ducunt *agRFλ′dzεLv schol. Γ florileg. Nostrad.* dicunt *γEπ* 87 uult *omn.*

88 Ingeniis non ille fauet plauditque sepultis,
Nostra sed inpugnat, nos nostraque liuidus odit.
Quodsi tam Graecis nouitas inuisa fuisset
Quam nobis, quid nunc esset uetus? aut quid haberet,
92 Quod legeret tereretque uiritim publicus usus?
Vt primum positis nugari Graecia bellis
Coepit et in uitium fortuna labier aequa,
Nunc athletarum studiis, nunc arsit equorum,
96 Marmoris aut eboris fabros aut aeris amauit,
Suspendit picta uoltum mentemque tabella,
Nunc tibicinibus, nunc est gauisa tragoedis;
Sub nutrice puella uelut si luderet infans,
100 Quod cupide petiit, mature plena reliquit.
102 Hoc paces habuere bonae uentique secundi.
Romae dulce diu fuit et sollemne reclusa
104 Mane domo uigilare, clienti promere iura,
Cautos nominibus rectis expendere nummos,
Maiores audire, minori dicere, per quae
Crescere res posset, minui damnosa libido.
101 Quid placet aut odio est, quod non mutabile credas?
108 Mutauit mentem populus leuis et calet uno
Scribendi studio: pueri patresque seueri
Fronde comas uincti cenant et carmina dictant.
Ipse ego, qui nullos me adfirmo scribere uersus,
112 Inuenior Parthis mendacior et prius orto
Sole uigil calamum et chartas et scrinia posco.
Nauem agere ignarus nauis timet; habrotonum aegro
Non audet nisi qui didicit dare; quod medicorum est
116 Promittunt medici; tractant fabrilia fabri:
Scribimus indocti doctique poemata passim.
Hic error tamen et leuis haec insania quantas
Virtutes habeat, sic collige. uatis auarus
120 Non temerest animus; uersus amat, hoc studet unum;
Detrimenta, fugas seruorum, incendia ridet;
Non fraudem socio puerove incogitat ullam
Pupillo; uiuit siliquis et pane secundo;
124 Militiae quamquam piger et malus, utilis urbi,

---

aγEgRF(φψ)λ′(λl)dzεπ′(πL)v

91 haberes *Fλ′dzπ* 92 tereretque *aγEdzπv* teretetque *ε* teneretq. *Fλ* tereret//que *R* terretq; *lL* terreretque *g* 98 Tunc *Fλ′dzπι* *u.* 101 *inter uu.* 106 *et* 107 *inseruit y* [*r pr. aut* ι] *delendum censent Schützius Ribbeckius Lehrsius post u.* 107 *traiecit Lachmannus* *u.* 102 *omis. florileg. Nostradam.* 102 ‘paces] *at hoc pac&’ gloss. Γ* *uu.* 114 *sq. prope modum euanuerunt ε* 114 Nauem] Nauim *γy* elleborum *floril. Nostrad.* 122 puero ‡ cogitat *Ey* pueroque incogitat *R* pueroue incogitat *cett.*

Si das hoc, paruis quoque rebus magna iuuari
Os tenerum pueri balbumque poeta figurat,
Torquet ab obscenis iam nunc sermonibus aurem,
Mox etiam pectus praeceptis format amicis,
Asperitatis et inuidiae corrector et irae,
Recte facta refert, orientia tempora notis
Instruit exemplis, inopem solatur et aegrum.
Castis cum pueris ignara puella mariti
Disceret unde preces, uatem ni Musa dedisset?
Poscit opem chorus et praesentia numina sentit,
Caelestis implorat aquas docta prece blandus,
Auertit morbos, metuenda pericula pellit,
Impetrat et pacem et locupletem frugibus annum:
Carmine di superi placantur, carmine manes.
Agricolae prisci, fortes paruoque beati,
Condita post frumenta leuantes tempore festo
Corpus et ipsum animum spe finis dura ferentem,
Cum sociis operum pueris et coniuge fida
Tellurem porco, Siluanum lacte piabant,
Floribus et uino Genium memorem breuis aeui.
Fescennina per hunc inuenta licentia morem
Versibus alternis obprobria rustica fudit,
Libertasque recurrentis accepta per annos
Lusit amabiliter, donec iam saeuos apertam
In rabiem coepit uerti iocus et per honestas
Ire domos impune minax. doluere cruento
Dente lacessiti, fuit intactis quoque cura
Condicione super communi: quin etiam lex
Poenaque lata, malo quae nollet carmine quemquam
Describi; uertere modum formidine fustis
Ad bene dicendum delectandumque redacti.
Graecia capta ferum uictorem cepit et artis
Intulit agresti Latio: sic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius et graue uirus
Munditiae pepulere; sed in longum tamen aeuum
Manserunt hodieque manent uestigia ruris.
Serus enim Graecis admouit acumina chartis,

aγEgRF(φψ)λ′(λl)dzεπ′(πL)v

135 blandus *E pr. gRFλ′dzεπv* blandos *aγL* 137 Imperat *γdε* Impetrat *cett. Pf. cons. R Pph.* 142 pueris, *omisso* et, *aγgRdzεπ′ Bentl.* et pueris *EFλ′v* 147 currentis *Pph.* currentes *gd* 149 uerti coepit *Fλ′ cons. v opp. cett.* 153 lata *aγEgLv* nata *RFλ′dzεπ* 158 numerus *aγEgλ′π′v* numeris *R1F pr. dzε1* 159 pepulere *aγgπv* pepulere *E* pepule(re) *R* peperere *Fλ′dzεL* *u.* 160 *omis. π*

Et post Punica bella quietus quaerere coepit,
Quid Sophocles et Thespis et Aeschylos utile ferrent.
Temptauit quoque rem si digne uertere posset,
Et placuit sibi natura sublimis et acer:
Nam spirat tragicum satis et feliciter audet,
Sed turpem putat inscite metuitque lituram.
Creditur, ex medio quia res arcessit, habere
Sudoris minimum, sed habet comoedia tanto
Plus oneris, quanto ueniae minus. aspice, Plautus
Quo pacto partis tutetur amantis ephebi,
Vt patris attenti, lenonis ut insidiosi,
Quantus sit dossennus edacibus in parasitis,
Quam non adstricto percurrat pulpita socco:
Gestit enim nummum in loculos demittere, post hoc
Securus cadat an recto stet fabula talo.
Quem tulit ad scaenam uentoso Gloria curru,
Exanimat lentus spectator, sedulus inflat:
Sic leue, sic paruum est, animum quod laudis auarum
Subruit aut reficit. ualeat res ludicra, si me
Palma negata macrum, donata reducit opimum.
Saepe etiam audacem fugat hoc terretque poetam,
Quod numero plures, uirtute et honore minores,
Indocti stolidique et depugnare parati,
Si discordet eques, media inter carmina poscunt
Aut ursum aut pugiles: his nam plebecula gaudet.
Verum equitis quoque iam migrauit ab aure uoluptas
Omnis ad incertos oculos et gaudia uana.
Quattuor aut pluris aulaea premuntur in horas,
Dum fugiunt equitum turmae peditumque cateruae;
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis,
Esseda festinant, pilenta, petorrita, naues,
Capituum portatur ebur, captiua Corinthus.
Si foret in terris, rideret Democritus, seu
Diuersum confusa genus panthera camelo

---

aγEgRF(φψ)λ′(λl)dzεπ′(πL)v

163 aeschylos *Rπ* aeschylǒs *EF* aeschilos *lzε* eschilos *λ pr. dL* aeschulus *γ* ęscilus *a* eschilus *g* escinus *v* 167 inscite *Rφλ′dzε1?π Porph.′ gloss. Γ* inscitae *aψ* inscitiae *a corr. γε2* inscriptis *EgLv* 168 arcessit *dzε* arccersit *γ* accersit *aFλ′π* accessit *EgLv* ac//cessit *R* (r superscr.) 173 dossennus *aγgRFldzεπ′* dossenus *Egλ* dorsennus *vy* 175 in loculum *Pph. omis. d* demittere *Edz* dimittere *aγgRFλ′επ′v uu.* 176—218 *desunt ε* 177 caenam *γ pr. d* cenam *florileg. Nostradam.* 186 gaudet *aγEgL Porph.′ ad u.* 187 plaudet *RFλ′dzπv* 189 aulea *omn.* 193 corinthus *aγgRdzπ′* chorinthus *Fλ′v pr.* corinthos *E Pph.′* (*Porph.′ ‘corinthum’ exhibet*)

Siue elephans albus uolgi conuerteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Vt sibi praebentem nimio spectacula plura,
Scriptores autem narrare putaret asello
Fabellam surdo. nam quae peruincere uoces
Eualuere sonum, referunt quem nostra theatra?
Garganum mugire putes nemus aut mare Tuscum,
Tanto cum strepitu ludi spectantur et artes
Diuitiaeque peregrinae, quibus oblitus actor
Cum stetit in scaena, concurrit dextera laeuae.
'Dixit adhuc aliquid?' 'nil sane'. 'quid placet ergo?'
'Lana Tarentino uiolas imitata ueneno'.
Ac ne forte putes me, quae facere ipse recusem,
Cum recte tractent alii, laudare maligne:
Ille per extentum funem mihi posse uidetur
Ire poeta, meum qui pectus inaniter angit,
Inritat, mulcet, falsis terroribus implet,
Vt magus, et modo me Thebis modo ponit Athenis.
Verum age et his, qui se lectori credere malunt
Quam spectatoris fastidia ferre superbi,
Curam redde breuem, si munus Apolline dignum
Vis complere libris et uatibus addere calcar,
Vt studio maiore petant Helicona uirentem.
Multa quidem nobis facimus mala saepe poetae
(Vt uineta egomet caedam mea), cum tibi librum
Sollicito damus aut fesso; cum laedimur, unum
Siquis amicorum est ausus reprehendere uersum;
Cum loca iam recitata reuoluimus inreuocati;
Cum lamentamur non apparere labores
Nostros et tenui deducta poemata filo;
Cum speramus eo rem uenturam, ut simul atque
Carmina rescieris nos fingere, commodus ultro
Arcessas et egere uetes et scribere cogas.
Sed tamen est operae pretium cognoscere, qualis
Aedituos habeat belli spectata domique
Virtus, indigno non committenda poetae.

---

aγEgRF(φψ)λ′(λl)dzπ′(πL)v

196 uulgi *omn.* conuerteret *aEgRFλ′dzv* conuertet *π′* conuerterit *γ Prisciani codd. optimi* 198 nimio *aEgRπ* mimo *γFλ′dzLv Porph.′ schol. γ* mimum *y* 205 laeuae *aE ut uid.* leuae *γ* leue *v* laeua *F pr. ut uid. π* leua *gRλ′dzL* 207 tarentino *gFλ′L Pph.′* tarentino *E* terentino *aγRdzπv* imitata *aγEgRLv* imitare *Fλ′dzπ* 208 Ac ne *omn. Pph.′* At ne *y* 219 *redit ε h. u. superiore parte abscisa*

226 eo rem uenturam *aγEgεL* $\overset{e}{f}$orem uenturam *Rπ* item fore uenturum *Fλ′dzv* 228 Arcessas] Acersas *E1 ut uid.* Accersas *v*

Gratus Alexandro regi magno fuit ille
Choerilos, incultis qui uersibus et male natis
Rettulit acceptos, regale nomisma, philippos.
Sed ueluti tractata notam labemque remittunt
Atramenta, fere scriptores carmine foedo
Splendida facta linunt. idem rex ille, poema
Qui tam ridiculum tam care prodigus emit,
Edicto uetuit, nequis se praeter Apellen
Pingeret aut alius Lysippo duceret aera
Fortis Alexandri uoltum simulantia. quodsi
Iudicium subtile uidendis artibus illud
Ad libros et ad haec Musarum dona uocares,
Boeotum in crasso iurares aere natum.
At neque dedecorant tua de se iudicia atque
Munera, quae multa dantis cum laude tulerunt
Dilecti tibi Vergilius Variusque poetae,
Nec magis expressi u*o*ltus per aenea signa,
Quam per uatis opus mores animique uirorum
Clarorum apparent. nec sermones ego mallem
Repentis per humum quam res componere gestas,
Terrarumque situs et flumina dicere et arces
Montibus impositas et barbara regna tuisque
Auspiciis totum confecta duella per orbem,
Claustraque custodem pacis cohibentia Ianum
Et formidatam Parthis te principe Romam,
Si, quantum cuperem, possem quoque; sed neque paruom
Carmen maiestas recipit tua, nec meus audet
Rem temptare pudor, quam uires ferre recusent.
Sedulitas autem stulte, quem diligit, urget;
Praecipue cum se numeris commendat et arte:
Discit enim citius meminitque libentius illud
Quod quis deridet, quam quod probat et ueneratur.
Nil moror officium quod me grauat, ac neque ficto
In peius uoltu proponi cereus usquam
Nec praue factis decorari uersibus opto:
Ne rubeam pingui donatus munere et una

---

aγEgRF(φψ)λ′(λl)dzεπ′(πL)v

233 Choerilus *agε* Cherilus *γv* Choerulus *E* Choerilos *RFλ′dzπ′* Choerilǒs *FλdzL* 239 apellem *Rv* apellent// *λ* appellen *g* apellen// *l* apelleu *cett.* 244 Boeotum *aγ* Boetum *cett.* 247 uarius *aγEgR Porph.* uarus *Fλ′dzεπ′v Porf.* *inde ab hoc uersu deficit γ1* 248 uult. *omn.* 259 recusent] recusant *Lγ* *uu.* 261—270 *in ε abscisae sunt partes finales* 262 Discit *R* Dicit *l pr. Pph.* Discit *cett. Porph.′ cons. Pf.* 267 Nec *E* Ne *cett. Pph.′ Porph.′*

Cum scriptore meo capsa porrectus operta
Deferar in uicum uendentem tus et odores
Et piper et quicquid chartis amicitur ineptis.

II

Flore, bono claroque fidelis amice Neroni,
Siquis forte uelit puerum tibi uendere natum
Tibure uel Gabiis et tecum sic agat 'hic et
Candidus et talos a uertice pulcher ad imos
Fiet eritque tuus nummorum milibus octo
Verna ministeriis ad nutus aptus eril*is*,
Litterulis Graecis imbutus, idoneus arti
Cuilibet, argilla quiduis imitaberis uda;
Quin etiam canet indoctum, sed dulce bibenti.
Multa fidem promissa leuant, ubi plenius aequo
Laudat uenalis qui u*o*lt extrudere merces.
Res urget me nulla: meo sum pauper in aere.
Nemo hoc mangonum faceret tibi; non temere a me
Quiuis ferret idem. — semel hic cessauit et, ut fit,
In scalis latuit metuens pendentis habenae:'
Des nummos, excepta nihil te si fuga laedat:
Ille ferat pretium poenae securus, opinor.
Prudens emisti uitiosum, dicta tibi*st* lex:
Insequeris tamen hunc et lite moraris iniqua.
Dixi me pigrum proficiscenti tibi, dixi
Talibus officiis prope mancum, ne mea saeuos
Iurgares ad te quod epistula nulla rediret.
Quid tum profeci, mecum facientia iura

---

aEgRF(φψ)λ′(λl)dzεπ′(πL)v

268 operta *omn. glossarium Mai* aperta *y* 270 ineptis *omn.* inemptis *y*

II 2. *in Ed nec interuallum extat nec maior littera* F *in* Flore *uu.* 1—10 *partes finales abscisae ε* 6 eriles (heriles) *omn.* 8 imitaberis *aEgLv schol. Γ* imitabitur *λ′dz schol. Γ uar.* imitabimur *RFπ; schol. Γ: 'Quidam imitabitur legunt, quod est a puero alienum; melius ergo legimus imitaberis id est tanti ingenii est, ut flectas eum quo uelis tamquam argillam udam. et in ueteribus exemplaribus imitaberis inuenitur'* *uu.* 10 *sq. ex Horati persona, non ex uenditoris dictos accipiunt scholia* *uu.* 11—31 *initia desunt ε* 11 uult *omn.* extrudere *aEgLv florileg. Basil.* excludere *RFλ′dzεπ* 16 laedat *aRFlL* ledat *Egλdzπv* ledet *ε* 18 dicta tibi est lex *επ′v* dicta tibi est *Pph.′* dicta est tibi lex *aER* dicta tibi lex est *Fλ′z* dicta (dista *d1*) tibi lex *gd* 20 *denuo incipit δ; δ′ = δz* 22 rediret *aEgRδ′επ′* ueniret *Fλ′v* *'i. ueniret' gloss. Γ*

Si tamen adtemptas? quereris super hoc etiam, quod
Expectata tibi non mittam carmina mendax.
Luculli miles collecta uiatica multis
Aerumnis, lassus dum noctu stertit, ad assem
Perdiderat, post hoc ueemens lupus, et sibi et hosti
Iratus pariter, ieiunis dentibus acer,
Praesidium regale loco deiecit, ut aiunt,
Summe munito et multarum diuite rerum.
Clarus ob id factum donis ornatur honestis,
Accipit et bis dena super sestertia nummum.
Forte sub hoc tempus castellum euertere praetor
Nescio quod cupiens hortari coepit eundem
Verbis, quae timido quoque possent addere mentem:
'I, bone, quo uirtus tua te uocat, i pede fausto,
Grandia laturus meritorum praemia! — quid stas?'
Post haec ille catus, quantumuis rusticus, 'ibit,
Ibit eo quo uis qui zonam perdidit' inquit.
Romae nutriri mihi contigit atque doceri,
Iratus Grais quantum nocuisset Achilles.
Adiecere bonae paulo plus artis Athenae,
Scilicet ut uellem curuo dinoscere rectum
Atque inter siluas Academi quaerere uerum.
Dura sed emouere loco me tempora grato,
Ciuilisque rudem belli tulit aestus in arma,
Caesaris Augusti non responsura lacertis.
Vnde simul primum me dimisere Philippi,
Decisis humilem pinnis inopemque paterni
Et laris et fundi paupertas impulit audax
Vt uersus facerem: sed quod non desit habentem
Quae poterunt umquam satis expurgare cicutae,
Ni melius dormire putem quam scribere uersus?
Singula de nobis anni praedantur euntes:
Eripuere iocos, uenerem, conuiuia, ludum;
Tendunt extorquere poemata: quid faciam uis?
Denique non omnes eadem mirantur amantque:
Carmine tu gaudes, hic delectatur iambis,
Ille Bioneis sermonibus et sale nigro.
Tres mihi conuiuae prope dissentire uidentur,
Poscentes uario multum diuersa palato.

---

aEgRF(φψ)λ'(λl)δ'(δz)επ'(πL)υ

28 ueemens *δ* (*et d*) *Pph. pr.* uehemens *cett.* *uu.* 32—52 *initia prope modum euanuerunt ε* 32 ornatur] ornatus *πL corr.* honestis] opimis *gλ uar. y* 44 uellem *aEg* possim *RFλ'δ'επ'υ* 49 philippis *Fλ'* 57 faciam ujs *aERFλ'δ'επ'υ Pph.' Porph.'* faciamus *g* *uu.* 61—73 *exitus euanuerunt in ε excepto u.* 62

Quid dem? quid non dem? renuis tu, quod iubet alter;
Quod petis, id sane est inuisum acidumque duobus.
Praeter cetera me Romaene poemata censes
Scribere posse inter tot curas totque labores?
Hic sponsum uocat, hic auditum scripta, relictis
Omnibus officiis; cubat hic in colle Quirini,
Hic extremo in Auentino, uisendus uterque:
Interualla uides h*aut s*ane commoda. 'uerum
Purae sunt plateae, nihil ut meditantibus opstet'.
Festinat calidus mulis gerulisque redemptor,
Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum,
Tristia robustis luctantur funera plaustris,
Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus:
I nunc et uersus tecum meditare canoros!
Scriptorum chorus omnis amat nemus et fugit urbem,
Rite cliens Bacchi somno gaudentis et umbra:
Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
Vis canere et contracta sequi uestigia uatum?
Ingenium, sibi quod uacuas desumpsit Athenas
Et studiis annos septem dedit insenuitque
Libris et curis, statua taciturnius exit
Plerumque et risu populum quatit: hic ego rerum
Fluctibus in mediis et tempestatibus urbis
Verba lyrae motura sonum conectere digner?
Frater erat Romae consulti rhetor, † ut alter
Alterius sermone meros audiret honores,
Gracchus ut hic illi, foret h*u*ic ut Mucius ill*e*.

---

aEgRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)επ′(πL)v

63 tu quod *agδ′εLv Pph.′* tu qđ ñ *E* quod tu *RFλ′π* 66 *redit codex v* 70 humanae *aER1lδ′επ* humane *vgFλv Pph.′ Porph.′ gloss. Γ* haud sane *Froehlichius* homini uni *Ribbeckius* 71 Purae *aEL testantur schol. v et Porph.′ ad u.* 75 Pluręe *Pph.* Pluręe *aut* Plure *R1* Plures *vgFλ′δ′επv Pf.* *'si pure legitur yronicos intellege' gloss. Γ post* obstet *interrogationis signum pon. codicum Horat. pars Porph.′ schol. Γ (vε)* *uu.* 74—94 *perpauca supersunt in ε* 75 fugit *omn. Pph.′ Donatus florileg. Nostradam.* furit *y deficit ε* 77 urbem *aELv Porph.′* urbes *vgRFλ′δ′π florileg. Nostrad. 'urbis' schol. ε in interpret.* 79 Tu me] Sume *ψεπ* 80 contracta *Eεy Porph.′ uar.; 'contracta pro detritis et diuulgatis dixit' schol. Γ (Bamberg. Barcinon.)* contacta *avgRFλ′δ′π′v Pph.′ gloss. Γ 'et contacta s. u. u.] legitur et contracta, caute inpressa (imp: Porf.), ut ea sequendo contigerit imitator' Pph. Porph.′* 82 insenuit] *'legitur et insonuit' Porph.′* 83 curis *avEgRFLv florileg. Nostradam.* curii *λ′δ′π*; *Porph.′: 'nam Curius ob seueritatem taciturnissimus fuit'.* curiis *Pph.′* 87 *Meinekius post* rhetor *haec fere excidisse coniectat:* 'uterque alterius laudum sic admirator'; *aliquid excidisse iam Dan. Heinsius putauerat* ut alter *avEgδLv* et alter *RFλ′zπ* 89 hic . . . illi *omn.* huic . . . ille *editio Britannici*

Qui minus argutos uexat furor iste poetas?
Carmina compono, hic elegos. 'mirabile uisu
Caelatumque nouem Musis opus!' aspice primum,
Quanto cum fastu, quanto molimine circum
Spectemus uacuam Romanis uatibus aedem;
Mox etiam, si forte uacas, sequere et procul audi,
Quid ferat et quare sibi nectat uterque coronam.
Caedimur et totidem plagis consumimus hostem,
Lento Samnites ad lumina prima duello.
Discedo Alcaeus puncto illius; ille meo quis?
Quis nisi Callimachus? si plus adposcere uisus,
Fit Mimnermus et optiuo cognomine crescit.
Multa fero, ut placem genus inritabile uatum,
Cum scribo, et supplex populi suffragia capto:
Idem, finitis studiis et mente recepta,
Opturem patulas impune legentibus aures?
Ridentur mala qui componunt carmina; uerum
Gaudent scribentes et se uenerantur et ultro,
Si taceas, laudant quicquid scripsere beati.
At qui legitimum cupiet fecisse poema,
Cum tabulis animum censoris sumet honesti;
Audebit, quaecumque parum splendoris habebunt
Et sine pondere erunt et honore indigna ferentur,
Verba mouere loco, quamuis inuita recedant
Et uersentur adhuc inter penetralia Vestae;
Obscurata diu populo bonus eruet atque
Proferet in lucem speciosa uocabula rerum,
Quae priscis memorata Catonibus atque Cethegis
Nunc situs informis premit et deserta uetustas;
Adsciscet noua, quae genitor produxerit usus.
Veemens et liquidus puroque simillimus amni
Fundet opes Latiumque beabit diuite lingua;
Luxuriantia conpescet, nimis aspera sano
Leuabit cultu, uirtute carentia tollet,
Ludentis speciem dabit et torquebitur ut qui

---

avEgRF(φψ)λ'(λl)δ'(δz)επ'(πL)v

uu. 99—115 *nil restat in ε nisi extrema uersuum* 101 crescit] crescet *εy* 105 Opdurem *g* Obdurem *v* auras *δ'ε* aures *cett. Porph.* 109 *codd. gy nouam incipiunt epistulam* 110 sūmet censoris *g* censoris sumet *cett. florileg. Nostradam.* 112 *incipit cod. D* 112 feruntur *avEDδ'εL cons. g* ferentur *RFλ'πv* fruentur *Horkelius* 114 in *R*1 inter *cett. florileg. Nostrad.; deficit ε;* intra *y*(?) *u.* 115 *ultimus in ε* 120 Ueemens et liquidus *δ* Vehemens et liquidus *avEgR*1*Fλ'zπ'v* Et uehemens liquidus *D* 123 carentia *DE*2 *aut* 1*v* carencia *g* calentia *avE*1 *aut* 2*RFλ'δ'π cons. L gloss. Γ*

Nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa mouetur.
Praetulerim scriptor delirus inersque uideri,
Dum mea delectent mala me uel denique fallant,
Quam sapere et ringi? fuit haut ignobilis Argis,
Qui se credebat miros audire tragoedos
In uacuo laetus sessor plausorque theatro,
Cetera qui uitae seruaret munia recto
More, bonus sane uicinus, amabilis hospes,
Comis in uxorem, posset qui ignoscere seruis
Et signo laeso non insanire lagoenae,
Posset qui rupem et puteum uitare patentem:
Hic ubi cognatorum opibus curisque refectus
Expulit elleboro morbum bilemque meraco,
Et redit ad sese: 'pol! me occidistis, amici,
Non seruastis' ait, 'cui sic extorta uoluptas
Et demptus per uim mentis gratissimus error'.
Nimirum sapere est abiectis utile nugis,
Et tempestium pueris concedere ludum,
Ac non uerba sequi fidibus modulanda Latinis,
Sed uerae numerosque modosque ediscere uitae.
Quocirca mecum loquor haec tacitusque recordor:
'Si tibi nulla sitim finiret copia lymphae,
Narrares medicis: quod, quanto plura parasti,
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si u*o*lnus tibi monstrata radice uel herba
Non fieret leuius, fugeres radice uel herba
Proficiente nihil curarier: audieras, cui
Rem di donarent, illi decedere prauam
Stultitiam, et cum sis nihilo sapientior, ex quo
Plenior es, tamen uteris monitoribus isdem?
At si diuitiae prudentem reddere possent,
Si cupidum timidumque minus te: nempe ruberes,
Viueret in terris te siquis auarior uno.
Si proprium est, quod quis libra mercatus et aere*st*,
Quaedam, si credis consultis, mancipat usus:
Qui te pascit ager, tuus est, et uilicus Orbi,
Cum segetes occat tibi mox frumenta daturus,

---

avEgRF(φψ)λ'(λl)δ'(δz)π'(πL)v

127 delectant *gδ'v* delectent *cett. florileg. Nostradam.* 128 aut *gl pr. Pph.'* 135 patentem *avEgDRLv* parentem *Fλ'δ'π* 139 cui] quod *Pph.' opp. omn. florileg. Nostrad.* 149 uulnus *omn.* *u.* 150 *omis. E1DRψλ'π habent avgφδ'Lv Porph.' florileg. Nostradam.* *uu.* 153—192 *desunt D perdito folio uno* 154 monitoribus] rationibus *y* 155 A//t *δ* (t *ab alt. m.?*) Ac *l* At *cett. Pph.' florileg. Nostradam.* 158 mercatus et aere est *aE Porf. cons. Porph.* mercatus et aere *Rπ'* mercatur et aere *Fλ'δ'v cons. vg* 161 daturus *aEgRv* daturǎs *F* daturas *vλ'δ'π'*

Te dominum sentit. das nummos, accipis uuam,
Pullos, oua, cadum temeti: nempe modo isto
Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis
Aut etiam supra nummorum milibus emptum.
Quid refert, uiuas numerato nuper an olim,
Emptor Aricini quoniam Veientis et arui
Emptum cenat holus, quamuis aliter putat, emptis
Sub noctem gelidam lignis calefactat aenum?
Sed uocat usque suum, qua populus adsita certis
Limitibus uicina † refugit iurgia: tamquam
Sit proprium quicquam, puncto quod mobilis horae
Nunc prece, nunc pretio, nunc ui, nunc morte suprema
Permutet dominos et cedat in altera iura.
Sic quia perpetuus nulli datur usus et heres
Heredem alterius uelut unda superuenit undam,
Quid uici prosunt aut horrea? quidue Calabris
Saltibus adiecti Lucani, si metit Orcus
Grandia cum paruis, non exorabilis auro?
Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabellas,
Argentum, uestes Gaetulo murice tinctas
Sunt qui non habeant, est qui non curat habere.
Cur alter fratrum cessare et ludere et ungui
Praeferat Herodis palmetis pinguibus, alter
Diues et inportunus ad umbram lucis ab ortu
Siluestrem flammis et ferro mitiget agrum,
Scit Genius, natale comes qui temperat astrum,
Naturae deus humanae, mortalis in unum
Quodque caput, uoltu mutabilis, albus et ater.
Vtar et ex modico, quantum res poscet, aceruo
Tollam, nec metuam, quid de me iudicet heres,
Quod non plura datis inuenerit; et tamen idem
Scire uolam, quantum simplex hilarisque nepoti
Discrepet et quantum discordet parcus auaro.
Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumptum

avEgRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)v

167 quondam *vψ superscr. y* quoniam *cett.* 168 Emptum] Emptor *gy* 170 quia *ER* quod *π′* qua *cett. Pph.′* 171 refigit *vy* refugit *cett. Seruius glossarium Mai* refligit *Holder* refringit *Horkelius* refutat *Ribbeckius* 174 Permutat *R florileg. Nostradam. opp. cett.* cedet *Fλ* caedet *l* cędat *v* cedat *cett.* cedit *florileg. Nostradam.* 175 Sic *g* Si° *Ey* Si *aRFλ′δ′π′v Pph.′ Porph.′* Sed *vy* quia] qua *l1 Pph.′* 183 fratrum] frater *δ′y opp. cett. Pph. Porph.′ florileg. Nostradam.* 185 et] *omis. E pr. λ* 188 *comma non ante* 'mortalis', *sed post* 'mortalis' *pon. Doederlinus opp. codd.* mortalis] immortalis *Hartungius* fatalis *Ribbeckius* 190 poscet *omn. florileg. Nostradam.* possit *Pph.′ Porph.′* 193 *redit cod. D* uolam *avEDRFλ′δ′π′v Pph.′ florileg. Nostradam.* uolo *g*

Inuitus facias neque plura parare labores,
Ac potius, puer ut festis quinquatribus olim,
Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.
Pauperies inmunda domus procul absit: ego utrum
Naue ferar magna an parua, ferar unus et idem.
Non agimur tumidis uelis Aquilone secundo:
Non tamen aduersis aetatem ducimus Austris,
Viribus, ingenio, specie, uirtute, loco, re
Extremi primorum, extremis usque priores.
Non es auarus: abi! quid? cetera iam simul isto
Cum uitio fugere? caret tibi pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine et ira?
Somnia, terrores, magicos, miracula, sagas,
Nocturnos lemures portentaque Thessala rides?
Natalis grate numeras? ignoscis amicis?
Lenior et melior fis accedente senecta?
Quid te exempta iuuat spinis de pluribus una?
Viuere si recte nescis, decede peritis.
Lusisti satis, edisti satis atque bibisti:
Tempus abire tibi est, ne potum largius aequo
Rideat et pulset lasciua decentius aetas.

---

avEgDRF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)v

199 domus procul absit *avEgDlLv* domus procul, *omisso* absit, *R*1 procul, *omissis* domus *et* absit, *Fλδ′π* procul domus absit *florileg. Nostradam.* 203 loco, re] colore *Fλ′δ′π′* locore *R* 205 *post* auarus *codd. partim colon uel comma partim interrogationis signum ponunt partim non distingunt; post* abi *interp. omnes codd. de quibus notauimus; post* quid *partim interpungunt partim non* iam *omn. Pph.′* num *y florileg. Nostradam.* 206 fugere *DRFλ′δ′π′v Porph.′ schol. Γ florileg. Nostradam.* fuge · rite *avEg* tibi *omis. g in lacuna* *u.* 207 *omis. δy* 211 sis *Eλ′L opp. cett.* 216 decentius] licentius *vy opp. cett. Pph.′ Porph.′ schol. Γ* *post u.* 216 *in codd. avEgDRFλ′δ′π′v secuntur serm.* I 1 *sqq.; y Porph.′ finiunt*

Q. HORATI FLACCI

DE ARTE POETICA

LIBER

Humano capiti ceruicem pictor equinam
Iungere si uelit et uarias inducere plumas
Vndique conlatis membris, ut turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa superne:
Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite, Pisones, isti tabulae fore librum
Persimilem, cuius uelut aegris somnia uanae
Fingentur species, ut nec pes nec caput uni
Reddatur formae. 'pictoribus atque poetis
Quidlibet audendi semper fuit aequa potestas'.
Scimus, et hanc ueniam petimusque damusque uicissim;
Sed non ut placidis coeant inmitia, non ut
Serpentes auibus geminentur, tigribus agni.
Inceptis grauibus plerumque et magna professis
Purpureus, late qui splendeat, unus et alter
Adsuitur pannus, cum lucus et ara Dianae
Et properantis aquae per amoenos ambitus agros
Aut flumen Rhenum aut pluuius describitur arcus;

---

aγνB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

omnes quos nouimus codices praeter Zulichemianum post carmina hunc librum exhibent; in Zulichemiano post carm. saec. legimus; post epistulas primus locauit H. Stephanus. 'hunc librum qui inscribitur de arte poetica . . .' *Porph.*' 'librum de arte poetica' *primus laudat Quintilianus, epistulis accenset Charisius, ceterum idem* [*p.* 202 *K.*] *Q. Terenti Scauri commentarios* 'in artem poeticam' *commemorat.*

u. 2 *omis. B* 5 missi *B′* 7 aegri *νCFλ′δ′* egri *γπ′u* aegris *aBR* egris *v* 18 rhenum *aγνB′Rδ′L Porph.*' renum *Fλ′π Pf.* rheni *uy* reni *v* '*non dixit genere masculino Rhenus, sed neutro hoc*

Sed nunc non erat his locus. et fortasse cupressum
Scis simulare: quid hoc, si fractis enatat expes
Nauibus, aere dato qui pingitur? amphora coepit
Institui: currente rota cur urceus exit?
Denique sit quiduis simplex dumtaxat et unum.
Maxima pars uatum, pater et iuuenes patre digni,
Decipimur specie recti: breuis esse laboro,
Obscurus fio; sectantem leuia nerui
Deficiunt animique; professus grandia turget;
Serpit humi tutus nimium timidusque procellae;
Qui uariare cupit, rem prodigialiter unam,
Delphinum siluis adpingit, fluctibus aprum.
In uitium ducit culpae fuga, si caret arte.
Aemilium circa ludum faber imus et unguis
Exprimet et mollis imitabitur aere capillos,
Infelix operis summa, quia ponere totum
Nesciet: hunc ego me, siquid componere curem,
Non magis esse uelim, quam naso uiuere prauo,
Spectandum nigris oculis nigroque capillo.
Sumite materiam uestris, qui scribitis, aequam
Viribus et uersate diu, quid ferre recusent,
Quid ualeant umeri. cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deseret hunc nec lucidus ordo.
Ordinis haec uirtus erit et uenus, aut ego fallor,
Vt iam nunc dicat iam nunc debentia dici,
Pleraque differat et praesens in tempus omittat;
Hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor.
In uerbis etiam tenuis cautusque serendis
Dixeris egregie, notum si callida uerbum

---

aγνB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

Rhenum . . .' Porph.' cons. Acr. item genus neutrum testatur Porph. ad c. IIII 4, 38 aut pluuius *aγνB′RLu′ Porf. ad c.* IIII 4, 38 aut fluuius *Fλ′δ′π Porph. ad c.* IIII 4, 38

19 n̄ n̄c̄ *B* nec non *flor. Nostr.* 20 expes *B′λu* exspes *a ut uid. γνRv* expers *Flδ′π* exspres *L1* 23 quiduis *Bentl.* quid uis *ψ corr. y* quod uis *γνB′Fλ′u′* quoduis *aRδ′π′* 31 culpę ducit *uy* ducit culpae *cett. cons. florileg. Nostradam.* 32 unus *δ1y Pf.* imus *cett. Pph. Porph. Acr.* 35 egomet *Fδ′v* 36 prauo] paruo *λ pr. δπ* 37 nigroue *B′* nigroque *cett. Acr.* 41 deseret] deserit *vL florileg. Nostradam.* 42 aut *aγνRπ′ Pph.′ Acr.* haut *Cψv* haud *Bφδ′u* hau(d) *λ* (h)aud *l* 43 Vt *aγνB′Rlv* Aut *Fλδ′π′* *post* dicat *interpunxit Bentl.; plerique cum Lambino post* dici *distingunt; codd. uariant u.* 45 *post u.* 46 *ponunt Bentleius et post hunc plerique, repugnante Spengelio philol.* XVIII 96 *et opp. Acr. tractat. Vindobon.* 45 spernet *B′* spernat *cett.*

Reddiderit iunctura nouum. si forte necesse est,
Indiciis monstrare recentibus abdita rerum,
Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget dabiturque licentia sumpta pudenter.
Et noua fictaque nuper habebunt uerba fidem, si
Graeco fonte cadent parce detorta. quid autem
Caecilio Plautoque dabit Romanus ademptum
Vergilio Varioque? ego cur, adquirere pauca
Si possum, inuideor, cum lingua Catonis et Enni
Sermonem patrium ditauerit et noua rerum
Nomina protulerit? licuit semperque licebit
Signatum praesente nota producere nomen.
Vt siluae foliis pronos mutantur in annos,
Prima cadunt: ita uerborum uetus interit aetas,
Et iuuenum ritu florent modo nata uigentque.
Debemur morti nos nostraque. siue receptus
Terra Neptunus classes Aquilonibus arcet,
Regis opus sterilisue * palus diu aptaque remis
Vicinas urbes alit et graue sentit aratrum,
Seu cursum mutauit iniquom frugibus amnis,
Doctus iter melius: mortalia facta peribunt:
Nedum sermonum stet honos et gratia uiuax.
Multa renascentur quae iam cecidere, cadentque
Quae nunc sunt in honore uocabula, si uolet usus,
Quem penes arbitrium est et ius et norma loquendi.
Res gestae regumque ducumque et tristia bella
Quo scribi possent numero, monstrauit Homerus.
Versibus inpariter iunctis querimonia primum,
Post etiam inclusa est uoti sententia compos;
Quis tamen exiguos elegos emiserit auctor,
Grammatici certant, et adhuc sub iudice lis est.
Archilochum proprio rabies armauit iambo:
Hunc socci cepere pedem grandesque coturni,
Alternis aptum sermonibus et popularis
Vincentem strepitus et natum rebus agendis.

---

aγνB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

49 monstrare] formare *Pf.* forma *Pph.* rerum *a_1 ut uid. B′ florileg. Nostradam.* rerum et *γνRFλ′δ′π′u′ tract. Vind.* 53 cadant *aγν Pf. gloss. Γ Seruius* cadent *cett. Pph. Acr.* 54 adeptum *B′* 55 uario *aγB′Rπ′ Acr.* uaro *νFλ′δ′u′* 63 Debemur *aγνCRFλ′δ′π′u′ Pph. Acr. florileg. Paris.* 8818[a] *et Nostradam.* Debemus *B Pf.* 65 ue *aγνRδ′πv Acr. ut uid.* que *B′Fλ′Lu Pph.′ Priscianus Seruius Honoratus et Seruius ad Aen.* diu palus *omn. Pf. Seruii cons. Pph. testatur Priscianus* palus diu *I. M. Gesnerus* 75 *incipit cod. ε* 76 inclusa est *γνB′ε et a_2 gloss. Γ* inclusa, *om.* est *L* iuncta est *u′y* iunctis *Fλ′δ′* iunctus *R_1π pr.; a_1 non liquet* *u.* 79 *omis. λ′*

Musa dedit fidibus diuos puerosque deorum
Et pugilem uictorem et equom certamine primum
Et iuuenum curas et libera uina referre.
Descriptas seruare uices operumque colores
Cur ego si nequeo ignoroque, poeta salutor?
Cur nescire pudens praue quam discere malo?
Versibus exponi tragicis res comica non uolt:
Indignatur item priuatis ac prope socco
Dignis carminibus narrari cena Thyestae.
Singula quaeque locum teneant sortita decenter.
Interdum tamen et uocem comoedia tollit,
Iratusque Chremes tumido delitigat ore;
Et tragicus plerumque dolet sermone pedestri
Telephus et Peleus, cum pauper et exul uterque
Proicit ampullas et sesquipedalia uerba,
Si curat cor spectantis tetigisse querella.
Non satis est pulchra esse poemata: dulcia sunto
Et quocumque uolent animum auditoris agunto.
Vt ridentibus adrident, ita flentibus adsunt
Humani uoltus: si uis me flere, dolendum est
Primum ipsi tibi: tunc tua me infortunia laedent,
Telephe uel Peleu; male si mandata loqueris,
Aut dormitabo aut ridebo. tristia maestum
Voltum uerba decent, iratum plena minarum,
Ludentem lasciua, seuerum seria dictu.
Format enim natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum; iuuat aut impellit ad iram,
Aut ad humum maerore graui deducit et angit;
Post effert animi motus interprete lingua.
Si dicentis erunt fortunis absona dicta,
Romani tollent equites peditesque cachinnum.
Intererit multum, diuosne loquatur an heros,
Maturusne senex an adhuc florente iuuenta
Feruidus, et matrona potens an sedula nutrix,

---

aγνB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)επ′(πL)u′(uv)

89 uult *omn.* 92 decentem *By* ducent̄ *C*, *C1* ducem *ut uid.*; decenter *cett.* 94 delitigat] desaeuiet *Hieronymus* 95 *ueteres editores et aliquot recentiores cum codd. quibusdam post* pedestri *interpungunt* 98 curas *u′y* cura *l1* curat *cett. Porph.′ Acr. gloss. Γ* 100 uolent *aγνB′εL Acr. Seruius* uolunt *Fλ′δ′πu′* uolu//nt *R* 101 adsunt *aRFεπu* assunt *γνB′λ′δ′Lv* adflent *grammaticus anonymus bibliothecae Vigorniensis opp. Acr. gloss. Γ* 103 tū *B′* tunc *cett. Pph.′* ledunt *λ′* *uu.* 104—195 *deficit cod. ν* 104 male] mala *πy opp. cett. schol. γ florileg Nostradam.* 111 effert *aγCδεLu′ Acr. gloss. Γ* efferet *B* et certi *RFλ′zπ gloss. l* 114 diuos *B′R1* dauus *vu uar. Seruius interpolatus* diuus *cett. Pph.′* 116 et] an *u′y florileg. Nostradam. opp. cett.*

Mercatorne uagus cultorne uirentis agelli,
Colchus an Assyrius, Thebis nutritus an Argis.
Aut famam sequere aut sibi conuenientia finge.
Scriptor honoratum si forte reponis Achillem,
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer
Iura neget sibi nata, nihil non arroget armis.
Sit Medea ferox inuictaque, flebilis Ino,
Perfidus Ixion, Io uaga, tristis Orestes.
Siquid inexpertum scaenae committis et audes
Personam formare nouam, seruetur ad imum,
Qualis ab incepto processerit, et sibi constet.
Difficile*st* proprie communia dicere; tuque
Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
Quam si proferres ignota indictaque primus.
Publica materies priuati iuris erit, si
Non circa uilem patulumque moraberis orbem,
Nec uerbo uerbum curabis reddere fidus
Interpres, nec desilies imitator in artum,
Vnde pedem proferre pudor uetet aut operis lex.
Nec sic incipies, ut scriptor cyclicus olim:
'Fortunam Priami cantabo et nobile bellum'.
Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
Parturient montes, nascetur ridiculus mus.
Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte:
'Dic mihi, Musa, uirum, captae pos tempora Troiae
Qui mores hominum multorum uidit et urbes'.
Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat,
Antiphaten Scyllamque et cum Cyclope Char*y*bdim.
Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Troianum orditur ab ouo;
Semper ad euentum festinat et in medias res
Non secus ac notas auditorem rapit et quae
Desperat tractata nitescere posse, relinquit,

---

aγB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)επ′(πL)u′(uv)

117 uirentis *aB′εLv tractat. Vindobon. florileg. Nostradam.* uigentis *γRFλ′δ′πu* 120 achillem *aγB′δ′εLu′ Pf.* achilli *R* achillen *Fλ′π Pph.* 122 neget *aγB′zεπu′* negat *Rλ′δL* 128 Difficilis *R* Difficile est *cett.* *uu.* 132—137 *ex parte tantum liquent in C* 133 uerbo uerbum *aγBFλ′δ′επ′u′ Pph.′* uerbum uerbo *CRy Hieronymus Seruius florileg. Nostradam.* 135—137 *initia euanuerunt in C* 136 cyclicus] ciclius *y opp. omn. Acr.* 139 Parturient *omn. Pph.′ Acr. Probus Seruius florilegia* Parturiunt *y Hieronymus* 141 p̓ captę tēpora *C* postempora *R1?ε* p̓ *uel* post tempora *cett. Ausonius* post menia *uel* moenia *y* 145 Antiphaten *γFλ′δ′L cons. aB′Rεπ* Antiphatem *u′* cum] *omis. δ′ε* charibdim *aB′Rψλε* caribdim *φ pr. lδ′u′* charipdim *π* caripdin *L pr.* caribdin *γ* 147 Et gemino *Hieronymus*

Atque ita mentitur, sic ueris falsa remiscet,
Primo ne medium, medio ne discrepet imum.
Tu, quid ego et populus mecum desideret, audi.
Si plosoris eges aulaea manentis et usque
Sessuri, donec cantor 'uos plaudite' dicat,
Aetatis cuiusque notandi sunt tibi mores,
Mobilibusque decor naturis dandus et annis.
Reddere qui uoces iam scit puer et pede certo
Signat humum, gestit paribus conludere et iram
Colligit ac ponit temere et mutatur in horas.
Inberbus iuuenis, tandem custode remoto,
Gaudet equis canibusque et aprici gramine campi,
Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
Vtilium tardus provisor, prodigus aeris,
Sublimis cupidusque et amata relinquere pernix.
Conuersis studiis aetas animusque uirilis
Quaerit opes et amicitias, inseruit honori,
Commisisse cauet quod mox mutare laboret.
Multa senem circumueniunt incommoda, uel quod
Quaerit et inuentis miser abstinet ac timet uti,
Vel quod res omnis timide gelideque ministrat,
Dilator, spe longus, iners auidusque futuri,
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero, castigator censorque minorum.
Multa ferunt anni uenientes commoda secum,
Multa recedentes adimunt. ne forte seniles
Mandentur iuueni partes pueroque uiriles:
Semper in adiunctis aeuoque morabimur aptis.
Aut agitur res in scaenis aut acta refertur.
Segnius inritant animos demissa per aurem
Quam quae sunt oculis subiecta fidelibus et quae
Ipse sibi tradit spectator: non tamen intus
Digna geri promes in scaenam, multaque tolles
Ex oculis, quae mox narret facundia praesens.
Ne pueros coram populo Medea trucidet,
Aut humana palam quoquat exta nefarius Atreus,
Aut in auem Procne uertatur, Cadmus in anguem.

$a\gamma B'(BC)RF(\varphi\psi)\lambda'(\lambda l)\delta'(\delta z)\varepsilon\pi'(\pi L)u'(uv)$

155 *post* dicat *punctum pon. codd. pars et Doederlinus* 157 naturis *omn.* maturis *y* *uu.* 159—200 *deficit cod.* ε 161 Inberbus γC_1 Inberbis $aRF\lambda\delta'\pi'u'$ Imberbis *l* Īberbis *B* 168 mox mutare $a\gamma RBu'$ *Acr.* mox motare *C* mutare π *pr.* permutare $F\lambda'\delta'L$ 170 ac timet] *omisit* C_1 ac] et C_2 *Acr. ad serm.* I 1, 42 172 auidusque *omn. Acr.* pauidusque *y*? 178 morabimur $a\gamma I\iota u'$ morabitur $BRF\lambda'\delta'\pi$, *C non liquet*

Quodcumque ostendis mihi sic, incredulus odi.
Neue minor neu sit quinto productior actu
Fabula quae posci uolt et spectanda reponi;
Nec deus intersit, nisi dignus uindice nodus
Inciderit; nec quarta loqui persona laboret.
Actoris partis chorus officiumque uirile
Defendat, neu quid medios intercinat actus
Quod non proposito conducat et haereat apte.
Ille bonis faueatque et consilietur amice,
Et regat iratos, et amet pacare timentis;
Ille dapes laudet mensae breuis, ille salubrem
Iustitiam legesque et apertis otia portis;
Ille tegat commissa, deosque precetur et oret
Vt redeat miseris, abeat fortuna superbis.
Tibia non, ut nunc, orichalco uincta tubaeque
Aemula, sed tenuis simplexque foramine pauco
Adspirare et adesse choris erat utilis atque
Nondum spissa nimis complere sedilia flatu;
Quo sane populus numerabilis, utpote paruos,
Et frugi castusque uerecundusque coibat.
Postquam coepit agros extendere uictor et urbes
Latior amplecti murus uinoque diurno
Placari Genius festis impune diebus,
Accessit numerisque modisque licentia maior.
Indoctus quid enim saperet liberque laborum
Rusticus urbano confusus, turpis honesto?
Sic priscae motumque et luxuriem addidit arti
Tibicen traxitque uagus per pulpita uestem;
Sic etiam fidibus uoces creuere seueris,
Et tulit eloquium insolitum facundia praeceps,
Vtiliumque sagax rerum et diuina futuri
Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.

---

aγB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

189 nec δ_1 *ut uid. Lu* neu *cett. Pph.′* 190 et spectanda *aγCRφv Pph.′ schol. γ cons. Porph.′* et exspectanda *B* &///s//pectanda *ψ* et spectata *λ′δ′π′uv uar.* 196 *redit codex ν* amice *aγνB′z*(?)*Lu florileg. Nostr.* amice *F′δv* amicis *Rλ′ Acr.* amici *F_1π* 197 pacare *y* [r_1 *cod. Buslidian. cod. Victoris Giselini codd. Statii*] peccare (a *supra* e) *a* paccare l_1 pecare *δ pr.* peccare *γνB′RFλπ′u′ Ac. ν gloss. Γ tractat. Vindobon. florileg. Nostradam.* timentis *R_1Fπ* timentes *cett. tractat. Vindobon. florileg. Nostradam. cons. gloss. Γ* tumentes *y* [*cod. Victoris Giselini*]
201 *denuo incipit cod. ε* 202 uincta *aγBRFλ′δ′π′u Pph.* iuncta *νCεv Pf.* 203 pauco *aγνB′π′v Pph.′ cons. Acr.′* paruo *RFλ′δ′εu u.* 212 *omis. R_1Fλ′δ_1 aut pr. ′π′ testantur Acr. tractat. Vindobon.*
214 luxuriem *aγνRFλ′δ′ε* luxuriam *B′π′u′ Pph. cons. Pf.*

Carmine qui tragico uilem certauit ob ircum,
Mox etiam agrestis Satyros nudauit et asper
Incolumi gruaitate iocum temptauit eo quod
Inlecebris erat et grata nouitate morandus
Spectator functusque sacris et potus et exlex.
Verum ita risores, ita commendare dicacis
Conueniet Satyros, ita uertere seria ludo,
Ne quicumque deus, quicumque adhibebitur heros,
Regali conspectus in auro nuper et ostro,
Migret in obscuras humili sermone tabernas,
Aut, dum uitat humum, nubes et inania captet.
Effutire leuis indigna tragoedia uersus,
Vt festis matrona moueri iussa diebus,
Intererit Satyris paulum pudibunda proteruis.
Non ego inornata et dominantia nomina solum
Verbaque, Pisones, Satyrorum scriptor amabo,
Nec sic enitar tragico differre colori,
Vt nihil intersit, Dausne loquatur et audax
Pythias emuncto lucrata Simone talentum,
An custos famulusque dei Silenus alumni.
Ex noto fictum carmen sequar, ut sibi quiuis
Speret idem, sudet multum frustraque laboret
Ausus idem: tantum series iuncturaque pollet,
Tantum de medio sumptis accedit honoris.
Siluis deducti caueant me iudice Fauni,
Ne uelut innati triuiis ac paene forenses
Aut nimium teneris iuuenentur uersibus umquam,
Aut inmunda crepent ignominiosaque dicta:
Offenduntur enim quibus est equos et pater et res,
Nec siquid fricti ciceris probat et nucis emptor
Aequis accipiunt animis donantue corona.
Syllaba longa breui subiecta uocatur iambus,
Pes citus; unde etiam trimetris adcrescere iussit

---

aγνB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)επ′(πL)u′(uv)

220 cantauit *γy* certauit *cett. Pph. Porph.′ Victorinus tractat. Vindobon. Isidorus* 222 locum *δ′επ Diomedes; B utrum* locum *an* Iocum *uoluerit non liquet,* iocum *cett. Acr. Marius Victorinus*

ł Illecebris
223 Inlecebris erat] Inerat *λ* Inlecebris *aBC corr. Acr. Diomedes* Enlecebris *C pr.* Illecebris *γνu′* Incelebris *RFl pr. δ′εL* erat *omis. F pr. π* et] *omis. δ′* & grata erat *C* grata] *omis. codd. Diomedis u.* 224 *omis. z* 226 Conueniat *By opp. cett. tractat. Vindobon.* 230 uitet *u* u*itet ε* uitat *cett. Acr.* 235 pisonis *Fλ′δ′επ* 237 et *B′y* an *aγνRFλ′δ′επ′u′* *uu.* 243—410 *deficit cod. ε* 249 fricti *aγνRFλ′Iu* stricti *C1* fracti *Bδ′πv* 250 donantque *π′u′* donant, *om.* ue, *B* donantue *cett.* 252 accedere *Pph.′ opp. omn.*

Momen iambeis, cum senos redderet ictus
Primus ad extremum similis sibi: non ita pridem,
Tardior ut paulo grauiorque ueniret ad auris,
Spondeos stabilis in iura paterna recepit
Commodus et patiens, non ut de sede secunda
Cederet aut quarta socialiter. hic et in Acci
Nobilibus trimetris apparet rarus, et Enni
In scaenam missos cum magno pondere uersus
Aut operae celeris nimium curaque carentis
Aut ignoratae premit artis crimine turpi.
Non quiuis uidet inmodulata poemata iudex,
Et data Romanis ueniast indigna poetis.
Idcircone uager scribamque licenter, an omnis
Visuros peccata putem mea, tutus et intra
Spem ueniae cautus? uitaui denique culpam,
Non laudem merui. uos exemplaria Graeca
Nocturna uersate manu, uersate diurna.
At uestri proaui Plautinos et numeros et
Laudauere sales, nimium patienter utrumque,
Ne dicam stulte, mirati, si modo ego et uos
Scimus inurbanum lepido seponere dicto,
Legitimumque sonum digitis callemus et aure.
Ignotum tragicae genus inuenisse camenae
Dicitur et plaustris uexisse poemata Thespis,
Quae canerent agerentque peruncti faecibus ora.
Post hunc personae pallaeque repertor honestae
Aeschylus et modicis instrauit pulpita tignis
Et docuit magnumque loqui nitique coturno.
Successit uetus his comoedia, non sine multa
Laude; sed in uitium libertas excidit et uim
Dignam lege regi: lex est accepta, chorusque
Turpiter obticuit sublato iure nocendi.
Nil intemptatum nostri liquere poetae;
Nec minimum meruere decus uestigia Graeca
Ausi deserere et celebrare domestica facta,
Vel qui praetextas uel qui docuere togatas.

---

aγvB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(ur)

253 Nomen *omn. Pph.′ Porph.′ Acr.* momen *Ribbeckius* 255 paulum *π′y* paulo *cett. Pph.′ Acr. Plotius* 261 nimium celeris *ay* sceleris nimium *Rψ* celeris nimium *cett. Pph.′* 265 an *aγvB′RFλ′δ′π′r Acr.* ut *uv uar.* 267 cautus? uitaui *codd. Acr. tractat. Vindobon.* . . . cautus uitaui *interpung. Doederlinus* 273 dictum *uy* dicto *v* dicto *cett. Pph.′ Acr.* 277 ora] atris *B′* or//a *π* ora *cett. tractat. Vindobon.* 279 Aeschylus] Aeschynus *ψλ′δ pr.* Aeschinus *R1 ut uid. φ pr. zπ′u′* Aescynus *R opp. cett. Pph.′ Porph.′* *u.* 283 *omis. B*

Nec uirtute foret clarisue potentius armis
Quam lingua Latium, si non offenderet unum
Quemque poetarum limae labor et mora. uos, o
Pompilius sanguis, carmen reprehendite, quod non
Multa dies et multa litura coercuit atque
Perfectum deciens non castigauit ad unguem.
Ingenium misera quia fortunatius arte
Credit et excludit sanos Helicone poetas
Democritus, bona pars non unguis ponere curat,
Non barbam, secreta petit loca, balnea uitat.
Nanciscetur enim pretium nomenque poetae,
Si tribus Anticyris caput insanabile numquam
Tonsori Licino commiserit. o ego laeuos,
Qui purgor bilem sub uerni temporis horam!
Non alius faceret meliora poemata: uerum
Nil tantist! ergo fungar uice cotis, acutum
Reddere quae ferrum ualet exsors ipsa secandi;
Munus et officium, nil scribens ipse, docebo,
Vnde parentur opes, quid alat formetque poetam,
Quid deceat, quid non, quo uirtus, quo ferat error.
Scribendi recte sapere est et principium et fons;
Rem tibi Socraticae poterunt ostendere chartae,
Verbaque prouisam rem non inuita sequentur.
Qui didicit, patriae quid debeat et quid amicis,
Quo sit amore parens, quo frater amandus et hospes,
Quod sit conscripti, quod iudicis officium, quae
Partes in bellum missi ducis: ille profecto
Reddere personae scit conuenientia cuique.
Respicere exemplar uitae morumque iubebo
Doctum imitatorem et uiuas hinc ducere uoces.
Interdum speciosa locis morataque recte
Fabula nullius ueneris, sine pondere et arte,
Valdius oblectat populum meliusque moratur,
Quam uersus inopes rerum nugaeque canorae.
Grais ingenium, Grais dedit ore rotundo
Musa loqui, praeter laudem nullius auaris.
Romani pueri longis rationibus assem

---

aγνB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

289 clarisq, *B′* clarisue *cett.* 294 Presectum *B′* Perfectum *cett. Acr. florileg. Nostradam.* *u.* 298 *omis.* *u*1 petit] fugit *Pompeius* 301 laeuis, leuis, laeuus, leuus *codd.* 305 exsors ipsa *νλu′ tractat. Vindobon. florileg. Nostrad.* etsors *l*1 exors ipsa *FδL Acr.* ex//sors ipsa *z* exsortita *aγRπ*1 exortita *B′* exors *ipsa secandi π* 308 doceat *aγνR*1*δ pr.* 311 sequontur *C* sequuntur *B* sequentur *cett. Pph.′ Porph.′ tractat. Vindob. Quintilianus* 319 locis *aγνB′Lv Pph.′ Porph.′ Acr. gloss. Γ* Iocis *R* iocis *Fλ′δ′πu tractat. Vindobon.*

Discunt in partis centum diducere. 'dicat
Filius Albini: si de quincunce remotast
Vncia, quid superat? poteras dixisse'. 'triens'. 'eu!
Rem poteris seruare tuam. redit uncia, quid fit?'
'Semis'. at haec animos aerugo et cura peculi
Cum semel inbuerit, speramus carmina fingi
Posse linenda cedro et leui seruanda cupresso!
Aut prodesse uolunt, aut delectare poetae,
Aut simul et iucunda et idonea dicere uitae.
Quicquid praecipies, esto breuis, ut cito dicta
Percipiant animi dociles teneantque fideles:
Omne superuacuum pleno de pectore manat.
Ficta uoluptatis causa sint proxima ueris,
Ne quodcumque uelit poscat sibi fabula credi,
Neu pransae Lamiae uium puerum extrahat aluo.
Centuriae seniorum agitant expertia frugis,
Celsi praetereunt austera poemata Ramnes:
Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci,
Lectorem delectando pariterque monendo.
Hic meret aera liber Sosiis, hic et mare transit
Et longum noto scriptori prorogat aeuum.
Sunt delicta tamen quibus ignouisse uelimus:
Nam neque chorda sonum reddit, quem uolt manus et mens,
Poscentique grauem persaepe remittit acutum,
Nec semper feriet quodcumque minabitur arcus.
Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit
Aut humana parum cauit natura. quid ergost?
Vt scriptor si peccat idem librarius usque,

---

aγvB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δ′(δz)π′(πL)u′(uv)

327 albani *avB′v pr.* bini *Rπ* albini *cett. Ac. v tractat. Vindobon.* 328 superat *omn. tractat. Vindobon.* superest *γ uar. y* poteras *B′RFλ′δ′Lu′ tractat. Vindobon.* poterat *aγvπ1* triens eu] trienem *R1π1 ut uid.* eu *γvB′L* heu *a* est *Fλ′δ′u′* *'euge' interpretatur Acr.* 330 at *π2y* an *By* ad *cett.* 331 speramus *aγvB′* speremus *RFλ′δ′π′u′* *'sperandum est' Acr.* 337—456 *deficit cod. z* 339 Ne *aγvRFλ′δπ′v Acr.* Nec *B′u Seruius* uelit *aγB′ Acr. Seruius* uolet *vRFλ′δ pr. π′u′* poscet *Ly* posset *Fδ* 340 N̄ *B* Neu *cett. Pph.′ Ac. v* extrahet *y Pph.′* 345 aera *a1 ut uid. BRπ′u′ Pf.* aerea *γ1* era *tractat. Vindobon.* aere *vFλ′δ1* ere *C1* ae (*sic*) *Pph.* sosiis *vFλ′δπ′u′ Pph.′ Porph.′ tract. Vind.* sociis *R* sosis *aγB′* ·so//sis *Pf.; Acr.: 'Sosis ·i· bibliopolis; alii emendatores et probatores carminum uolunt duo I debere scribi, sed propter metrum unum scribitur. Sosii ergo duo fratres fuerunt bibliopolae opinatissimi'* 349 remittit *γvB′Rπ′v tractat. Vindobon. florileg. Nostradam.* reddit (*superscr.* ł remittit) *u schol. γ et tractat. Vindobon. pro interpretatione* remutit *Fδ* remuttit *λ′; a1 non liquet* 350 Nec] Non *florileg. Paris.* 8818ª feriet] fieret *a pr. ut uid. γ pr. l corr., omis. l pr.*

Quamuis est monitus, uenia caret, et citharoedus
Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem:
Sic mihi, qui multum cessat, fit Choerilus ille,
Quem bis terque bonum cum risu miror, et idem
Indignor quandoque bonus dormitat Homerus.
Verum operi longo fas est obrepere somnum.
Vt pictura poesis: erit quae, si propius stes,
Te capiat magis, et quaedam, si longius apstes.
Haec amat obscurum; uolet haec sub luce uideri,
Iudicis argutum quae non formidat acumen;
Haec placuit semel, haec deciens repetita placebit.
O maior iuuenum, quamuis et uoce paterna
Fingeris ad rectum et per te sapis, hoc tibi dictum
Tolle memor, certis medium et tolerabile rebus
Recte concedi; consultus iuris et actor
Causarum mediocris abest uirtute diserti
Messallae, nec scit quantum Cascellius Aulus,
Sed tamen in pretio est: mediocribus esse poetis
Non homines, non di, non concessere columnae.
Vt gratas inter mensas symphonia discors
Et crassum unguentum et Sardo cum melle papauer
Offendunt, poterat duci quia cena sine istis:
Sic animis natum inuentumque poema iuuandis,
Si paulum summo decessit, uergit ad imum.
Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis,
Indoctusque pilae disciue trochiue quiescit,
Ne spissae risum tollant inpune coronae:
Qui nescit uersus tamen audet fingere. 'quidni?
Liber et ingenuus, praesertim census equestrem
Summam nummorum uitioque remotus ab omni'.
Tu nihil inuita dices faciesue Minerua:
Id tibi iudiciumst, ea mens; siquid tamen olim
Scripseris, in Maeci descendat iudicis auris
Et patris et nostras, nonumque prematur in annum,

---

aγνB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δπ′(πL)u′(uv)

356 oberrat *νB′RFλ′δ pr. πu′* oberret *aγL gloss. Γ* 358 terue *By* terque *cett.* et] at *Ribbeckius* 360 operi longo *B′RFλ′πu′ Pph.′ florilegia Parisina* opere longo *δ pr. L* opere in longo *aγν* obrepere] ignoscere *flor. Paris.* 8069 *opp. omn. Pph.′* 361 ut pictura, poesis erit quae *Meinekius*; *quicumque codd. interpunctiones exhibent, distingunt post* erit *cons. Pph.′ Porph.′* 369 auctor *Bu* actor *cett.* 371 nec scit *By* nescit *cett.* 374 gratis *γ1B* grates *floril. Nostrad. pr.* gretas *δ* gratas *cett.* dicors *γ1λ′* 376 duci poterat *u* poterat, *om.* duci, *B* poterat dici *R1* poterant duci *π a. ras.* poterat duci *cett.* 377 animus *B′* 378 pergit *B′* 385 ue *B′RFλ′π′u′ Acr.* que *νδ cons. γ; a non liquet*

Membranis intus positis: delere licebit
Quod non edideris; nescit uox missa reuerti.
Siluestris homines sacer interpresque deorum
392 Caedibus et uictu foedo deterruit Orpheus,
Dictus ob hoc lenire tigris rapidosque leones.
Dictus et Amphion, Thebanae conditor urbis,
Saxa mouere sono testudinis et prece blanda
396 Ducere, quo uellet. Fuit haec sapientia quondam,
Publica priuatis secernere, sacra profanis,
Concubitu prohibere uago, dare iura maritis,
Oppida moliri, leges incidere ligno.
400 Sic honor et nomen diuinis uatibus atque
Carminibus uenit. post hos insignis Homerus
Tyrtaeusque mares animos in Martia bella
Versibus exacuit; dictae per carmina sortes,
404 Et uitae monstrata uia est, et gratia regum
Pieriis temptata modis, ludusque repertus
Et longorum operum finis: ne forte pudori
Sit tibi Musa lyrae sollers et cantor Apollo.
408 Natura fieret laudabile carmen an arte,
Quaesitumst: ego nec studium sine diuite uena,
Nec rude quid prosit uideo ingenium: alterius sic
Altera poscit opem res et coniurat amice.
412 Qui studet optatam cursu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer, sudauit et alsit,
Abstinuit uenere et uino; qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius, extimuitque magistrum.
416 Nunc satis est dixisse 'ego mira poemata pango;
Occupet extremum scabies; mihi turpe relinqui*st*,
Et quod non didici sane nescire fateri'.
Vt praeco, ad merces turbam qui cogit emendas,
420 Adsentatores iubet ad lucrum ire poeta
Diues agris, diues positis in faenore nummis.
Si uero est, unctum qui recte ponere possit

---

aγνB′(BC)RF(φψ)λ′(λl)δπ′(πL)u′(uv)

u. 393 *omisit L* 393 ab (o supra a) hoc *ly* rapidos *aγνCRFλ′π′u* rapidas *δ* rabidos *Bv* 394 arcis *aνR* urbis *cett. Acr. cons. Atilius Fortunatianus* 400 honor *aγνB′u* honos *RFλδπ′v*; *l in ras.* 402 Tyrtaeus *By cons. Porphyr. interpret. et Acr.* Tyrteus *aγνC* Tyrceus *λ* Tyrcęus *l* Tirceus *L* Dyrte us *R1 ut uid.* Dirceus *y tractat. Vindobon.* Dircheus *u* Pyrceus *Fδv* Pyrcaeus *π Pph.′ Porph.′ per errorem opp. interpret.* Dircaeus *Lambinus* 410 prosit *omn.* possit *y* 411 *denuo incipit cod. ε, sed folio mutilo desunt multa* 416 Nec *uy* Nunc *cett. Ac. ν Acr. gloss. Γ tractat. Vindobon. florileg. Nostradam.* est] et *B′* 417 est *omis. By florileg. Nostradam. est in ras. Cδ, deficit ε,* est *cett.* turpe est relinqui *Ac. ν* 420 ad lucrum iubet *B′y* 421 agri *B′* 422 Sin *lπu′* Si *cett. Pph.′ Ac. ν Acr.*

Et spondere leui pro paupere et eripere *artis*
Litibus implicitum, mirabor, si sciet inter
Noscere mendacem uerumque beatus amicum.
Tu seu donaris seu quid donare uoles cui,
Nolito ad uersus tibi factos ducere plenum
Laetitiae; clamabit enim 'pulchre! bene! recte!'
Pallescet super his, etiam stillabit amicis
Ex oculis rorem, saliet, tundet pede terram.
Vt qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt prope plura dolentibus ex animo, sic
Derisor uero plus laudatore mouetur.
Reges dicuntur multis urgere culullis,
Et torquere mero quem perspexisse laborant,
An sit amicitia dignus: si carmina condes,
Numquam te fallent animi sub u*o*lpe latentes.
Quintilio siquid recitares, 'corrige sodes
Hoc' aiebat 'et hoc'. melius te posse negares,
Bis terque expertum frustra, delere iubebat
Et male tornatos incudi reddere uersus.
Si defendere delictum quam uertere malles,
Nullum ultra uerbum aut operam insumebat inanem,
Quin sine riuali teque et tua solus amares.
Vir bonus et prudens uersus reprehendet inertis;
Culpabit duros, incomptis adlinet atrum
Transuorso calamo signum, ambitiosa recidet
Ornamenta, parum claris lucem dare coget,
Arguet ambigue dictum, mutanda notabit,
Fiet Aristarchus, nec dicet 'cur ego amicum
Offendam in nugis?' hae nugae seria ducent

---

aγνB'(BC)RF(φψ)λ'(λl)δεπ'(πL)u'(uv)

423 artis *y* a//t ris *R*, *ct ab altera manu*, at,is *l* atris *cett. gloss. Γ*; *deficit ε* *u.* 424 *post* 425 *exhibent By* 424 sciat *B* sciet *cett.* 429 pallescet, super his etiam *disting. alii opp. codd.* 434 culullis *γνCRε Ac.ν Acr. Pf.*1 culculis *Fλ'δu'* culillis *π' Pph. gloss. Γ* cui. illis *B*; *a*1 *non liquet* 435 prospexisse *uy opp. cett. gloss. Γ* laborent *aγB'ψε* laborant *νRφλ'δπ'u'*; *indicatiuum 'uolunt' habet Acr. in interpretatione* *u.* 437 *abscisus ε* 437 fallent *aγνB'R*1*λ'π* fallant *FδLu'* *'fallent*] *pro fallant' gloss. Γ* uulpe *omn.* *uu.* 438—453 *desunt initia ε* 439 agebat *aB'RF* *post hunc uersum defic. cod. B'*; *incipit cod. E* *omn.* = *aγνERF(φψ)λ (λl)δεπ'(πL)u'(uv)*

441 Et] aut *Gust. Krügerus* torquatos *E* tornatos *cett. Pph.' Ac. ν tractat. Vindobon.* 443 insumebat] sumebat *πu'* 445 reprehendet *aγEδευu uar.* rep̄hendit *νFλ'Lu* rep̄hen/////dit (e supra) *π* reprendit *R* 448 lucem claris dare cogit (e supra) *u* claris lucem dare coget (cogit *L pr.*?) *cett.* 450 nec *aγνER* non *Fλ'δπ'u'* *defic. ε*

In mala derisum semel exceptumque sinistre.
Vt mala quem scabies aut morbus regius urget
Aut fanaticus error et iracunda Diana,
Vesanum tetigisse timent fugiuntque poetam
Qui sapiunt; agitant pueri incautique secuntur.
Hic dum sublimis uersus ructatur et errat,
Si ueluti merulis intentus decidit auceps
In puteum foueamue, licet 'succurrite' longum
Clamet 'io ciues!' non sit qui tollere curet.
Si curet quis opem ferre et demittere funem,
'Qui scis, an prudens huc se deiecerit atque
Seruari nolit?' dicam, Siculique poetae
Narrabo interitum. deus inmortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Aetnam
Insiluit. sit ius liceatque perire poetis:
Inuitum qui seruat, idem facit occidenti.
Nec semel hoc fecit, nec, si retractus erit iam,
Fiet homo et ponet famosae mortis amorem.
Nec satis apparet, cur uersus factitet: utrum
Minxerit in patrios cineres, an triste bidental
Mouerit incestus. certe furit, ac uelut ursus
Obiectos caueae ualuit si frangere clatros,
Indoctum doctumque fugat recitator acerbus;
Quem uero arripuit, tenet occiditque legendo,
Non missura cutem nisi plena cruoris hirudo.

---

aγνERF(φψ)λ′(λl)δπ′(πL)u′(uv)

uu. 454—476 *deficit cod. ε* 455 fugiunt *νRFλ′δπ′v* fugient *aγEu* 457 *redit cod. z* (*δ′ = δz*) 458 Si *δu′* Sic *aγνERFλ′zπ′ gloss. Γ tractat. Vindobon.* 461 demittere *Rλ′zu′* dimittere *cett.* 462 deiecerit *aγνE cons. R* proiecerit *Fλ′δ′π′u′ tractat. Vindobon.* *post u.* 471 *deficit ν* 473 Obiectas *El pr.*

INDEX

CARMINVM ET EPODON.

SERMONVM.

EPISTVLARVM.

ARS POETICA.

INDEX COMPENDIORVM.

// significat singulas litteras uideri erasas esse.
//// significat non nullas litteras uideri erasas esse.
quas typis inclinatis siue cursiuis expressimus litteras, eas ab altera manu esse indicauimus; exempli gratia cresc*a*t perinde est ac si diceretur: 'crescat a manu priore, mutatum altero atramento in crescit'; La*ss*us *D* = 'in codice *D* ss ab altera manu in rasura'
1 = a manu priore [prima] ($A_1\gamma_1$).
2 = a manu altera (A_2).
Γ, uide gloss. *Γ* et schol. *Γ*.
α = codex Barcinonensis [uide editionis maioris praefat. I p. XI].
γ = codex Parisinus 7975 [praef. I p. X. II p. IV].
δ' = liber archetypus codicum *δ* et *z* [praef. II p. VI].
δ = codex Harleianus 2725 [praef. II p. V].
ε = codex Einsidlensis 361 [praef. I p. X. II p. VI].
λ' = liber archetypus codicum *λ* et *l* [praef. II p. V].
λ = codex Parisinus 7972 [praef. I p. X. II p. V].
ν = codex Nienburgensis [praef. II p. VIII].
π' = liber archetypus codicum *π* et *L* [praef. II p. VIII].
π = codex Parisinus 10310 [praef. I p. X. II p. VII. VIII].
σ = codex Sangallensis 312 [praef. I p. XII. II p. VIII].
τ = codicis Turicensis 6 pars una [praef. I p. X. II p. IV. IX].
φ = codex Parisinus 7974 [praef. I p. X].
ψ = codex Parisinus 7971 [praef. I p. X].
A' = liber archetypus codicum *A* et *a* [praef. II p. IV].
A = codex Parisinus 7900ª [praef. I p. IX. II p. III] cum supplemento Hamburgensi.
a = codex Auenionensis [praef. II p. IV].
a. = ante (a. corr., a. ras.).
Ac. = lemmata Pseudoacronis cod. *A*.
Ac. ν = lemmata Pseudoacronis cod. *ν* [praef. p. XIV. XV].
Acr. = interpretationes Pseudoacronis.
alt. l. = altero loco.
alt. m. = altera manus, altera manu.
B' = liber archetypus codicum *B* et *C*.
B = codex Bernensis 363 [praef. I p. X. II p. IV sq.].
C = codicis Monacensis 14685 pars altera [praef. II p. IV sq.].
cons. = consentit, consentiunt, consentiente, consentientibus.
corr. = correctura, correxit.
D' = liber archetypus codicum *D* et *τ*.
D = codex Argentoratensis [praef. II p. IV].
d = codex Harleianus 2688 [praef. II p. V].
del. = delet, delebat, delent, delebant.
E = codex Emmerammensis [praef. II p. IV].
F = liber archetypus codicum *φ* et *ψ* [praef. I p. X].

g = codex Gothanus [praef. II p. IX].
gloss. Γ = ea scholia interlinearia quae non tantum in cod. *γ*, sed etiam in aliis, ut in *E a α* Bamberg. extant.
l = codex Leidensis [praef. II p. V].
L = codex Lipsiensis [praef. II p. VII. VIII].
m. = manus, manu.
n. l. = non liquet.
om. = omisit, omiserunt.
opp. = opposito, oppositis, id est dissentientibus.
p. = post, per (p. corr., p. ras.), pagina.
Pf. = lemmata Porphyrionis Wolfenbuttelani [praef. II p. XIV].
Porf. = interpretationes Porphyrionis Wolfenbuttelani [praef. II p. XIV].
Porph.' = liber archetypus interpretationum Porph. et Porf. [praef. II p. XIV].
Porph. = interpretationes Porphyrionis Monacensis [praef. II p. XIV].
Pph.' = lemmata Pph. et Pf. inter se congruentia [praef. II p. XIV].
Pph. = lemmata Porphyrionis Monacensis [praef. I p. XIV].
pr. = prior, prius, priore.
r = codex Parisinus 9345 [praef. II p. IV. IX].
R = codex Romanus (Vaticanus reginae Christinae 1703).
ras. = rasuram (a. ras., p. ras.).
schol. Γ = ea scholia marginalia quae non ad Acr. pertinent, uerum tamen non solum in cod. *γ*, sed in aliis quoque libris manu scriptis, ut in *r α* Bambergensi Franekerano, passimque etiam in cod. *ν* reperiuntur [praef. p. XV].
u = codex Parisinus 7973 [praef. I p. XI].
v = codex Parisinus 8213 [praef. II p. IX].
u., uu. = uersus.
uar. = uaria lectio.
uid. = uidetur (ut uid.).
y = codicum aliorum atque *A'γνEB'gD'RFλ'δ'π'εu'* aut singuli aut nonnulli.
z = codex Leidensis Vossianus 21 [praef. II p. XIII].